

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HAZÂ KİTÂB-I KAVSNÂME: İNCELEME-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Enes AZBAY

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent YENER

Çanakkale -- 2016

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin**” adlı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

27/06/2016

Enes AZBAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Enes AZBAY'a ait **Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin** adlı
çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

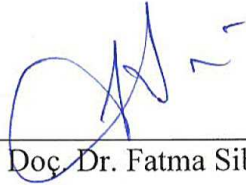

Üye Prof. Dr. Zafer ÖNLER

Üye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent YENER

(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Fatma Sibel BAYRAKTAR

Tez No : 10115524
Tez Savunma Tarihi : 27.06.2016

ONAY

Doç. Dr. Şerif KORKMAZ

Enstitü Müdürü

12.07/20.16

ÖZET

Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin

Bu çalışma, *Muhammed bin Yûnus ed-Dervâzî* tarafından yazılan, XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde *Mustafa bin Hüseyin* tarafından istinsah edilen *Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme* adlı bir okçuluk yazmasının fonetik, morfolojik ve sözlük bilimsel özelliklerini belirlemek için hazırlanmıştır. 67 varaklık bu yazma, çokça okçuluk terimi barındırmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde eser ve eserin nüshaları hakkında bilgi verilmiştir. Dil incelemesi bölümünde metnin yazım özellikleri, ses bilgisi ve yapı bilgisi üzerinde durulmuştur. Yazım özellikleri bölümünde sözcüklerin, eklerin yazım farklılıkları ele alınmıştır. Ses bilgisi bölümünde, metindeki ses olayları ve ünlü uyumları üzerinde durulmuştur. Yapı bilgisi bölümünde ise ad durum ekleri, iyelik ekleri, zarf yapma ekleri, edatlar, bağlaçlar, eylem çatısı, birleşik eylemler, eylem çekimi, sayı adları ve eylemsiler Türkiye Türkçesinden farklı olan yönleriyle örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın metin bölümünde, yazma eserin çeviri yazılı metni verilmiştir.

Dizin bölümünde ise metinde geçen sözcüklerin anlamları ve kökenleri gramatikal dizin şeklinde verilmiş, anlamı bulunamayan sözcüklere yaklaşık anlamlar verilerek yanlarına soru işareti (?) bırakılmıştır. Ayrıca, metinde geçen özel adlar için, özel adlar dizini oluşturulmuştur.

ABSTRACT

Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme: Analysis-Text-Indeks

This study has been prepared with the aim of establishing phonological, morphological and lexicographical characteristics of the “*Haza Kitab-ı Kavsnâme*” written by *Muhammed Yûnus ed-Dervâzî* and copied by *Mustafa bin Hüseyin* in the first quarter of 17th century . Consisting of 67 pages, this manuscript includes plenty of archery terms.

In the introduction section of our study, information regarding the manuscript and its copies have been provided. In the section of linguistic evaluation, writing properties, phonetics and morphology of the manuscript are mentioned. In the section of writing properties, spelling differences of words and affixes are dealt with. In the section of phonetics, vowel harmony and phonetic events are mentioned. In the section of morphology, possessive suffixes, case endings, adverbial endings, prepositions, verbs, compound verbs, conjugations, number nouns and verbalia are exemplified in a way that is quite different from modern Turkish.

In the text section of our study, transcribed form of the manuscript have been provided.

In the index section, meaning and origins of the words present in the manuscript have been written in a grammatical order. The words for which no meaning exists are written with an approximate meaning and with a question mark(?). Besides, for the proper nouns that are present in the text, an index has been formed and provided.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	viii
ÖN SÖZ	iv
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

DİL İNCELEMESİ

1. Yazım Özellikleri.....	7
1.1. Ünlülerin Yazımı.....	7
1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı.....	7
1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı.....	8
1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı.....	9
1.1.4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazımı.....	10
1.1.5. ı,i Ünlülerinin Yazımı.....	11
1.2. Ünsüzlerin Yazımı.....	12
1.2.1. p Ünsüzünün Yazımı.....	12
1.2.2. ç Ünsüzünün Yazımı.....	12
1.2.3. s Ünsüzünün Yazımı.....	12
1.2.4. t Ünsüzünün Yazımı.....	14
1.2.5. ŋ Ünsüzünün Yazımı.....	15
1.3. Bitişik Yazım.....	15
1.4. Yabancı Kökenli Sözcüklerde Yazım Tutarsızlığı.....	16
1.5. Türkçe Kökenli Sözcüklerde ve Eklerde Yazım Tutarsızlığı.....	17

2. Ses Bilgisi.....	19
2.1. Ünlü Uyumları.....	19
2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	19
2.1.2. Kalınlık-İncelik Uyumunu Bozan Ekler.....	19
2.1.3. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	19
2.1.3.4. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri.....	19
2.1.3.5. Köklerde Yuvarlaklaşma.....	20
2.1.3.6. Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	20
2.1.3.7. Düz Ünlülü Ekler.....	23
2.2. Ötümlüleşme.....	29
2.2.1. Ön Seste Ötümlüleşme.....	29
2.2.2. İç Seste Ötümlüleşme.....	30
2.2.3. Yazımı Kalıplaşmış Ekler.....	30
2.3. Ses Değişmeleri.....	31
2.3.1. Ünlü Düşmesi.....	31
2.3.2. Ünsüz Düşmesi.....	32
2.3.3. İkizleşme.....	32
2.3.4. Dudaklılaşma.....	32
2.3.5. Ünsüz Türemesi.....	32
2.3.6. Hece Kaynaşması.....	33
2.3.7. Metatez.....	33
2.3.8. İyelik Eki Yığılması.....	33
4. Yapı Bilgisi.....	33
4.1. Ad Durum Ekleri.....	33
4.1.1. Yönelme Durumu.....	33
4.1.2. Bulunma Durumu.....	34

4.1.3. Ayrılma Durumu.....	34
4.1.4. Belirtme Durumu.....	34
4.1.5. İlgi Durumu.....	35
4.1.6. Vasıta Durumu.....	35
4.2. İyelik Ekleri.....	35
4.3. Zarf Yapma Ekleri.....	36
5. Edatlar.....	37
5.1. Kullanılışlarına Göre Son Çekim Edatları.....	37
5.1.1. Yalın Durum İsteyen Edatlar.....	37
5.1.2. Yönelme Durumunu İsteyen Edatlar.....	37
5.1.3. Çıkma Durumunu İsteyen Edatlar.....	38
5.1.4. İlgi Durumunu İsteyen Edatlar.....	38
5.1.5. Ada Bağlı Olan Edatlar.....	38
5.2. Farsça Edatlar.....	39
6. Bağlaçlar.....	40
7. Eylem Çatısı.....	43
7.1. Oldurgan Çatı.....	43
7.2. Ettirgen Çatı.....	44
7.3. Edilgen Çatı.....	44
7.4. Dönüştü Çatı.....	44
7.5. İşteş Çatı.....	44
8. Birleşik Eylemler.....	45
8.1. Tasvirî Eylemler.....	45
8.1.2. Tezlik Birleşik Eylemi.....	45
8.1.3. Yeterlilik Birleşik Eylemi.....	45
8.1.4. Sürerlik Birleşik Eylemi.....	42

8.2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler.....	42
9. Eylem Çekimi.....	45
9.1. Basit Çekim.....	45
9.1.1. Bildirme (Haber) Kipleri.....	45
9.1.1.1. Geniş Zaman.....	45
9.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman.....	46
9.1.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman.....	47
9.1.1.4. Gelecek Zaman.....	48
9.1.2. Dilek Kipleri.....	51
9.1.2.1. Emir-İstek Çekimi.....	51
9.1.2.2. Dilek-Şart Çekimi.....	53
9.1.2.3. Emir Çekimi.....	54
9.1.2.4. Gereklilik Çekimi.....	55
9.2. Birleşik Çekim.....	55
9.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi.....	55
9.2.2. Şart Birleşik Çekimi.....	57
10. Sayı Adları.....	58
10.1. Asıl Sayılar.....	58
10.2. Kesir Sayıları.....	59
10.3. Sıra Sayıları.....	59
11. Eylemsiler.....	59
11.1. Masterlar.....	59
11.2. Ortaçlar.....	60
11.3. Ulaçlar.....	62
12. Söz Varlığı.....	62

BÖLÜM II**METİN**

HAZÂ KİTÂB-I KAVSNÂME.....	67
----------------------------	----

BÖLÜM III**DİZİN**

DİZİN.....	90
------------	----

ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	190
------------------------	-----

SONUÇ.....	200
------------	-----

KAYNAKÇA.....	203
---------------	-----

EKLER (YAZMANIN TIPKIBASIMINDAN ÖRNEK SAYFALAR).....	205
--	-----

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

A Nüshası : Atıf Efendi Nüshası

a.g.m. : adı geçen makale

a.g.md. : adı geçen madde

H Nüshası : Hacı Selim Ağa Nüshası

bkz. : bakınız

C. : cilt

EAT : Eski Anadolu Türkçesi

H. : Hicrî

Far. : Farsça

krş. : karşılaştırmız

M. : Milâdî

S. : sayı

s. : sayfa

S Nüshası : Selimiye Nüshası

Sür. : Süryanice

Tr. : Türkçe

ÖN SÖZ

Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme adlı okçuluk konulu yazma eser üzerine yapılan bu çalışma, dil incelemesi, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Dil incelemesi bölümünde, metnin yazım özellikleri, ses bilgisi ve yapı bilgisi üzerinde durulmuştur. Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olan bu metnin özellikle yazım ve gramer olarak Türkiye Türkçesinden ayrılan kısımları ele alınmıştır.

Metin bölümünde, yazmanın Atıf Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi Atıf Efendi Koleksiyonunda Nr. 34 Atf 2229 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüshasının çeviri yazısı yapılmıştır. Metin transkripsiyonunda karşılaşılan sorunları gidermek için Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Kemankuş Emîr Hoca koleksiyonunda Nr. 495 ve Edirne Selimiye Kütüphanesi El Yazmaları Bölümünde Nr. 533/7 arşiv numaralarıyla kayıt olan nüshalardan yararlanılmıştır.

Dizin bölümünde, metinde geçen sözcüklerin tamamı ve geçtikleri yerler gramatikal dizin şeklinde verilmiştir. Madde başı olan sözcükler, metindeki kullanımları esas alınarak anlamlandırılıp hangi dile ait oldukları da yanlarında verilmiştir. Hadis aktaran kişilerin ve okçu ustalarının çoğunlukta olduğu bir özel adlar dizini de hazırlanmıştır. Bu çalışmayla okçuluk literatürüne katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Öncelikle bu çalışmanın başından itibaren her konuda yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent YENER'e teşekkürlerimi sunarım. Yazmadaki Arapça kısımların okunmasında arkadaşım Saddam Bzour'a, metin kısmında hocam Yrd. Doç. Dr. F. Hakan ÖZKAN'a ve dil incelemesi kısmında hocam Arş. Gör. Dr. Elif KAYA'ya bana zaman ayırıp yardım ettikleri için çok teşekkür ederim. Ayrıca; lisans sürecimden bu yana ve çalışmam sırasında her konuda bana fikirleriyle yol gösteren, yardımcı olan hocam Prof. Dr. Zafer ÖNLER'e teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Türkler, yaşadıkları bölgenin coğrafi koşullarının kendilerine dayattığı şartlardan ötürü tarihî süreçte en çok savaşçı özellikleriyle tanınmışlardır. Her türlü çarpışmada hem saldırmak hem de kendilerini korumak için çeşitli silahları imâl edip kullanmada ustalık kazanmışlardır. Yay ve ok da bu silahların en önemlileri arasındadır.

Tarihî süreçte olduğu gibi Osmanlı döneminde de yay ve ok, tüfek icat edilip yaygınlaşmaya kadar orduda etkili bir savaş silahı olarak işlevselliğini sürdürmüş, bir süre sonra da bir spor faaliyeti yerini alarak belirli alanlarda hem uzun mesafe hem de hedefe ok atma yarışmaları şeklinde ok-yay kullanımı devam etmiştir. Bu devamlılık bir spor faaliyetinin yanı sıra savaş öncesi askerlerin zinde kalmalarını da sağlamıştır. İstanbul, Edirne ve Gelibolu’da bu amaçlar için özel alanlar oluşturulmuştur. Bu alanlardan en tanınmış “İstanbul Okmeydanı”dır. Bununla birlikte bir de bu sporla uğraşanlarca İstanbul’da “Okçular Tekkesi”¹ adında bir kurum oluşturulmuştur. Bu kurum işlevsel varlığını II. Mahmud’a kadar sürdürmüştür. Ayrıca, İslamiyetin de etkisiyle Osmanlı döneminde yay ve ok dinî yönden de kutsallık kazanmış ok yapımı, kullanımı, ok atma yarışlarıyla okçu ustaları hakkında 15. yüzyılla birlikte kitaplar yazılıp tercüme edilmeye başlanmıştır.

Osmanlı döneminde, kemankeşlik (okçuluk) üzerine yazılan kitaplar genel itibariyle mensur eserlerdir. Ancak bazılarında ara ara beyitlere de yer verilerek mensur-manzum karışık eserler de yazılmıştır. Bu dönem okçuluk kitapları, muhtelif adları taşısalar da genel olarak Arapça “kavs (yay)” ile Farsça “nâme (mektup, kitap)” isimlerinin birleşiminden oluşan “kavsnâme” ismiyle anılmışlardır. Bu eserler kendi içinde iki ana grupta toplanabilirler. Birinci gruptaki eserler, dinî yönü ağır basan, oku Hz. Âdem’in ilk defa Cebrail vasıtasıyla tanıyıp kullandığının, Peygamberimizin hadisleriyle desteklenerek ok atmanın ve yay tutmanın adaplarının, devrin mahir okçularının ok kullanma şekillerinin ve kullandıkları okçuluk aksesuarlarının anlatıldığı eserlerdir. İkinci gruptaki eserler ise, okçuluk müsabakalarına katılan kişilerin isimlerinin, atış mesafelerinin, ulaştıkları

¹ Atilla Bir; Mustafa Kaçar; Şinasi Acar, “Türk Menzil Okçuluğu, Yay ve Okları”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, VIII/1, 2006, s. 40-42.

menzillerle birlikte diktirdikleri menzil taşlarının ve ok atışlarının yapıldığı yerlerin anlatıldığı eserlerdir.²

Bu çalışmamızda metin çevirisi, dil incelemesi ve dizinini hazırladığımız eser, *Muhammed bin Yûnus ed-Dervâzî* tarafından Arapçadan Türkçeye tercüme edilen ve birinci gruptakiler arasına giren bir eserdir. Eserin toplam 5 nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüshalardan istinsah tarihi en geç olan XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde H.1011/M.1603 tarihinde *Mustafa bin Hüseyin* tarafından istinsah edilen nüshadır. Çalışmada esas alınacak bu nüsha, 67 varaktır. Harekeli nesihle yazılmış ve EAT dönemi dil özelliklerini içermektedir. Yapılan çalışmalarda eserin müellifi ve müstensih hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme

Muhammed bin Yûnus ed-Dervâzî tarafından Arapçadan Türkçeye tercüme edilen bir eserdir. Yapılan araştırmalarda, bu müellif hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eserin muhtelif kütüphanelerde bulunan 5 nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüshaların hepsi de istinsah ve sadece bir nüshada müstensihle şüpheye yer bırakmayan istinsah tarihinin kaydı bulunmaktadır. Ayrıca, bu müstensih hakkında da herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Çalışmada tespit edilen nüshalardan hem en hacimli hem de en eski tarihli olması bakımından “*Atıf Efendi Kütüphanesi, Atıf Efendi Koleksiyonu, Nr. 34 Atf 2229*” künye kaydındaki nüsha (A nüshası) esas alınmış, bu nüshada okunamayan veya eksik olan kısımlar eldeki diğer nüshalardan alınmıştır.

Yazmanın girişinde, müellif “*Muhammed bin Yûnus ed-Dervâziyyü'l-meşhürü'l-müllâkabı...*” (v1b.3) diye tanıtılmış, müstensih kaydıyla istinsah tarihi ise yazmanın son sayfasında “*Muṣṭafa bin Hüseyin, zi'l-ka'de 1011*” (v67b.8, 12, 13) olarak belirtilmiştir.

Müellif kitabını yazma gerekçesi olarak “*...bir nêce dostlar ve yârânlar dilediler kim tîr-endâzlık 'ilminde hem anuñ şevâbında ve fazîletinde nesne eşideler* (v1b. 4-6)... *kaşd eyledüm ki kitâb-ı ibtidâ'i'l-kavsı cem' eyleyüb Türk dilince yazup bunlaruñ hükmi yerinde ola*” (v2a. 8-10) açıklamalarını yapmıştır.

Kitabın yazımında izlediği yol içinse “*...diledüm ki Qur'ân âyetlerini ve Resül şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem hadîşlerini ve ol mes'eleler kim bu 'ilme ta'allukı var*

² Hasan Aksoy, “Kavsnâme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 25, 2002, s. 70.

kitāb evvelinde yazam andan şoŋra bākī hūnerlere ve şan ‘atlara şürū ‘ edem inşā’ allāhu te ‘ālā...” (v2b.2-6) açıklamalarını yapmıştır.

Bu eserin Arapçadan tercüme olduğu yukarıda dile getirilmişti. Müellif bunu “... ‘ilm-i kavısdan bir kitāb Türkī dilince tercüme kılmıup kaleme gele...” (v2a.2-3) sözleriyle belirtmektedir. Bu cümlede açıkça Arapça yazılmış bir kaynaktan tercüme edileceği dile getirilmese de, Arapçadan tercüme olduğu yönündeki açık kanıtlar yazmanın 6. bâbından sonra kitap adının kırmızı mürekkeple yazıldığı şu ibareyle: “*Kitābü’r-Remī Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm eydür...*” (v24b.3-4) ile başlayıp bu kitapta hangi bölümlerin bulunduğu kısaca dile getiriliyor olması ve hemen ardından da sırasıyla bu bölümlere yer veriliyor olması gösterilebilir. Ayrıca bu bölümlerden birinin okun Arapça sıfatlarına birinin de yayın Arapça sıfatlarına ayrılmış olması bu kitabın Arapçadan tercüme edildiğini gösterir nitelikte delillerdir. Yani bu eser için “*Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm*” tarafından yazılan “*Kitābü’r-Remī*” adlı kitabın Türkçeye tercümesidir de denilebilir.

Eserde, hadis aktaran 50 kişinin adı geçmektedir. Bunların adları şunlardır: “*‘Abdu’llahi Hāris, ‘Alī Hemedanī, ‘Āmir oğlu ‘Übeyne, Sa ‘īd, Sa ‘d bin Ebī Vakkas, Ebū Sāme, Ebū Hüreyre, Muḥammed bin Ayās İbnü Selemetü ibni’l-Ekva’, Ḥatem ibni ‘Abdu’llah, İbn ‘Ubeyd, Cābir bin ‘Abdu’llah, İbni ‘Abbās, Hālid bin Yezīd, ‘Ukbetü ibnü ‘Āmir, ‘Ömer ibnü’l-Hāris, Temāme, Ebū Dāfi’, ‘Ömer bin Şu ‘ayb, Mücāhid, ‘Abdu’llah ibnü’l-Erzāk, ‘Atā’ bin Ribāh, ‘Avf bini’l-Hasan, ‘Abdu’llah ibnü Şedād, (Hz.) ‘Alī, Muḥammed bin Nevār, Yezīd bin Meryem, ‘Ömer bin ‘Abese, ‘Abdu’l-ḥamīd, Esved, Mevlānā Süleymān, ‘Ömer ibnü ‘Abdü’l-azīz, Ebī Yaḥīḥ, Ḳatāde, ‘Ömer bin ‘Abese, ‘Alī bin Erṭāt, Leysü bin el-Hāris, Ya ‘kūb, ‘Abdu’r-rahmān et-Taberī, ‘Abdu’r-rahmān, Ḳays bin Sehl, Aḥmed bin ‘Ömer, Ebū Usāme, Ebī Burde, Ebū Mūşā, Sābit bin Esed, Leysü bin Meb ‘ad, (Hz.) ‘Ömer, Nāfi’, ‘Asım bin Ḳata, Ebū Bekr bin Yūnus bin Bekir.*”

Ayrıca, “*Ebu’l-Hasan Kāğıdī, Zāhir-i Belḥī, İshākü’r-Refā, Ebū Hāşim, Edhem, Seyfü’l-Mücāhidīn, Behrām, Sa ‘īd bin Ḥaḫḫū’-s-Semerkanḫī, Ḥakīm Ebū ‘Abdu’llah, Behrām Ḳūb, Ardeşir, Ūstād Muḫliş, Muḥammed bin Ḥālid, Ebū ‘Ubeyd* ve tercüme edilen kitabın yazarı *Mürhif bin Abdü’l-kerīm*” ile birlikte okçuluk konusunda mahir olan, kendilerine has ok atma tarzları ve bu konularda eserleri olduğu konusunda atıflarda bulunulan toplam 15 kişinin de adı geçmektedir.

Eserin Nüshaları

Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme'nin ulaşılan 5 nüshasından 3'ü tamamen, biri kısmen harekeli nesihle yazılmıştır. Bir nüsha ise harekesiz talik yazıyla yazılmıştır. En eski ve en hacimli nüshanın tarihi H.1011/M.1603'tür. Diğer nüshalara göre özellikle en eski tarihe sahip olan bu nüsha gayet okunaklı, özenli bir şekilde EAT dil özelliklerini barındıracak vaziyette yazılmıştır. Aşağıda nüshaların her biri hakkında daha ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

1.) Atıf Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi, Atıf Efendi Koleksiyonu, Nr. 34 Atf 2229

H.1011/M.1603 tarihinde Mustafa bin Hüseyin tarafından istinsah edilen nüsha, eldeki diğer nüshalara göre müstensihî belli olan tek nüsha olmasının yanı sıra muhteva açısından da en hacimli nüshadır. 67 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 10 satır mevcuttur. 38 bâb, 3 fasıldan oluşur. Harekeli nesih yazıyla yazılmıştır. Bâblar, fasıllar ve ayetlerle hadisler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Özellikle 10. bâbtan sonra bölümlerin Arapçadaki orijinal adları da verilmeye başlanınca bu Arapça isimlerin yazımında da kırmızı mürekkep tercih edilmiştir. Eldeki nüshaların en kaliteli olması rağmen herhangi bir yazılı kaynakta bu nüsha hakkında bir bilgiye rastlanılmamıştır. Diyanet Vakfı tarafından çıkartılan İslam Ansiklopedisindeki "Kavsnâme" maddesinde önemli görülen kavsnâmeler, müellifleri ve künye kayıtlarıyla tanıtılırken birinci grup eserler bölümünde tanıtımı yapılan ilk eser Dervâzî'nin kavsnâmesi olmasına rağmen, burada sadece eldeki diğer yarım nüshalardan ikisine yer verilmiştir.³

Bu nüshaya, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu'na ait olan internet sitesindeki şu linkten ulaşılmıştır:

https://www.yazmalar.gov.tr/detay_goster.php?k=162173 (Erişim tarihi: 21.12.2015).

2.) Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Kemankeş Emîr Hoca, Nr. 495⁴

Hasan Aksoy, nüshanın yazılış tarihi için her ne kadar H.1070/M.1660 tarihini verse de nüshadaki damgalar silindiği ve ayrıca yazıyla nüshanın herhangi bir yerinde tarih kaydı bulunmadığı için istinsah tarihi nüshada yazmamaktadır. 60 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 11 satır mevcuttur. Harekeli nesihle yazılmıştır. Bu nüshada da Arapça ibareler, kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüshanın ilk sayfasında "*vakf-ı Emîr hâce cāmi' Vālide '-i*

³ Hasan Aksoy, "Kavsnâme", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 25, 2002, s. 70

⁴ Hasan Aksoy, a.g.md., s. 70.

‘*Atîk der Üsküdâr*’ kaydı vardır. Ardından gelen 9 varakta çeşitli surelerle ayetler ve “*Tevârîhü’l-‘Osman*” başıyla Osman Gazi’den başlayıp Sultan Mustafa’ya kadar padişahların iktidardaki sürelerinin bulunduğu bir fihrist vardır. 10. varakta üstte “*Kavsnâme*” onun hemen altında da “*Üsküdârda vâkı‘ Vâlide’-i ‘Atîk câmi‘ şerîfine Emîr hacenüñ vakf u vaz‘ eyledüğü kitâblardandır*” kaydıyla okunaksız, silinmiş bir damga bulunmaktadır. Esas metin 11. varakla birlikte başlayıp 57. varığın a kısmında biter. Bundan sonraki 3 varakta ise Allah’ın adları yazılıdır. 34 bâb, 4 fasıldan oluşur.

3.) Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Kemankeş Emîr Hoca, Nr. 496⁵

Aksoy, bu nüsha için de H.1070/M.1660 tarihini verse de nüsha incelendiğinde herhangi bir yerinde yazıyla bir tarih bulunmadığı gibi nüshadaki damgada da H.1135/M.1722-23 tarihi vardır. 25 varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 15 satır bulunmaktadır. Harekesiz talik yazıyla yazılmıştır. Nüshanın ilk sayfasının a kısmında kitabın niçin ve hangi şartlar altında bağışlandığını açıklayan bölüm yer alırken b kısmında ise Mısır fethedildikten sonra Mısır’da beylerbeyliği yapmış paşaların bazılarının adları görevde oldukları tarihlerle birlikte verilmiştir. Nüshadaki ayetlerin, hadislerin, özel isimlerin üstü kırmızı çizgi çekilerek gösterilmiştir. Ayrıca sadece bâb sözcükleri ve hadislerden önce yazılan “*el-ḥadîs*” sözcükleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 28 bâb, 3 fasıldan oluşur.

4.) İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, Nr. 1582⁶

Aksoy, bu künye kaydı için “*Mehmed Efendi’nin 1145’te (1732) telif ettiği Kavsnâme (Fezâil-i Remy, Süleymaniye Ktp., Mehmed Hafîd Efendi, nr. 255; İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., nr. 1582)*” bilgilerini vererek bu künye kaydındaki nüshayı Mehmed Efendi’nin eseriyle ilişkilendirse de⁷ Ramazan Şeşen, alfabetik sıraya uygun olarak, literatüre geçmemiş Türkçe yazmaları tanıtırken 75. sırada “*Muhammed b. Yûnus ed-Dervâzî, Kavsnâme, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Nr. 1582*” şeklinde aktardığı künye kaydıyla bu künyede kayıtlı olan nüshanın müellifinin Dervâzî olduğunu dile getirir.⁸ Nüsha incelenince Şeşen’in haklı olduğu görülür. Ancak Şeşen de nüshanın yazılış tarihi olarak H.1070/M.1660 tarihini vermiştir. Nüshada ise H.1083/M.1672-73 tarih kaydı vardır. 31

⁵ Hasan Aksoy, a.g.md., s. 70.

⁶ Ramazan Şeşen, “Türkiye Kütüphanelerinde Bulunan Bazı Nâdir Türkçe Yazmalar”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, S. 9, 1978, s. 389.

⁷ Hasan Aksoy, a.g.md., s. 70,

⁸ Ramazan Şeşen, “Türkiye Kütüphanelerinde ...”, s. 389.

varaktan oluşan nüshanın her sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Kısmen harekeli olmak üzere nesih yazıyla yazılmıştır. Bâb ve fasıl sözcükleriyle ayet ve hadisler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 10 bâb, 1 fasıldan oluşan bu nüsha eldeki en kısa nüshadır.

5.) Edirne Selimiye Kütüphanesi, El Yazmaları Bölümü, Mecmua-i Resâ'il, Nr. 533/7 v.105a.-141b⁹

Gürgendereli, bu nüshayı kime ait olduğu belli olmayan bir eser diye tanıtmıştır.¹⁰ Nüsha diğerleriyle kıyaslandığında *Dervâzi*'nin eserinin nüshalarından biri olduğu anlaşılır. Ancak bu nüsha, hacimli bir mecmuanın içinde bulunduğundan bu tarz mecmualarda sıklıkla karşılaşıldığı gibi, yazılış tarihi kaydıyla müellif ve müstensih kayıtları bulunmamaktadır. 36 varaktan oluşan bu nüshanın her sayfasında 11 satır bulunmaktadır. Harekeli nesih yazıyla yazılmıştır. Kısmen de olsa ayet ve hadislerle bazı Arapça ibarelerin üstü, kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Yazmanın girişinde yarım da olsa bir fihrist bulunmaktadır. Eldeki nüshalarda esere dayalı fihristin olduğu tek nüshadır. Bir mecmuanın içerisinde bulunmasından ötürü okuyanlara kolaylık sağlasın diye konulmuş olabilir. 32 bâb, 4 fasıldan oluşur.

⁹ Rifat Gürgendereli, "Bir Okçuluk Risâlesi: Kavsnâme", *Turkish Studies*, Volume 10/8, Spring, 2015, s. 1318.

¹⁰ Rifat Gürgendereli, a.g.m., s. 1318.

BÖLÜM I

DİL İNCELEMESİ

1. Yazım Özellikleri

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Medli Elif (ى) İle Yazım

avuçlayub اُوْجُلَيْبُ 40a/9.

Üstünlü ve Medli Elif (ى) İle Yazım

İncelediğimiz metinde, üstünlü elifin üzerine med getirilerek yazılmış birkaç tane Türkçe sözcük vardır. Ancak bu sözcüklerde de metin boyunca bir tutarlılık yoktur. Aynı sözcük, kimi yerde üstünlü elif ve medle yazılırken kimi yerde de sadece üstünlü elif ile yazılmıştır:

atam اَتَمُّ 23b/1, atasın اَتْسِينُ 24b/2.

anam اَنَمُّ 23b/1, anasın اَنْسِينُ 24b/2.

arı اَرِي 30a/8, arı اَرَى 31b/6.

atıcı اَتَجِي 3b/9, atıcı اَتَجِي 4b/5.

Üstünlü Elif İle (ى) Yazım

Ön seste “a” ünlüsünün üstünlü elifle (ى) yazımına ilişkin, şu örnekler verilebilir:

atmağdur اَتْمَغْدُرُ 3a/7, anlaruñlasın اَنْلَرُوْغَلْسِينُ 4b/9, at اَتُّ 5a/8, atmağa اَتْمَغَا 7a/1, atıcıdur اَتَجِيدُرُ 15a/6, ağacından اَعْجِنْدُنْ 18a/2, altı اَلْتِي 18a/2, artuğ اَرْتُقُ 20b/6.

Dikine Üstünlü Elif (ى) İle Yazım

adum اَدُمُّ 2b/1, atası اَتْسِي 3a/9, atıcı اَتَجِي 5a/10, atanı اَتْنِي 5b/9, anı اَنِي 12a/2.

İç Seste

Üstünlü Elif (ى) İle Yazım

yayına يَأَيَّه 20b/7, batman بَثْمَان 21a/10, taş طَاش 21b/1, arasında أَرَأَيْتَهُ 23a/6, yaraşdurmak يَارَشْدُرْمَق 24b/5, alanından َلَايْنَدُن 25b/2, bira رَأَق 31a/7.

Dikine Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

daı داي 9b/1.

Üstünlü (-) Yazım

İç seste “a” ünlüsünün sadece üstünle (-) gösterildiği sözcüklere şu örnekler verilebilir:

yaraqla رَفْلَاق 3a/4, atından َتَيْنَدُن 4b/1, olmaqlıgda اُولْمَقْلَعْدَه 24b/6, angısı َنْجَسِي 25b/2, çatı َتِي 26a/8, barağalar َرَعَلَر 27a/6, oynamaktan اُوَيْنَمَقْدُن 6a/9.

Metinde iç seste “a” ünlüsü aynı sözcüklerde kimi zaman üstünlü elif (ا) ile kimi zaman da sadece üstün (-) harekesiyle gösterilmiştir:

daı داي 10b/8, daı داي 14b/2.

Son Seste

Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

Son seste “a” ünlüsünün üstünlü elif (ا) ile gösterilmesine şu örnekler verilebilir:

ata اَتَا 6b/3, saa سَا 13a/1, aa اَقَا 33b/9, aşağa اَشَعَا 38a/6, aya أَيَا 45a/7, yaa يَا 45b/2, baa بَا 9a/4.

Dikine Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

unudulmaya اُونْدُلْمَيَا 2b/2, aa اَقَا 19b/7.

Üstünlü He (ه) İle Yazım

Son seste “a” ünlüsünün üstünlü he (ه) ile gösterilmesine ise şu örnekler verilebilir:

atına َتَيْنَه 9a/3, yolında يَوْلِنْدَه 12a/10, aa اَقْجَه 28b/8, oa اَوْقَه 33a/4, sonra صُنْرَه 53a/2, ışa ِصَه 63a/10, sırça سِرْجَه 41b/4.

1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

İncelediğimiz metinde ön seste “e” ünlüsü, üstünlü elif (ا) ile yazılmıştır:

erenler أرئلر 2a/b, eyleyüb ايليوب 2a/9, eyitdi ايتدي 3b/7, eyüsi ايويسي 6b/7, eksük اڪسك 20b/6, egleye اكليا 29b/9, evdüre اودره 29b/10.

İç Seste

Üstünlü (-) Yazım

eñek اكل 43b/7, yelek يلك 52a/1, demren دمرن 52b/5, degül دگل 53a/9, bilek بلك 57a/2, dirsekden دزسكدن 57b/1, gerek كرك 54b/9.

Üstünlü He (ه) İle Yazım

içindedür ايجندهدر 35b/9, götüreler كوترلر 14a/10, eşideler اشدلر 1b/6, azacuk ازاجق 43a/3.

Son Seste

Üstünlü He (ه) İle Yazım

nesne نسنه 1b/6, ele اله 38a/7, üstine اوستينه 3b/6, yüce يوجه 56b/3, bile بله 64b/5, bilense بلنسه 14b/9, dilince دليجه 2a/2.

Üstünlü Elif (ا) İle Yazım

şöyleye شيليا 66a/3, şeşmege ششمگا 66b/4, eylese ايلسا 67b/1, eyleye ايليا 67a/5, deprenmeye دبرنميا 62a/10.

1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Kesreli Elif (ا) İle Yazım

eşideler اشدلر 1b/6, etmekdür اتمكدن 5a/5, erişdi ارشدي 8a/6, erte ارته 18b/4, edeydüm اديدم 23b/10.

Kesreli Elif-Ye (اي) İle Yazım

edem ايدم 2b/6, ere ايره 31b/3, erişür ايريشر 38a/4, eder ايدر 3b/4.

İç Seste

Kesreli (-) Yazım

nece نجه 1b/4, dedi ددي 3a/7, geç كچ 5b/1, yeter پتر 6a/8, yer ير 6a/5, ver و 10b/2, gerü كرو 16b/9, yemek پمك 20a/8, eydiver ايدبور 9a/3.

Kesre (ـ) ve Ye (ي) İle Yazım

vérüb ويرُب 2a/6, déyü دِيُو 3a/1, nèçün نِيچُون 4b/7, nècesi نِيچَسِي 4b/8, tēz تَز 6a/5, gēce كِيچَه 18b/4, nètekim نِيَتِكِم 43b/1.

Üstün (ـ) ve Ye (ي) İle Yazım

Üç sözcüğün bu şekilde yazıldığı tespit edilmiştir:

yèl يِل 43b/1, yèlim يِيْلِم 20b/8, gèṅ گِيْڭ 52a/4.

Bu sözcüklerden yèl'in kesreli (ـ) yazımı: yèlile يِلِلَه 56b/8, gèṅ'in de kesreli ye (ي) ile yazımı vardır: كِيْڭ 63a/4.

Kimi sözcüklerse hem “e” hem de kapalı e “è” ile yazılmışlardır:

beş بَش 48a/9, bēš بِيَش 22a/7.

yelek يِلَك 52a/1, yèlegüṅ يِلَاكْڭ 33a/7.

yerinde يِرِنْدَه 2a/10, yerlü يِرْلُو 16b/10.

1.1.4. o, ö, u, ü Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

Ötreli Elif-Vav (او) İle Yazım

ol اُول 2a/3, oḵ اَوْڭ 2b/8, oḡlı اَوْغْلِي 2b/10, olsun اُولْسُون 3b/3, on اُون 15a/3, ortası اورتاسِي 33b/7, omuz اوموز 38b/3, oturdu اوتُرْدِي 44a/9, öğrenüb اوكْرِنُوْب 2b/8, öldi اُولْدِي 14a/2, öṅ اَوْڭ 16b/8, ötürü اوتورُو 18b/1, öṅdül اوكْدُل 25a/4, ötelemek اوتَلَمَك 26b/6, özge اوزْگَه 38a/10, öğrenciler اوكْرِنجِيْلَر 44b/3, üküşdür اوكْشُدُر 49b/4, uḡrardı اَوْغَرْدِي 5a/10, uçmaḡuṅ اوجْمَاڭڭ 11b/6, urmişdum اوزْمِشْدُم 13a/3, uzun اوزُن 33b/6, ulu اُولُو 13a/1, üstine اوستِنَه 3b/6, üç اَوْچ 4a/4, üşdiler اوشْدِلَر 35a/6, üzdiyi اوزْدِي 42a/1, üzerine اوزْرِيْنَه 44a/7.

İç Seste

Ötreli (ـ) Yazım

sonra سونْرَه 8b/9, çok چُك 5b/1, kolay قَلَاي 42a/8, ḵopmaḵdur قُيْمَقْدُر 52b/7, doḡrılar دُوْغْرِيْلَر 53a/7, bölük بُلوك 4b/1, dölek دَلَك 65b/4, öṅdül اوكْدُل 25a/4, göstere گُستَرَه 16b/7, oyundur اويُنْدُر 4a/5, onuncı اُونْنجِي 41b/3, ṭoḵuz طُفُوْر 42b/2, doḵunmaḵdur دُوْقُنْمَقْدُر 52a/8, tümen تُمَن 61b/3, göḡüs گُگُس 63a/3.

Ötreli Vav (ؤ) İle Yazım

sordı صَوْرَدِي 4b/7, yolında يُولِنْدَه 10a/3, kónsa قُونْسَه 21b/1, soñ صُونْكَ 29b/8, şol شُول 30a/2, gördüm كُورْدُمْ 7b/8, söylese سُوَيْلْسَه 12a/6, sözi سُوْزِي 13a/2, omuz أُوْمُوْز 38b/3, dudak دُوْدَق 43b/9, içün اِيْچُون 10a/9.

Kimi sözcüklerin o, ö, u, ü ünlülerinin sözcük içi yazımları, bazen sadece ötreyle (ؤ) bazen de ötreli vav (ؤ) ile yazılır:

dördünci دُورْدُنْجِي 23b/9, dördünci دُورْدُنْجِي 20b/1.

görklü كُورْكُلُو 46a/2, görklü كُورْكُلُو 4a/5.

yoқdur يُوْقْدُر 27a/10, yoқdur يُوْقْدُر 7a/1.

Son Seste

Ötreli Vav (ؤ) İle Yazım

bu بُو 18b/1, ulu أُولُو 13a/1, yazılı يَازِلُو 20a/9, yukarı يُقَارُو 38b/10, berü بَرُو 65a/9, ikindü اِيْكِنْدُو 59b/10, gizlü كِزْلُو 48a/2, ênlü اِنْلُو 33b/5, kendü كِنْدُو 29b/2.

1.1.5. ı, i Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

Kesreli Elif (ي) İle Yazım

ırak اِرَاق 32a/4, ıssı اِسْی 58b/6, işbu اِشْبُو 17a.6, işledi اِشْلَدِي 20b/9, ilerü اِلْرُو 42a/4.

Kesreli Elif-Ye (اي) İle Yazım

ırmaya اِيْرْمَا 55b/9, ıra اِيْرَه 57b/2, ise اِيْسَه 30a/9.

Kimi sözcüklerin her iki şekilde de yazıldıkları tespit edilmiştir:

idi اِيْدِي 2a/8, idi اِيْدِي 3b/9.

içün اِيْچُون 20b/10, içün اِيْچُون 23a/2.

içinde اِيْچِنْدَه 16b/6, içindedür اِيْچِنْدَهْدُر 35b/9.

İç Seste

Kesreli (ي) Yazım

kılıb قَلُوب 2a/6, atıcı اَتْجِي 3b/9, sındı سِنْدِي 15b/10, kızı قِزِي 16b/6, dilince دِلْنَجَه 2a/2, dilediler دِلْدَلَر 2a/4, yerinde يِرِنْدَه 2a/10, bir بَر 3b/6.

Kesreli Ye (ي) İle Yazım

sizüñ سيزؤنك 3b/2, hiç هيج 6a/9, girdi كيردي 11b/10, eydivèr ايديويز 11b/10, biriñüz بريؤوز 14b/7.

Son Seste

Kesreli Ye (ي) İle Yazım

dağı داغی 2b/10, oğlı اوغلی 2b/10,kanı قانی 6b/9, atıcı اتچی 5a/10, Tañrı تئری 9a/9, içdi اچدی 8b/1, demrenci دمرنخی 5b/9, ürüñdi اورئدی 19b/4, kişi كشي 11b/5, iki ايکی 12b/10.

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. p Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

pençesiyle پئچسيئله 14b/10, putaya پوتيه 26b/2.

Metinde, puta sözcüğünün sözcük başında hem pe (پ) harfiyle hem de be (ب) harfiyle yazıldığı tespit edilmiştir:

putaya پوتيه 26b/2, buta بوته 50a/9. Metin transkripsiyonunda be (ب) ile okunmuştur.

İç Seste

kapısı قپوسي 11b/6, deprede دپرده 51a/3, arpa ارپه 48b/7, toprağdur طپرافدور 43b/2, ipi ابي 40b/2, yapışsun ياپشسون 14b/10, depelemek دپلمك 23a/7.

Metinde, depre- sözcüğü hem pe (پ) ile hem de be(ب) ile yazılmıştır:

deprede دپرده 51a/3, debrede دبرده 51a/6. Metin transkripsiyonunda pe (پ) ile yazılmıştır.

1.2.2 ç Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

çıkdı چقدی 3b/6, çekdiler چكديلز 4b/7, çok چق 5b/1, Çalabum چلئبم 17a/4, çevirdüğün چويردؤگن 38a/9, çalқанur چالقئور 51b/10, çekmege چكمگه 26a/8.

İç Seste

geçe گچه 4a/1, uçmak اوچمق 18a/2, içinde اچنده 14a/10, pençesiyle پئچسيئله 14b/10, akça اقفچه 28b/1, sırça سرحه 41b/4, kaçan قچن 56a/2, sıçrayasun سچرياسن 62a/6.

İç seste hem çim (چ) hem de cim (ج) ile yazılan sözcükler:

pençesiyle پَنْجَسِيئِلَه 14b/10, pence پَنْجَه 37a/2.

sırça سِرْچَه 41b/4, sırca سِرْجَه 50b/2.

geçe كَچَه 4a/1, gecse كَجْسَه 25b/2.

Bu sözcükler, metin transkripsiyonunda “ç” ile yazılmışlardır.

Son Seste

üç أُوْچُ 3a/6, iç اِچُ 64a/4, geç كَچُ 5b/1.

Metinde, üç sözcüğünün hem “ç” ile hem de “c” ile yazılmış şekilleri vardır. Çeviride hepsi de “ç” ile yazılmıştır: üç أُوْچُ 10b/7.

1.2.3. s Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Sad (ص) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

şonra صُنْرَه 8b/9, şordı صُوْرْدِي 4b/7, şon صُوْڭُ 29b/7, şalina صَالِنَه 32b/7, şayılmışdur صَايْلْمِشْدُر 35a/9, şınmak صِئْمَقُ 58a/1, şovuk صُوْڤُ 58b/6.

Sin (س) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

saņa سَاڭَا 5b/2, saqladı سَقْلَادِي 16a/1.

Sin (س) İle İnce Sıradan Sözcüklerde

sevgülü سَوْڭُو 6a/2, sebebinden سَبَبِنْدُنْ 5b/6, sözi سُوْزِي 13a/2, sen سَنُ 4b/8, sünüginden سُوْڭُوْڭُنْدُنْ 30a/9.

Ön seste hem sad (ص) hem de sin (س) ile yazılan sözcükler:

şakal صَقْلُ 59a/3, şakalı سَقْلِي 11a/2.

şinsa صِنْسَه 27b/4, sınmasa سِنْمَسَا 11b/5.

İç Seste

Sad (ص) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

kışa كِصَه 64a/7, aşasın أَصَاسِنُ 54a/10, yaşşı يَاصِي 64b/6.

Sin (س) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

atası اَتَاسِي 4a/1, anasını اَنَسِينِي 16b/3, olısar اُولَيْسَر 19a/3, ıssı اِسْبِي 58b/6, Tursun طُورْسُون 2a/1.

Sin (س) İle İnce Sıradan Sözcüklerde

nesne نَسْنَه 1b/6, eksük اَكْسُك 20b/6, misin مِسِين 17a/2, üstine اُوسْتَيْبَه 24a/1, ise اَيْسَه 30a/9.

Son Seste

Sad (ص) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

baş(ıp) بَصِبْ 57a/10.

Sin (س) İle İnce Sıradan Sözcüklerde

gögüs كُوكْس 63a/3.

1.2.4. t Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Tı (ط) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

tamudan طَامُودُن 11b/3, taqladı طَلَقْدِي 17a/1, tokuz طُفُوز 18a/4, tonında طُونِنْدَا 34b/6, tar طَار 52b/6, taşradan طَشْرَدَن 64a/10, tanışmayınca طَنِشْمَیْنَجَه 60a/4.

Te (ت) İle İnce Sıradan Sözcüklerde

Türk تُرْك 2a/9, tenile تَنْلَه 44a/4, temren تَمْرَن 46b/7, tüz تِيز 66a/7.

Kimi sözcüklerin ön seste hem t (ط) - t (ت) ile hem de bunların ötümlüleşmiş hâli olan d (-) ile yazıldıkları tespit edilmiştir:

tudağın طُودَغِن 46a/7, dudak دُودَاق 43a/1.

temren تَمْرَن 18a/4, demren دَمْرَن 33b/2.

turmuşdı طُورْمِشْدِي 26b/5, durdı دُرْدِي 35a/3.

tut طُوت 56b/1, dutا دُوتَه 17b/7.

İç Seste

Te (ت) İle Kalın Sıradan Sözcüklerde

atıcı اَتْجِي 4b/5, katından قَاتِنْدَن 4a/2, artuq اَرْتُق 9b/6, oturdu اُوتُرْدِي 14a/4, altı اَلْتِي 20a/2, batman بَاتْمَان 21b/1, katı قَاتِي 41a/3, ortada اُورْتَدَه 26b/8, putaya پُوتَيَه 26b/2.

Te (ت) İle İnce Sıradan Sözcüklerde

üstinde أوستينده 3a/3, eyitdi ابيدى 3b/7, yeter پتر 6a/8, götüreler كوترملر 14a/10, ötürü اوتورو 18b/1, erte اته 18b/4, ötelemek اوتلمك 26b/6, ötmegi اوتمكى 53b/3.

Son Seste

Te (ت) İle Kalın Sıralı Sözcüklerde

at ات 5a/8, tut طوت 56b/1.

Te (ت) İle İnce Sıralı Sözcüklerde

dört درت 15a/4.

1.2.5. η Ünsüzünün Yazımı

Kök ve Tabanlarda

şonra سكره 8b/9, aña اكا 5a/7, yañılmış يكلمشن 8b/1, Tañrı تكري 9a/9, diñledi دكلدي 12a/3, öñ اوك 16b/8, tañladı طكلدي 17a/1, yeñi يكي 18a/7, yalunuz بلوكز 20a/1, siñir سكر 20b/8, yeñilür يكلور 27a/5, gönli كوكلى 26b/7, öñdül اوكئل 25a/4, 30b/3, eñek اكك 43b/7, beñzeye بکز يا 45b/1, iñildüsi اكلدوسي 53b/10, geñşek ككشك 58a/3, iñen اكن 59b/2, añılmasا اكلمسا 26b/10, yañağı يكاغي 33a/8.

Sonda

soñ صوك 29b/8, yaraqlañ يرقلك 3a/4, bañ باك 43b/10, biñ بك 45a/3, geñ گيك 52a/4, yeñ يك 57a/4, ikinüñ ايكينك 25b/7, anuñ انك 1b/5.

1.3. Bitişik Yazım

“şonra” edatı kendinden önce gelen “ن” ile biten sözcüklere bitişik olarak yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda bunlar ayrı olarak gösterilmiştir:

andan şonra اندنصكره 2b/5, bildüğinden şonra بلدوكندنصكره 13b/1.

“ile” edat ve bağlacı kimi zaman bitişik kimi zaman ayrı yazılmıştır:

bizümile بزوميله 5b/1, yay ile ياي له 15b/9.

tenile تنله 44a/4, dirsek ile درسك له 48a/4.

“içün” edatının kimi zaman bitişik kimi zaman ayrı yazıldığı hâller vardır:

anuñ içün انكچون 17a/2, Tañrı içün اكر ي اچون 23a/5.

ķurmađıķı̄ndür 41a/3, depelemek için 23a/7.

“m” soru eki de kimi zaman bitişik kimi zaman ayrı yazılmıştır:

ola mı 9b/5, var mı 62a/1.

“dahı” bağlacının bitişik ve ayrı yazıldığı hâller:

ol dahı 2b/10, ol dahı 12b/8.

“kim” bağlacı bazen bitişik bazen de ayrı yazılmıştır:

ķangısı kim 25b/2, ķangısı kim 27a/1.

nesne kim 52a/7, nesne kim 7b/4.

“ki” bağlacının da bitişik ve ayrı yazıldığı tespit edilmiştir:

buyurdi ki 3a/6, baŗa ki 9a/4.

“ķadar” edatının iki örnekte kendisinden önceki sözcüğe bitişik olarak yazıldığı, tespit edilmiştir:

ne ķadar 26b/2, şol ķadar 55a/8.

1.4. Yabancı Kökenli Sözcüklerde Yazım Tutarsızlığı

İncelediğimiz metin, harekelidir. Metinde geçen bazı özel adların, terkiplerin ve sözcüklerin yazımında hareketlerden ve yazım tutarsızlığından dolayı birbirini tutmayan sözcükler vardır:

Özel Adlarda

‘Abdi’l-kerīm 31b/9, 41b/8, 44b/2, 45b/6.

‘Abdü’l-kerīm 24b/4, 47a/1, 49b/3, 51a/6, 51b/3, 55a/10, 66b/2.

‘Abdi’l-‘azīz 9b/2.

‘Abdi’llāh 4a/9, 47b/10.

İshāķü’r-Refā 46a/10, 47a/4 - İshāķe’r-Refā 55a/7.

Yukarıdaki özel adlardan ilk dördü, günümüz Türkçesindeki kullanımlarına göre okunup çevrilmiştir: ‘Abdü’l-kerīm, ‘Abdü’l-azīz, ‘Abdu’llah. Sonuncusu ise iki farklı okunuşuyla okunup çevrilmiştir.

Terkiplerde

beyti'r-remī بَيْتُ الرَّمَى 32b/7 - *beyte'r-remī* بَيْتُ الرَّمَى 36b/9 - *beytü'r-remī* بَيْتُ الرَّمَى 37b/5, 38b/9, 39b/1, 40a/8, 40b/9, 41a/8.

beyte'l-isḳāt بَيْتُ الْأَسْقَاطِ 36b/8 - *beytü'l-isḳāt* بَيْتُ الْأَسْقَاطِ 37a/10.

emīrū'l-mū'minīn أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ 24a/9 - *emīre'l-mū'minīn* أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ 24a/10.

ibtidā'ü'l-ḳavs إِبْتِدَاءُ الْقَوَسِ 17b/9 - *ibtidā'i'l-ḳavsı* إِبْتِدَاءُ الْقَوَسِ 2a/9.

Resūla'llahi رَسُولُ اللَّهِ 8b/2 - *Resūlu'llahi* رَسُولُ اللَّهِ 23b/8.

Terkiplerin okunup çevrilmesinde harekelere bağlı kalınmıştır.

Sözcüklerde

5 defa geçen “*hīç*” sözcüğü cim (ج) ile yazılmıştır; ancak metin transkripsiyonunda çim (چ) olarak çevirisi yapılmıştır:

hīc هَيْج 6a/9, 9b/5, 19a/6, 42a/6, 60a/3.

5 defa geçen “*pençe*” sözcüğü 4'ünde cim (ج) ile 1'inde ise çim (چ) ile yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda hepsi de çim (چ)'li çevrilmiştir:

pençe پَنْجَه 14b/10, 37a/2, 64b/2, 66b/9 - *pençe* پَنْجَه 64b/10.

1 defa geçen “*gerçi*” sözcüğü cim (ج) ile yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda çim (چ) olarak çevirisi yapılmıştır:

gerci كَرْجِه 2a/3.

1 defa geçen “*borç*” sözcüğü cim (ج) ile yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda çim (چ) olarak çevirisi yapılmıştır:

borç(lu) بُورْجُلُو 8b/2.

11 defa geçen “*buta*” sözcüğü 10'unda be (ب) ile 1'inde ise pe (پ) ile yazılmıştır. Farsça kökenli olan bu sözcüğün orijinali “nişangâh” anlamında “büte”dir. Türkçe ses yapısına uyarak buta ve bazen de söz başında ötümsüzleşmeyle puta olarak kullanılmıştır. Hem orijinal hâlden hem de ağırlıklı olarak ötümlü hâlinin kullanılmasından dolayı metin transkripsiyonunda be (ب) olarak çevirisi yapılmıştır:

buta بُوتَه 50a/9 - *puta* پُوتَه 26b/2.

1.5. Türkçe Kökenli Sözcüklerde ve Eklerde Yazım Tutarsızlığı

Sırça, kılıç, üç, çevre, kaç, bıçak, atıcı, buçuk, kiçi, gèce, avuçla-, depre-, ölç- sözcüklerinde, -Up, -IcAK ve -IncA ulaç eklerinde, küçültme anlamı katan +acuç ekinde ve -AcAK+ ortaç ekinde ç-c / p-b yazımlarında tutarsızlık vardır. Bunlardan, metin çevrisinde ç olması gerekenler ç ile c olması gerekenler c ile ve b’li olanlarsa p’li olarak okunmuşlardır.

Sırça, metinde 5 defa geçen sözcüğün 2’si çim (چ) ile 3’ü ise cim (ج) ile yazılmıştır:

سِرْجَه 41b/4, 45a/6 – سِرْجَه 50b/2, 50b/9, 52a/9.

Kılıç, metinde 5 defa geçen sözcük hep cim (ج) ile yazılmıştır; ayrıca bazen ı sesi için hem kesre (-) hem ye (ي) bazen de sadece kesre (-) kullanılmıştır:

كَلِيْجْ 31b/6, 35b/4, 40a/1 - كَلِيْجْ 24a/10, 35a/2.

Üç, metinde hem yalın hâlde hem de ek almış olarak toplam 49 defa geçen sözcüğün 31 tanesi cim (ج) ile 17 tanesi ise çim (چ) ile yazılmıştır:

اَوْجْ 65b/3 - اَوْجْ 3a/6.

Çevre, metinde 1 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır:

جَوْرْ 44b/7.

Kaç, metinde 3 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır; ayrıca a sesi için bazen sadece üstün (-) bazen de üstün (-) ve elif (ل) kullanılmıştır:

قَاجْ 41b/10, 42a/1 - قَاجْ 57a/1.

Bıçak, metinde 2 defa geçen sözcük birinde çim (چ) ile birinde de cim (ج) ile yazılmıştır:

بِجَقْ 31b/6 - بَجَقْ 55b/5.

Atıcı, metinde 31 defa geçen sözcük birinde çim (چ) ile yazılırken diğerlerinde cim (ج) ile yazılmıştır:

اَتِجِيْ 4a/8 - اَتِجِيْ 15a/6.

Buçuk, metinde 1 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır:

بُجُقْ 54a/3.

Kiçi, metinde 2 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır:

كجى 35a/8, 53b/7.

Gêce, metinde 1 defa geçen sözcük çim (چ) ile yazılmıştır:

كچيه 18b/4.

Avuçla-, metinde 1 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır:

اَوْجُلَيْبُ 40a/9.

Depre-, metinde 4 defa geçen sözcüğün 1 tanesi pe (پ) ile 3 tanesi ise be (ب) ile yazılmıştır:

دېرْدَه 51a/3 - دېرْدَه 51a/6, 62a/10, 31b/6.

Ölç-, metinde 2 defa geçen sözcük cim (ج) ile yazılmıştır:

اُولْجَه 55a/5,6.

+*acuk*, küçültme anlamı katan ek geçtiği 2 yerden birinde çim (چ) ile birinde ise cim (ج) ile yazılmıştır:

اَرْمُجُقُ 43a/3 - اَرْمُجُقُ 45b/1.

-*AcAK+*, ortaç eki 2 yerde çim (چ) ile yazılırken geçtiği diğer yerlerde cim (ج) ile yazılmıştır:

اُولْتَرَجَقُ 59b/5, فُيَاچَقُ 55b/5

IncA-, -dığı zaman anlamı veren ulaç eki çim (چ) ile yazılmıştır:

كَلْنَجَه 22a/4.

-*IcAk*, metinde 8 defa geçen sözcüğün 5 tanesi çim (چ) ile 3 tanesi ise cim (ج) ile yazılmıştır:

اُولْجَقُ 40b/2-62b/10, اُولْجَقُ 52b/10-53a/5, فُيَاچَقُ 21b/1,

اُولْجَقُ 63b/6, اُولْجَقُ 62b/9, اُولْجَقُ 52a/8,

-*Xp*, metinde yuvarlak ünlülü hâliyle hâliyle 33 defa, düz ünlülü hâliyle 6 defa geçen ulaç eki hep be (ب) ile yazılmıştır:

نَصْبُ 57a/10, سَكْرِيْبُ 38b/2, سَكْبُ 26b/6, دُوْقُنْبُ 61a/1, اَلُوْبُ 39a/4, يَازُوْبُ 2a/10.

2. Ses Bilgisi

2.1. Ünlü Uyumları

2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Metinde kalınlık-incelik uyumu, uyumu bozan bazı eklerin oluşturduğu istisnalar haricinde gerçekleşmiş durumdadır.

İncelediğimiz metinde, kalınlık-incelik uyumu açısından Türkiye Türkçesinde uyuma girmeyen aidiyet eki “+ki”nin uyuma girdiği tespit edilmiştir:

burnundağı 42a/9, *yanındağı* 45a/6, *ucındağı* 46a/8.

2.1.2. Kalınlık-İncelik Uyumunu Bozan Ekler

-ken

“kim *yunarken* hayır kaşd kılmış ola” 5b/8, “cenābet hālinde ve tönünde yā teninde necis *varken* atmaya ve hem *atarken* saşına” 34b/4-5.

-çün

“biri birine bağladuğı muhkem *olmağıçündür*” 42b/1.

2.1.3. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

2.1.3.4. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri

2.1.3.5. Köklerde Yuvarlaklaşma

Eylemden ad yapan -g / -ğ’ların düşmesi sonucunda yuvarlaklaşan sözcükler:

kapusu 11b/6.

Dudak ünsüzleri “b, m, p” nin etkisiyle yuvarlaklaşan sözcükler: *yardumcı* 40b/7.

Herhangi bir sebebe bağlı olmadan yuvarlaklaşan sözcükler:

kendü 20b/10, *görü* 11b/9, *yarusına* 40b/6, *gizlü* 48a/2, *ikindü* 59b/10, *degüldür* 7b/6, *eyü* 43b/3, *yaluñuz* 19b/8, *karşu* 40a/2.

2.1.3.6. Yuvarlak Ünlülü Ekler

-AIUm (I. Çoğul Şahıs İstek Kipi)

Metin boyunca üç örnekte tespit edilmiştir: *atalum* 4b/1, *vèrelüm* 5b/3, *èdelüm* 44b/3.

+ArU (Yer Zarfı Yapma İşlevindeki Eski Yön Gösterme Eki)

yukarı 32b/5, aynasına 33a/10, içeri 57a/7.

+acuk (Küçültme Eki)

azacuk 45b/1.

+dU (Addan Ad Yapma Eki)

Ses yansıması özelliğinde adlardan ad türeten bu eke, metin boyunca sadece bir örnekte rastlanmıştır: *inildüsi 53b/10.*

-dUK (Görülen Geçmiş Zaman I. Çoğul Şahıs Eki)

gördük 35b/3, etdik 47a/9.

-dUK (Görülen Geçmiş Zaman Ortaç Eki)

turduğu 42a/8, bildüğinden 13b/1, gördüğü 18b/5, çevirdüğün 38a/9, etdüğine 45a/3, dedüğümüz 50b/7, girdüğü 52b/5.

Metnin genelinde yuvarlak ünlülü kullanılan bu ortaç ekinin, bir defa düz ünlülü kullanımı tespit edilmiştir. Ekin ağırlıklı olarak yuvarlak ünlülü kullanımı tercih edildiğinden ek uyuma girmiş olarak değerlendirilmemiştir: *دَدِيدُ dedigidür 55b/1.*

+dUm (Görülen Geçmiş Zaman I. Tekil Şahıs Eki)

vardum 5b/2, vurdum 8a/9, oldum 15a/2, okudum 51b/4, buldum 52b/3, sordum 54b/7, eşitdüm 6a/4, eyledüm 2a/8, diledüm 2b/2, gördüm 7b/9, dedüm 10b/1, eyitdüm 30b/5.

Bir örnekte düz ünlülü kullanım tespit edilmiştir: *عَشَيْتُمُ eşitdim 12a/4.*

+dUḡ (Görülen Geçmiş Zaman II.Tekil Şahıs Eki)

olduḡ 8a/1, eşitmedüḡ 8a/1, eyledüḡ 14a/9, etdüḡ 19a/1, vërdüḡ 15b/4.

-dUr (Üçüncü Tekil Kişi Bildirme Eki)

atmaḡdur 3a/7, olmaḡdur 3a/8, oyundur 4a/5, yoḡdur 7a/1, vardur 11ab/7, budur 12b/10, atıcıdur 15a/6, arasındadır 21a/6, oldur 36b/5, etmekdür 5a/5, degüldür 6a/2, yegregidür 19b/5, gerekdür 20a/4, demişdür 21b/5, gibidür 25a/6, nesnedür 26b/5, bilmekdür 28b/7.

Metnin genelinde yuvarlak ünlülü yazılan bu ekin sadece bir örnekte düz ünlülü yazımı tespit edilmiştir: *نَسْنَدِيرُ nesnedir 30a/6.*

-dUr (Ettirgen Çatı Eki)

unutdura 29b/3, etdüresin 62a/10, bildürür 34a/3.

-dUr (Oldurgan Çatı)

öldürdi 24a/2.

-GU (Eylemden Ad Yapma Eki)

Bu ekin bir defa kullanıldığı tespit edilmiştir: *sevgülü 6a/2.*

+IU (Olumlu Sıfat Eki)

Olumlu sıfat yapma işlevindeki bu ekin, yuvarlak ünlülü kullanıldığı görülmektedir.

boylu 62b/2, yatlusından 53a/4, yaylu 28a/3, yazılı 20a/9, borçlu 8b/2, görklü 4a/5, sevgülü 6a/2, yerlü 16b/10, dürlü 28a/2, enlü 33b/5.

+mUz (I. Çoğul İyelik Eki)

añduğumuz 63b/1.

+ndü (Addan Ad Yapım Eki)

ikindü 59b/10.

+ñUz (II. Çoğul İyelik Eki)

oyunuñuz 3b/4, atmağunuzdan 6a/1, adımlarunuzı 35a/8, biriñüz 14b/8, atışmağunuzda 7a/8.

-sUn (III. Tekil Şahıs Emir Kipi)

yaraqlansun 12a/6, yapışsun 14b/10, tutsun 14b/10, atsun 27a/8, sınmasun 38b/2, saqınsun 52b/7, kılsun 57b/5, dökmesün 56b/3.

+sUz (Olumsuz Sıfat Eki)

demrensüz 54b/2, nemsüz 56a/4, şeşesiz 56b/6.

-UK (Eylemden Ad Yapma Eki)

artuk 9b/6, ayruk 12b/7, eksük 20b/6, bölük 4b/1.

Bir örnekte düz ünlülü kullanımı tespit edilmiştir: *ياسقُدر yasıqdur 40a/5.*

+Um (I. Tekil İyelik Eki)

adum 2b/1, *barmağum* 66b/2, *üstüme* 2a/8, *Çalab 'um* 17a/4.

Bu dönem metinlerinde genellikle yuvarlak ünlülü yazılarak uyumu bozduğu bilinen bu ekin uyuma girerek düz ünlülü yazıldığı da tespit edilmiştir:

أوزرمة *üzerime* 12a/6, *ياشيمده* *yaşımda* 15a/4, *هَلَاكٌ لِي* *helâklığım* 19a/2, *يَايُم* *yayım* 30b/7, *تَرَكَشِيم* *terkeşim* 30b/7.

+üm (I. Tekil ve I. Çoğul Kişi Zamirleri İlgi Durumu Eki)

benüm 19a/2, *bizüm* 14b/8.

+Uη (II. Tekil İyelik Eki)

kulağuy 12a/2, *oğlundan* 21b/8, *barmağuyı* 36b/8, *yanaguya* 36b/5, *yüzüne* 36b/5, *buğuy* 38b/7, *yanuyla* 41a/9, *ayağuy* 42a/4, *sağuy* 51a/3, *soluy* 51a/4.

Bu ekin düz ünlülü yazımlarına da rastlanmıştır: *أَتَمُّغَلِيْغُ* *atmağlığıy* 14a/6, *أَيَاغِي* *ayağıy* 44a/7, *كِرِشِي* *kirişiyi* 56a/8.

+Uη (II. Çoğul Şahıs Emir-İstek Eki)

atuy 4b/10, *kıluğ* 5a/4, *korğuy* 34a/3, *gözedüy* 16b/9, *édüy* 34b/1.

“*kıluğ*” sözcüğünün düz ünlülü kullanımı da vardır: *قَلِيْغُ* *kılığ* 35a/8.

+Uη/nUη (İlgi Durumu Eki)

oyununuy 6b/7, *oğluy* 6b/3, *şununuy* 9a/9, *uçmağuy* 11b/6, *anuy* 12b/4, *oğuy* 18a/3, *bununuy* 24b/6, *bunlaruy* 34b/9.

Bu ekin düz ünlülü kullanımları da tespit edilmiştir: *أَلِيْغُ* *eliğ* 44a/2, *أَنِيْغُ* *anığ* 27b/5, *كِرِشِيْغُ* *kirişiyiğ* 46a/6.

-Up (Ulaş Eki)

Metinde sık kullanılan ulaş eklerinde biri olan bu ek, metnin genelinde ya ötre ve tutarlı be “-ب” ile ya da ötreli vav ve tutarlı be “-وَب” ile yazılmıştır. Metin transkripsiyonunda “p” olarak yazılmıştır.

vèrüp 2a/6, *eyleyüp* 2a/9, *öğrenüp* 2b/8, *édüp* 9a/9, *düzüp* 24b/10, *giderüp* 28a/5, *götürüp* 30b/3, *getürüp* 38b/3, *döşeyüp* 43a/5, *düşüp* 61b/5, *kılup* 2a/6, *yazup* 2a/10, *olup*

7b/10, yarışdurup 26b/5, burulup 38a/5, dutup 38a/8, boşanup 38b/1, alup 39a/4, avuçlayup 40a/9, oturup 43a/2, dokunup 61a/1, sancılıp 61b/4, uzanup 65b/10.

Yukarıdaki örneklerin haricinde uyuma girmiş örneklere de rastlanmıştır: *vèripidi* 18a/3, *sekip* 26b/6, *segirip* 38b/2, *çekip* 39b/10, *başıp* 57a/10.

-Ur (Geniş Zaman Eki)

dururlar 2a/4, *kılur* 2b/9, *olur* 12a/10, *buluşurlar* 18b/4, *vurursañ* 28b/2, *doğrılır* 53a/7, *bulanur* 53a/5, *añılır* 53a/10, , *girür* 59a/7, *bilinür* 55a/4, *yürür* 41b/4, *vürür* 38b/6, *erişür* 38a/4, *geyürler* 30a/6, *yeñilür* 27a/5, *götürürlerdi* 21b/4.

-Ur (Ettirgen Çatı Eki)

artururam 34b/3, *ötürü* 18b/1, *geyürür* 5b/7, *geçüre* 66a/6, *geçürmeye* 57b/1.

2.1.3.7 Düz Ünlülü Ekler

-In (I. Tekil Şahıs Eki)

bilmezin 19b/8

-ncI+ (Eylemden Ad Yapma Eki)

ögrenciler 44b/3.

+cI (Addan Ad Yapma Eki)

yardumcı 40b/7, *demrenci* 5b/9.

+cIIAyIn (Zarf Yapma Eki)

ancılayın 46a/9.

-dI (Görülen Geçmiş Zaman Eki)

kıldılar 59b/1, *oldı* 53a/5, *oturdı* 44a/9, *yaradıldı* 43b/2, *okıdı* 3a/3, *çıkdı* 3b/6, *şordı* 4b/7, *atdı* 15b/9, *sağladı* 16b/1, *sındı* 15b/10, *tañladı* 17a/1, *dilediler* 1b/4, *dèdi* 3a/7, *eyitdi* 3b/7, *çekdiler* 4b/7, *vèrdi* 6a/2, *gıtdi* 7a/1, *erişdi* 8a/6, *geldi* 9a/3, *içdi* 8b/1, *öldi* 14a/2, *gönderdi* 20a/3.

-dI (Eylemden Ad Yapma Eki)

Tek örnekte görülür.

üzdiyi 42a/1.

-dIr (Oldurgan Çatı)

ëndirdi 18b/7.

+I (Belirtme Durumu)

oķı 14a/10, anasını 16b/3, yayını 26a/1, şartlarını 26b/10, mālını 28b/74, bağrını 38a/6, kabzayı 38a/4, ayakını 43a/4, ucını 45a/9, birazı 46b/3, boynı 47b/7, barmagını 48a/6, yanını 49b/75, ıraklığı 50b/8.

+I/+sI (III. Tekil İyelik Eki)

atası 6b/5, kapusu 11b/6, arasında 12b/10, atasıyla 16b/3, gazāsında 23b/3, arkasına 33b/10, ortasında 35b/1, kabzasını 36b/5, yarusına 46b/6, yatlusından 53a/4, katısından 57b/5, şevābinda 1b/5, yolında 9a/9, katına 11b/10, kıızı 16b/6, atmağlığı 17a/5, ağacından 18a/2.

-IcI+ (Ortaç Eki)

atıcı 3b/8, helāl kılıcıya 25a/10

-IcAK (Ulaç Eki)

deprenicek 31b/6, gelicek 58a/10, çıkıcaķ 53a/5, koyıcaķ 21b/1, olıcaķ 62b/6, varıcaķ 53a/8, tırıcaķ 63b/6.

-Im (Eylemden Ad Yapma Eki)

adımlaruñuzı 35a/8.

-IncA (Ulaç Eki)

olinca 22a/6, çıkınca 32b/2, kurulınca 41b/1, tanışmayınca 60a/4, gelince 22a/4.

-IsAr (Gelecek Zaman Eki)

EAT devrinin karakteristik eklerinden biri olan bu eke metin boyunca üç defa rastlanmıştır:

olısar 19a/2, 3, 4.

-Iş- (İşteş Çatı Eki)

yanışana 32b/10.

-İş (Mastar Eki)

bağlayışın 56a/9.

Bir örnekte uyumu girdiği görülmektedir: *dutuşı* 56b/1.

-(I)I (Edilgen Çatı Eki)

yañılmış 8b/1, *çekilse* 21a/7, *añılmasa* 26b/10, *şayılmışdur* 35a/9, *yaradıldı* 43b/2, *yorılır* 53a/3, *aşılmış* 55b/4, *dizilmiş* 55b/4, *atılır* 59a/9, *sancılıp* 61b/4.

Bu ekin uyuma girdiği örnekler de tespit edilmiştir: *kurulınca* 41b/1, *burulup* 38a/5, *unudulmaya* 2b/2.

+IIK (Addan Ad Yapma Eki)

atmaıklığıñ 14a/6, *olmaıklığıda* 24b/6, *yumşaklığıla* 46b/4, *atmaıklık* 50a/8, *ıraıklığı* 50b/8, *yatluluğından* 53a/10, *gèñligi* 59b/5.

mI (Soru Eki)

ola mı 9b/5, *kılıç mı* 24a/10, *kılayın mı* 30b/7, *sağ mı* 38b/4, *var mı* 62a/1, *yok mı* 62a/1, *kāhil mi* 7b/10, *èşitmedüñ mi* 8a/1, *bākī midür* 14a/6.

-mİş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki)

kılmış 5b/8, *vurmamış* 8a/9, *èşitmiş* 10b/2, *demişdür* 17a/3, *turmuşdı* 23b/5, *şayılmışdur* 35a/9, *binmiş* 41b/3, *añmışdur* 52b/4.

-mİş (Ortaç Eki)

kılmışça 11a/8.

-(I)n- (Dönüslü Çatı Eki)

kılınup 2a/2, *saķınur* 34b/6, *sınmasun* 38b/2, *saķınsun* 52b/7, *doķunan* 60b/10.

Kimi örneklerde uyuma girdiği görülmektedir: *bulunmaz* 56a/1, *olundı* 36b/4, *görüñmege* 47b/3.

+(X)ncI (Addan Sıfat Yapma Eki)

ikinci 16b/9, *üçüncü* 20a/10, *dördüncü* 20b/1, *beşinci* 20b/2, *altıncı* 20b/3, *yedinci* 40b/3, *sekizinci* 40b/7, *toķuzuncu* 41a/3, *onuncu* 41b/3.

-sIn (II. Tekil Şahıs İstek Kipi)

ëtdüresin 62a/10, silkesin 62a/8, sıçrayasın 62a/6, kılmayasın 62a/4, çıkasın 56a/4, kılasın 56a/6, olasın 56a/7, bağlayasın 56a/8, اساسın 54a/8, dutasın 50b/1, vurasın 49b/5, bulasın 48b/8, koyasın 48a/7, burasın 46b/2, yürüyesin 46b/1, degesin 45a/9, egesin 45b/2, yumasın 45a/7, saklayasın 45a/4, eyleyesin 42a/6, çatasın 42a/5, kırışleyesin 41b/7, döşeyesin 40a/7, istemeyesin 40b/7, düşesin 39b/5, getüresin 38b/10, dönderesin 37a/8, alasın 28b/9.

-sIz (II. Çoğul Şahıs Eki)

atmazsız 4b/8.

2.2. Ötümlüleşme

2.2.1. Ön Seste Ötümlüleşme

t Sesinin Korunduğu Sözcükler

Türkiye Türkçesinde ötümlüleştiği hâlde, incelediğimiz metinde söz başında ötümsüzlüğünü koruyan sözcükler:

toğuz 21a/10, temren 50b/6, tar 55b/9, turmuşdı 23b/5, tonında 34b/4, tayaya 43a/6, tudağın 46a/7, toğrulducağı 55b/8, toğrı 66b/8.

t Sesinin Ötümlüleştiği Sözcükler

Eski Türkçe döneminde ötümsüz olup da incelediğimiz metinde ötümlüleşen sözcükler:

dibinde 66b/7, dahı 62b/10, dolanur 62b/6, deprenmeye 62a/10, dura 62a/10, düşüp 62b/5, doğunmağı 57a/1, demren 54b/4, degül 53b/5, doğrılır 53a/7, dört 52a/3, edesin 51a/9, degin 47a/4, dedi 46b/8, dilerseñ 44a/6, dudak 43b/9, döşeyüp 43a/5, doğuz 20b/6, dördünci 20b/1.

Türkiye Türkçesinde ötümsüz olup da metinde ötümlü olarak yazılanlar:

dırnağ 66b/7, dürlü 28a/2, dükense 53a/10.

Kimi sözcüklerin hem “t, t” hem de “d” ile yazıldığı hâller:

toğuz 21a/10, doğuz 20b/6.

temren 50b/6, demren 54b/4.

ıdığın 46a/7, dudak 43b/9.

toğrı 66b/8, doğrı 53a/2.

tut 56b/1, duta 17b/7.

k- > g-

gök 23a/6.

p- > b-

barmağ 42b/7.

2.2.2. İ Seste ÖtümlüleŖme

-- > -c-

ucındağı 66b/6, güci 67b/1, kulacı 62b/2, sancılan 61b/5, gücünüz 3a/5, oncu 52a/4.

-k- > -g-

öğretmesini 2b/8, étmegün 12b/7, yegregidür 19b/5, silmege 29b/1, süñüđi 30b/30, bilege 30b/8, yeleginün 33b/8.

-k- > -ğ-

atmağı 5a/4, umağa 10b/9, ulađun 12a/2, ıldığına 14a/1, artuğı 20a/1, yañađı 33a/8, barmağı 36b/8, ayağun 37b/9, oyluğun 40a/76, dırnağı 42b/7, ıdığın 46a/7, yumŖađına 47a/73, koltuğı 55a/6, bıağı 55b/5.

-t- > -d-

ögrede 67a/3, edelüm 44b/3, yaradıldı 43b/2, dördüncü 39a/7, giderüp 28a/5, gözedün 16b/9, eşideler 1b/6.

-p- > -b-

dibi 58b/5.

2.2.3. Yazımı KalıplaŖmıŖ Ekler

Türkiye Türkesinde ötümsüz bir ünsüzden sonra geldiğinde ötümsüzleŖen ötümlü ünsüzler, incelediğimiz metinde ötümlülüğünü korumuŖtur:

+dA (Bulunma Durumu Eki)

atmağda 15b/4, oğda 20a/10, yaraŖdıрмаđda 27b/1, urmağda 41b/8, ılmağda 63b/3.

+dAn (Ayrılma Durumu Eki)

oynamağdan 6a/9, yarağlamağdan 24b/10, sıvışmağdan 38a/3, çıkmağdan 53b/4, savuğdan 57b/4.

-dI (Görülen Geçmiş Zaman Eki)

atdı 24a/5, yaratdı 19b/6, çıkdı 3b/6, eyitdi 3b/7, çekdiler 4b/7, gitdi 6b/10, erişdi 8a/6, êtdiler 47a/7.

-dUK (Görülen Geçmiş Zaman Ortaç Eki)

êtdüğine 45a/3.

-dUm (Görülen Geçmiş Zaman I. Tekil Şahıs Eki)

eyitdüm 30b/5, eşitdüm 6a/4.

-dUñ (Görülen Geçmiş Zaman II. Tekil Şahıs Eki)

êtdüñ 19a/1.

-dUr (III. Tekil Şahıs Bildirme Eki)

êtmekdür 5a/5.

-dUr- (Ettirgen Çatı Eki)

unutdura 29b/3, êtdüresin 62a/10.

Uyuma girmiş bir örneğı tespit edilmiştir: *yaraşdırmakda 27b/1.*

3. Ses Değışmeleri**3.1. Ünlü Düşmesi****Sözcük İçinde**

Sözcük içinde vurgusuz orta hecenin düşmesiyle gerçekleşen bir durumdur.

gögsini 44b/9, ağızı 47a/7, boynı 62b/2, oğlı 2b/10, ayruğ 12b75, beñzeye 45b/1.

“omuz” sözcüğünde ise ünlü düşmesi görülmemektedir: *omuza 43a/4, omuzun 37b/1, omuzı 63a/1, omuzunun 63a/2.*

i- Eylemi İle Yapılan Şekiller

atarsa 27a/4, êdersenüz 34b/3, tırmuşdı 23b/5, olurdu 31a/4, eydüirdi 16b/4.

3.2. Ünsüz Düşmesi

Batı Türkçesinin ilk devirlerinde “l” sesi düşen sözcüklerden metnimizde tespit edilenler:

getürdiler 16b/9 *getür-* < *keltür-*

oturmuş 40a/4 *otur-* < *oltur-*

3.3. İkizleşme

issi 64b/2, *ıssi* 58b/6.

3.4. Dudaklılaşma

g > v

Sözcüğün ortasındaki ve sonunda g’lerin v’ye dönüştüğü durumlar vardır. Bu tarz sözcüklerin bazılarıysa bugün Türkiye Türkçesinde “ğ” ile telaffuz edilirler.

Metinde, v’ye dönüşmenin olduğu sözcükler:

kovuğ 56a/10, *şovuğ* 58b/6.

Türkiye Türkçesinde orta seste “ğ” hâlini alan sözcük:

şovuğ 58b/6.

3.5. Ünsüz Türemesi

Ünlü ile biten bir sözcüğe ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde yardımcı ses y’nin araya girmesiyle ortaya çıkan ünsüz türemesine örnekler:

çermeye 57b/1, *kabzayı* 57a/3, *kirişiyile* 59a/4, *eyleye* 59b/8, *kişiyeye* 62b/4.

III. tekil iyelik ekinin üzerine hâl durum eklerinden herhangi biri getirildiğinde adıl n’sinin türediği örnekler:

katından 4a/2, *üstüne* 6b/3, *gününde* 11a/3, *kağısından* 11b/7, *içinden* 14b/9.

3.6. Hece Kaynaşması

Ünlü ile biten bir sözcükten sonra yine ünlüyle başlayan bir sözcük veya ek geldiğinde çakışan ünlülerden birinin düşerek iki sözcüğün birleşmesi olayıdır.

İncelediğimiz metinde bu olaya örnek teşkil eden sözcükler:

nêçün 4b/7, *şol* 3a/5, *kimse* 56b/9, *böyle* 66a/7, *şöyle* 49b/10, *yaluñuz* 19b/8, *nêtekim* 21a/8, *nêteki* 53a/4.

nêçün < nê+içün

şol < şu+ol

kimse < kim+ise

nêtekim < nê+teg+kim

nêteki < nê+teg+ki

böyle < bu+eyle

şöyle < şu+eyle

yaluñuz < yaluñ+öz

Bu kaynaşmalar sırasında *böyle*, *şöyle* ve *yaluñuz* sözcüklerinde, ünlü değişmeleri de gerçekleşmiştir.

3.7. Metatez

İncelediğimiz metinde sadece “gibi” edatında görülür:

bigi 29b/6.

3.8. İyelik Eki Yığılması

Türk dilinde, bazen 3. kişi iyelik eki almış sözcüklerde bu ekin fonksiyonu kaybolur ve sözcük kalıplaşarak taban hâline gelir. Bu durumlarda, sözcüğün üstüne tekrar bir 3. tekil kişi iyelik eki geldiği görülür.¹¹ İncelediğimiz metinde bunun için bir örnek vardır:

birisi 7b/9.

4. Yapı Bilgisi

4.1. Ad Durum Ekleri

4.1.1. Yönelme Durumu +A

Bu ekin Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanımı yoktur.

¹¹ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 15.

katına 9a/3, oğa 18b/1, yayına 20b/7, üstine 24a/1, çekmege 26a/8, yerine 28a/3, silmege 29b/1.

Eski Türkçe döneminden beri işleyen kural gereği zamirlere *η* ile gelmektedir:

ağa 33b/9, başa 34b/1, sağa 19b/4.

4.1.2. Bulunma Durumu +DA

altında 40b/9, ortasında 41b/5, arasında 48a/10, üstinde 48a/7, yerinde 2a/10, içinde 10b/7, güninde 11a/3, elinde 19a/2, oğda 20b/2, butada 23a/2

4.1.3. Ayrılma Durumu +DAn

Çıkma/Uzaklaşma İşlevinde

yüzden 50a/1, elden 52b/10, göğsinden 57b/2, dedesinden 4a/1, atasından 4a/1, oyundan 7a/3, tamudan 11b/3.

Sebep İşlevinde

şesmekden 58b/2, énmekden 58b/3, dutmağdan 57a/8, savuğdan 57b/4, engüştüvāneden 59a/1.

Zarf İşlevinde

bildüğinden şonra 13b/1, andan şonra 48a/3, kādīmden 65a/7.

4.1.4. Belirtme Durumu

Belirtme durumu eki için Türkiye Türkçesinde de hâlen kullanımda olan +I kullanılırken, Türkiye Türkçesinden farklı olarak III. tekil iyelik ekinden sonra +n eki kullanılmıştır.

+I

atani 5b/9, oğı 14a/10, atamı 16a/8, barmagunı 37a/1, boğunı 46a/8, boynı 47b/7, kişiyi 5b/7, kirişi 38b/10, ilki 53a/10.

+n

atasın 24b/2, anasın 24b/2, atacağın 26b/10, yayın 28a/4, şıfatların 33a/3, arğasın 38a/9, ayağın 42a/8, şudagın 46a/7, birin 24a/1, kirişin 29a/9, demrenin 29a/10.

Türkiye Türkçesinde de kullanımı olan iyelik eki+zamir n'si+belirtme durumu eki kullanımları da oldukça sık görülmektedir:

anasını 16b/3, *du'asını* 17a/5, *kelāmını* 17b/8, *yayını* 26a/1, *bağrını* 38a/6, *āyetlerini* 2b/2, *ķavlini* 8a/2, *sözünü* 22a/7, *siye'sini* 38a/8, *dizini* 43a/1.

4.1.5. İlgi Durumu +Uη/+nUη/+üm

İncelediğimiz metinde, ilgi durumu eki daima olarak yuvarlak ünlülü ve η ile yazıldığı için Türkiye Türkçesinden ayrılır.

anuη 54a/2, *yayuη* 54a/6, *oķuη* 54b/8, *yayınıuη* 5b/4, *ayağuuη* 56a/6, *oķlarınıuη* 60a/7, *barmağuuη* 66b/6, *kirişüη* 67a/7, *kişinüη* 63a/10, *elüηüη* 48a/6, *birinüη* 29b/2.

I. Tekil ve çoğul kişi zamirlerine ilgi durumu eki +üm olarak gelir:

benüm 2a/7, *bizüm* 14b/8.

4.1.6. Vasıta Durumu +IIA/+IA

İle edatının ekleşmesinden ortaya çıkan +IIA/+IA ekidir. Ünlüyle biten kelimelere geldiğinde araya koruyucu ünsüz -y- girer.

oķıla 6a/9, *anuηla* 7b/3, *raħmetiyle* 10b/10, *ķudretiyle* 19b/6, *elüηle* 38a/4, *yumşaklıgıla* 46b/5, *azlıgıla* 49a/6, *yelile* 56b/8, *resmile* 61b/6, *bunuηla* 17a/7, *adıyla* 22b/2.

4.2. İyelik Ekleri

I. Tekil İyelik Eki

+Xm

anam 8b/10, *atam* 8b/10, *yaşımda* 15a/4, *yayım* 30b/7, *üstüme* 2a/8.

II. Tekil İyelik Eki

+Uη

soluuη 51a/4, *yanağuuηa* 36b/5, *yüzüηe* 36b/5, *buūuuη* 38b/7, *yanuuηla* 41a/9.

III. Tekil İyelik Eki

+I/+sI

ortasında 35b/1, *ķabzasını* 36b/5, *yarusına* 46b/6, *ķızı* 16b/6, *atmaķlıgı* 17a/5.

I. Çoğul İyelik Eki

+(U)mUz

bāzārumuz 14b/8, aңduğumuz 63b/1, dēdūgümüz 50b/7.

II. Çoğul İyelik Eki

+(U)ηUz

oyunuğuzdur 3b/4, oğlanlarıuğuz 5a/4, düşmānuğuz 24b/10, adımlarıuğuzı 35a/8, gücüñüz 3a/5, üzerüñüze 3b/2, üstüñüze 15b/3.

II. çoğul şahıs iyelik ekinin yardımcı ünlüsü yuvarlak ünlüken sadece bir örnekte düz ünlülü kullanım tespit edilmiştir: *birinüz 14b/8.*

III. Çoğul İyelik Eki

+lArI

oğlarınuğ 31a/5, kılıçlarıyla 35a/2.

4.3. Zarf Yapma Ekleri

İncelediğimiz metinde +CA, +lA, +cIIAyIn, +ArU ve +rA ekleriyle addan zarf türetilmesine örnekler vardır:

+CA

dilince 2a/2, mezhebince 60a/6, nihāyetince 63a/7, miqdārınca 60a/1, yarusınca 54b/7, kılmışça 11a/8, etmişçe 12b/1.

+lA

birle 7b/7, bile 28a/2.

+cIIAyIn

ancılayın 46b/9.

+ArU

yukaru 32b/5, aņarusına 33a/10, ilerü 22a/3, içeriü 57a/7.

+rA

şoņra 23a/9.

Bu eklerden başka metinde zaman zarfı, durum zarfı ve miktar zarfı örnekleri de vardır: *kaçan* 56a/2, *her erte* 18b/4, *her gece* 18b/4, *böyle* 44a/3, *üçde biri kadar* 54b/6,

5. Edatlar

5.1. Kullanılışlarına Göre Son Çekim Edatları

5.1.1. Yalın Durum İsteyen Edatlar

İncelediğimiz metindeki edatlardan “gibi, birle, bile, için, ile” adın yalın durumunu, zamirlerinse ilgi durumlarını isterler.

Benzetme Bildirenler

gibi

yay *gibi* 31b/7, cān *gibi* 44a/4

Sebep Bildirenler

için

her ‘uzv *için* 10a/2, İsmā‘īl *için* 20b/10, İshāk *için* 21a/1, benüm *için* 22a/10, Allah *için* 23a/3, depelemek *için* 23a/7, Tanrı *için* 23a/5.

Beraberlik Bildirenler

bile

Peygamber *bile* 8a/10, ikisi *bile* 25a/8, taşından *bile* 47b/8.

birle

şolun *birle* 37a/3, orta barmağı *birle* 44b/9.

ile

bu nev‘ *ile* 31a/9, kişiler *ile* 34a/5.

Vasıta Bildirenler

yay *ile* 15b/9,

5.1.2. Yönelme Durumunu İsteyen Edatlar

Karşılaştırma Bildirenler

-a göre

kişiyeye göre 67a/2.

Sınır Bildirenler

-a degin

kabzaya *degin* 32b/4, yumşığına *degin* 47a/4.

5.1.3. Çıkma Durumunu İsteyen Edatlar

Zaman Bildirenler

-den berü

zamānından *berü* 65a/9.

-dAn sonra

andan *sonra* 2b/5, bildüğinden *sonra* 13b/1.

Sebep Bildirenler

-den ötürü

bu ma'niden *ötürü* 18b/1.

Sınır Bildirenler

-dan ğayrı

Sa'd'dan *ğayrı* 16b/7.

5.1.4. İlgı Durumunu İsteyen Edatlar

Benzetme Bildiren

gibi

şunuğ *gibi* 9a/10.

bigi

“gibi” edatından metatezle oluşın bir edattır. İşlev olarak “gibi” edatından bir farkı yoktur. Bir defa kullanıldığı tespit edilmiştir:

bunuğ *bigi* 29b/6.

5.1.5. Ada Bağlı Olan Edatlar

kadar

bir oğlundan bu *kadar* oğul hâşıl ola 21b/8, oğun miqdârı şol *kadar* ola 55a/8.

5.2. Farsça Edatlar

tā (-A kadar anlamında durum zarfı işlevinde)

tā Resül gelince 22a/4, *tā* hâcet vaktinde 36b/2, hıdmet eyle *tā* mu‘tedil ola bu tarîke 37b/8.

6. Bağlaçlar

dağı

üçi *dağı* 10b/8, ol *dağı* 13a/8, Ebū Mūsā *dağı* 14b/2, lağv olmaz *dağı* 15b/4, oğ atmağı *dağı* 17b/9.

de

“...Allahu te‘ālā cennete geyürür bir yunan kişi kim yunarken hayır kaçd kılmış ola ve bir *de* atanı ve bir *de* demrenci...” 5b/8-9.

ile

yèrile gök arasında gezer 23a/6, tenile cān gibi olur 44a/4

kim

dilediler *kim* 1b/4, iltimās kıldılar *kim* 2a/1, oğ atmağ *kim* 3b/3, dèdi *kim* 4a/3, atun *kim* 4b/10.

ki

baña *ki* 9a/4, buyurdu *ki* 3a/6, oldur *ki* 47b/2, ola *ki* 27b/9, diñlemese *ki* 13a/2.

ammā

“...her işün hayırlısı ortasıdur *ammā* ma‘nī oldur ki” 47b/2.

“...atyarışdurmağda aşıl atdur *ammā* atıcı kendüyiçün bir ayruk kişiye atdurmağ...” 27b/7.

“...altısı atıcıdadur *ammā* şol ki yaydadur...” 51b/9.

hem

“...şol elünile kirişleyesin *hem* bu resme kılasın” 41b/2.

hem ... hem

“...biz ihtiyār étdük bıyık üstine çekmegi *hem* hadîsile ve *hem* ma‘nîle...” 47a/10.

Sa‘d’ı begledi cemî‘ atıcılardan *hem* ilerü zamānda geçenlerden *hem* sonra geçenlerden 23a/8-9.

“...*hem* dizi karnına direk olur ve *hem* kalkkan dutmağa kolay olur...” 43a/7-8.

illā

“...ferişteler hâzır olmaz sizün oynuñuzda *illā* oğ atışmağunuzda ve at koşmağunuzda hâzır olurlar...” 7a/9.

“...her nesne kim mü‘min anuñla oynar ol bātıldur *illā* yay üstinden oğ atmak bātil degüldür...” 7b/5.

lākin

“...baħr-ı bî-pāyān dururlar *lākin* dilediler kim...” 2a/4.

“şol silāhdur ki arı ola *lākin* āvāz kılup teşvîş éde...” 31b/2.

“...Ebū’l-Hasan Kāğıdı bu resme oturdı *lākin* yegrek evvelki oturmağdur...” 44a/9

gerçi

“...kitāb Türkī dilince tercüme kılınup kalemge gele *gerçi* bunlar ol ‘ilimde...” 2a/3.

meger

“...ol şeşmege dölek olur *meger* ki öğrenmiş ola...” 65b/4.

eger

“...*eger* gerü kalsa nesne vèrmeye” 25b/1.

“...*eger* kavlı étseler öñdül ortada ħarc ola...” 26b/7.

“...*eger* öñdül bir ayruk kişinüñ olsa...” 27a/7.

çün

“...*çün* bunlaruñ ħükmi benüm üstüme vācib ve lāzım idi...” 2a/7.

“...*çün* Ĥağ te‘ālā Ādem’i yere éndirdi...” 18b/6.

“...*çün* ħağasında nesne alam deyü kavlı kıldıysa ħükmi bātil ola...” 29a/3.

belki

“...şol ki barmaqları tamāmdur aña Zāhir mezhebi ögrede *belki* barmağını kirişüñ taş yanından terkīb eyleye...” 67a/4.

ne ... ne

“...bilgil ki qavline qoya *ne* egleye ve *ne* evdüre” 29b/9-10.

“...beytü’l-iskāṭ üstine dura *ne* şağun depredeyin ve *ne* şolun...” 51a/3-4.

“...beş nesne dağı var ki *ne* Hāfif ve *ne* Ardeşir ağımışdur...” 52b/3-4.

nêteki / nêtekim

“...vaqt ki oq çekilse bir başş qalsa cemī‘ine bedel olur *nêtekim* bir terāzünün mecmū‘ı eczā‘ı cem‘ olsa dili olmasa ‘amel olmaz...” 21a/8.

“...silāḥ götürüp namāz kılmāq cā‘izdür *nêtekim* Selemetü ibnü’l-Ekva‘ rivāyet kıılır...” 30b/4.

“...şol ki ulaşdurı çalkānur ālet yatlusından atmaqlıq yatlusındandır *nêteki* beyān oldı...” 53a/4.

pes

“...oquñ onda biri qadar gerek *pes* eşitdüm ki işbu qadardur dağı ḥāqlaruñ sözi çoqdur...” 54b/10.

“...gögüs geñ olan kişiyeye yay uzun uzun oq muvāfiq olur *pes* vācibdür ki verev tura...” 63a/5.

tā ki

“...anı şol ellerine geürler *tā ki* oq baş barmağa zarar kılmaya...” 30a/4.

“...nazar kıilup ḥükm edeler bunlarun atduğına *tā ki* gālib kimdür mağlūb kimdür ma‘lūm ola...” 60b/1.

vaqtā ki

“...*vaqtā ki* atcınun şan‘ata kuvveti dükense...” 53a/9.

“*vaqtā ki* yay qatı ola...” 50b/8.

vaqtī ki

“...*vaqtī ki* nişāna karşı tura...” 63a/8.

“...*vaqtī ki* bir kişinün terkībi orta yā kışa olsa” 63a/9.

“...*vaqtī ki* boynı kışa olsa...” 65a/2.

ve

“...baş barmağum kışa kıluram *ve* bañ barmağum uzaduram...” 66b/3.

“...kışa uzatmağ *ve* uzun kışalmağ gerek...” 65b/9.

“...boynı tamām olsa *ve* cismi kışa olsa...” 64a/7.

vü, u

“...nemsüz günde azacuk vara *vü* turasın...” 56a/4.

“...Allāhu te‘ālā uçmağa givère fazl *u* rahmetiyle...” 10b/10.

yā

“...iki kez *yā* üç kez...” 4a/4.

“...terk eylese küfrān-ı ni‘met olmuş olur in‘ām kılduğına *yā* bildüğine...” 14a/1.

“...bizüm bāzārumuz içinden *yā* mescidümüz içinden...” 14a/9.

yā ... yā

“...*yā* atına edeb vermek *yā* hālālī birle oynamak...” 7b/-6-7.

“...*yā* okın *ya* demrenin *yā* yelegin silmege meşğül olsa...” 29a/10-29b/1.

yāhūd/yāhūz

“...her kişi kim bir ok atsa düşmāna erişse rāst dokunsa *yāhūd* haṭā kılsa...” 11a/7.

“...*yā* emīre’l-mü’minīne kılıç mı efdāldür *yāhūz* yay...” 24b/1.

“...yaya kahr eyleye *yāhūz* yayını bura...” 52b/1.

7. Eylem Çatısı**7.1. Oldurgan Çatı****-Ar-**

çıkarmağıla 56b/7, *giderüp* 28a/5.

-t-

Genellikle sesliyle biten sözcüklere gelir ve iki sesli arasında -t- ötümlüleşip -d- olur.¹²

deprede 51a/3, *çoğrulducağı* 55b/8. *uzatmağ* 65b/8.

-dXr-

öldürdi 24a/2, *éndirdi* 18b/7.

7.2. Ettirgen Çatı

-der-

dönderesin 37a/8, *gönderdi* 20a/3.

-dXr-

unutdura 29b/3, *étdüresin* 62a/10, *yaraşdırmakda* 27b/1.

-Ur-

artururam 34b/3, *ötürü* 18b/1, *geyürür* 5b/7, *geçüre* 66a/6.

7.3. Edilgen Çatı

-l-

kurulınca 41b/1, *çekilse* 21a/7, *aşılmasa* 26b/10, *aşılmış* 55b/4, *dizilmiş* 55b/5

-n-

bulunmadı 23a/4, *bilinür* 55a/4.

7.4. Dönüştü Çatı

-l-

çoğrulducağı 55b/8

-n-

sakınur 34b/6, *sınmasun* 38b/2, *olundı* 36b/4, *burulup* 38a/5, *görünmege* 47b/3.

Ayrıca -n- ekinin dışında -ş- eki de bazen dönüştülük işlevinde kullanılmıştır:

erişe 62a/7.

¹² Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, 2. Baskı, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1981, s.117.

7.5. İşteş Çatı

-ş-

atışmağunuzda 7a/9, tanışmayınca 60a/4, dokışa 48b/4.

8. Birleşik Eylemler

8.1. Tasvirî Eylemler

8.1.2. Tezlik Birleşik Eylemi

-I + vër-

eydivër 9a/3, kılvèrem 16a/8, edivèrmekden 48b/10.

8.1.3. Yeterlik Birleşik Eylemi

-A + bil-

ala bilgil 25b/3, ola bilgil 26b/7, erişe bilgil 46b/7, yuyamasa 12b/6, istemeyesin 40b/7.

8.1.4. Sürelik Birleşik Eylemi

+U + git-

oynayu gitdi 6b/10.

6.2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler

al-

māl al- 25b/3.

bul-

tefāvüd bul- 48b/8.

çek-

tamām çek- 36a/9, dürüst çek- 49a/8, meşakkat ile çek- 63a/9, tekellüf çek- 67b/2.

dut-

ķavlini dut- 17b/7, ķabza dut- 36a/5, muhkem dut- 38a/1.

eriş-

ķaber eriş- 8a/6, düşmān eriş- 11a/6, fesād eriş- 38a/4, kuvveti eriş- 55a/9.

ét-

mekr ét- 5a/5, hıfz ét- 9a/5, azād ét- 12b/1, terk ét- 13a/6, vasf ét- 19a/1, delil ét- 22a/8, redd ét 23b/6, kavlı ét- 26b/8, harc ét- 28b/4, kaşđ ét- 29a/8, gavgā ét- 31b/6, ri'āyet ét- 32a/6, 'akđ ét- 45a/3, ihtiyār ét- 47a/7, baħş ét- 53b/2, miqdār ét- 55b/2, kaşđ ét- 56a/5, şükr ét- 34b/1, kesb ét- 2a/7, şürü' ét- 2b/6, ta'līm ét- 6b/4, kaşđ ét- 9a/9, ziyān ét- 15a/1, faħr ét- 17a/7, delālet ét- 17b/3, şerħ ét- 18b/5, men' ét- 29b/4, teşvīş ét- 31b/3, iħsān ét- 34b/7, ceħd ét- 37b/4, karār ét- 38a/1, kalb ét- 39a/2, hüküm ét- 60a/10, terkīb ét- 65b/7, murāvize ét- 66b/8.

étdür-

hareket étdür- 62a/5.

eyle-

kaşđ eyle- 2a/8, cem' eyle- 2a/9, azād eyle- 9a/10, hıfz eyle- 12a/2, inkār eyle- 13b/2, terk eyle- 13b/6, zıkr eyle- 16b/5, müstecāb eyle 17a/5, hikāyet eyle- 18b/6, ta'līm eyle 20a/3, işāret eyle 21b/9, emr eyle- 25a/1, seħv eyle- 29b/4, rāst eyle- 37b/5, hıdmet eyle 37b/8, zür eyle- 40b/4, beyān eyle- 41b/9, 'akđ eyle- 42b/4, kaħr eyle- 52b/1, feħm eyle 53b/1, terkīb eyle- 66a/9.

gel-

kaleme gel- 2a/3, hōş gel- 5a/8, nūr olmuş gel- 12b/4, hisāba gel- 21a/5, nidā gel- 19a/9.

getür-

adına getür- 22a/1, namāz yerine getür- 35b/9, kāhil getür- 57b/4.

gör-

ihtiyār gör- 46a/4, hōş gör- 53b/8, azamatin gör- 18b/8.

kal-

yaluñuz kal- 19b/9, bir baħş kal- 21a/8, gèrü kal- 25b/1.

ko- / koy-

öñdül ko- 25a/4, kavline koy- 29b/9.

kıl-

iltimās kıl- 2a/1, *müṭāla‘a kıl-* 2a/6, *beyān kıl-* 2b/7, *emr kıl-* 2b/8, *rivāyet kıl-* 2b/9, *ta‘līm kıl-* 5a/4, *kaşd kıl-* 5b/8, *fidā kıl-* 8b/8, *haṭā kıl-* 11a/7, *azād kıl-* 11a/8, *naḫaḫa kıl-* 11b/6, *in‘ām kıl-* 14a/1, *rāst kıl-* 17a/4, *pervāz kıl-* 19a/6, *secde kıl-* 19b/7, *şikāyet kıl-* 20a/1, *muḫālefet kıl-* 22a/5, *selām kıl-* 22b/10, *ṭaleb kıl-* 23b/5, *redd kıl-* 23b/9, *helāk kıl-* 24a/6, *da‘vī kıl-* 24a/8, *muḫallil kıl-* 26a/2, *ta‘yīn kıl-* 27b/2, *şavāb kıl-* 29a/2, *ḫavl kıl-* 29a/4, *zarar kıl-* 30a/4, *engüştivāne kıl-* 30b/1, *namāz kıl-* 30b/4, *āvāz kıl-* 31a/2, *‘amel kıl-* 31b/7, *naẓar kıl-* 32a/3, *minnet kıl-* 34a/8, *ḫarīş kıl-* 35a/1, *resme kıl-* 41b/2, *şevgān kıl-* 45a/2, *‘amel kıl-* 46a/3, *küşād kıl-* 48a/2, *müdüārā kıl-* 49b/2, *muḫābil kıl-* 56a/6, *ḫāzır kıl-* 56b/8, *ḫazer kıl-* 57b/5, *süst kıl-* 58a/7, *ḫismet kıl-* 60b/3, *müdevver kıl-* 62b/7, *ittifāk kıl-* 65a/4, *ḫikāyet kıl-* 66a/7.

kılın-

tercüme kılın- 2a/2.

kurul-

tamām kurul- 41b/1.

ol-

yerinde ol- 2a/10, *müstaḫikḫ ol-* 2b/1, *rivāyet ol-* 3a/8, *üzerünjüze ol-* 3b/3, *ḫılmış ol-* 5b/8, *téz ol-* 6a/5, *feth ol-* 6a/6, *‘aciz ol-* 6a/8, *ḫāzır ol-* 7a/8, *melül ol-* 7b/10, *ḫāniş ol-* 8b/1, *günāhlu ol-* 8b/1, *borçlu ol-* 8b/2, *fidā ol-* 8b/10, *ēşitmiş ol-* 9a/4, *nūr ol-* 10a/4, *veledi ol-* 10b/8, *ḫabz-ı rūh ol-* 10b/8, *bāliḡ ol-* 10b/9, *şevāb ol-* 11a/8, *ḫāşıl ol-* 12a/10, *meşakḫat ol-* 13a/1, *‘aşī ol-* 13b/7, *ni‘met ol-* 14a/1, *‘arż ol-* 15a/3, *laḡv ol-* 15b/4, *vāḫī‘ ol-* 17a/9, *ḡamḡin ol-* 18a/6, *elinde ol-* 19a/4, *ulu ol-* 19a/8, *emr ol-* 19b/3, *muşāḫib ol-* 19b/9, *maḫrūm ol-* 20a/7, *murdār yemek ol-* 20a/8, *baḫş ol-* 21a/7, *bedel ol-* 21a/8, *‘amel ol-* 21a/10, *ḫāşıl ol-* 21b/10, *ḫalīfe ol-* 22a/6, *helāk ol-* 24a/2, *revān ol-* 24a/3, *cā‘iz ol-* 24b/6, *ḡayrī ol-* 25a/7, *iḫtiyāc ol-* 25a/9, *bāṭıl ol-* 25b/5, *ḫarām ol-* 25b/5, *kumār ol-* 25b/6, *yüḡrük ol-* 25b/7, *za‘īf ol-* 26a/7, *ma‘lūm ol-* 6b/7, *ḫarc ol-* 26b/8, *üstāz ol-* 27a/1, *ḫāşıl ol-* 27a/4, *melül ol-* 27a/4, *zarar ol-* 27a/5, *nizā‘ ol-* 27a/7, *bilmiş ol-* 27b/9, *ēş ol-* 28a/2, *‘itibār ol-* 28a/10, *ücret ol-* 28b/3, *meşḡul ol-* 29a/10, *sebeb ol-* 29b/9, *ma‘zūr ol-* 29b/7, *cā‘iz ol-* 29b/10, *dürüst ol-* 30a/10, *vāḫī‘ ol-* 31a/2, *cem‘ ol-* 31a/4, *māni‘ ol-* 31a/4, *ma‘lūm ol-* 31a/8, *kerāhiyyet ol-* 31b/1, *arı ol-* 31b/2, *fāriḡ ol-* 35a/6, *zıkr ol-* 36b/4, *ḡālib ol-* 37b/7, *mu‘tedil ol-* 37b/8, *emīn ol-* 38a/2, *geñiz ol-* 38a/7, *ḫuvvet ol-* 38a/8, *özge ol-* 38b/1, *şag‘ ol-* 38b/5, *nev‘ ol-* 38b/6, ,

yaluñuz ol- 40a/1, *yalıncağ ol-* 40a/2, *oturmuş ol-* 40a/4, *binmiş ol-* 41b/3, *yürür ol-* 41b/4, *karşu ol-* 42a/3, *kolay ol-* 42a/8, *muhkem ol-* 42b/1, *katı ol-* 42b/3, *kararlı ol-* 43a/7, *direk ol-* 43a/7, *rāst ol-* 43a/9, *muvāfiğ ol-* 43b/3, *muḥālif ol-* 43b/4, *ḥarāb ol-* 43b/4, *berāber ol-* 43b/5, *şıḥhatde ol-* 43b/7, *tenile cān gibi ol-* 44a/5, *açuk ol-* 44b/7, *yumşak ol-* 45b/3, *evvel ol-* 45b/8, *‘ağd ol-* 46a/4, *āşikāre ol-* 47b/8, *işlemiş ol-* 48b/4, *yağın ol-* 49b/10, *ıraq ol-* 50a/2, *nişānuñ ortasına ol-* 50b/6, *ağır ol-* 52a/2, *gēñ ol-* 52a/4, *tar ol-* 52a/5, *uzun ol-* 52a/5, *kısa ol-* 52a/6, *ince ol-* 53b/6, *degirmi ol-* 53b/7, *kiçi ol-* 53b/7, *şāfī ol-* 53b/9, *iñildüsi ol-* 53b/10, *altı bucuğ karış ol-* 54a/3, *aşağa ol-* 54a/4, *yüz yigirmi riğl ol-* 54a/7, *şüret ol-* 54a/8, *on dirhem ol-* 54b/2, *üçde biri kadar ol-* 54b/6, *yarusınca ol-* 54b/7, *nēce ol-* 55a/3, *şol kadar ol-* 55a/8, *vech ol-* 55b/2, *aşılmış ol-* 55b/5, *kovuğ ol-* 56b/10, *tamām ol-* 64b/6.

var-

fesāda var- 38a/6.

vér-

haber vér- 2a/6, *icāzet vér-* 15a/5, *yay vér-* 17b/10, *oğ dağı vér-* 18a/3, *cevāb vér-* 19b/7, *nesne vér-* 25b/1, *teşvīş vér-* 31a/3, *selām vér-* 34b/9, *zaḥmet vér-* 38b/6, *şevāb-ı ‘azīm vér-* 41b/10, *nişāndan yaña vér-* 42a/9.

9. Eylem Çekimi

9.1. Basit Çekimler

9.1.1. Bildirme (Haber) Kipleri

9.1.1.1. Geniş Zaman

İncelediğimiz metinde, geniş zaman için kullanılan ekler: -mAz, -Ur, -Ar, -r’dir.

I. Tekil Kişi

kıluram 34b/3, *artururam* 34b/3, *uzaduram* 66b/3.

“...ya’ni şükr edersenüz mezīd *kıluram artururam*...” 34b/3.

II. Tekil Kişi

yürürsin 12b/10, *atarsın* 16b/7, *olursın* 48b/4.

“iki nişān arasında *yürürsin*...” 12b/10.

III. Tekil Kişi

terkīb eyler 66a/9, *çeker* 63a/9, *düşer* 50a/1, *şeşer* 49a/3, *èder* 46a/2, *ırğar* 51b/10, *girür* 59a/7, *bilinür* 55a/4, *yürür* 41b/4, *zahmet vèrür* 38b/6, *èrişür* 38a/4, *çalқанur* 51b/10.

“...yay *çalқанur* oқ *ırğar*...” 51b/10

III. Tekil Kişi Olumsuz

hişāba gelmez 21a/5, *yétmez* 67b/1, *hāzır olmaz* 7a/8, *lağv olmaz* 15b/4, *‘amel olmaz* 21a/10, *ķumār olmaz* 26a/5, *dürüst olmaz* 30a/10, *emīn olmaz* 38a/3, *tamām olmaz* 49a/9, *hāşıl olmaz* 54b/6, *ķovalmaz* 57b/9.

“...barmağınuñ güci *yétmez*...” 67b/1.

I. Çoğul Kişi Olumsuz

atmazsız 4b/8.

III. Çoğul Kişi

baħr-ı bī-pāyān dururlar 2a/4, *hāzır olurlar* 7a/10, *ķorlar* 25a/4, *atarlar* 27a/3, *ķorķarlar* 34a/6

“üstāzlar ilk *atarlar*...” 27a/3.

9.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman

I. Tekil Kişi

vardum 5b/2, *vurdum* 8a/9, *şordum* 13a/3, *‘arż oldum* 15a/3, *iħtiyār kıldum* 45b/7, *oқudum* 51b/4, *buldum* 52b/3, *şordum* 54b/7, *ķaşd eyledüm* 2a/8, *diledüm* 2b/2, *eşitdüm* 3a/1, *gördüm* 7b/8, *dèdüm* 10b/1, *terk ètdüm* 14a/7, *eyitdüm* 30b/5, *cem ‘eyledüm* 31b/9.

“...Hafīf-i Semerķandī kitābda *oқudum*” 51b/4.

“...Ebī Usāme’ye ne hādīş idi ol *dèdüm*...” 13a/4.

I. Tekil Kişi Olumsuz

eşitmedüm 16a/5.

II. Tekil Kişi

olduñ 8a/1, *eşitdün* 12a/1, *terk eyledün* 14a/9, *vaşf ètdün* 19a/1, *selām vèrdün* 35b/4.

“...ķılıç oynayana *selām vèrdün*” 35b/4.

II. Tekil Olumsuz

ëřitmedüñ 8a/1, selām vèrmedüñ 35b/5.

“oğ atanlara selām vèrmedüñ...” 35b/5.

III. Tekil Kişi

buyurdu 3a/6, çığdı 3b/6, şordu 4b/7, rivāyet oldu 5a/9, oturdu 7b/10, fidā kıldı 8b/8, kıaldı 14a/2, atdı 15b/9, sindı 15b/10, aldı 15b/10, sağladı 16a/1, atdı 16b/9, tañladı 17a/1, vardı 18a/10, pervāz kıldı 19a/6, køndı 19a/9, yaratdı 19b/6, vurdu 20a/5, kodi 24a/1, durdu 34b/10, zıkr olundu 36b/4, yaradıldı 43b/2, dedı 3a/7, eyitdi 3b/7, haber vèrdu 6a/2, gitdi 7a/1, erişdi 8a/6, and içdi 8b/1, geldi 9a/3, azād eyledi 9a/10, diñledi 12a/1, girdi 11b/10, öldi 14a/2, gezledi 16b/8, işledi 21a/3, diledi 22/5, begledi 23a/8, ihtiyār gördi 46a/4, çekdi 47a/3.

“...evvel bir oğ atdı sindı” 18a/5.

“Sa‘d yayın gezledi üç oğ atdı öñ sağfına” 16b/9.

III. Tekil Kişi Olumsuz

icāzet vèrmedi 15a/5, görmedi 19a/7, selām vèrmedi 35a/5, bulmadı 6b/9, emr olmadı 19b/3, çengāli olmadı 20a/7, bulunmadı 23a/4.

“...Peygāمبر bir kişi bulmadı dedi kıanı fülān dediler ki” 6b/9.

“ğazāya icāzet vèrmedi ‘ammüm dedi ki” 15a/5.

I. Çoğul Kişi

gördük 35b/3, ihtiyār ètdük 47a/9.

“...biz ihtiyār ètdük bıyık üstine çekmegi...” 47a/9.

II. Çoğul Kişi

gözedüñ 16b/9, şükr èdüñ 34b/1, düzedüñ 3a/4, yarađlañ 3a/4.

“dedi kim yerin gözedüñ...” 16b/9.

II. Çoğul Kişi Olumsuz

getürmeñ 34b/1.

“şükr èdüñ baña küfr getürmeñ” 34b/1.

III. Çoğul Kişi

iltimās kıldılar 2a/1, *rivāyet kıldılar* 18a/9, *secde kıldılar* 19b/7, *atdılar* 22a/4, *buldılar* 23a/3, *ṭaleb kıldılar* 23b/5, *fāriğ oldılar* 35a/6, *beyān kıldılar* 50a/8, *iḥtiyār kıldılar* 59b/3, *kısmet kıldılar* 60b/3, *kıldılar* 60a/9, *dilediler* 1b/4, *çekdiler* 4b/7, *dédiler* 4b/8, *zıkr eylediler* 16b/5, *getürdiler* 16b/9, *delīl étdiler* 22a/8, *geldiler* 24a/9, *eyitdiler* 24a/10, *üşdiler* 35a/6, *dédiler* 53b/3, *ḥōş gördiler* 53b/8.

“...Resül buyurdu üç *atdılar*” 22a/4.

“...bir neceler *dédiler* ki kışa uzatmağdan...” 66a/1.

III. Çoğul Kişi Olumsuz

atmadılar 4b/7.

“...ol bölük kavm ellerin kendülere çekdiler *atmadılar*...” 4b/7.

9.1.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman

-miş ekinin –dUr bildirme ekiyle genişletilmiş hâli olan –mişdUr yapısı, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi eyleme bilinen bir kesinlik anlamı kazandırmıştır. Bu ek, incelediğimiz metinde III. tekil ve çoğul kişilerde karşımıza çıkmaktadır:

rivāyet olmuşdur 3a/8, *demişdür* 17a/3, *şayılmışdur* 35a/9, *olmuşdur* 48a/3, *aşmışdur* 52b/4, *ittifāk kılmışlardur* 65a/4.

9.1.1.4. Gelecek Zaman

Gelecek zaman için kullanılan ekler: *-AcAk*, *-IsAr'dır*.

III. Tekil Şahıs

olacağdur 50b/7

-Dur bildirme ekinden dolayı ihtimal anlamı içerir.

eger yüz arşun yerde olsa oğ butanuğ başına muğābil ola elli arşun yerde olsa temren nişānuğ ortasına ola bu dēdügümüz yay yumşak *olacağdur*” 50b/7

olısar 19a/4.

“...benüm zürriyetümün helālīgi anuğ zürriyeti elinde *olısar*...” 19a/4.

9.1.2 Dilek Kipleri

9.1.2.1. İstek Çekimi

I. Tekil Kişi

kılayın 30b/7.

“...ya‘ni namāz *kılayın* mı yayım ve terkeşim bileyiken...” 30b/7.

I. Tekil Kişi Olumsuz

unudulmaya 2b/2.

“...hem erenler şöhetinde adum *unudulmaya* inşā‘allāhu te‘ālā...” 2b/2.

II. Tekil Kişi

şanasın 66a/9, *ëtdüresin* 62a/10, *silkesin* 62a/8, *sıçrayasın* 62a/6, *çıkasın* 56a/4, *kılasın* 56a/6, *olasın* 56a/7, *bağlayasın* 56a/8, *asasın* 54a/8, *dutasın* 50b/1, *vurasın* 49b/5, *bulasın* 48b/8, *koayasın* 48a/7, *burasın* 46b/2, *yüriyesin* 46b/1, *degesin* 45a/9, *egesin* 45b/2, *yumasın* 45a/7, *sağlayasın* 45a/4, *eyleyesin* 42a/6, *çatasın* 42a/5, *kirişleyesin* 41b/7, *döşeyesin* 40a/7, *düşesin* 39b/5, *getüresin* 38b/10, *dönderesin* 37a/8, *alası* 28b/9.

“...baş barmagun üstinde *koyasın* otuz toköz ‘akddur gibi...” 48a/7.

II. Tekil Kişi Olumsuz

istemeyesin 40b/7, *ayırmayasın* 37a/9, *kırmayasın* 40a/10, *ırmayasın* 41b/1, *kılmayasın* 62a/4.

“...şol elün kabzadan *ayırmayasın*...” 37a/9.

III. Tekil Kişi

vara 56a/3, *duta* 57b/9, *erişe* 62a/7, *bura* 57a/10, *dokışa* 48b/4, *ögrene* 17b/8, *şoviya* 29b/2, *taşaya* 43a/6, *vech olmaya* 55b/2, *dolaya* 57a/7, *bağlaya* 66a/3, *azād eyleye* 10a/1, *benzeye* 45a/4, *kahr eyleye* 52b/1, *terkīb eyleye* 67a/5, *kaşd eyleye* 59b/8, *yüriye* 41b/7.

“...kabza incisine nesne *dolaya*...” 57a/7.

“...her biri kendü menziline ve mertebesine *kaşd eyleye*...” 59b/8.

III. Tekil Kişi Olumsuz

nizā` olmaya 27a/7, *itibār olmaya* 28a/10, *zarar kılmaya* 30a/4, *bulunmaya* 40b/6, *atmaya* 60a/3, *bakmaya* 63b/5, *kovuķ olmaya* 56a/10, *vèrmeye* 25b/1, *ne egleye* 29b/9, *ne evdüre* 29b/10, *ğavğā ètmeye* 31b/6, *èrişmeye* 39a/3, *bilmeye* 40a/4, *egilmeye* 42a/6, *çekmeye* 46b/10, *geçmeye* 56b/9, *çermeye* 57b/1, *geçürmeye* 57b/1, *gitmeye* 59b/2, *deprenmeye* 62a/10, *ırmaya* 55b/9.

“...cemī`i kendüden *ırmaya*...” 55b/9.

“...eger okuñ yanı dokunsa *itibār olmaya*...” 28b/1.

I. Çoğul Kişi

atalum 4b/8.

“...bunlar dèdiler kim nècesi *atalum* kim sen anlaruñlasın...” 4b/8.

II. Çoğul Kişi

korķudasız 25a/1,

“...ya`ni yaraķlañ kuvvetden ya`ni ok atmaķdan ve daħı atlar düzüp yaraķlamaķdan Tañrı`nuñ ve sizüñ düşmānuñuz *korķudasız*...” 25a/1.

III. Çoğul Kişi Olumsuz

ķarmayalar 46b/10, *varmayalar* 60a/3.

“kendülerden üstād kişinüñ yèrine *varmayalar*...” 60a/3.

Gelecek Zaman İşlevinde

“...kendülerden üstād kişinüñ yèrine *varmayalar* andan hiç birisi atmaya üstādlar ile tanışmayınca andan nèce kişi *atasız* ma`lüm ola...” 60a/5.

9.1.2.2. Dilek-Şart Çekimi

II. Tekil Kişi

ķılsañ 38a/3, *dilerseñ* 44a/6.

“...eger sie`yi ayagüñ altında *ķılsañ* sıvışmaķdan emīn olmaz” 38a/3.

III. Tekil Kişi

atsa 9a/8, *veledi olsa* 10b/8, *ķabz-ı rŭh olsa* 10b/8, *aķarsa* 11a/2, *rāst doķunsa* 11a/7, *ķaķā ķılsa* 11a/7, *ķonsa* 21b/1, *muķallil ķılsa* 26a/2, *ķınsa* 27b/4, *atıķsa* 27b/9, *doķunsa* 28a/9, *atsa* 29a/7, *ēriķse* 11a/6, *sōylese* 12a/6, *bilse* 13a/6, *terk ētse* 13b/1, *ōğrense* 13b/5, *terk eylese* 13b/6, *ķekilse* 21a/7, *ēnse* 21b/2, *gecese* 25b/2, *dēse* 28b/1, *dilese* 29a/9, *iķlese* 44a/3, *dŭkense* 53a/10, *dŭķse* 61a/10.

“...kimŭnķ ki İslām iķinde ŭķ *veledi olsa* ŭķi daķı *ķabz-ı rŭh olsa* bāliğ olmadın ol kiķiyi Allāhu te‘ālā uķmağa givēre fażl u raķmetiyle...” 10b/8.

“...bir batman daķı ķoyıcaķ *ēnse* ol bir batman ol ķoķuza muķābil olur...” 21b/2.

III. Tekil Kişi Olumsuz

diņlemese 13a/2, *ēnmese* 21b/1, *ķekmese* 46b/7, *sınmasa* 12b/5, *yuyamasa* 12b/6, *olmasa* 21a/10, *aņılmasa* 26b/10.

“...ya‘ni kim ki saķal aķartsa Taņrı yolında ol ūeybeti anuņ nŭr olmıķ gele yevm-i ķiyāmetde mādām ki ol ūeybeti ayruķ *sınmasa* ya‘ni saķalın *yuyamasa*” 12b/6.

III. Çoğul Kişi

kavl ētseler 26b/8, *getŭrseler* 28a/4.

“yaylu yayın giderŭp yērine ayruķ yaylar *getŭrseler* cā’izdŭr...” 28a/4.

9.1.2.3. Emir Çekimi

Emir ķekiminin II. tekil kiķisi Tŭrkiye Tŭrkķesine olduğu gibi eksiz olmasının yanı sıra gŭnŭmŭzden farklı olarak -GII ekiyle de yapılmaktadır. III. tekil kiķi eki -sUn’un Tŭrkiye Tŭrkķesinden farklıysa sadece ekin ŭnlŭsŭnŭn yuvarlak olmasıdır ki bu ek gŭnŭmŭzde varlığını -sIn olarak sŭrdŭrmektedir.

II. Tekil Kişi

Eksiz

at 22b/1, *bağla* 56a/9, *ķut* 56b/1, *muķābil ķıl* 56b/3, *otur* 44a/7, *ķıdmet eyle* 37b/8, *nazar ķıl* 37b/7.

“...kiriķiņi İķhāķ bađlayıķın *bağla*...” 56a/9.

Dua ile istek bildirme anlamında, *mŭstecāb eyle* 17a/5.

“...ve *müstecāb eyle* du‘āsını...” 17a/5.

-GII

‘*amel kılğıl* 31a/7, *bilgil* 17b/10.

“...fā`idelüsin *bilgil* ki şeşmek sağ dirsek ile sol kabza ortasındadır...” 48a/4.

III. Tekil Kişi

olsun 3b/3, *fidā olsun* 8b/10, *yaraqlansun* 12a/6, *yapışsun* 14b/10, *ıtsun* 14b/10, *buyursun* 22b/10, *atsun* 27a/8, *bilege dursun* 30b/9, *saķınsun* 52b/7, *hazer kılsun* 57b/5, *gālib olsun* 37b/7.

Emir-İstek anlamında, “beytü`r-remī ve beyt`ül-iskāta nazar kıl birbirine *gālib olsun...*” 37b/7.

“...Allahu te‘ālā saņa selām kıldı eydür ki *buyursun* Sa‘d’a bir oķ ata benüm için...” 22b/10.

“...işbu sırları Hıfıf-i Semerkandī kitābda buldum dēr beş nesne daķı var ki ne Hıfıf ve ne Erdeşir anmışdur oķ egri demren girdügi yer gēn olup demren ırğanmaķdur gez gēn olmaķdur yā tar olmaķdur yā yelek kopmaķdur atıcı *saķınsun* bu nesnelerden...” 52b/7.

III. Tekil Kişi Olumsuz

Emir-İstek *dökmesün*, 56b/3, *yumuşanmasun* 40a/10, *sınmasun* 38b/2.

“...oķuñ yüce *dökmesün* ki seyri az ola iñen alçaķ daķı *olmasun* çekmeküñ bir kez olsun...” 56b/3.

İstek, ‘*āciz olmasun* 6a/8, *özge olmasun* 38b/1.

“...şol ele kuvvet olur siye’sini kirişiyile dutup arķasın yere kirişi gözüñe çevirdüğüñ ve nazar kılduğun kiriş uzun yā *özge olmasun* dēyü içündür ki...” 38b/1.

II. Çoğul Kişi

Emir-istek anlamında, *atuñ* 6a/1, *ta`līm kılun* 5a/4, *ķorkuñ* 34a/3, *şükr edüñ* 34b/1, *bilüñ* 35a/10, *gözedüñ* 16b/9, *binüñ* 6a/1.

9.1.2.4. Gereklilik Çekimi

İncelediğimiz metinde, gereklilik kipi için, gerek, -mAk gerek, -mAk gerekdür, -A gerek, -dAn gerek yapıları kullanılmıştır:

“...ol üç ki miyāna *gerek* sine ve bel ve sağ dizi...” 42b/9.

“...Zāhir eydür eyle *gerek* ki pençenün ortası göge muḳābil ola...” 66b/9.

“...Cebrā’īl ta’līm eyledi nece atmaḳ *gerekdür* Ādem daḥı atdı kerkesi vurdı öldürdi ...” 20a/4.

“...ve daḥı menzil ma’lūm ola putaya ne ḳadar yakın olmaḳ *gerek* ma’lūm ola...” 26b/3.

“...üçünci şol eli ḳabzası ḳatı *gerek* ve ol üç ki miyāna *gerek* sine ve bel ve sağ dizi ol üç ki yumuşaḳ *gerek* şol elinün baş barmaḡı boyun ve dudak” 42b/10.

“...bilgil ki nazār ḳılmaḳ yayuḡ taş yanından *gerek* murād bundan oldur ki boynı görine ve yüzi āşikāre ola...” 47b/6.

9.2. Birleşik Çekim

9.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Hikâyesi

III. Tekil Kişi

geçer idi 22a/8, *yürürdi* 4a/2, *geçerdi* 4b/1, *uğrardı* 5a/10, *eydürdi* 5b/1, *şerḥ ederdi* 18b/5, *teşvīş vèürdi* 31a/3, *yürürdi* 34b/8, *atarı* 16a/7, *ulu olurı* 19a/8, *‘amel ḳılurı* 46a/3, *ḥōş gelirdi* 5a/8a, *atarı* 16a/7, *dèridi* 16b/5, *atadı* 22a/9.

“...ibni ‘Abbās rivāyet ḳılur Peygāmbere’den ki aḡa oḳ atmaḳ ve at yaraşdurmaḳ *ḥōş gelürdi*...” 5a/8.

III. Çoğul Kişi

and içerlerdi 15a/10, *on üç götürürlerdi* 21b/4, *atarlardı* 21a/2, *segirdirler idi* 34b/8, *buluşurlar idi* 18b/5.

“...Peygāmbere Ḥazreti çıḳdı Eslem ḳabīlesinden bir ḳavm üstine kim bular oḳ *atarlardı*...” 3b/7.

Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

III. Tekil Kişi

atdı idi 22b/8, *eyitdi idi* 23b/7, *yaradıldı idi* 43b/2.

“...nëtekim dört tabî‘iyyet kim od şu yël toprağdur ki Ādem andan *yaradıldı idi...*”
43b/2.

Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

I. Tekil Kişi

urmuşdum 13a/3.

“...eger Peyğamber sözi dinlemese ki eşitdüm *urmuşdum...*” 13a/3.

III. Tekil Kişi

turmuşdı 23b/5, *gelmişidi* 18a/7.

“...Peyğamber Hâzreti bir yüce yerde *turmuşdı...*” 23b/5.

III. Tekil Kişi Olumsuz

vurmamış idi 8a/9.

“...bir kavm oğ atarlardı bir kişi dèdi ki va’llâhi vurdum dèdi *vurmamış idi*” 8a/9.

Şart Kipinin Hikâyesi

III. Tekil Kişi

déseydi 23b/9.

“...Resûlu’llâhi üç kez eyitdi ki kâfirlere redd kııl dèyü dördünci kez *déseydi*” 23b/9.

İstek Kipinin Hikâyesi

III. Tekil Kişi

olaydı 61b/9.

“...kîrâṭ üstine ve nışf-ı kîrâṭ üstine her kimünle işbu hisâblarda artuğ *olaydı* ol kişi
ğâlib olurdı” 61b/9.

9.2.2. Şart Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Şartı

II. Tekil Kişi

vurursañ 28b/2, *dilerseñ* 44a/6.

“ve eger bundan ayruksı oturmağ *dilerseñ*” 44a/6.

II. Tekil Kişi Olumsuz

vurmazsañ 49b/5.

“...taleb kıl kâğıduñ başını aşığa yanını vurasın eger *vurmazsañ* kâğıd oquñ yolında ola...” 49b/5.

III. Tekil Kişi

dilerse 11b/7, *dêrse* 27a/8, *atarsa* 27a/4, *getürse* 28a/1.

“...ol kişi kim evvel atsun *dêrse*” 27a/8.

II. Çoğul Kişi

şükr êderseñüz 34b/3.

“...ya ‘ni *şükr êderseñüz* mezîd kıluram artururam...” 34b/3.

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

ma ‘lüm oldı ise 31a/8.

“...hergâh ki bu mes’ele *ma ‘lüm oldı ise* bilgil ki silâh üç nev’dür...” 31a/8.

Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

ğâlib olmış ise 37b/7.

“...beytü’r-remî ve beyt’ül-iskâta nazâr kıl birbirine *ğâlib olsun* eger *ğâlib olmış ise* ‘adlile hıdmet eyle...” 37b/7.

10. Sayı Adları

10.1. Asıl Sayılar

bir: *bir kitâb* 2a/2, *bir kavm* 3b/6, *bir gün* 5b/1.

iki: *iki kez* 4a/4, *ikisi* 7b/9, *iki nişân* 12b/10.

üç: *üç oğ* 16b/8, *üç atdılar* 22a/4, *üç nev’dür* 31a/9.

dört: *dört endâm* 43a/9, *dört işler* 43a/10, *dörtten* 43a/10.

beş: *beş âvâz* 48a/9, *beş dirhem* 54b/3, *beşdür* 65a/5.

altı: *altı oğ* 18a/2, *altısı* 51b/8, *altı nesne* 52a/7.

yedi: *yedidür* 36a/1.

sekiz: *uçmağuş sekiz kapısı* 11b/6.

toğuz: *toğuz tutam* 18a/4, *toğuz batman* 21a/10, *toğuz* 21b/2.

on: *on aqça* 28b/1, *on* 28b/9, *on nev* 36b/3.

on iki: *on iki kâfir* 23b/3.

on üç: *on üç götürürlerdi* 21b/4, *on üç oldu* 22a/1.

on dört: *on dört yaşında* 15a/4.

on beş: *on beş nesneden* 51b/6.

yigirmi dört: *yigirmi dört bahşdur* 21a/4.

otuz üç: *otuz üç 'ağd* 46a/1.

otuz altı: *otuz altı bahş* 21a/7.

otuz sekiz: *otuz sekiz 'ağd* 45a/10.

otuz toğuz: *otuz toğuz 'ağddur* 48a/8.

elli: *elli arşun yerde* 50b/5, *elli rıtl* 54b/2.

altmış üç: *altmış üç şüret* 42b/5, *altmış üçdür* 65a/5.

altmış toğuz: *altmış toğuzdur* 65a/6.

yetmiş üç: *yetmiş üçdür* 65a/6.

seksen üç: *seksen üçdür* 65a/7.

yüz: *yüz arşun* 50b/3, *yüz rıtl* 54b/1.

yüz yigirmi: *yüz yigirmi rıtl* 54a/6.

yüz otuz: *yüz otuz dirhem* 54a/7.

yüz elli: *yüz elli arşun* 50b/10.

iki yüz elli: *iki yüz elli arşun* 50b/1.

üç yüz: *üç yüz arşun* 50a/9.

sekiz bin üç yüz: *sekiz bin üç yüz 'ağd* 45a/3.

10.2. Kesir Sayıları

üçde bir: *üçde bir sâkıtdur* 21a/4, *üçde biri kadar* 54b/6.

sekizde bir: *sekizde birdür* 61b/3.

onda bir: *onda biri kadar* 54b/9.

10.3. Sıra Sayıları

ikinci: *ikinci kerre* 16b/9, *ikinci nev* 38b/6, *ikinci kez* 23b/7.

üçüncü: *üçüncü oğda* 20a/10, *üçüncü nev* 39a/5, *üçüncü 'ağd* 46a/10.

dördüncü: *dördüncü oğda* 20b/1, *dördüncü kez* 23b/9.

beşinci: *beşinci oğda* 20b/3, *beşinci nev* 39b/6.

altıncı: *altıncı oğda* 20b/3, *altıncı nev* 40a/3.

yedinci: *yedinci nev* 40b/3.

sekizinci: *sekizinci nev* 40b/7.

toğuzuncu: *toğuzuncu nev* 41a/3.

onuncu: *onuncu nev* 41b/3.

11. Eylemsiler

11.1. Mastarlar

-mAK

yarişdurmağ 24b/6, *sıvışmağdan* 38a/3, *mekr etmekdür* 5a/5, *edeb vermek* 7b/6, *and içmek* 8b/5, *işlemek* 17b/4, *yemek* 20a/8, *depelemek* 23a/7, *geçmekden* 26a/3, *ötelemek* 26b/6, *getürmek* 27b/4, *götürmek* 31b/5, *çekmekde* 32a/3, *ri 'āyet etmekde* 32a/6, *gidermekde* 32a/4, *gezlemek* 36a/4, *kilitlemek* 36a/4, *dirinmek* 36a/5, *şesmek* 36a/5, *çekmekdür* 36a/9, *bilmek* 36b/2, *'ağd eylemekdür* 42b/4, *kirişlemek* 36b/2, *feth edivermekden* 48b/10, *bükmekdür* 52a/10, *pes miğdār etmek* 55b/2, *girmekdür* 57a/3, *düşmekden* 57a/7, *öğretmegini* 2b/8, *terk etmegün* 12b/7, *çekmege* 26a/8, *silmege* 29b/1, *çekmegi* 30a/7, *kirişlemege* 32a/2, *görünmege* 47b/3, *ötmegi* 53b/3, *şesmege* 65b/4, *atmağı* 5a/4, *atışmağunuzda* 7a/9, *koşmağanızda* 7a/9, *yarağlamağa* 25a/2, *uzatmağa* 29a/9, *almağa* 35a/6, *ğurmağa* 38a/7, *oturmağun* 43a/6, *dutmağa* 43a/8, *kılmağı* 49b/2, *ğurtarmağı* 51b/3, *çıkarmağıla* 56b/7, *doğunmağı* 57a/1.

“...at *yarişdurmağ* hükmi oğ *yarişdurmağ* hükmi gibidür...” 25a/6.

“...ol oķı ki Tanrı iin atdı yrile gk arasında gezer senn dşmnuğ *depelemek* iin y Resla’llhi dedi...” 23a/7.

“ya’ni feristehler hzır olmaz sizn oynuğuzda ill oķ *atışmağuğuzda* ve at *koşmağağuzda* hzır olurlar...” 7a/9.

-mA

binmeğz 6a/2.

“...ya’ni atuğ ve binn atmağuğuzdan sevgülü degüldür *binmeğz*...” 6a/2.

-(I)ř

bağlayışın 56a/9, *dutuşı* 56b/1.

“...iki ayağuğ ĖeĖ baş kirişini İşhk *bağlayışın* bağla...” 56a/9.

“Eb ‘Abdu’llh *dutuşı* gibi tt...” 56b/1.

11.2. Ortalar

-AcAK

düşecek 60a/9, *oturacaķ* 12a/7, *duracaķ* 32b/1, *baĖlayacaķ* 32b/2.

“işbu d ireyi oķlar *düşecek* yerde kıldılar” 60a/9.

“...ya’ni kim ki benüm üzerime yalan söylese kaşdıla yaraķlansun *oturacaķ* yerini tamudan...” 12a/7.

“kirişi *duracaķ* yre kezer drler” 32b/1.

“...kiriş *baĖlayacaķ* yre ucına ıķınca zafer drler” 32b/2.

-An

yunan 5b/7, *atanı* 5b/9, *ķalanından* 25b/2, *atan* 29b/6, *yaraşdurana* 35b/3, *oynayana* 35b/4, *ķalan* 45b/10, *namz kılan* 49a/4, *ĖeĖ olan* 63a/4, *ta’lm kılan* 67a/1, *ĖeĖen* 8a/10, *Ėetrenlere* 17a/8, *ĖeĖenlerden* 23a/9, *yanışana* 32b/10, *oynayana* 35a/4, *dşen* 61a/6, *dokunan* 60b/8.

“...ya’ni bir oķ sebebinden  kişiyi Allahu te’l cennete geyürür bir *yunan* kişi (8) kim yunarken Ėayır kaşd kılmış ola...” 5b/7.

“...sebeb oldur ki ol uzun *ggs gn olan* kiiye yay uzun uzun o muvfk olur...”
63a/4.

“y Resla’llhi gördük seni at *yaradurana* selm vrdn ve *ılı oynayana* selm vrdn o *atanlara* selm vrmedn...” 35b/5.

“...ntekim *namz ılan* kiiye hzr olmak vcibdr...” 49a/4.

“...ddiler ki d’irenn ol yanında *den* bir sds eksk olur...” 61a/6.

-Ar

eer 49a/3.

“...gnli hzr ola *eer* vktinde ntekim namz ılan kiiye hzr olmak vcibdr...”
49a/3.

-dUK

bildginden 13b/1, *grdgi* 18b/5, *girdgi* 33b/2, *bilmedgnz* 34a/3, *evirdgn* 38a/9, *tdgine* 45a/3, *ddgmz* 50b/7, 2b/8, *in ‘m ıldıgına* 14a/1, *vi ‘ oldugı* 17a/9, *atdugı* 18a/8, *durdugı* 33a/9, *emr ıldıgını odu gn* 37b/10, *nazar ıldıgn* 38a/10, *sıgdu gn* 38b/3, *urdugı* 42a/9, *baqladugı* 42b/1, *bulandugı* 51b/6, *vurdugı* 59a/3, *adu gmuz* 63b/1.

“bu *ddgmz* yay yumak olacadur” 56b/7.

“...dizlerin biri birine *baqladugı* muhem olma gcndr...” 42b/1.

“...ol ayagn barmakları altında *odu gn* siye’ barmakları iinde arr der...”
37b/10.

“...o egri demren *girdügi* yer gün olup...” 52b/5.

“...ehl-i hisb sekiz bin c yüz ‘ad *tdgine* bezeye...” 45a/4.

-Iel

atıcı 4a/8, *atıcılar* 20b/7, *hell ılıcıya* 25a/10, *nazar ılıcıda* 40a/2.

“...*atıcılar* mezhebinde dem’n yayına ylim ve siir arışmadu idi” 20b/7.

“yaluuz olasın ılı a g elünde yalınca ola dmna aru *nazar ılıcıda* ola yayı urasın...” 40a/2.

“...at yaraşdurmak h kmi oğ yarışdurmak h kmi gibidür  nd l  ıkaran kişi ikisinin ğayr  olsa y  ikisinden birisi olsa c 'izd r muhallild r eger ikisi bile m 'il  ıkarırsa ihtiya  olur muhallien ya'ni *hel l kılıcıya* ol kişiye derler ki ikisinden bile m 'il ola eger gerü kalsa nesne vermeye...” 25a/10.

-mAz

yaramazındandır 53a/8, *bulunmaz* 56b/1.

“...şol ki niş na yakın varıcak bulanur  let *yaramazındandır* atmağdan deg l...” 53a/8.

“...bir tar vağt (10) kişinin  bu nesnelere ihtiya  olur bile *bulunmaz* h ner b til olur” 56a/1.

-mİş

yağılmış 8b/1, *kılmışça* 11a/8.

“...ol kişi h niş oldu ya'ni *yağılmış* and içdi g n hlu olup keff ret borçlu oldu...” 8b/1.

“her kişi kim bir oğ atsa d şm na erişse r st doğunsa y h d hağ  kılrsa bir kul az d *kılmışça* sev b ola...” 11a/8.

11.3. Ula lar

-A

ge e yürürdi 4a/1.

“...Peyğ mber *ge e yürürdi* bir  avm n  atından kim ol  avm Esleme  abilesinden idi...” 4a/1.

-ArAK

dönerek 43a/3.

“...eger oturup atsa r st otura azacuk *dönerek* şol  adar ki niş n şol omuza  arşu ola...” 43a/3.

-IcAK

deprenicek 31b/6, *gelicek* 58a/10, * ıkıcağ* 53a/5, * oyıcağ* 21b/1, *olıcağ* 62b/6, *varıcağ* 53a/8, * urıcağ* 63b/6, *olıcağ* 40b/2.

“...bir nev‘ vardır ki namāz içinde götürmek helâldür arı ola *deprenicek* gavgā etmeye...” 31b/6.

-Inca

olinca 22a/6, *çıkınca* 32b/2, *kurulınca* 41b/1, *tanışmayınca* 60a/4.

“kendülerden üstād kişinüñ yèrine varmayalar andan hîç birisi atmaya üstādlar ile *tanışmayınca...*” 60a/4.

“Abbās oğlānları hālîfe *olinca* ‘Abbāsîler pèş ok atdılar...” 22a/6.

“...gözünî yaydan ırmayasın tamām *kurulınca...*” 41b/1.

“...kiriş bağlayacak yère ucına *çıkınca* zafer dèrler...” 32b/2.

-ken

yunarken 5b/8, *atarken* 34b/5, *varken* 34b/5, *atarken* 34b/5, *kirişlerken* 45b/1, *çekerken* 47b/9.

“...ya‘ni bir ok sebebinden üç kişiyi Allahu te‘ālā cennete geyürür bir yunan kişi kim *yunarken* hayır kaçd kılmış ola...” 5b/8.

“cenābet hālinde ve tonında yā teninde necis *varken* atmaya ve hem *atarken* sakına...” 34b/75.

“ehl-i hisāb otuz sekiz ‘ağd ètdüğine beñzeye *kirişlerken* yayuñ yuqaru siye’sini azacuk yüzünğden yaña egesin sağ elünğ gāyetde yumşak ola...” 45b/1.

“...bañ barmagı kirişile dırnağ üstinden kovalmak çekmekden olur eger götürse kovalmaz ve dağı *çekerken* elin kiriş üstine düşmekden olur şakınsun” 47b/9.

-mAdIn

bāliğ olmadın 10b/9.

“...ya‘ni kimünğ ki İslām içinde üç veledi olsa üçü dağı kabz-ı rüh olsa *bāliğ olmadın* ol kişiyi Allāhu te‘ālā uçmağā givère fazl u rahmetiyle...” 10b/9.

-U

oynayu gitdi 6b/10, *dèyü* 3a/1.

“...Peyğāmbir bir kişi bulmadı dèdi kanı fülān dediler ki *oynayu gitdi* Peyğāmbir dèdi ki bize oynamak yoğdur...” 6b/10.

“...‘Āmir oğlu ‘Übeyne’den eşitdüm *dëyü* ‘Übeyne rivāyet kılur kim Peygāmer’den...” 3a/1.

-Xp

tercüme kılınup 2a/2, *mütāla ‘a kılup* 2a/6, *cem ‘ eyleyüp* 2a/9, *yazup* 2a/10, *melül olup* 7b/10, *günāhlu olup* 8b/1, *muḥālefet kılup* 22a/5, *revān olup* 24a/3, *da ‘vī kılup* 24a/9, *yarışdurup* 26b/5, 31a/2, *āvāz kılup* 31a/2, *burulup* 38a/5, *dutup* 38a/8, *boşanup* 38b/1, *şag olmayup* 38b/5, *vāki ‘ olup* 39a/4, *avuçlayup* 40a/9, *durup* 42a/1, *oturup* 43a/2, *dürüst olup* 43b/3, *cem ‘ olup* 44a/4, *çevgān kılup* 45a/2, *dürüst dutup* 49a/8, *geñ olup* 52b/5, *uzun olup* 57a/5, *süst dutup* 58b/7, *nazar kılup* 60a/10, *doğunup* 61a/1, *sancılup* 61b/4, *taşından kılup* 64b/9, *uzanup* 65b/10, *geñez olup* 66b/1, *veripidi* 18a/3, *sekip* 26b/6, *segirip* 38b/2, *çekip* 39b/10, *başıp* 57a/10.

“...yay *segirip* sınmasun içündür...” 38b/2.

“...oğ yarışdurup andan *sekip* ötelemek ırak atmağda kavlı olına...” 26b/6.

“...şol elünle *çekip* kirişleyesin...” 39b/10.

“...kiriş uzunından ise yay *başıp* kirişi bir iki bura...” 57a/10.

“bilgil ki Allahu te‘ālā yay *veripidi*” 17b/10.

“...kaşd eyledüm ki kitāb-ı ibtidāyi’l-kavsī *cem ‘ eyleyüp* Türk dilince *yazup* bunların hükmi yerinde ola...” 2a/10.

“Peygāmer bile geçen kişi dëdi ki ol kişi ḥāniş oldu ya‘ni yanılmış and içdi *günāhlu olup* keffāret borçlu oldu yā Resūla’llāhi...” 8b/1.

“...şol elünle *kaşzayı* dutmağun *fā’idesi* oldur ki yayı *burulup* fesāda varmaya...” 38a/5.

“...iki ayağun üzerine muḥkem oturasın yayun iki bağrını oyluğun arkasına döşeyesin kiriş iki dizün altında kılāsın siye’-t-i beytü’r-remī şol elün den yaña ola *avuçlayup* kurasın *fā’idesi* oldur ki yayı *qurmayasın* yumuşanmasun *dëyü yāḥūz* ayruk silāḥıyla meşğül olasın yaya ihtiyāc olıcak kurasın” 40a/9.

“...eger *oturup* atsa rāst otura azacuk dönerek şol kadar ki nişān şol omuza karşı ola...” 43a/2.

“...bilgil ki iki oğ yerde düşse biri *sancılıp* biri kâim dursa birisi *düşüp* yatsa sancılan gâlib olur” 61b/4.

“...kiriş *boşanup* yay segirip sınmasun içündür...” 38b/2.

“...yayı buğı altında *alup* kura...” 39a/4.

12. Söz Varlığı

Üzerinde çalıştığımız 67 varaklık bu yazmada, 1080 madde başı sözcük vardır. Çalıştığımız metin, dil özellikleri ve söz varlığı yönünden EAT dönemi özellikleri göstermektedir. Arapçadan tercüme olmasına rağmen müellif, yayın ve okun kısımlarını anlattığı bölümler haricinde mümkün olduğunca Türkçe kökenli sözcükler kullanmayı tercih etmiştir. Bu, sözcüklerin kullanılış oranlarından da anlaşılmaktadır. Yazmanın %48’i Türkçe sözcüklerden oluşmaktadır. Özellikle terim olan Arapça sözcüklerin dışında diğer Arapça sözcüklerle Farsça sözcüklerin birçoğu halk arasında yaygın olarak kullanılan sözcüklerdendir, denilebilir. Ayrıca; Süryanice sözcük “*ab*”, Arapça yoluyla geçmiş Grekçe sözcük “*kīrāt*”, Farsça yoluyla geçmiş Sogdca sözcükler “*uçmak, tamu, borç*” vardır. Kullanılan sözcüklerin istatistiği ise şöyledir:

Tr dil oranı : % 48

Ar dil oranı : % 45

Far dil oranı : % 7

Toplam madde başı sözcük sayısı : 1080.

Deyimler

kavlini dut- 17b/7 “Verdiği sözü yerine getirmek”

hōş gör- 53b/8 “Kusuru sorun yapmamak, anlayışla karşılamak”

gêrû kal- 25b/1 “Nitelik ya da zamanca daha geride bulunmak”

kavl kıl- 29a/4 “Anlaşmaya varmak”

selām vër- 34b/9 “Birbirine esenlik sözü söylemek”

harām ol- 25b/5 “Bir şeyden hiç yararlanamaz olmak”

ihtiyār gör- 46a/4 “Tercih etmek”

rāst eyle- 37b/5 “İstenilen biçimde olmak, gitmek”

and iç- 8b/5 “Yemin etmek”

küfrân-ı ni`met “Nankörlük”

İkilemeler

yêrlü yêrine 16b/10 “Kendine ait olan yere”

miğdârlu miğdârınca 60a/1 “Derecesine, seviyesine göre”

artuğ eksük 20b/6 “Elde ne varsa, eksigiyle fazlasıyla”

Okçuluk Terimleri

beyt-i `alâ 32b/6 “Yayın yukarı kısmı”

beyt-i ekmele 32b/6 “Yayın yukarı kısmı”

beytü`l-ağşar 32b/7 “Yayın aşağı kısmı”

beyt-i esfel 32b/8 “Yayın aşağı kısmı”

beytü`l-kağs 32b/4 “Yayın köşelerinden atıcının oku tuttuğu yere kadar olan kısmın genel”

beytü`r-remî 32b/7 “Yayın yukarı kısmı”

`acsü`l-kağs 38b/8 “Yayın kabzası”

`ucbu`l-kağs 32b/5 “Yayın kabzası”

ünsiyyü`l-kağs 32b/9 “Yayın atıcıya dönüğe tarafı”

vağşiyü`l-kağs 32b/10 “Yayın düşmana karşı olan tarafı”

fetha bi`ş-şimâl 36a/6 “Sol elle yayı kavramak”

sür`at-i bi`s-sidâd 36a/7 “Ok atışında serilik”

istifâ bi`l-istivâm 36a/8 “Doğruca, yayı sonuna kadar çekmek”

dürüstlük 36a/9 “İyi, tutarlı nişan almak”

tefvîk 36a/4 “Okun gezini kirişe yerleştirmek”

kufla 36a/4 “Oku kirişe yerleştirdikten sonra oku orada sabitlemek”

iflât 36a/5 “Kirişte kilitli olan oku bırakmak, oku atmak”

hasab 33a/1 “Ok atışından sonra yaydan çıkan ses”

küşâd kıl- 48a/2 “Ok atmak”

- intiṣāb* 36a/3 “Ok atarken ayakta durmak”
- vetir* 33a/2 “Yayın kirişi”
- ṣir‘a* 33a/2 “Yayın kirişi”
- siye’* 32a/10 “Yayın köşeleri”
- kezer* 32b/1 “Kirişin bağlandığı yayın uç kısımları”
- zafer* 32b/2 “Kiriş bağlanan yerlerin uç kısımları”
- ‘ukār* 32b/3 “Yayın köşelerinin arka tarafları”
- rükbe* 32b/3 “Yayın köşelerindeki hafif meyilli kısımlar”
- fevk* 33a/6 “Okun gezi”
- ṣarhā* 33a/7 “Gezin iki yanın ortak adı”
- ḳazza* 33a/7 “Okun yeleği”
- ‘ıḳba* 33a/8 “Okun yeleğinin gez yakın olan uç tarafı”
- ḥaḳm* 33a/9 “Okun yeleğinin bulunduğu kısım”
- zefre* 33a/10 “Okun yeleğinin arka kısmı”
- meten* 33b/1 “Okun orta kısmı”
- midre* 33b/2 “Okun ince kısmı”
- ra‘z* 33b/2 “Okun temreninin bulunduğu kısım”
- raṣfa* 33b/3 “Temren takılan gediğin üstüne sarılan sinir.”
- riṣāf* 33b/4 “Temren takılan gediğin üstüne sarılan sinir.”
- cu‘l* 25a/5 “Ok ve at yarışmalarında konulan ödül”
- sebaḳ* 25a/4 “Ok ve at yarışmalarında konulan ödül”
- rihān* 25a/2 “Yarışma için ok, yay ve at hazırlamak”
- ca‘be* 31b/4 “Ok çantası”
- terkeṣ* 31a/1 “Ok çantası”
- fetre* 33b/5 “Okun temreni”
- ḳıḳba* 33b/5 “Okun temreni”

naşl 33b/4 “Okun temreni”

muşakkaş 33b/6 “Enli uzun temren”

sidve 33b/6 “Uzun temren”

şîl 33b/7 “Ortası yüksekçe temren”

lufât 33b/9 “Okun yeleğindeki tüylerin üst üste olması”

levvām 33b/10 “Okun yeleğindeki tüylerin arka arka olması”

küstebān 30a/7 “Atıcıların ok atarken sol ellerine giydikleri kılıf”

kuştabān 30a/5 “Atıcıların ok atarken sağ ellerine giydikleri eldiven”

engüştivāne 58a/5 “Okçu yüzüğü”

mizrebe 30a/2 “Atıcıların ok atarken sol baş parmaklarına geçirdikleri kılıf”

munādala 25a/3 “Ok atma yarışmalarında kullanılmak üzere ok düzenlemek”

redği 65b/2 “Ağacı yontulmamış yay”

aşābi 30a/5 “Atıcıların ok atarken sağ ellerine giydikleri eldiven”

BÖLÜM II

METİN

HAZĀ KĪTĀB-I QAVSNĀME

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

[1b] (1) el-hamdülillāhi rabbi'l 'ālemīn ve's-şalātu ve's-selāmu (2) 'alā muhammedin ve ālihi ecma'in kālā el-'abdü'z-za'if (3) Muḥammed bin Yūnus ed-Dervāziyyü'l meşḥürü'l müllākabü 'afā (4) Allahu 'anhümā bir nece dostlar ve yārānlar dilediler kim (5) tūr-endāzlık

'ilminde hem anuḡ şevābında ve fazīletinde (6) nesne eşideler ve hem üstāz-ı 'ālem ve yegāne-i (7) rüzigār-ı 'ālem-i 'arab ve 'acem üstāzı Şalāhi (8) 'd-dīni'l-Qavvāsi't-Ṭüsiyyi ve

anuḡ sülālesi üstāzı [2a] (1) Ṭursun zādehü Allahu 'ömre-hā iltimās kıldılar kim (2) 'ilm-i kavsdan bir kitāb Türkī dilince tercüme kılınup (3) kaleme gele gerçi bunlar ol 'ilimde baḡr-

ı bī- (4) pāyān dururlar lākin dilediler kim ol ġazā āletinüḡ (5) mes'elelerini ve şevāblarını kitāb naḡlinden (6) müṭāla'a kılup erenler mecma'ında ḡaber vērüp (7) şevāb kesb edeler

çün bunlaruḡ ḡükmi benüm (8) üstüme vācib ve lāzım idi ḡaşd eyledüm ki (9) kitāb-ı ibtidā'i'l-kavsi cem' eyleyüp Türk (10) dilince yazup bunlaruḡ ḡükmi yerinde ola ve hem

[2b] (1) ben şevāba müstaḡıkk olam ve hem erenler şoḡbetinde adum (2) unudulmaya inşā'allahu te'ālā diledüm ki Qur'an āyetlerini (3) ve Resül şalla'llahu te'ālā 'aleyhi ve sellem ḡadīslerini (4) ve ol mes'eleler kim bu 'ilme ta'alluḡı var kitāb (5) evvelinde yazam

andan şoḡra bāḡī hünerlere ve şan (6) 'atlara şürü' edem inşā'allahu te'ālā

Bāb (7) beyān kıılır Peyġāmer 'aleyhi's-şalātu ve's-selām emr (8) kılduġını oḡ atmaḡ öġrenüp ve öġretmegini

(9) ḡadīs rivāyet kıılır 'Abdu'llahi Ḥāriş (10) oġlı Ebü 'Alī Hemedāni'den ol daḡı 'Āmir oġlı [3a] (1) 'Übeyne'den eşitdüm dēyü 'Übeyne rivāyet kıılır (2) kim Peyġāmer'den şalla'llahu

te'ālā 'aleyhi ve sellem member (3) üstinde oḡıdı bu āyeti “ve e'idü lehum (4) ma'steḡatun min ḡuvvetin” ya'ni düzedüḡ ve yaraḡlaḡ (5) şol nesne ki gücünüz biter ḡuvvetden Resül

Ḥāzreti (6) buyurdı ki “ilā inne'l ḡuvvete'r-remy” üç kez (7) dēdı bilün ki ḡuvvetden murād oḡ atmaḡdur (8) ve daḡı ḡadīs rivāyet olmuşdur Sa'īd'den (9) ve Sa'īd atası Sa'd bin Ebī

Vaḡḡās'dan ve Sa'd (10) bin Ebī Vaḡḡās rivāyet kıılır Peyġāmer'den [3b] (1) şalla'llahu te'ālā 'aleyhi ve sellem ennehü kālā “‘aleykum bi'r- (2) remy fe innehü ḡayru lu'abikum”

ya'ni sizün üzerünüz (3) olsun oḡ atmaḡ kim ol sizün ḡayırlu (4) oyunuḡuzdur ve ḡadīs rivāyet eder Ebü Sāme (5) Ebü Hüreyre'den Ebü Hüreyre rivāyet eder Peyġāmer (6) Ḥāzreti

çıkıldı Eslem kabilesinden bir kavm üstine (7) kim bular ok atarlardı eyitdi kim “irmū benī İsrā’īle (8) fe-inne ebākum kāna rāmiyan” ya’ni atıñ yā İsmā’īl (9) oğlanları kim sizūñ atıñuz atıcı idi Muḥammed (10) bin Ayās ibnū Selemetū ibni’l-Ekva’ rivāyet kıılır [4a] (1) atasından atası dedesinden Peygāmbere geçe (2) yürürdi bir kavmūñ katından kim ol kavm Esleme (3) kabilesinden idi ok atarlar idi dēdi kim (4) “mā aḥsene hāzā’l-lu’bu” iki kez yā üç kez ya’ni (5) ne ‘aceb görklü oyundur işbu oyun “irmū (6) benī İsrā’īl fe innehū ḳad kān lekum ebun rāmiyan” (7) ya’ni atıñ yā İsmā’īl oğlanları sizūñ (8) atıñuz atıcı idi Ḥātem ibni İsmā’īl Yezīdī (9) bin ‘Abdu’llah ibn ‘Ubeyd’den rivāyet kıılır (10) Selemetū ibnū’l-Ekva’‘dan Seleme eydür ki Peygāmbere [4b] (1) Ḥāzreti geçerdi bir bölük kişinūñ katından kim (2) ol kavm Eslem kabilesinden idi dēdi kim (3) “irmū benī İsmā’īle enne ebākum rāmiyan ve enā ma’a benī (4) fulān” ya’ni atıñ yā İsmā’īl oğlanları kim (5) sizūñ atıñuz atıcı idi ben fulān oğlanları (6) bileyem andan ol bölük kavm ellerin kendülere (7) çekdiler atmadılar Resūl şordı kim neçün (8) atmazsız bunlar dēdiler kim neçesi atalum kim sen (9) anlarıñlasın Peygāmbere dēdi “irmū efānā (10) ma’ekum” ya’ni atıñ kim ben sizūñleyem dēdi [5a] (1) rivāyetdür Cābir bin ‘Abdu’llah’den ḳālā en-nebiyyū (2) şalla’llahu te’ālā ‘aleyhi ve sellem ‘allimū “ibnekumu’r-remy (3) fe-innehu nikāyetu’l ‘adduvi” ya’ni Peygāmbere buyurdi (4) kim oğlanlarıñuza ta’līm kıılıñ ok atmağı (5) kim ol düşmāna mekr etmekdür

Bu bāb ok (6) atmağın faziletin beyān kıılır

ibni ‘Abbās (7) rivāyet kıılır Peygāmbere’den ki aña ok (8) atmak ve at yaraşdurmak ḥōş gelürdi (9) Ḥālid bin Yezīd’den rivāyet oldı kim ben (10) atıcı kişiydüm ‘Uḳbetū ibn ‘Āmir baña uğrardı [5b] (1) eydürdi kim bizümile çok ok atalum bir gün geç (2) vardum eyitdi kim yā Ḥālid gel saña ḥaber (3) vērelüm Peygāmbere ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām dēdü (4) ginden “inne’llāha yudḥilu bi’sehmi’l-vāḥidi şelaşata (5) neferin el-cennete şāni’a yeḥtesibu fi şan’atı’l-ḥayrı (6) ve’r-rāmī bihi ve munbiluhu” ya’ni bir ok sebebinden üç (7) kişiyi Allahu te’ālā cennete geyürür bir yunan kişi (8) kim yunarken ḥayır ḳaşd kılmış ola ve bir de (9) atanı ve bir de demrenci ve ḳālā ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām (10) “irmū ve’rkebū ve lien termū aḥabbu ileyye men [6a] (1) en terkebū” ya’ni atıñ ve binūñ atmağınuzdan (2) sevgülü degüldür binmeñüz ḥaber vērdi ‘Ömer ibn’ (3) ül-Ḥāris Temāme’den Temāme ‘Uḳbetū bin ‘Āmir’den (4) eydür ki Peygāmbere’den eşitdüm eydürdi (5) “setuteḥu lehumu’l-arza ve tekfüne” ya’ni tēz ola ki (6) yer yüzi size fetḥ ola ve bir rivāyet budur ki (7) “fe yekfıkumu’l-lāhu fe-lā yu’cizu aḥadekumu min en yelhū (8) bisehmihi” ya’ni Allah size yēter ‘āciz

olmasun (9) hîç birünüz okıla oynamakdan Ebū Dāfi‘ (10) Peygāmbere’ün azādusudur rivāyet eder **[6b]** (1) kālā en-nebiyyū ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām “hakkū’l-veledi ‘alā (2) l-vālidu en yu‘allimuhu kitāba’l-lāhi ve’s-sebāhata ve’r-remy” (3) ya’ni oğlun ata üstine hakkı oldur kim Qur’ān (4) ta’līm ede ve yazmak ve atmak ta’līm ede ‘Ömer bin (5) Şu‘ayb rivāyet kılar atasından atası dede (6) sinden dedesi Peygāmbere’dan eyitdi kim (7) “ni’am lehuve’r-raculi’r-remy” ya’ni er kişinün oyununun (8) eyüsü ok atmağdur ‘Ömer’dan rivāyetdür kim Peygāmbere (9) bir kişi bulmadı dedi qanı fülān dediler ki (10) oynayu gitdi Peygāmbere dedi ki bize oynamak **[7a]** (1) yokdur bir kişi dedi ok atmağa gitdi (2) Peygāmbere Hzreti dedi ki “leyse’r-remy mine’l-la’ib” (3) ya’ni ok atmak oyundan degüldür “erremy hayru (4) mā lehevtum” oyununuzun ya’ni hayırlısı ok (5) atmağdur Mücāhid rivāyet kılar ibni ‘Abbās’dan (6) ibni ‘Abbās dağı Resūl Hzreti’nden “lā yahduru (7) l- melā’iketü men lehkukum illā’r-ramy ve’r-rahān” (8) ya’ni ferişteher hazır olmaz sizün oyunuzda (9) illā ok atışmağunuzda ve at koşmağunuzda (10) hazır olurlar ‘Abdu’llahü ibnü’l-Erzāk rivāyet **[7b]** (1) kılar ‘Ukbe’dan ‘Ukbe Resūl Hzreti’nden (2) “kullu şey’in yelhü bihi’l-muslimu bātilun illā’r-ramy ‘alā (3) kavsihi ev te’ dību farasihi ev mulā’abetuhu me’ ehlihi (4) fe-innehu mine’l-hakkı” ya’ni her nesne kim mü’min anuğla (5) oynar ol bātildur illā yay üstinden ok (6) atmak bātil degüldür yā atına edeb virmek (7) yā hālalı birle oynamak bedorostī bu oyunlar hağdur (8) ‘Atā’ bin Ribāh eydür Cābir bin ‘Abdu’llah’ı gördüm (9) ‘Ümeyr’i gördüm ikisi ok atarlardı birisi melül (10) olup oturdı şahibi dedi ki kähil mi **[8a]** (1) olduğ dedi ki ne’am eyitdi kim eşitmedün mi Resūl (2) kavlini “kullu şey’in leyse min zikri’llāhi illā en (3) yeküne erba’atun mulā’abetuhu e’r-raculi imra’etehu ve te’ dību (4) r-raculi faresehu ve remyuhu bi-kavsihi ve meşyu’r-raculi (5) beyne’l-farāzaynı ve ta’allumu’r-raculi’s-sibāhata” ‘Avf (6) ibni’l-Ḥasan rivāyet kılar eydür ki haber erişdi (7) bize kim Peygāmbere geçerdi bilesine şahābeden (8) bir kişi var idi bir kavm ok atarlardı bir kişi (9) dedi ki va’llahi vurdum dedi vurmamış idi (10) Peygāmbere bile geçen kişi dedi ki ol kişi hāniş **[8b]** (1) oldu ya’ni yağılmış and içdi günāhlu olup (2) keffāret borçlu oldu yā Resūla’llahi Resūl (3) Hzreti dedi ki “lā imāna’r-remāyeti ve lā kaffārete (4) ve lā ‘ukūbete” ya’ni degüldür eyle ok atarken (5) ki and içmek lağvdur anda ne keffāret (6) var ne ‘azāb var ‘Abdu’llah ibn Şeddād (7) eydür ki eşitdüm ‘Alī’dan ‘Alī eydür eşitdüm (8) Peygāmbere’dan ki bir kişiye fidā kıldı Sa’d’dan (9) sonra eşitdüm Peygāmbere eydür idi kim (10) “fedāka ummī ve ebī” ya’ni atam anam sağa fidā olsun **[9a]** (1) Muḥammed bin Nevār rivāyet kılar Yezīd bin (2) Meryem’dan eydür ki ‘Ömer bin ‘Abese emīrlerden (3) birisi geldi dedi ki bir hadiş eydiver (4) başa ki Resūl’dan eşitmiş olasın gönlün (5) anı hıfz etmiş ola eyitdi kim

Resül (6) Hâzretinden eşitdüm Resül Hâzreti eydür (7) di ki “men remeye sehmen fi sebîli’llâhi kâne kemen (8) a’tağa raqâbeten” ya’ni kime ki bir oğ atsa (9) Tağrı yolında gâzâya kaşd edüp şunuğ (10) gibidür ki bir kıl azâd eyledi ‘Abdü’l-ğamîd **[9b]** (1) rivâyet kılur Esved’den ol dağı Mevlânâ (2) Süleyman’dan eydür ‘Ömer ibn ‘Abdü’l-‘azîz ki (3) sultân-ı mışra haber vèrdi Şâm ehlinde (4) bir kişiyè dèdi ki ‘Ömer bin ‘Abese’den hadîş (5) nece rivâyet oldı ki hiç bir hadîş ola mı (6) Resül’den artuğ eksük olmaduğ ola ‘Ömer eydür (7) eşitdüm Resül Hâzreti eydürdi ki “men (8) a’tağa raqâbeten a’tağa’llâhu bikulli ‘uzvın minhâ (9) ‘uzven mine’n-nârı ve men remeye fi sebîli’llâhi (10) kânet lehu nûren yevu’l-kıyâmeti” ya’ni her kişi kim **[10a]** (1) bir kıl azâd eylese Allahu te’âlâ azâd eyleye (2) her ‘uzv için ol kişinüñ bir ‘uzvını (3) ve her kişi kim bir oğ atsa Tağrı yolında (4) ol kişiyè nûr ola kıyâmet güninde Ebî (5) Yağîh rivâyet kılur Resül Hâzreti’nden (6) eydürdi ki “eyyemâ raculin ramâ fi sebîli’llâhi (7) kânet lehudereceten fi’l-cenneti” ya’ni her kişi kim (8) bir oğ atsa Tağrı yolında ol kişi (9) için cennetde mertebe-i derece yücele (10) rivâyetdür ‘Ömer bin ‘Abese’den rivâyet kılur **[10b]** (1) ‘Ömer bin ‘Abese eydür ki dèdüm yâ ‘Ömer haber (2) vèr bize bir hadîş kim eşitmiş olasın (3) Resül Hâzreti’nden ‘Ömer eydür eşitdüm Resül (4) Hâzreti’nden şalla’llahu te’âlâ ‘aleyhi ve sellem eydür (5) idi “men vulidü fi’l-islâmı fa kabazü (6) ve lem yebluğü edhelehu’llâhu’l-cennete bi-fazlı rağmetihi (7) iyyâhum” ya’ni kimüñ ki İslâm içinde üç (8) veledi olsa üçi dağı kabz-ı rûh olsa (9) bâliğ olmadın ol kişiyè Allahu te’âlâ uçmağa (10) givère fazl u rağmetiyle “ve men şâbe şibeten **[11a]** (1) fi sebîli’llâhi kân lehu nûran yevme’l-kıyâmeti” (2) ya’ni kimüñ ki sağalı ağarsa Tağrı yolında (3) nûr ola kıyâmet güninde “ve men remeye sehmen (4)) fi sebîli’llâhi balâğa bihi’l-‘aduvvu ve aşâba (5) ev hağa’an kân ke’atkı raqâbetin” ya’ni (6) her kişi kim bir oğ atsa düşmâna erişse (7) râst doğunsa yâğüd hağa kılrsa (8) bir kıl azâd kılmişça sevâb ola “ve men (9) a’tağa raqâbeten mu’mineten a’tağa’llâhu bi-kulli (10) ‘udvın minhâ ‘udven mine’n-nârı” ya’ni her kim **[11b]** (1) bir mü’min kılı azâd kılrsa Hağ te’âlâ ol (2) kuluğ her ‘uzvı için ol kişinüñ bir ‘uzvın (3) azâd kılur şamudan “ve men enfağa fi sebîli’ (4) llâhi fe inne’l-cennete şemâniyete ebvâbın min eyyi bâbın (5) şâ’e dağele’l-cennete” ya’ni her kişi kim Tağrı (6) yolında bir nafağa kılrsa uçmağuş sekiz kapısı (7) vardur kangısından dilerse gire Yezîd bin (8) Meryem rivâyet kılur ‘Alî ibni Ertât’dan ‘Alî (9) bin Ertât eydür ‘Ömer bin ‘Abese emîrlerüñ (10) katına girdi eyitdi kim hadîş eydivèr bize **[12a]** (1) şol nesneden kim Resülü’llah’dan eşitdüñ (2) göñlüñ anı hıfz eyledi kulağuş anı (3) diğledi ol emîr eydür Resül Hâzreti’nden (4) eşitdim eydürdi “men kezebe ‘aleyye mute’ammiden (5) fel-yetebevve’e mağ’adehu fi’n-nârı” ya’ni kim ki (6) benüm üzerime yalan söylese kaşdıla yarağlansun (7)

oturacak yerini tamudan “ramā bi-sehmin (8) fī sebīl’illāhi kaşden ve belāğa kāna lehu (9) ‘adlu raķabetin” ya’ni kim ki bir oķ atsa (10) Tańrı yolında şevāb hāşıl olur bir ķul [12b] (1) azād etmişçe “ve men şābe şībeten fī sebīli’llāhi (2) cā’et nūren yevme’l-ķıyāmeti mā lem yuġayıruhā” ya’ni (3) kim ki saķal aġartsa Tańrı yolında ol (4) şeybeti anuń nūr olmuş gele yevm-i ķıyāmetde (5) mā-dām ki ol şeybeti ayruķ sınımasa (6) ya’ni saķalın yuyamasa

Bu bāb beyān (7) kıılır terk etmegüń ġünāhın

haber vėrdi (8) Leysü bin el-Hāriş Ya’ķüb’dan ve ol dańı (9) ‘Abdu’r-raħmān’dan dediler kim ‘Uķbetü bin ‘Āmir’e (10) iki nişān arasında yürürsin hāl budur ki [13a] (1) sen ulu pīrsin sańa meşakķat olur ‘Uķbe (2) eydür ki eger Peyġāmbەر sözi dińlemese ki eşitdüm (3) urmuşdum Hāriş eydür şordum Ebī (4) Usāme’ye ne ġadīs idi ol dedüm dedi ki (5) “men ‘alleme’r-remye şumme terekehu feleyse minnā” ya’ni her ķişi ki (6) oķ atmak bilse andan terk etse ol (7) bizden degül Kıays bin Sehl rivāyet (8) kıılır Ebü Hüreyre’den ol dańı Peyġāmbەر’den (9) buyurdi kim “men tereke’r-remye ba’de en ‘allemehu (10) fehuve ni’metun caħedehā” ya’ni kim ki oķ atmaġı [13b] (1) terk etse bildüğinden sonra ol bir ni’met (2) idi inkār eyledi Aħmed bin ‘Ömer rivāyet (3) kıılır Ebī ‘Alī’den Ebü ‘Alī ‘Uķbetü bin ‘Āmir’den (4) Peyġāmbەر buyurdi ki “men te’alleme’r-remy şumme tereke (5) faķad ‘aşānī” ya’ni her kim oķ atmak öğrense (6) andan terk eylese bedorostī bańa ‘aşī (7) oldu ‘Uķbe rivāyet kıılır Resül ġazreti (8) buyurdi ki “men te’alleme’r-remy şumme terekehu faķad (9) kafare bi-mā en’ama’llāhu ‘aleyhi ve ‘allemehu” ya’ni her kim oķ (10) atmak öğrense andan terk eylese küfrān-ı [14a] (1) ni’met olmuş olur in’ām kıılduġına yā (2) bildüğine ‘Uķbe öldi yetmiş yay ķaldı (3) Usāme rivāyet eder Ebī en-Naşır’dan bir ķişi (4) geldi Resül ġazreti ķatında oturdi ki (5) atıcı idi Resül ġazreti eyitdi kim “hel (6) baķiye remyuke” ya’ni atmaķlıġıń bāķī midür (7) eyitdi terk etdüm Resül ġazreti dedi ki (8) “innemā hiye ni’metun terektuhā” ya’ni ol bir ni’met idi (9) terk eyledüń

Bu bāb beyān kıılır bāzār (10) içinde oķı nece ġötüreler

[14b] Ebü Usāme ġadīs (1) rivāyet eder Yezīd bin Ebī Burde’dan (2) ol dańı Ebü Mūsa’dan Ebü Mūsā dańı (3) Resül ġazreti’nden rivāyet eder “iza marra (4) aħedehum fī sūkīnā ev mescidinā ve me’ahu sehmun (5) bi-yedihi feltemeseke ‘aleyye nişālihā ev fel-yakķbiz (6) bikeffihī ev yuşıba aheden min’l-muslimīne minhā (7) şey” ya’ni her vaķt ki geķe sizlerden (8) birińüz bizüm bāzārımız içinden (9) yā mescidümüz içinden bilense oķ olsa (10) yapışsun yāħüz tıtsun penķesiyle [15a] (1) yāħüz bir müsülmāna ziyān eder rivāyetdür (2) Şābit bin Esed’dan eydür ki Resül ġazreti’ne (3) ‘arż oldum Uhūd ġazā’sında on (4) dört

yaşımda idüm Resül Hâzreti (5) gazâyâ icâzet vèrmedi ‘ammüm dèdi ki (6) yâ Resûla’llahi hûş atıcudur dèdi (7) andan Resül Hâzreti icâzet vèrdi (8) Leyşü bin Meb’ad Nâfi’’den Nâfi’ ‘Ömer Hâzreti’nden (9) ki geçèrdi bir kavmün katında oğ (10) atarlardı and içèrlerdi Resül eyitdi kim **[15b]** (1) “irmü efelâ işmun ‘aleykum ve leyse fi’ (2) r- rimâyeti lağvun ve lâ kaffâretun ve lâ ‘uğûbetun” (3) ya’ni anuğ günâhı yok sizün üstünüze (4) oğ atmağda lağv olmaz dağı keffâret (5) yok ve dağı ‘uğûbet yok rivâyetdür (6) ‘Âşım bin Kâtâ’dan “inne’n-nebiyye şallâ’llâhu ‘aleyhi (7) ve sellam ramaya bi-kavsihi fe-ndağket sebbâtuhâ (8) fe-ehazehâ katâde ve kânet ‘indehü” ya’ni (9) Peyğâmbèr oğ atdı yay ile yay (10) sisinden sındı Kâtâde anı aldı **[16a]** (1) kendüde sağladı Ebü Bekr bin Yünus (2) bin Bekir rivâyet kıılır ‘Alî’den eydür (3) “mâ semi’tu Rasûla’llâhi fedâ aheden illâ (4) li se’din ve zâlike ennehu ra’â se’den yermî (5) fa-kâla efdike bi ebîve ummî” ya’ni eşitmedüm (6) Resûlu’llah kimseye fidâ kıla Sa’d’dan (7) gayrı nâ-gördü kim Sa’d oğ atardı kim fidâ (8) kılıvèrem sağa atamı ve anamı Ebü Bekir hadîş (9) rivâyet èder ‘Abdu’llah’dan ve ‘Abdu’llah (10) ‘Alî’den ‘Alî bin Ebî Tâlib eydür “mâ semi’tu **[16b]** (1) resûla’llâhi ceme’e ebeveyhi li-aheadin fe-ennî semi’tuhu (2) yağûlu yevme uğudin fedâka ebî ve ummî” ya’ni eşitdüm (3) Peyğâmbèr’i ki fidâ kıla atasıyla anasını bir kişiyè (4) illâ eydürdi ki fidâ olsun sağa atam anam (5) yâ Sa’d dèridi zıkr eylediler râviler haber-i (6) şahîh içinde Sa’d’uğ kıızı dèdi ki yâ ata (7) göstere bize oğ nèce atarsın Sa’d yayın (8) gezledi üç oğ atdı öğ sağfına (9) dèdi kim yerin gözedüğ gerü getürdiler ikinci (10) kerre yine atdı her oğ yerlü yerine vâkı’ **[17a]** (1) oldu kıızı tağladı Sa’d eydür yâ kıızım (2) ‘acebler misin şol kişiyi kim Peyğâmbèr anuğ için (3) dèmişdür “allâhumme seddid remyehü ve ecib da’vaetehü” (4) ya’ni Çalab’um râst kııl ve muğkem kııl anuğ (5) atmağlığı ve müstecâb eyle du’âsını ‘Abdu’r-rağmân (6) eğ-Taberî eydür işbu nesne bir ulu fağiletür (7) ki fağr èder bununla atıcılar bâkı silâh (8) getürenlere Sa’d bin Ebî Vağğâş’uğ ‘amelleri (9) her oğ aşıl mevzi’ine vâkı’ olduğı (10) mağşüşdur Resül du’âsına “ve’l-kitâbu **[17b]** (1) ve’s-sunnetu yezulânı ‘aleyye şerefi’r-remyi ve fi’lihi” (2) ya’ni kelâmu’llah ve Resül hadîşi delâlet (3) èder oğ atmağuş şerefine ve dağı oğ (4) yay işlemek şerefine “fe’l-vâcib ‘alâ kulli muslimin (5) bâliğın en ye’ğuze bi-kavli’llâhi ve bi- kelâmı resûli’ (6) llâhi en yeta’alleme’r-remyu ve ya’melühü” ya’ni vâcibdür (7) her müsülmân-ı bâliğ Tağrı’nuğ kavlini duta (8) ve dağı Resül’üğ kelâmını öğrene ve oğ (9) atmağı dağı öğrede

Bāb ibtidā' ü'l-ķavs

(10) bilgil ki Allahu te'ālā yay vēripidi **[18a]** (1) Ādem Peygāmbere 'aleyhi's-selām ol yay (2) uçmaq ağacından idi ve altı oq (3) dahı vēripidi uçmaq ağacından her oquş (4) miqdārı Ādem Peygāmbere kabzasıyla toquz (5) tutam idi evvel bir oq atdı sındı (6) Ādem gam-gīn oldu anuñ içün ki cennetden (7) yeni gelmişidi ve Çalab'dan tuhfe idi (8) bir neceler rivāyet kıldılar ki evvel atduğı (9) qarğa idi bir neceler rivāyet kıldılar ki (10) āb dērler bir kuş vardı aña atdı **[18b]** (1) nuşāb ya'ni erenler bu ma'nīden ötürü oqa (2) nuşşāb dērler bir rivāyet budur ki evvel kerkes (3) atdı bir kerkes vardı anuñ balıq dostı (4) var idi her erte ve her gece ikisi buluşurlar (5) idi her birisi şerh ederdi gördüğü (6) nesnenün 'acāyiblerinden çün Hāq te'ālā (7) Ādem'i yere endirdi vaqtı ki kerkes (8) Ādem'ün 'azametini gördiyse balıq katına (9) vardı hikāyet eyledi gördüğünü dahı (10) anuñ 'azamet-i şānını balıq eyitdi şol nesne ki **[19a]** (1) vaşf etdün senün zevālün anuñ elinde (2) olısar ve benüm helāklığım dahı anuñ elinde (3) olısar ve senün zürriyetünle benüm zürriyetümün (4) helālligi anuñ zürriyeti elinde olısar çün (5) kerkes balıqdan bu sözi eşitdi mağrıbdan (6) maşrıqa pervāz kıldı hıç Ādem şüretlü nesne (7) görmedi ol zamānda kerkes heybetlü ve (8) hilkāti ulu olurdu geldi Ādem'ün (9) başına kondı nidā geldi ki "eyyuhā (10) 't-tā'iru celeste 'alā re'si ademe ve lem tu'meru leke **[19b]** (1) ve huve şafvatu'llāhi ve hıretu halkıhı, haleķahu (2) biyedihı ve escudu lehu ve melā'iketuhu" ya'ni (3) yā kuş necün kondun¹³ Ādem'ün başına emr olmadı (4) saña ol Tanrı'nun üründi kulıdır (5) halklarınınun yegregidür Allahu te'ālā anı (6) yaratdı kudretiyle ferişteherine buyırdı (7) aña secde kıldılar kerkes cevāb vērdi (8) ben Allah'dan artuq yalunuz bilmezini diledüm ki (9) ben Ādem'e muşāhib olam yalunuz qalmaya "ve inne' (10) llāha veħdehu lā şerıke lehu" ya'ni bedorostı **[20a]** (1) Allah'dur yalunuz kim artuğı yokdur Ādem şikāyet (2) kıldı Hāq te'ālā Ādem'e bir yay ve altı (3) oq gönderdi Cebrā'ıl ta'līm eyledi (4) nece atmaq gerekdür Ādem dahı atdı kerkesi (5) vurdu öldürdi ol zamāndan (6) bu zamāna degin kerkesün ayruq çengāli (7) olmadı avdan maħrūm oldu ve hem (8) gıdāsı murdār yemek oldu rivāyetdür ki evvel (9) oqda Ādem adı yazılı idi ikinci (10) oqda Nūh adı yazılı idi üçüncü **[20b]** (1) oqda İbrāhīm adı var idi dördüncü (2) oqda Mūsā adı var idi beşinci oqda (3) 'İsā adı var idi altıncı oqda Muhammed (4) adı var idi 'aleyhi's-selām şalāvātu'llāhi (5) 'aleyhim ecma'in oquş farızası (6) doquz kabzadır artuq eksük olsa (7) sünnetdür atıcılar mezhebinde Ādem'ün yayına (8) yelimi ve sinir qarışmadı ki

¹³ A nüsha: - / H nüshası: "kondun" 23a.5

Bab

(9) ‘Arabī yay evvel İbrāhīm Ḥalīlu’llah işledi (10) bir oğlu İsmā’īl için biri kendü ve biri [21a] (1) oğlu İshāk için bunlara atmak (2) ta’līm kıldı hemīşe atarlardı Fārsī yay (3) evvel Ken‘ān oğlu Nemrūd işledi ok (4) yigirmi dört bahşdur üçde bir sākıtdur (5) hisāba gelmez anuñ için ki yay açuıkluğı (6) kabzayıla kiriş arasındadır pes küllisī (7) otuz altı bahş olur her vaqt ki ok çekilse (8) bir bahş kalsa cemī‘ine bedel olur netekim (9) bir terāzünün mecmū‘-ı eczā’sı cem‘ olsa dili (10) olmasa ‘amel olmaz ve hem bir kabbān toköz batman [21b] (1) taş kónsa enmese bir batman dañı koyıcağ (2) ense ol bir batman ol toköz muqābil olur (3) bilgil Fātima’nuñ rażıya’llahu ‘anhā oğlanları (4) okı on üç götürürlerdi anuñ için (5) Peygāmbere ‘aleyhi’s-selām demişdür “seyuḥracu min (6) aḥedin ve ledeyke mā’ulā’i ve emmā Hasan (7) ve ‘l Huseyin ve hum işnā ‘aşara mine’l’e ‘imeti” ya’ni (8) bir oğlundan bu kadar oğul ḥāşıl ola (9) dēdi işāret eyledi Ḥasan’a ve Ḥüseyn’e On (10) İki İmām ḥāşıl oldu bir ok dañı [22a] (1) Resūl adına getürdiler on üç oldu (2) Dāvūd bin Ḥasan eydür cāhiliyyet zamānında (3) ya’ni Resūl zamānından ilerü iki atarlardı (4) tā Resūl gelince Resūl buyurdu üç atdılar (5) muḥālefet kırup cāhiliyyete dā’im üç atdılar (6) ‘Abbās oğlanları ḫalīfe olunca ‘Abbāsiler (7) beş ok atdılar Resūlu’llah sözünü delīl (8) etdiler bir gün Resūlu’llah geçer idi Sa’d bin (9) Ebī Vakḳās meydān içinde ok atardı (10) Resūl eyitdi kim yā Sa’d bir ok benüm için [22b] (1) at Sa’d atdı “‘alā ismi’llāhi’l-‘aliyyul’l-a’lā (2) ve bereketi resūlihi” ya’ni yüce Tanrı adıyla (3) ve Resūl bereketiyle andan bir ok atdı dēdi kim (4) şevāb senüñ olsun yā Resūla’llahi dēdi (5) yine diledi ki bir ok ata atdı Ḥasan (6) diledi ki bir ok ata atdı andan Cebrā’īl (7) Emīn geldi eyitdi yā Muḥammed buyur Sa’d’a benüm (8) için bir ok ata bir ok anuñ için atdı idi (9) Cebrā’īl eyitdi yā Muḥammed Allahu te‘ālā saña selām (10) kıldı eydür ki buyursun Sa’d’a bir ok [23a] (1) ata benüm için ol okı dañı atdı Allah (2) için ihlāşıyla andan butada beş (3) ok buldılar ol ok ki Allah için (4) atdı idi bulunmadı Cebrā’īl geldi (5) eyitdi ki ol okı ki Tanrı için atdı (6) yēriye gök arasında gezer senüñ düşmānuñ (7) depelemek için yā Resūla’llahi dēdi ol vaqt (8) Sa’d’ı begledi cemī‘ atıcılardan hem ilerü (9) zamānda geçenlerden hem şonra geçenlerden (10) bu sebebdendür ki Peygāmbere dēdi ki irmi [23b] (1) yā Sa’d “fedāke ebī ve ummī” ya’ni at ki atam anam (2) saña fidā olsun rivāyet oldu ki (3) Bedir gāzāsında bir okıla on iki kāfir (4) öldürdi Peygāmbere Ḥazreti bir yüce (5) yerde tūrmışdı kāfirler anı taleb kıldılar (6) Peygāmbere eyitdi idi yā Sa’d redd et bunları (7) ikinci kez yine dēdi Sa’d eyitdi idi gönli (8) içinde Resūlu’llahi üç kez eyitdi ki kāfir (9) lere redd kııl dēyü dördüncü kez dēseydi (10) ki redd edehydüm hem-ān-dem bir ok kirişe [24a] (1) kodı atdı kāfirler üstüne birin (2) öldürdi ol mel‘ün helāk oldu (3) Sa’d revān olup okı

çekdi birin (4) dağı atdı anı dağı öldürdi yine okı (5) aldı gerü atdı işbu tarıke on iki (6) kâfir bir okıla helâk kıldı ol dem (7) Resûlu'llah eyitdi ki “fedâke ebî ve ummî” (8) rivâyet olundu ki iki kişi da'vî (9) kırup emîrû'l-mü'minîne 'Alî geldiler (10) eyitdiler ki yâ emîre'l-mü'minîne kılıç mı efdâldür [24b] (1) yâhûz yay 'Alî eyitdi Resûlu'llah'dan (2) eşitdüm ki atasın anasın fidî kıldı Sa'd bin (3) Ebî Vakķāş'a anuñ sebebi yay idi

Kitâbü (4)'r-remî

Mürhif ibn 'Abdü'l-kerîm eydür rivâyetdür (5) 'ulemâdan ki ok yaraşdurmağ at yarışdur (6) mağ cā'izdür delîli bunuñ cā'iz olmağlığda (7) Tanrı te'âlânun kavlidür “ve a'iddü lehum (8) mâ'stetat'um” ya'ni yarağlağ kuvvetden (9) ya'ni ok atmağdan ve dağı atlar düzüp (10) yarağlamağdan Tanrı'nun ve sizün düşmânunuz [25a] (1) korğudasız emr eyledi ok yay ve at (2) yarağlamağ at yaraşdurmağ rihân dërler ok (3) yaraşdurmağ munâdala dërler ve niğâl dërler (4) şol mâl ki öñdül korlar aña sebağ dërler (5) ve cu'l dërler at yaraşdurmağ hükmi ok (6) yarışdurmağ hükmi gibidür öñdül çıkarar (7) kişi ikisinün ğayrı olsa yâ ikisinden (8) birisi olsa cā'izdür muğallidür eger ikisi bile (9) mâ'il çıkarsa ihtiyâc olur muğallien ya'ni (10) helâl kılıcıya ol kişiye dërler ki ikisinden [25b] (1) bile mâ'il ola eger gerü kılsa nesne vèrmeye (2) bu ikiden kağısı kim geçse gerü kılanından (3) mâl ala bilgil ki muğallil kişinün yayı (4) kuvvette artuğ olsa ol iki kişinün yanından (5) bu hüküm bātil olur öñdül harâm olur (6) anuñ için kim kumâr olur ve hem muğallilün (7) atı yüğruk olsa ol ikinin atından (8) bātil olur bu söze Resûlu'llah hadîsidür (9) “men edhele kavsen beyne kavseyni ve huve ye'menu (10) en yesbikahuma fehuve kumâr ve in lem ye'men [26a] (1) feleyse bikumârın” ya'ni her kim yayını iki yay (2) arasında muğallil kılsa hâl bu olsa ki (3) bunlaruñ okı kendü okından geçmekden (4) emîn olsa kumâr olur eger emîn (5) olmasa kumâr olmaz her vaqt ki (6) yayı ol iki kişinün yayından (7) za'if olsa hem kumâr ola kuvvetden (8) murâd kuvveti zardur çekmege katı (9) olmağ degüldür

Bâb beyân (10) kılar ok yarışdurmağun şartlarını

[26b] (1) ok yay ma'lüm ola ve dağı menzil (2) ma'lüm ola butaya ne kıadar yağın olmağ (3) gerek ma'lüm ola ve butanuñ 'arzın ma'lüm (4) ola ve dağı öñdül ne kıadardur ma'lüm ve ne (5) nesnedür ma'lüm ola ve dağı ok yarışdurup (6) andan sekip ötelemek irâğ atmağda (7) kavil olına ma'lüm ola bilgil ki eger kavil (8) etseler öñdül ortada harc ola bātil olur

(9) Bāb beyān kıılır evvel kim ata

eger anşalar (10) evvel kim atacağın ol ata eger anılmasa [27a] (1) ya'ni 'ulemā dēr ki kağısı kim ūstāz ola ata (2) anuñ için 'örf 'ādet ve edeb budur ki (3) ūstāzlar ilk atarlar ve ba'zı 'ulemā dēr ki (4) evvel ūstāz atarsa kibr hāşıl olur ve dağı (5) birisi melŭl olur yeñilür aña zarar olur (6) öñdŭl harām olur pes ođ barağalar nizā' (7) olmaya eger öñdŭl bir ayruğ kişinŭñ (8) olsa ol kişi kim evvel atsun dērse (9) ata her birisi nereye dilerse tura tefāvŭt (10) yokdur ođ atmağ at yaraşdurmağa bir mes'elede [27b] (1) muhālifdür at yaraşdırmağda atı ta'yin (2) kıılmağ gerek eger atunñ biri helāk olsa birine (3) ayruğ at komağ cā'iz degŭl eger yay (4) şınsa yerine ayruğ yay getürmek (5) cā'izdür anuñ için ki ođ atmağda (6) aşıl atıcudur ālet aña tā'bidür at (7) yarışdurmağda aşıl atdur ammā atıcı (8) kendüyiçün bir ayruğ kişiye atdurmağ (9) cā'iz degŭl bilmiş ola ki iki kişi atışsa (10) birinŭñ oğı artuğ olsa cā'iz degŭl iki [28a] (1) kişi iki yay getürse andan öñdŭl (2) kónsa iki yay bir dürlŭ eş olsa ikisi bile (3) yaylu yayın giderŭp yerine ayruğ yaylar (4) getürseler cā'izdür ikisinden birisi yayın (5) giderŭp ayruğ yay getürmek cā'iz degŭl (6) eger nev' iki eş olsa yayın giderŭp (7) ayruğ yay getürmek cā'izdür bir kişi (8) ođ atsa oğı şınsa ođunñ yarım nişāna (9) doğunsa eger demrenden yaña taraflı doğunsa (10) i'tibār olmaya eger ođunñ yanı doğunsa 'itibār [28b] (1) olmaya eger bir kişi on ađça kosa dēse ki (2) at vurursañ senŭñ olsun dēse (3) cā'izdür anuñ için ki ücret olur ve hem (4) harc etmiş olur mālını bir ğaraż-ı şahīh (5) için anuñ için ki mađşŭdı (6) bu kişinŭñ ol atıcınunñ ūstādlığın (7) ve hōş atduğın bilmekdür eger bir kişi (8) dēse at eger vurasın on ađça (9) benden alasın eger hađā kılasın on ben (10) senden alam dēse dürŭst degŭl [29a] (1) anuñ için ki ođ atmađunñ hŭkmi budur ki (2) şavāb kılsa ala eger hađā kılsa nesne (3) vürmeye çün hađāsında nesne alam (4) dēyü kavlı kıldıysa hŭkmi bātil ola ođ (5) atmağ şol işlerdendür ki şavābında (6) şevāb var hađāsında ğünāh yok iki (7) nişān atıcı kişiden birisi evvel atsa (8) andan birisi kaşd etse ki ata evvel atan (9) dilese ki zamān geçe kirişin uzatmağa (10) meşğŭl olsa yā oğın yā demrenin [29b] (1) yā yelegin silmege meşğŭl olsa kaşdı bu (2) olsa ki birinŭñ eli şovıya yāhŭz kendü (3) atduğı tarağı unuttura yāhŭz şan'atında (4) sehv eyleyŭp hađā kıla men' ede anuñ için (5) ki bu şŭretlerde birine zarar olur eger (6) bununñ bigi iş kılsa şonra atan (7) hađā kılsa ma'zŭr ola anuñ için ki (8) evvel atan şonñ atan hađāsına (9) sebeb oldı bilgil ki kavline kıoya ne egleye (10) ve ne evdüre

Faşl

namāz cā'iz olur [30a] (1) mızrebe içinde ve aşābi' içinde eger arı (2) deriden dikilmiş olsa mızrebe şol (3) nesneye dērler kim atıcılar anı şol ellerine (4) geyürler tā ki oğ baş barmağa

zarar kılmaya (5) ‘acemler anja k̄ustabān d̄erler aşābi’ şol (6) nesnedir ki şağ ellerine geyürler kiriş (7) çekmeğiçün anja küstebān d̄erler namāz bu (8) nesnelere cā’iz olur arı deriden (9) ise ve eger murdār derisinden ise dürüst (10) olmaz bilgil ki fil sūñuginden engüştüvāne [30b] (1) kılsa anuñla namāz cā’iz olur Ebī Ḥanīfe (2) ve Ebī Yūsuf kavlinde İmām-ı Muḥammed kavlinde (3) h̄inzīr sūñugi gibidür silāh götürüp namāz (4) kılmak cā’izdür n̄etekim Selemetü ibnū’l-Ekva’ (5) rivāyet kıılır Peygāmber’den eyitdüm (6) yā Resūla’llahi “uşallī ‘alā’l-ķavsi (7) ve’l-ķarnı” ya’ni namāz kılayın mı yayım ve terkeşim (8) bileyiken d̄edi ki “idim bi’l-ķarnı ve şallī (9) bi’l-ķavsi” ya’ni terkeşi bırak yay bilege dursun namāz kııl bir n̄ece ‘ulemā [31a] (1) d̄ediler ki terkeş içinde oğlar varıdı (2) biri biri üstine vāķi’ olup āvāz kıılup (3) teşvīş v̄erürdi göñlün namāz içinde (4) cem’ olmağdan māni’ olurdı bir n̄ece (5) ‘ulemā d̄ediler ki oğlarının yūki kerkes (6) yūkiydi necisidi ol sebebden (7) terkeşi bırak d̄edi emr eyledi her-gāh ki (8) bu mes’ele ma’lūm oldu ise bilgil ki (9) silāh üç nev’dür bu nev’ile namāz cā’iz (10) degül ol şol silāhdur ki anuñla namāz [31b] (1) cā’iz olur ve lākin kerāhiyyet olur ol (2) şol silāhdur ki arı ola lākin āvāz (3) kıılup teşvīş ēde namāzdan ēre ve yene (4) namāzdan māni’ ola terkeş ve ca’be bir (5) nev’ vardur ki namāz içinde götürmek ḥelāldür (6) arı ola deprenicek ğavġā ētmeye kıılıç bıçak (7) ve ḥancer ve yay gibi bilgil ve ‘amel kıılığıl va’llahu (8) a’lem bi’ş-şavāb k̄āle emīru’l-kebīru Mürhif (9) ibnū ‘Abdü’l-kerīm rahmetu’llāhi ‘aleyhi cem’ eyledüm (10) bu kitābda şol nesnelere ki vācib idi atıcıya [32a] (1) atmağlığunun aşlında ve nihāyetinde ve yayında (2) oğında dañı yay kirişlemege ve durmağda (3) ve ķabzada ve çekmekde ve nazar kıılmağda ve küşādede (4) ve ayıblar gidermekde ve yayların vezninde ve ırak (5) atmağda ve dañı üstād ve şākirde n̄ecesi (6) edeb ri’āyet ētmekde

Bāb-ı lūġatü’l-ķavsi (7) ve mā fihā bi’l-‘Arabiyyeti

ya’ni bu bāb yayun (8) ‘Arab dilince şıfatların beyān ēder yaya (9) ķavs d̄erler cem’ine ķisi d̄erler ve kıyās (10) d̄erler yayun ṭarafına siye’e d̄erler yayun [32b] (1) kirişi duracak yere kez̄er d̄erler kiriş (2) bağlayacak yere ucına çıkınca zafer d̄erler (3) siyenün arkadır yanına ‘uķār d̄erler rükbeden (4) ķabzaya deġin beytü’l-ķavs d̄erler ve ķabzaya (5) ‘ucbu’l-ķavs d̄erler yayun yukaru şalina (6) beyt-i ekmel d̄erler ve beyt-i a’lā d̄erler ve beyti’ (7) r-remī d̄erler aşāġa şalina beytü’l-aķşar ve beyt-i (8) esfel ve beyti’l-esķāt d̄erler yayun atıcıya (9) muķābil yanına ünsiyyü’l-ķavs d̄erler d̄üşmāna (10) yanışana muķābil yanına vaḥşıyyü’l-ķavs [33a] (1) d̄erler yayun āvāzına ḥasab d̄erler kirişe (2) vetir d̄erler ve şir’a d̄erler

Bâb (3) lûgatü's-sehm

ya'ni oqun şıfatların (4) beyân kıılır oqa sehm dërler ve qadh dërler (5) ve nuşşâb dërler ve neble¹⁴ ve mürmât dërler a' ille (6) dërler gezine fevk dërler gezün iki yanına (7) şarhâ dërler yelege qazza dërler yelegün gezden (8) yañağı ucına 'ıqba dërler yelek dur (9) duğı yere haqm dërler oqun yeleden (10) gerisine zefre dërler ve dağı aņasına [33b] (1) ya'ni ortasına meten dërler ince yérine (2) midre dërler demren girdügi yere ra'z (3) dërler ra'z üstindeki sinjire raşfa (4) ve rişâf dërler demrene naşl dërler oqun (5) demrenine fetre dërler ve kıtba dërler ênlü uzun (6) demrene muşakkaş dërler uzun demrene sidve (7) dërler ortası yüce demrene şıl dërler (8) oqun yeleginün qarnı qarnına yâ arqası (9) arqasına olsa aña lufât dërler 'ayıbdur (10) birinün birinün arqasına olsa aña levvâm¹⁵ [34a] (1) dërler ol 'ayıb degüldür “kâle'llâhu te'âlâ (2) ve'teķu'llâha ve yu'allimukumu'llâh” ya'ni (3) qorqun Allah'dan ki bilmedügünüz bildürür (4) “inne'llâha ma'e'l-lezîne't-teķu ve'l-lezîne hum (5) muhsinün” ya'ni Tañrı te'âlâ şol kişiler ile (6) biledür ki Tañrı'dan qorqarlar ve dağı (7) şunlar ki ihsân êderler ve dağı şükr ve üstâzına (8) minnet kııla “kâle'llâhu te'âlâ fe-zkurünî (9) ezkurkum ve'ş kurü lî ve lâ tekfurün” ya'ni (10) buyurdi ki aņun beni aņam sizi ve dağı [34b] (1) şükr êdün baña küfr getürmeņ “kâle'llâhu (2) te'âlâ le'in şekertüm le ezîdennekum” ya'ni şükr (3) êderseņüz mezîd kııluram artururam ve dağı (4) cenâbet hâlinde ve tonında yâ teninde necis (5) varken atmaya ve hem atarken saķına şol (6) nesneden ki namâz içinde saķınur delîl (7) bu söze Resûlu'llah hadîsidür ki Peyğâmbir (8) geçe yürürdi bir qavm at segirdirler idi (9) bunlara selâm vërdi bunlaruņ qatında (10) durdi ve bunları ragbetlendürdi ve bunları [35a] (1) harîş kııldı ve andan geçdi şunlaruņ (2) qatından ki kıılıçlarıyla oynarlar idi selâm (3) vërdi durdi andan geçdi bir qavmün (4) qatından ki oq atarlar idi durdi (5) selâm vërmedi çün ki atmaqdan fâriğ (6) oldılar üşdiler oqları almağa Peyğâmbir (7) buyurdi ki “deķķikü aħtâ'akum fe-innehâ ma'düde” (8) ya'ni adımlaruņuzı kiçi kıılığ ki ol (9) şayılmışdur “elâ inne beyne'l-farżaynı (10) ravzatun min riyâi'l cenneti” ya'ni bilün [35b] (1) iki nişân ortasında uçmaq mürgizâr (2) larından bir mürgizâr vardur andan dediler ki (3) yâ Resûla'llahî gördük seni at yaraşdurana (4) selâm vërdün ve kıılıç oynayana selâm vërdün (5) oq atanlara selâm vërmedün Peyğâmbir (6) 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm dedi ki “ve keyfe (7) tusellimu 'alâ qavmın hum fı'şalâti” ya'ni (8) nece selâm vërelüm şol qavim ki bunlar namâz (9) içindedür oq atmağı namâz yérine getürdi

¹⁴ A nüshası: buyle / S nüshası: neble 18a.5

¹⁵ A nüshası: lu'âm / H nüshası: levvâm 33a.4

(10) Faşl

ok atmak aşlı yedidür [36a] (1) nihāyetī üçdür ol ki yedidür intişāb (2) tefvīk kufle kabza i'timād iflāt (3) fetħa bi'ş-şimāl intişāb kāmim durmak (4) tefvīk gezlemek kufle kilitlemek kabza (5) dutmak i'timād dirinmek iflāt şeşmek (6) fetħa bi'ş-şimāl şol eliyle açmak ol ki (7) üçdür sür'at-i bi's-sidāddur ya'ni tēz (8) likdür rāstlık istifā bi'l-istivāmdur (9) ya'ni tamām çekmekdür dürüstlük birle (10) nazar kılmakdur rāst fikirle

Bāb [36b] (1) keyfiyetü'l-işār

ya'ni yay nēcisi (2) kirişlemek gerekim beyān kıılır bilmek tā hācet (3) vaktinde maqşūd hāşıl ola on (4) nev' bunda zıkr olundı vech-i evvel (5) oldur ki yayuñ kabzasını şol elünle (6) dutasın barmaqlaruñ altında ola beyte' (7) l-iskātuñ siye'sini şol ayağuş baş (8) barmağı ve yanındağı barmağuş ve orta barmağuş (9) altında kalasın ve beyte'r-remī dizüñ üstine (10) koyasın şehādet barmağuşı siye'nüñ [37a] (1) sağ yanında ve baş barmağuşı siye'nüñ (2) şol yanında kılasın pençe altında (3) andan şoluñ birle kabzayı çekesin (4) sağuşla si'yete atasın baş barmağuşla (5) ve baş barmağuşla kirişüñ halkasın (6) gez içinde koyasın andan siye'tü'l-kavs (7) dutasın yayuş arkasın yere ve kirişin (8) gözüne karşı dönderesin hemişe şol (9) elün kabzadan ayırmayasın ve sağ elünle (10) siye't-i beytü'l-iskātı dutasın sağ [37b] (1) omuzuñ üstinde andan kirişe nazar kılasın (2) eger kiriş kabzanuñ ortasında ve iki (3) şaluñ ve iki siye'nüñ ortasında ise (4) hūb eger muhālifse cehd edüp rāst (5) eylesesin andan beytü'r-remī ve beyt' (6) ül-iskāta nazar kııl birbirine gālib (7) olsun eger gālib olmuş ise 'adlile (8) hıdmet eyle tā mu'tedil ola bu tarīke (9) fā'idesi ammā sie'yi şol ayağuş barmaqları (10) altında koduğuş siye' barmaqları içinde [38a] (1) karar eder barmaqlar anı muhkem dutar (2) sıvışmakdan emīn olur eger sie'yi ayağuş (3) altında kılsañ sıvışmakdan emīn olmaz (4) yaya fesād erişür şol elünle kabzayı (5) dutmağuş fā'idesi oldur ki yayı burulup (6) fesāda varmaya bağırını oylukdan aşğa diz üstine (7) koduğuş kurmağa geñiz olur ve şol ele (8) kuvvet olur siye'sini kirişiyile dutup (9) arkasın yere kirişi gözüne çevirdüğüñ (10) ve nazar kılduğuş kiriş uzun yā özge [38b] (1) olmasun dēyü içündür ki kiriş boşanup (2) yay segirip sınmasun içündür siye'sini (3) omuz döşine getirüp kiriş sıgāduğuş (4) kiriş sağ mı bilmek içündür ki eger kiriş (5) sağ olmayup yay segirse yüzüne yā bağıruña (6) zahmet vērür ikinci nev' oldur ki siye't-i beytü' (7) l-iskātı şol butuñ altında koyasın (8) ve dizüñi bükesin ve 'acsü'l-kavsı şol (9) elünle dutasın beytü'r-remī siye' (10) sin yukaru getüresin kirişi sağ [39a] (1) elünle yerine koyasın fā'idesi bunuñ (2) oldur ki bir kişi yayın kalb eder ola (3) erişmeye ki ayak üstine gele yayı butı (4) altında alup kura hācet

mevzi' i oldur (5) üçüncü nev' oldur ki koyasın siye' t-i (6) beytü' l-iskātı şol dizün aşğa öncek (7) içinde ve dizün bükesin ve kirişleye dördüncü (8) oldur ki kirişi yüzün karşusından (9) alasın yay boynun ardından siye' t-i beytü (10) ' l-iskātı şol elünle dutasın ve siye' t-i **[39b]** (1) beytü' r-remī şağunla kiriş dutup çekesin (2) ve kirişleyesin bu kurış yumuşak yayundur (3) fā' idesi oldur ki ırmağ kenārında tırmuş (4) olasın nā-gāh düşmān erişe ırmağ içine (5) düşesin yayun bu resme kurasın (6) sü erişmeye beşinci nev' oldur ki yayun kabza (7) sın şol elünle dutasın siye' t-i beytü (8) ' l-iskātı şol bağrının üstinde koyasın (9) ayağun siye' t-i ' ulyā ile kiriş üstinde kılasın (10) şol elünle çekip kirişleyesin fā' ide oldur ki **[40a]** (1) yalunuz olasın kılıç sağ elünde yalnızca (2) ola düşmāna karşı nazar kılıcıda ola yayı (3) kurasın altıncı nev' oldur ki kalkan (4) elinde oturmuş olasın düşmān bilmeye yayun (5) yasıkdur yā kurulmuş iki ayağun üzerine (6) muhkem oturasın yayun iki bağrını oyluğun (7) arkasına döşeyesin kiriş iki dizün altında (8) kılasın siye' t-i beytü' r-remī şol elünden (9) yaña ola avuçlayup kurasın fā' idesi (10) oldur ki yayı kurmayasın yumuşanmasun **[40b]** (1) dēyü yāhūz ayruğ silāhıla meşğul (2) olasın yaya ihtiyāc olıcağ kurasın (3) yedinci nev' oldur ki bir kuvvetlü ipi halka (4) gibi kılasın andan zūr eyleyüp çekesin (5) kirişleyesin fā' idesi oldur ki yay katı (6) ola yanunda bulunmaya bu resme kurasın yar (7) dumcı istemeyesin sekizinci nev' oldur ki (8) yayun kabzasın iki elünle dutasın (9) siye' t-i beytü' r-remī sağ ayağun altında (10) kılasın ve siye' t-i beytü' l- iskātı şol **[41a]** (1) ayağun altında kılasın kabzayı iki elünle (2) çekesin ve şol ayağunla atasın (3) bu katı yay kurmağıçündür toközuncü (4) nev' oldur at üstinde olasın at (5) durur ola şol elünile yayun kabzasın (6) dutasın sağ yanun üstinde siye' t-i beytü (7) ' l-iskātı sağ dizün altında koyasın (8) siye' t-i beytü' r-remī sağ elünle dutasın (9) şol yanunla yelekden yaña egesin sağ (10) elünle kirişi barağasın gözünü yaydan **[41b]** (1) ırmayasın tamām kurulınca eger dilese ki şol (2) elünile kirişleyesin hem bu resme kılasın (3) onuncü nev' budur ki ata binmiş olasın (4) at yürür ola cılavı sırça barmağunla (5) dutasın şol elünile beyt ortasında (6) dutasın sağ elünile dutasın kirişi (7) çekesin kirişleyesin at yüriye Mürhif (8) ibnü ' Abdü' l-kerīm eydür ki yay kurmağda (9) bir kaç nesne beyān eyledüm tā Hāğ te' ālā (10) şevāb-ı ' aẓīm vère inşā' allahu te' ālā **[42a]** (1) üzdiyi durup atmak bir kaç nev' dür yegregi (2) oldur ki nişān şol omuzuna karşı (3) ola ayağun ortasında bir ayak uzunı (4) yer ola şol ayağun az ilerü yürüye iki (5) dizünü birbirine çatasın ve cismünü (6) rāst eyleyesin hīç bir tarafa egilmeye bu va (7) kfenün fā' idesi oldur ki ceng (8) dahı ğayrına kolay olur ayağın sağından (9) burnundağı ve nişāndan yaña vère ve tırduğı (10) atıcıya geniz olmağıçündür ve dizlerin **[42b]** (1) biri birine bağladuğı muhkem olmağıçündür anuñ için ki (2) atıcı toköz endāma muhtacdur üçü katı (3) yumuşak

ol üç ki katı ola biri (4) dizidür biri şelâsetü ve sittîn ‘ağd eylemekdür (5) Pârsî şeşt ü si Türkî altmış üç şüret (6) oldur ki şehâdet barmağı baş barmağı (7) baş barmağ dırnağı üstine kıoya üç barmağı (8) berk yuma üçüncü şol eli kabzası katı (9) gerek ve ol üç ki miyâna gerek sine ve bel (10) ve sağ dizi ol üç ki yumuşāk gerek şol [43a] (1) elinüñ baş barmağı boyun ve dudak

(2) Bâb eger oturup atsa

râst otura (3) azacuk dönerek şol kadar ki nişân (4) şol omuza karşı ola sağ ayağını (5) döşeyüp üzerine otura şol dizini şol (6) bögrine tayaya bu resme oturmağın fâ’idesi (7) kararlı olur ve hem dizi karnına direk olur (8) ve hem kalkın dutmağa kolay olur ve hem (9) dört endâm râst olur ol iki diz iki (10) omuzdur bu dörtten dört işler hâşıl [43b] (1) olur nêtekim dört tabî’iyyet kim od şu yel (2) toprağdur ki âdem andan yaradıldı idi muvâfık (3) olsa mizâc dürüst olup eyü ‘ameller hâşıl (4) olur muhâlif olsa mizâc harâb olur iki (5) taraf şıhhatde berâber ola sağ dirsek (6) ve şol elün baş barmağı ve üç endâm mu’tedil (7) ve şıhhatde ola sağ buğ ve eñek ve çifde¹⁶ (8) ve altı yumşak endâm dürüst ola iki (9) dudak boyun eñek iki göz şol (10) elin baş barmağı sağ elün baş barmağı [44a] (1) ve hem katı endâmlar dürüst ola dirsek (2) ve bilek şol elin kabzası üç barmağ (3) sağ elden her vaqt ki bunı böyle işlese (4) küllî endâm cem’ olup tenile cân gibi (5) olur biri birinsiz şalâhiyyet yokdur (6) ve eger bundan ayruksı oturmağ dilersen (7) şol ayağın üzerine otur sağ ayağını (8) dik şol omuzın döşüne at Ebü’l-Hasan (9) Kâğıdı bu resme oturdı lâkin yegrek evvelki (10) oturmağdur cengde ve gâyrında

Bâb [44b] (1) fî ahzi’s-sihâmı

ya’ni beyân kıılır okı (2) nece dutmağ gerek Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerîm (3) eydür öğrenciler kolayın beyân edelüm (4) oldur ki sağ elünile dutasın okın (5) metnini ya’ni yelekten ilerüsini orta (6) barmağınla baş barmağ ve baş barmağ (7) açık ola yayın kabzasını çevresin duta (8) sın şol elünün baş barmağı ve baş barmağı (9) ve orta barmağı birle andan ok gögsini (10) demrenden yanından ol üç barmağın [45a] (1) ve orta barmağın arkasına bine ve baş barmağın (2) çevgân kıilup üstinde bağlayasın ehl-i (3) hisâb sekiz bin üç yüz ‘ağd êtdüğine (4) benzeğe yay kabzasıyla okı ucunda saklayasın (5) andan sağ elünle okı çekesin gez kirişe (6) erişe andan sırça barmağın ve yanındaki (7) barmağın aya yumasın orta barmağın gez (8) altında döşeyesin ve baş barmağın (9) ucını baş barmağın

¹⁶ A nüshası: cu’de / B nüshası: çifde 38b.4

dırnağına degesin (10) ehl-i hisāb otuz sekiz ‘aḳd êtdüğine [45b] (1) benzeye kirişlerken yayuñ yukaru siye’sini azacuk (2) yüzünden yaña egessin sağ elüñ gāyetde (3) yumşak ola vaḳtī ki baş barmağun (4) ḳatı ola andan çok ‘ayıblar ḥāşıl olur

(5) Bābü’l-‘aḳdi

ya’ni oḳı nece bağlamak (6) gerek beyān êder ḳālā Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm (7) eydür üç dürlü ‘aḳd ihtiyār ḳıldum evvel (8) oldur ki kiriş ḳoyasın barmağun evvel (9) boğınına ve bañ barmağun ucını baş barmağun (10) dırnağı üstine ḳoyasın ḳalan barmaḳlarun [46a] (1) ayaña muḥkem bağlayasın otuz üç ‘aḳd (2) êder gibi bu görklü ‘aḳddur böyle ‘amel (3) ḳılurdu Ebü ‘Ubeyd Muḥammed bin Ḥālīd bunı (4) ihtiyār gördi ikinci ‘aḳd oldur ki (5) kirişi barmağun ucına yakın yerde ḳoyasın (6) bañ barmağunı kirişin taşı baş barmağun (7) üstine ḳoyasın gözün iki tudağın (8) bañ barmağun ucındağı boğunı üstine (9) ḳoyasın ancılayın otuz üç ‘aḳd êdesin (10) İshāḳü’r-Refā mezhebi oldur üçüncü ‘aḳd [46b] (1) oldur ki kirişi baş barmaḳ ucında (2) ḳoyasın ve bañ barmağıyla baş barmaḳ burasın (3) yürüyesin ve birazı açuk ola yetmiş toḳuz (4) ‘aḳd êder gibi ola

Bābü’l-meddi

(5) çekmek ta’cīlile ve yumşaklığıla ve geñezligile¹⁷ (6) gerek andan şeşmek gerek tamām çekmek (7) oldur ki temren ḳabzanuñ yarusına (8) erişe bilgil kim her kişi kim tamām çekmese ol (9) ‘ayb-ı ḳavīdür Ūstād Muḥliş dedı ki her tamām (10) çekmeye atıcılar anı kendüye ḳarmayalar Mürhif [47a] (1) ibnü ‘Abdü’l-kerīm eydür bıyık üstine (2) çekmek cemī’ mezheblerün yegregidür Ebü’l-Ḥasan (3) göz üstine çekdi ḳulaḳ yumşığına (4) degin Zāhir-i Belḥī ve İshāḳü’r-Refā ve Ebü Ḥāşīm (5) ve ekşer ūstādlar Edhem daḥı bunlardandır (6) Seyfü’l-Mücāhidīn cemī’ bıyık üstine (7) çekmegi ihtiyār êtdiler Behrām ağız üstine (8) çekdi Türkī enek altından göğsinden (9) yaña çekdi biz ihtiyār êtdük bıyık üstine (10) çekmegi hem ḥadīşile ve hem ma’nīle ammā ḥadīş [47b] (1) “ḥayru’l-umūri avşatuhā” ya’ni her işün (2) ḥayırlusı ortasıdır ammā ma’nī oldur ki (3) yayuñ içinden taşından görünmege ḳolay (4) ve rāst olur ve hem ekşer ūstādlardan (5) böyle gördük bilgil ki nazar ḳılmaḳ yayuñ (6) taş yanından gerek murād bundan (7) oldur ki boynı görine ve yüzi āşikāre (8) ola içinden taşından bile bakmaḳ ḥōşdur (9) Sa’īd bin Ḥafīfü’s-Semerḳandī eydür bu Ebü (10) Ḥāşīm ve Ebī ‘Abdu’llah mezhebidür

¹⁷ A nüshas: gezigili / B nüshası: geñezligile 40b/7

Bâb [48a] (1) eṭ-ṭalāk

ya'ni şeşmek bilgil ki (2) küşād kılmak atcılar ortasında gizlü nesnedür (3) bahşler çok olmışdur beyân edelüm fâ'ide (4) lüsin bilgil ki şeşmek sağ dirsek (5) ile şol kabza ortasındadır murād bundan (6) oldur ki sağ elünün baş barmağını baş (7) barmağın üstinde koyasın otuz toköz (8) 'aḳddur gibi anuñ için ki atmağın evveli (9) kirişlemektür kirişlemek aşlı beş āvāz hāşıl (10) olmaḳdur yayıla kiriş arasında andan sonra [48b] (1) elini otuz sekiz 'aḳddur gibi duta her (2) vaḳt ki böyle kılsañ 'aḳd aşlına redd (3) etmiş olursın ikinci 'amel daḫı işlemiş (4) olursın ve hem iki geyrek doḳışa (5) ve hem el omuz başıyla kulak yumuşağı (6) ortasında karar ede anuñ için ki küşād vaḳtinde (7) elün bir arpa kadarı getürmek 'alāmet (8) katında bir arşun tefāvüd bulasın (9) bilgil ki üçünci 'amel hāşıl olur şol (10) bileğinin ucıyla fetḫ edivermekden anuñ için ki [49a] (1) yay kuvveti ve sağ el kuvveti ve şol el kuvveti cem' (2) olur bilgil ki atıcıya vācibdür ki gönli (3) hāzır ola şeşer vaḳtinde netekim namāz (4) kılan kişiye hāzır olmak vācibdür niyetiyle (5) ol tekbir ol 'ulemā dedi ki vaḳti atmak (6) azlığıla ve yumşaklığıla ve şol elün (7) fetḫine muvāfiḳ olmaḳlığıla hāşıl (8) olur ve dürüst dutup dürüst çekmege (9) hāşıl olur bu nesne tamām olmaz illā ālet (10) muvāfiḳ olmağıla

Bâbü'l-müdārâti [49b] (1) fi ṭalebi'l-'alāmeti

ya'ni beyân kıılır müdārâ (2) kıılmağı 'alāmet ṭaleb kıılmak için Mürhif (3) ibnü 'Abdü'l-kerim eydür bunda bahş (4) üküşdür bir neceler dedi ki ṭaleb kııl kâğıduñ (5) başını aşağa yanını vurasın eger vurmazsañ (6) kâğıd oḳuñ yolında ola ve bir neceler dedi ki (7) şol yanın ṭaleb kııl ki oḳı ortasında (8) bulasın bir neceler dedi ki sağ yanın (9) ṭaleb kııl bir neceler dedi müdārâ sağ yaña (10) gerek şöyle kim el yüze yakın ola oḳ [50a] (1) butanuñ şolına düşer yā el yüzden (2) ıraḳ ola oḳ butanuñ sağ yanına (3) düşer yā bıyık altında şeşeler oḳ (4) 'alāmet üstinde düşe yā bıyık (5) üstinde şeşeler oḳ 'alāmet düşe (6) işbu müdārâ sağ eliledür ve ammā şunlar (7) kim müdārâ şol eliledür derler beyân (8) kııldılar atmaḳlık miḳdârı üç yüz arşun (9) ola eyitdiler buta üç yüz arşun yerde (10) olsa yay yumşak olsa şol elün [50b] (1) butanuñ üstinde dutasın iki yüz elli (2) arşun yerde olsa sırça barmağın (3) butanuñ başına muḳābil dutasın eger yüz (4) arşun yerde olsa oḳ butanuñ (5) başına muḳābil ola elli arşun yerde (6) olsa temren nişānuñ ortasına ola (7) bu dedüğümüz yay yumşak olacaḳdur (8) vaḳtā ki yay katı ola butanuñ ıraḳlığı (9) üç yüz arşun olsa sırça barmaḳ (10) butanuñ başına muḳābil ola eger yüz elli [51a] (1) arşun olsa oḳ nişāna muḳābil ola (2) bir neceler dediler ki müdārâ küllī beytü' (3) l-iskāt üstine dura ne şağın deprede (4) sin ve ne şoluñ bir

néceler dèdiler ki (5) müdārā küllîsi kişünün cismidür ne şağın (6) deprede ve ne şolın Mürhif ibnü ‘Abdü’ (7) l-kerîm eydür işbu sözlerde benüm katımda (8) andan yegrek yokdur ki demren üzerine (9) ‘ağd èdesin cismünle müdārā kılasın (10) muqaddem atıcılar dağı bunu ihtiyār ètdiler [51b] (1) Hüseyin oğlu Muhammed mezhebi dağı budur

(2) Bâb tecrîdü’s-sehmi

beyân kıılır oğ (3) kıurtarmağı ‘ayıblarda Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerîm (4) eydür Hâfif-i Semerqandî kitâbda oğudum (5) dèr rivâyet kııldı Ardeşir’den eydür ki (6) oğ bulandığı on beş nesneden (7) hâşıl olur dördi kirışdedür birisi (8) yaydadur dördi oğdadur altısı atıcıda (9) dur ammâ şol ki yaydadur oldur ki yay (10) çalkınur oğ ırğar ol dörd ki oğda [52a] (1) dur iki yelek biri yeyni yâ iki yelek (2) yeyni biri ağır olmağdur yâ demren ağır ağac yeyni (3) ağac ağır olmağdur ol dörd ki kirışdedür (4) kōncı gēn olmağdur hâdsiz yâ tar (5) olmağdur hâdsiz yâ kirışı uzun olmağdur (6) hâdsiz yâ kirışı kışa olmağdur hâdsiz (7) ammâ şol altı nesne kim atıcıdadur kirış (8) gögse dokunmağdur bağı barmağıla gezi (9) kıısmağdur ki ol zahmetile boşana yâ sırça (10) barmağ dibini şağına şolına bükmeğdür [52b] (1) ki yaya kahr eyleye yâhūz yayını bura yâ oğı (2) bura işbu sırları Hâfif-i Semerqandî (3) kitâbda buldum dèr beş nesne dağı var ki ne (4) Hâfif ve ne Ardeşir anmışdur oğ egri (5) demren girdüğü yer gēn olup demren (6) ırğanmağdur gez gēn olmağdur yâ tar olmağdur (7) yâ yelek kōpmağdur atıcı sakınsun bu nesnelerden (8) Seyfū’l-Mücâhidîn rahmetu’llahi ‘aleyh (9) bağı haber vèrdi ki oğun hareketi üç (10) nev’dür evvel oldur ki elden çıkıcağ [53a] (1) bulanur yarı yola vara doğıri gider (2) üçünci oldur ki ilki doğıri gider sonra (3) yorılır şol ki ulaşıdurı çalkınur âlet (4) yatlusından atmağlık yatlusındandur nèteki (5) beyân oldı şol ki elden çıkıcağ bulanur (6) ağduğ atmağdandur kuvvetile çün za’îf (7) ola oğ doğırilur şol ki nişâna yakın (8) varıcağ bulanur âlet yaramazındandur (9) atmağdan degül vaqtâ ki atcınun şan’ata (10) kuvveti dükense oğı anılır yatlılığından [53b] (1) fehm eyle ki bu nesnelere atıcılarıun sırrındandur

(2) Bâb atıcılar bahş ètdiler ki kirış (3) ötmegi neden hâşıl olur

bir neceler dèdiler ki (4) kirış ‘ağdan çıkmağdan bir neceler dèdi (5) bu söze râst degül âvâz şol vaqt (6) hâşıl olur ki kirış ince ola düğümü (7) degirmi ola ve kıçi ola âvâz hâşıl olur (8) bir nece üstâdlar hōş gördiler kirış (9) âvâzı katı olmağı ve şâfi olmağı dağı (10) inçildüsi olmağı

Bu bāb beyān kıılır [54a] (1) yayuñ oquñ ağrını

bilgil ki atıcı yayı (2) ‘Arabī ola vācibdür ki anuñ uzunu (3) altı buçuğ karış ola atıcı karışıla ve kuvvette (4) atıcıdan aşağa ola şülüş kadar vağtı ki (5) artuğ olsa atmağlığ tamām hāřıl (6) olmaz bilgil ki ‘Arabī yayuñ katısı yüz yigirmi (7) rıtl ola her rıtl yüz otuz dirhem şüret (8) olur yayı kabzasından asasın (9) oğ kirişde koyasın kirişine nesne (10) aşasın demren kabzaya eşişe

Faşıl

[54b] (1) vağtı ki yay yüz rıtl ola oğ (2) demrensüz on dirhem ola vağtı ki elli (3) rıtl ola oğ beş dirhem ola demrensüz (4) Kağı Muğlış eydür demren oquñ on[da] (5) biri kadar ola yelek ağrı demrenüñ (6) üçde biri kadar ola kiriş ağrı (7) yarusınca ola Seyfü’l-Mücāhidīn şordum (8) dedı ki oquñ yayuñ onda biri kadar (9) gerek demrenile demren oquñ onda biri kadar (10) gerek pes eşitdüm ki işbu kadardur [55a] (1) dağı halkların sözi çoğdur

Bāb (2) beyān kıılır ki atıcı oquñ miđdārı nece (3) ola

bunda bağı var Behrām Çüb eydür ki (4) iki nesneile bilinür biri oldur ki (5) kolına ölçe biri oldur ki baldırına (6) ölçe Zāhir-i Belhī dedı ki koltuğı altından (7) orta barmağı ucına eşişe Ebü İřhāke’ (8) r-Refā dedı ki oquñ miđdārı şol kadar ola (9) görklü çeke bile ve kuvveti eşişe Mürhif (10) ibnü ‘Abdü’l-kerīm eydür yegrek Ebü İřhāk [55b] (1) dedigidür halkların endāmı berāber degül pes (2) miđdār etmek vech olmaya

Bu bāb beyān (3) kıılır atıcıya ne nesne vācibdür

bilgil ki (4) yayınuñ kirişi ola dizilmiş terkeşine aşılmış (5) ola bir bıçağı bir egeşi ola bir kiriş koyacağ (6) yeri ola küllisini bir hemyan içinde ola (7) bir geyecek muvāfiđ kaftān ola bir oğ (8) toğruducağı ola iki engüřtüvānesi (9) ola cemī’i kendüden ırmaya bir tar vağt (10) kiřinüñ bu nesnelere iřtiyāc olur bile [56a] (1) bulunmaz hüner bātlı olur

Bāb beyān (2) kıılır ırak atmağı ve anuñ şıfatını

kaçan (3) dilesen ki ırak atasın bir gēñ yere (4) çıkasın barmađunuñ kaşd eđdüđüñ yerden (6) yaña muķābil kılasın şağ ayađuñ (7) üstine mā’il olasın şol dizüne (8) bağlayasın iki ayađuñ gēñ baş kirişini (9) İřhāk bağlayışın bağla bir engüřtüvāne (10) ile kim katı ola kovuğ olmaya hākīm [56b] (1) Ebü ‘Abdu’llah dutuşi gibi tut şol (2) elüñüñ baş barmağı ucını kařuña muķābil (3) kııl ki sağın oquñ yüce dökmesün (4) ki seyri az ola iřen alçağ dağı olmasın (5) çekmeküñ bir kez olsun vağtı ki (6) oğ eñcige eşişe şeşesiz elüñi (7) göğsüñle nefsüñ

çıkarmagıla ve gönlünü (8) hâzır kıl atmağın yelile olsun vaqtı (9) ki böyle kılsa kimse geçmeye inşâ'llâhü ta'âlâ

Bu bāb beyān kıılır [57a] (1) kiriş bilege doğunmağı

bir kaç sebebi var (2) bir kabza ince olmağdur ve bilek yay içine (3) girmekdür ve kabzayı süst dutmağdur (4) ve kiriş uzun olmağdur ve yēn uzun (5) olup ve yēn çermemekdür ve yay katı ğālib (6) olmağdur ve aya eti çok olmağdur kabza (7) incisine nesne dolaya bilek içerü düşmekden (8) ise taşra çıkara süst dutmağdan ise (9) muhkem duta kiriş uzunundan ise yay (10) başıp kiriş bir iki bura ihtiyāc kadar biyik [57b] (1) uzunundan ise çermeye dirsekden geçürmeye (2) ve hem yayı biraz göğsinden ıra duta

(3) Bāb kiriş bañ barmağa erişmek

katı (4) savuğdan olur bir dağı kāhil getürmekden (5) olur yay katısından olur hāzer kılsun (6) bu nesnelere

Bāb bañ barmağ (7) kıovalmağ

bañ barmağı kirişile dırnağ (8) üstinden kıovalmağ çekmekden olur eger (9) götürse kıovalmaz ve dağı çekerken elin (10) kiriş üstine düşmekden olur şağınsun

[58a] (1) Bāb dırnağ şınmağ

barmağları (2) dırnağ üstine çekmekden olur şağ (3) elün üç barmağı geñşek yummağdan (4) olur ve dağı bendleri et dutmağdan (5) olur engüştüvāne beden uzun olmağdan (6) olur şağınsun

Bāb kiriş kıulağ (7) urmağ

küşāda süst kıılmağdandır ve dağı (8) siye'tü'l-kavs kendüden yaña egmekden (9) dür ve başın oynamakdandır kiriş omuza (10) gelicek şağınsun

Bāb kiriş şol [58b] (1) eliñ baş barmağın sıyırmağ

bilek katısından (2) olur ağduğ şeşmekden olur gez aşāđa (3) enmekden olur baş barmağ katısından (4) olur şağınsun

Bāb kabza geñşegi

(5) barmağlar dibi cem' olmağdan olur ve kabza (6) incesinden olur ıssı ve şovuk katı olmağdan (7) olur ve kabzayı süst dutup muhkem bağlamağdan (8) olur şağınsun

Bāb sağ elün (9) baş barmağı ağrımak

kiriş üstine kılmakdan (10) olur boğundan ayruğ yere kişi izgüci [59a] (1) çekmekden olur ve engüştüvāneden olur (2) şakınsun

Bāb kiriş şakal (3) vurduğı

başın aşığa egmekden olur şakal (4) kirişiyle yay arasına gire başını dik duta (5) ve yayını dik duta ve dağı yayuñ aşığa yanı (6) yabana egilmekden olur çün aşığa yanı (7) yabana egile yukaru yanı içerü girür andan (8) şakalını vurur şakınsun

Bābü's-sihāmi

(9) oğ ne mezhebce atılır ma'lüm gerek (10) kabzalarda ne kabzadur ma'lüm gerek [59b] (1) Sa'īd bin Hafif ihtiyār kıldı ki oğ (2) inen yüce gitmeye ve inen alçağ gitmeye (3) rivāyet ihtiyār kıldılar ki nişān ma'lüm (4) ola ve uzunı ma'lüm ola ve eni (5) ve gēnligi ma'lüm ola oturacak yer ma'lüm (6) ola ve menzilleri ma'lüm ola ve kañısı atmağdan (7) üstādur kadar bu cerge yerde otura her biri (8) kendü menziline ve mertebesine kaşd eyleye ve hem (9) bir bellü vağtde geleler vağtī ki tamām cem' (10) olalar ikindü namāzın kılalar andan [60a] (1) kamu yerlü yerine varalar miğdārlu miğdārınca (2) kendülerden üstād kişinün yerine (3) varmayalar andan hiç birisi atmaya üstād (4) lar ile tanışmayınca andan nece kişi (5) atasız ma'lüm ola ve dağı üstādlar kimün (6) mezhebince atar ma'lüm ola ve dağı bunlaruñ (7) oğlarinuñ menzili iki nişān orta (8) sında ne kadardur ma'lüm ola (9) işbu dā'ireyi oğlar düşecek yerde kıldılar (10) şunuñ için ki nazār kırup hükm edeler [60b] (1) bunlaruñ atduğına tā ki gālib kimdür (2) mağlūb kimdür ma'lüm ola oğları on (3) bağş kısmet kıldılar bir oğ Resūlu'llah (4) için şalla'llahü ta'ālā 'aleyhi ve sellem (5) kıldılar kim ol oğı atan kişi gālib (6) olsa öñdül ala ve mağlūb olsa nesne (7) vermeye dā'irenün yukaru kenārınuñ sağ (8) yanına doğun oğ bir bağş dağı (9) biri südüsdür yukaru kenārınuñ şol yanına (10) doğun oğ bir bağşdur dā'irenün [61a] (1) ortasına doğunup yukaru kenāra yakın (2) olan bir bağş dağı biri südüs (3) dağı biri tümendür dā'irenün kenārına doğun (4) bir bağşdur andan kısmet kıldılar dirhemle (5) kırātıla dediler ki dā'irenün şol yanında (6) düşen bir südüs eksük olur anuñ için (7) i'tibār ortanuñ yukaru kenārıdur dā'ire (8) nün aşığa tarafınuñ sağına düşse (9) bir naşbüñ üç uludan ikisi olur (10) aşığa kenārınuñ şol yanına düşse [61b] (1) bir naşbüñ üç uludan birisi olur kırāt (2) yigirmi dört bağşdur südüs elbetde birdür (3) tümen sekizde birdür bilgil ki iki oğ (4) yerde düşse biri sancılıp biri kām (5) dursa birisi

düşüp yatsa sancılan (6) gâlib olur işbu resmile atarlar idi (7) kırât üstine ve nişf-ı kırât üstine (8) her kimünle işbu hisâblarda artuk olaydı (9) ol kişi gâlib olurdu

Bâbü (10)'l-ḥaṭar

ya'ni beyân kıılır ki ok [62a] (1) şeşmekde hareket var mı yâ yok mı üç (2) tarîk üstindedür Zâhir-i Belhî ve ekâsire (3) ya'ni Pârs pâdişâhları dërler ki hareket (4) kılmayasın belhî kâim durasın sağ (5) elünî hareket êtdüresin murâveze dërler (6) ki sıçrayasın şöyle kim yayun siye't-i 'ulbâsı (7) yere êrişe Ebû Hâşîm Bâverdî dër ki (8) silkesin siye' koltuğuna êrişe (9) hareketlerde yegregi oldur ki belhî hareket (10) êtdüresin şol el kâim dura deprenmeye

[62b] (1) Bâbü'l-terkîb

vaqtî ki bir kişi (2) uzun boylu olsa boynı kâim ola kulacı (3) tamâm ola ve barmaqları uzun ola ol (4) kişiye murraba' -i kabza ta'lîm gerek ya'ni dör (5) dil kabza anuñ için ki barmaqları uzun (6) olıcağ kabza üstine dolanur elini (7) müdevver kılmak kolay olur ve daḥî nazarı (8) taşradan ola iki göziyle anuñ için ki (9) boynı uzun olıcağ yumşak olur nişâna (10) nazar kılmak gerek olur ve daḥî atarken [63a] (1) verev tura şöyle kim şol omuzı nişâna (2) muḳâbil ve çekmegi sağ omuzunuñ içine (3) ola sebep oldur ki kol uzun göğüs (4) gëñ olan kişiye yay uzun uzun (5) ok muvâfiḳ olur pes vâcibdür (6) ki verev tura anuñ için ki tamâm çekmek (7) nihâyetince ki dërler bî-zahmet verev tura (8) çak ḥâşıl olur vaqtî ki nişâna (9) karşı tura meşakḳatile çeker vaqtî ki (10) bir kişinün terkîbi orta yâ kışa olsa [63b] (1) şol anduğumuz endâmlarda ve hem boynı (2) orta olsa ol kişiye verev kabza (3) muvâfiḳdur nazar kılmakda içinden ve hem (4) tışından bile baḳa yaluñuz tışından (5) bakmaya şol göziyle sağ gözi kabzanuñ (6) ortasında ola tırıcak ne inen (7) verev tura ve ne muḳâbil tura vaqtî (8) ki bir kişinün cismi kâim ola elleri (9) kâim gögsi gëñ ola ayası degirmi (10) ola aña verev kabza ta'lîm gerek nazar [64a] (1) içerüden gerek çekişi omuz başına (2) gerek kimün ki cismi kışa olsa barmaqları (3) tamâm olsa gögsi gëñ boynı kışa (4) olsa ol kişi iç yanından nazar (5) kıla aña murabba' kabza muvâfiḳdur atarken (6) nişâna muḳâbil tura ve hem ağızına çeke (7) kimün ki boynı tamâm olsa ve cismi kışa (8) olsa gögsi gëñ olsa elleri kışa (9) olsa barmaqları tamâm olsa êki göziyle (10) taşradan baḳa murabba' kabza nişâna [64b] (1) karşı tura kulak yumşagına çeke (2) bu sözün beyânı her terkîb issi ki pençesi (3) gëñ ola barmaqları tamâm ve yumşak (4) ola nazarı anuñ taş yanından gerek (5) gerek iki göziyle bile kimün ki gögsi (6) yaşşı ola ve kulacı tamâm ola omuz başına (7) geçmek muvâfiḳdur kim orta terkîblü olsa (8) kabzasını verev dutup nazarı içinden (9) taşından kıilup

ve çekmegi kulağına (10) olmak muvāfıkdur kimün pençesi tar ola [65a] (1) barmaqları kışa ola aña vérev kabza (2) gerek vaqtı ki boynı kışa olsa nazar (3) içerüden gerek

Bāb şol ‘ağde (4) ler ki ūstādlar aña ittifāk kılmışlardur

(5) ol beşdür altmış üçdür altmış (6) toktuzdur yetmiş üçdür seksen (7) üçdür ammā kādīmden ‘ağda ki Pārs (8) pādīşāhları atarlar idi Bābek oğlu (9) Ardeşir zamānından berü altmış üçdür (10) çekmege muhkem ve şeşmege dürüstdür ammā [65b] (1) seksen üç kuyrukdur çekmekde yetmiş (2) üçden ammā redīgi ‘acemleründür anuñ (3) terkībi üç nev‘dür aşığa bābda beyān ola (4) ol şeşmege dölek olur meger ki (5) öğrenmiş ola

Bāb beyān kıılır ki (6) bañ barmağı baş barmaq üstine néce (7) terkīb édeler

Bābek oğlu Ardeşir (8) Behlül kitābında dēdi ki kışa uzatmaq (9) ve uzun kışalmaq gerek ya‘ni baş (10) barmaq uzanup bañ barmaq kışalmaq [66a] (1) gerek bir nēceler dēdiler ki kışa uzatmaqdan (2) murād bañ barmaq ucıdur uzun (3) kışalmaqdan murād dibidür şöyleye bağlaya (4) ki bañ barmaq bükile oğ tēz (5) kolay çıkar Zāhir mezheb oldur ki (6) bañ barmağını kirişün içine geçüre oğ (7) tēz ola Ardeşir böyle hikāyet kıılır (8) Ebū Hāşim mezhebi oldur ki bañ barmağı (9) kiriş içinde terkīb eyler şanasın ki (10) Behrām mezhebidür ya‘ni şeşmek geñez [66b] (1) olup laţif olmaqda Mürhif bin (2) ‘Abdü’l-kerīm eydür baş barmağum kışa (3) kılıram ve bañ barmağum uzaduram anuñ için (4) şeşmege kavī olur ekşer atıcılar dēdiler (5) ki bu Uz mezhebidür ibn Bābek (6) oğlu eydür bañ barmağun ucındağı (7) boğunı dırnağ dibinde ola murāvize (8) eydürler ki sağ bilek toğrı ola Zāhir (9) eydür eyle gerek ki pençenün ortası (10) göge muqābil ola Ebū’l-Hasan eydür ta‘līm [67a] (1) kıılan ūstāda vācibdür ki her kişiye (2) göre ta‘līm kııla şol ki barmaqları (3) tamāmdur aña Zāhir mezhebi öğrede (4) belki barmağını kirişün taş (5) yanından terkīb eyleye barmaqlar orta (6) olsa Ebī Hāşim mezhebin ta‘līm (7) éde kirişün iç yanından terkīb (8) eyleye barmaqları kışa olsa Ardeşir (9) mezhebin ta‘līm kııla delīldür ki bañ (10) barmağını kirişün taş yanından terkīb [67b] (1) eylese barmağınun güci yétmez nesneye tekellüf (2) çekmiş olur ve dirsek za‘ıf (3) olur ve ‘ağda meşğül (4) olmak ta‘līm (5) kuvvetidür (6) temmet (7) tamām (8) kadd vaqa‘el-ferāğ‘anyedi Mustafa bin Hüseyn (9) el-hācc ğafaru’llāhu lehu veli vālideyhive’l-cemī‘ (10) ül-mü’minin ve’l-mü’mināt (11) fi-evāhır-i zi’l- (12) ka‘ade (13) sene 1011.

BÖLÜM III

DİZİN

A

- ab** : < Sür. Karga.
a. 18a/10
- ‘**acāyib** : < Ar. Tuhaf.
‘a.+ lerinden 18b/6
- ‘**aceb** : < Ar. Şaşılacak şey.
‘a. 04a/5
- ‘**aceble** - : < Ar.+Tr. Şaşırmak.
‘a.- r misin 17a/2
- ‘**āciz** : < Ar. Gücsüz.
‘a. ol- 06a/8
- ‘**acs** : < Ar. Kabza.
‘a. ü'l- kıvı 38b/8
- aç** - : Açmak.
a.- ma 36a/6
- açuk** : Açık.
a.+ luğu 21a/5
a. ol- 44b/7, 46b/3
- ad** : Ad, isim.
a.+ ı 20a/10, 20a/9, 20b/1, 20b/2,
20b/3, 20b/4
- a.+ ına getürdiler 22a/1
a.+ ıyla 22b/2
a.+ um 02b/1
- ādem** : < Ar. İnsan.
ā. 43b/2
- ‘**ādet** : < Ar. Görenek.
‘a. 27a/2
- adım** : Adım, yürüme.
a.+ ları 35a/8
- ‘**adl** : < Ar. Doğruluk.
‘a.+ ile 37b/7
- ağac** : Ağaç.
a. 52a/2, 52a/3
uçma 18a/3
uçma a.+ ından idi 18a/2
- ağar** - : Beyazlamak.
a.- sa 11a/2
- ağart(d)** - : Beyazlatmak.
a.- sa 12b/3
- ağdu 18a/2** : Kusurlu.
a. 53a/6

- a. şeşmekden ol- 58b/2
- ağ(ı)r** : Ağır
- a. 52a/2
- a.+ ı 54b/5, 54b/6
- a.+ ını 54a/1
- a. ol- 52a/2, 52a/3
- ağ(ı)z** : Ağız.
- a.+ ı üstine çek- 47a/7
- a.+ ina çek- 64a/6
- ağrı** - : Ağrımak.
- a.- mağ 58b/9
- ağz** : < Ar. Tutmak
- a. i's - sihām 44b/1
- a'ille** : < Ar. Ok.
- a. 33a/5
- ağça** : Her tür madenî para.
- on a. 28b/1, 28b/8
- âğd** : < Ar. Bağlama, düğümleme.
- 'a. 48b/2
- ikinci 'a. 46a/4
- üç dürlü 'a. 45b/7
- üçüncü 'a. 4a/10
- 'a.+ a 65a/7, 67b/3
- 'a.+ an 53b/4
- görklü 'a. 46a/2
- otuz sekiz 'a. 48b/1
- otuz toköz 'a. 48a/8
- otuz üç 'a. ét- 46a/1
- yetmiş toköz 'a. ét- 46b/4
- 'a. ét- 51a/9
- otuz üç 'a. ét- 46a/9
- şol 'a. 65a/3
- otuz sekiz 'a. ét- 45a/10
- sekiz biñ üç yüz 'a. ét- 45a/3
- selâsetü ve sittîn 'a. eyle- 42b/4
- bâbü'l- 'a. 45b/5
- ağşar** : < Ar. Aşağı.
- beytü'l- a. 32b/7
- al** - : Almak.
- mâl a.- a 25b/3
- öñdül a.- a 60b/6
- a.- am 28b/10, 29a/3
- nesne a.- am 29a/3
- a.- asın 28b/9
- a.- dı 15b/10, 24a/5
- a.- mağa 35a/6
- altında a.- up 39a/4
- a.- up 39a/4
- a'lâ** : < Ar. Yukarı.
- beyt-i a. 32b/6
- alâmet** : < Ar. İşaret.
- 'a. 49b/2, 50a/4, 50a/5

ṭalebi'l- 'a. 49a/10

'a. ḳatı 48b/7

alçaḳ : Yere yakın.

iḥen a. 56b/4, 59b/2

ālet : < Ar. Araç.

ā. 27b/6, 49a/9, 53a/3, 53a/8

ol ḡazā ā.+ i 02a/4

alt : Alt, aṣaḡı.

a.+ ında 36b/6, 36b/9, 37a/2,
37b/10, 38b/7, 39a/4, 41a/7, 45a/8

bıyık a.+ i 50a/3

a.+ ında ḳıl- 40a/7, 40b/9, 41a/1

ayaḡuḡ a.+ ında ḳıl- 38a/3

eḡek a.+ i 47a/8

ḳoltuḡı a.+ i 55a/6

altı : Altı.

ṣol a. nesne 52a/7

a. oḳ 18a/2, 20a/2

a.+ sı 51b/8

a. yumṣaḳ endām 43b/8

altı buçuḳ : Altı buçuḳ.

a. ḳarıṣ ol- 54a/3

altıncı : Altıncı.

a. nev' 40a/3

a. oḳ 20b/3

altmış toḳuz : Altmış dokuz.

a.+ dur 65a/5

altmış üç : Altmış üç.

a.+ dūr 65a/5, 65a/9

a. ṣūret 42b/5

'**amel** : < Ar. İş.

ikinci 'a. 48b/3

üçüncü 'a. 48b/9

'a. ḳıl- 31b/7

böyle 'a. ḳıl- 46a/2

eyü 'a.+ ler 43b/3

'a.+ leri 17a/8

'a. ol- 21a/10

'**amm** : < Ar. Amca.

'a.+ üm 15a/5

ammā : < Ar. Ama.

a. 27b/7, 37b/9, 47a/10, 47b/2,
50a/6, 51b/9, 52a/7, 65a/10, 65a/7,

65b/2

ana : Anne.

a.+ m 08b/10, 16b/4, 23b/1

a.+ mı 16a/8

a.+ sın 24b/2

a.+ sını 16b/3

ancılayın : Onun gibi, öyle.

a. 46a/9

and : Yemin.

a. iç- 08b/5, 08b/1, 15a/10

anda : Onda.

a. 08b/5

andan : Ondan, sonra, oradan, o zaman.

a. 02b/5, 04b/6, 13a/6, 13b/10, 13b/6, 15a/7, 22b/3, 22b/6, 23a/2, 26b/6, 28a/1, 29a/8, 35a/1, 35a/3, 35b/2, 37a/3, 37a/6, 37b/1, 37b/5, 40b/4, 43b/2, 44b/9, 45a/5, 45a/6, 45b/4, 46b/6, 48a/10, 51a/8, 59a/7, 59b/10, 60a/3, 60a/4, 61a/4

anı : Onu.

a. 09a/5, 12a/2, 15b/10, 19b/5, 24a/4, 30a/3, 38a/1, 46b/10

anı : Onun; krş. anı.

a. 27b/5

anlar : Onlar.

a.+ unlasın 04b/9

anı : Onun; krş. anı.

a. 01b/5, 01b/8, 12b/4, 15b/3, 17a/2, 17a/4, 18a/6, 18b/10, 18b/3, 19a/1, 19a/2, 19a/4, 21a/5, 21b/4, 22b/8, 24b/3, 25b/6, 27a/2, 28b/3, 28b/5, 29a/1, 29b/4, 29b/7, 42b/1, 48a/8, 48b/10, 48b/6, 54a/2, 56a/2, 61a/6, 62b/5, 62b/8, 63a/6, 64b/4, 66b/3

a.+ la 07b/4, 30b/1, 31a/10

an - : Söz etmek.

a.- am 34/10

a.- düğumuz endâmlar 63b/1

a.- mışdur 52b/4

a.- salar 26b/9

a.- uş 34/10

ana : Ona.

a. 05a/7, 18a/10, 19b/7, 25a/4, 27a/5, 27b/6, 30a/5, 30a/7, 33b/10, 33b/9, 63b/10, 64a/5, 65a/1, 65a/4, 67a/3

anaru : Öte.

a.+ sına 33a/10

anıl - : Sözü edilmek.

a.- masa 26b/10

a.- ur 53a/10

ara : Ara.

a.+ sına 59a/4

a.+ sında 12b/10, 23a/6, 26a/2, 48a/10

a.+ sındadır 21a/6

ard : Art, arka.

a.+ ından 39a/9

arı : Temiz.

a. deri 30a/1, 30a/8

a. ol- 31b/2, 31b/6

arka : Arka, geri.

a.+ dır 32b/3

a.+ sı 33b/8

a.+ sını 37a/7, 38a/9

a.+ sına 33b/9, 40a/7, 45a/1

a.+ sına ol- 33b/10

arpa : Arpa.

bir a. 48b/7

arşun : Arşın, yaklaşık 40 cm'lik
bir uzunluk ölçüsü.

bir a. 48b/8

elli a. 50b/5

iki yüz elli a. 50b/2

üç yüz a. 50a/9

yüz a. 50b/4

üç yüz a. ol- 50a/8, 50b/9

yüz elli a. ol- 51a/1

artuğ(ğ) : Fazla, başka, üstün.

a. 09b/6, 19b/8, 20b/6

a.+ ı 20a/1

a. ol- 25b/4, 27b/10, 54a/5, 61b/8

artur - : Arttırmak.

a.- uram 34b/3

'arż(I) : < Ar. Bir büyüğe sunma.

'a. ol- 15a/3

'arż (II) : < Ar. Genişlik.

'a.+ ın 26b/3

as - : Asmak; krş. aş-.

a.- asın 54a/8

aş - : Asmak; krş. as-.

a.- asın 54a/10

aşābi' : < Ar. Atıcıların ok atarken
sağ ellerine giydikleri eldiven.

a. 30a/5

a. içi 30a/1

aşıl : < Ar. Bir şeyin özü, aslı.

a. 27b/6, 27b/7

a.+ ı 35b/10, 48a/9

a.+ ına 48b/2

a.+ ında 32a/1

a. mevzi' 17a/9

aşıl - : Asılmak.

a.- mış ol- 55b/4

'āşī : < Ar. Karşı gelen.

'a. ol- 13b/6

aşağa : Aşağı.

a. 38a/6, 39a/6, 49b/5, 61a/10

a. bāb 65b/3

a. egmekden ol- 59a/3

a. enmekden ol- 58b/2

a. ol- 54a/4

a. şal 32b/7

dā'irenün a. tarafı 61a/8

a. yan 59a/5, 59a/6

āşikāre : < Far. Açık, belli.

ā. ol- 47b/7	22b/1, 22b/3, 22b/5, 22b/6, 23a/1, 23a/5, 24a/1, 24a/4, 24a/5
at - : Atmak.	
a. 22b/1, 23b/1, 28b/8, 44a/8	bir oğ a.- dı 18a/5
a.- a 22b/5, 22b/6, 22b/8, 23a/1, 26b/10, 26b/9, 27a/1, 27a/9, 29a/8	oğ a.- dı 15b/9
a.- acağın 26b/10	üç oğ a.- dı 16b/8
a.- alum 04b/8	a.- dı idi 22b/8, 23a/4
oğ a.- alum 05b/1	a.- dılar 22a/4, 22a/5, 22a/7
a.- an 29a/8, 29b/6, 29b/8, 60b/5	a.- duğı 18a/8, 29b/3
a.- anı 05b/9	a.- duğın 28b/7
a.- anlara 35b/5	a.- duğına 60b/1
a.- ar 60a/6	oğ a.- işmağunuzda 07a/09
a.- ardı 22a/9	a.- madılar 04b/7
oğ a.- ardı 16a/7	oğ a.- mağa 07a/1
a.- arken 34b/5, 62b/10, 64a/5	oğ a.- mağı 05a/4, 13a/10, 17b/9
oğ a.- arkenki 08b/4	a.- mağın 29a/1, 48a/8, 56b/8
a.- arlar 27a/3	oğ a.- mağın 05a/6, 17b/3
a.- arlar idi 35a/4, 61b/6, 65a/8	a.- mağınızdan 06a/1
oğ a.- arlar idi 04a/3	oğ a.- mağ 02b/8, 03b/3, 05a/8, 07a/3, 07b/6, 13a/6, 13b/10, 13b/5, 21a/1, 27a/10, 29a/5, 35b/10, 42a/1, 49a/5
oğ a.- arlardı 03b/7, 07b/9, 08a/8, 15a/10	a.- mağ gerekdür 20a/4
a.- arsa 27a/4	a.- mağda 26b/6, 27b/5, 32a/5
a.- arsın 16b/7	oğ a.- mağda 15b/4
a.- asın 37a/4, 41a/2, 56a/3	a.- mağdan 24b/9, 35a/5, 53a/9, 59b/6
a.- asız 60a/5	a.- mağdandır 53a/6
a.- dı 16b/10, 18a/10, 18b/3, 20a/4,	oğ a.- mağdur 03a/7, 06b/8, 07a/5

- a.- maqlığı 17a/5
- a.- maqlığınuñ 32a/1
- a.- maqlığıñ 14a/6
- a.- maqlık 50a/8, 53a/4, 54a/5
- a.- maya 34b/5, 60a/3
- a.- mazsız 04b/8
- a.- sa 28a/8, 29a/7, 43a/2
- bir oq a.- sa 09a/8, 10a/3, 10a/8,
11a/6, 12a/9
- a.- sun 27a/8
- a.- uñ 03b/7, 04a/7, 04b/10, 04b/4,
06a/1, 27b/2
- at** : At, binek hayvanı.
- a. 05a/8, 07a/09, 24b/5, 25a/1,
25a/2, 25a/5, 27a/10, 27b/1, 27b/3, 27b/6,
28b/2, 34b/8, 35b/3, 41a/4, 41b/4, 41b/7
- a.+ a binmiş ol- 41b/3
- a.+ dur 27b/7
- a.+ ı 25b/7, 27b/1
- a.+ ina 07b/6
- a.+ indan 25b/7
- a.+ lar 24b/9
- a. üstinde ol- 41a/4
- ata** : Baba.
- a. 06b/3, 16b/6
- a.+ m 08b/10, 16b/4, 23b/1
- a.+ mı 16a/8
- a.+ ñuz 03b/9, 04a/8, 04b/5
- a.+ sı 03a/9, 04a/1, 06b/5
- a.+ sın 24b/2
- a.+ sından 04a/1, 06b/5
- a.+ sıyla 16b/3
- atdur** - : Attırmak.
- a.- maq 27b/8
- atıcı** : Atıcı.
- a. 05a/10, 27b/7, 29a/7, 42b/2,
52b/7
- a.+ dadur 51b/8, 52a/7
- a.+ dan 54a/4
- a.+ dur 27b/6
- hüş a. 15a/6
- a. idi 03b/9, 04a/8, 04b/5, 14a/5
- a. qarışı 54a/3
- a.+ lar 17a/7, 30a/3, 46b/10, 48a/2,
53b/2
- ekşer a.+ lar 66b/4
- muqaddem a.+ lar 51a/10
- a.+ lar mezhebi 20b/7
- a.+ lardan 23a/8
- a.+ laruñ 53b/1
- a.+ nuñ 53a/9
- ol a. 28b/6
- a. oqı 55a/2

- a.+ ya 31b/10, 32b/8, 49a/2, 55b/3
- a.+ ya geniz 42a/10
- a. yayı 54a/1
- atıl** - : Atılmak.
- a.- ur 59a/9
- atış** - : Atışmak.
- a.- sa 27b/9
- av** : Av.
- a.+ dan 20a/7
- āvāz** : < Far. Ses.
- ā. 53b/5, 53b/7
- beş ā. 48a/9
- kiriş ā.+ ı 53b/9
- ā.+ ma 33a/1
- ā. kıl- 31a/2, 31b/2
- avuçla** - : Avuçlamak.
- a.- yup 40a/9
- aya** : Avuç içi.
- a. 45a/7
- a. eti 57a/6
- a.+ ına 46a/1
- a.+ sı 63b/9
- ayağ(ğ)** : Ayak.
- a. 39a/3
- bir a. 42a/3
- a.+ ın 42a/8
- şag a.+ ı 43a/4
- şag a.+ ı 44a/7
- a.+ uñ 39b/9, 42a/3
- iki a. 40a/5, 56a/8
- şag a. 40b/9, 56a/6
- şol a. 36b/7, 37b/9, 41a/1, 41a/2,
42a/4, 44a/7
- a.+ uñ altında kıl- 38a/2
- āyet** : < Ar. Kur'an cümlesi.
- bu ā. 03a/3
- ā.+ lerini 02b/2
- 'ay(ı)b** : < Ar. Ayıp, utanılacak şey.
- 'a.- ı kavī 46b/9
- 'a. degüldür 34a/1
- 'a.+ dur 33b/9
- 'a.+ lar 32a/4
- çok 'a.+ lar 45b/4
- 'a.+ larda 51b/3
- ayır** - : Ayırmak.
- a.- mayasın 37a/9
- ayruğ** : Bir daha, başka.
- a. 12b/5, 20a/6, 27a/7, 27b/3,
58b/10
- a. kişi 27b/8
- a.+ sı 44a/6
- a. silāh 40b/1

- a. yay 27b/4, 28a/5, 28a/7
 a. yay getürmek 27b/4
 a. yaylar 28a/3
- az** : Az.
 a.+ acuk 45b/1
 a.+ acuk 43a/3, 56a/4
 a. ilerü 42a/4
 a.+ lıgıla 49a/6
 a. ol- 56b/4
- ‘azāb** : < Ar. Ceza.
 ‘a. 08b/6
- azād** : < Ar. Özgür.
 a. ét- 12b/1
 a. eyle- 09a/10, 10a/1, 10a/1
 a. kıl- 11a/8, 11b/1, 11b/3
 a.+ lusıdur 06a/10
- ‘azamet** : < Ar. Büyüklük.
 ‘a.-i şāmı 18b/10
 ‘a.+ in gör- 18b/8
- ‘azīm** : < Ar. Büyük.
 şevāb-ı ‘a. vēr- 41b/10
- B**
- bāb** : < Ar. Bölüm.
 b. 02b/6, 05a/5, 17b/9, 20b/8,
 26a/9, 26b/9, 33a/2, 36a/10, 43a/2, 44a/10,
 51b/2, 53b/2, 55a/1, 56a/1, 57b/3, 57b/6,
 58a/1, 58a/10, 58a/6, 58b/4, 58b/8, 59a/2,
 65a/3, 65b/5
- bu b. 12b/6, 14a/9, 32a/7, 53b/10,
 55b/2, 56b/10
- b.- et-ṭalāk 47b/10
 b.-ı lügatü’l-ḳavsī 32a/6
 aşağa b. 65b/3
 b. ü’l- ‘aḳd 45b/5
 b. ü’l- ḫaṭar 61b/9
 b. ü’l- meddi 46b/4
 b. ü’l- müdārāti 49a/10
 b. ü’l- terkīb 62b/1
 b. ü’s- sihām 59a/8
- bağ(ı)r** : Bağır, göğüs.
 b.+ ını 38a/6
 iki b.+ ı 40a/6
 şol b.+ ı 39b/8
 b.+ uña 38b/5
- bağla - (I)** : Bağlamak.
 b. 56a/9
 b.- yacaḳ 32b/2
 b.- duğı 42b/1
 b.- yışın 56a/9
- bağla- (II)** : Yerleştirmek.
 b.- maḳ gerek 45b/5

bağla- (III) : Kapamak.

muhkem b.- maḳdan ol- 58b/7

b.- ya 66a/3

b.- yasin 45a/2, 46a/1, 56a/8

baħr : < Ar. Deniz.

b.-ı bī-pāyān dur- 02a/3

baħs : < Ar. Bahis, idda.

b. 49b/3, 55a/3

b.  t- 53b/2

b.+ ler 48a/3

baħş : < Ar. Kısım.

bir b. 60b/8, 60b/10, 61a/2, 61a/4

on b. 60b/3

yiğirmi d rt b. 21a/4, 61b/2

bir b.  al- 21a/8

otuz altı b. ol- 21a/7

baĳ - : Bakmak.

b.- a 63b/4, 64a/10

b.- maĳ 47b/8

b.- maya 63b/5

b k  : < Ar. Kalıcı.

b. 02b/5

b. mid r 14a/6

b. sil h 17a/7

baldur : Baldır, bacaĳın dizden ayak bileĳine kadar olan b l m .

b.+ ina 55a/5

balıĳ : Balık.

b. 18b/10, 18b/3, 18b/8

b.+ dan 19a/5

b liĳ : < Ar. B luĳa eren.

m s lm n-ı b. 17b/7

b. ol- 10b/9

baĳ :  şaret.

b. barmak 37a/5, 44b/6, 45a/1, 45a/8, 43b/10, 44b/8, 45b/9, 46a/6, 46a/8, 46b/2, 52a/8, 57b/6, 57b/3, 57b/7, 65b/10, 66a/2, 66a/4, 67a/9, 66a/6, 66a/8 66b/3, 65b/6, 66b/6

baĳa : Bana.

b. 05a/10, 09a/4, 13b/6, 34b/1, 52b/9

baraĳ(ĳ)- : Bırakmak, koyvermek; krş. biraĳ(ĳ)-.

b.- alar 27a/6

b.- asın 41a/10

barmak : Parmak.

baĳ b. 44b/6, 57b/6, 65b/10, 66a/2, 66a/4

baş b. 42b/7, 44b/6, 46b/1, 46b/2, 58b/3, 65b/10, 65b/6

sır a b. 50b/9, 52a/10

   b. 44a/2

bağ b.+ a 57b/3	46a/6, 48a/7
baş b.+ a 30a/4	orta b.+ uş 36b/8, 45a/1
bağ b.+ ı 43b/10, 44b/8, 57b/7, 65b/6, 66a/8	sırça b.+ uş 50b/2
baş b.+ ı 36b/7, 42b/6, 43a/1, 43b/10, 43b/6, 44b/8, 48a/6, 56b/2, 58b/1, 58b/9	üç b.+ uş 44b/10
orta b.+ ı 44b/9	b.+ uş 45a/7, 56a/5
şehâdet b.+ ı 42b/6	bağ b.+ uş 45a/1, 46a/6
üç b.+ ı 42b/7, 58a/3	baş b.+ uş 37a/1
orta b.+ ı ucına 55a/7	orta b.+ uş 45a/7
bağ b.+ ıla 52a/8	sırça b.+ uş 45a/6
b.+ ını 67a/4	şehâdet b.+ uş 36b/10
bağ b.+ ını 66a/6, 67a/10	bağ b.+ uşla 37a/5
b.+ ını 67b/1	baş b.+ uşla 37a/4
bağ b.+ ıyla 46b/2	orta b.+ uşla 44b/6
b.+ lar 38a/1, 67a/5	sırça b.+ uşla 41b/4
b.+ lar dibi 58b/5	bağ b.+ uşu 45a/8
b.+ ları 37b/9, 58a/1, 62b/3, 62b/5, 64a/2, 64a/9, 64b/3, 65a/1, 67a/2, 67a/8	baş - : Basmak.
b.+ ları içi 37b/10	b. 56a/8
b.+ laru 36b/6, 45b/10	b.- ıp 57a/10
bağ b.+ um 66b/3	baş (I) : Kafa.
baş b.+ um 66b/2	b.+ ma 19a/9, 19b/3
b.+ uş 36b/8, 45b/8, 46a/5	baş (II) : Baş.
bağ b.+ uş 45b/9, 46a/8, 66b/6	b. barmak 30a/4, 36b/7, 37a/1, 37a/4, 42b/6, 42b/7, 43a/1, 43b/6, 43b/10, 44b/6, 45a/9, 45b/3, 45b/9, 46a/6, 46b/1, 46b/2, 44b/8, 48a/6,6, 56b/2, 58b/1, 58b/3, 58b/9, 65b/6, 65b/9, 66b/2
baş b.+ uş 45a/9, 45b/3, 45b/9,	b.+ ın 58a/9, 59a/3

butanın b.+ ı 50b/10, 50b/3,
50b/5

omuz b.+ ı 64b/6

omuz b.+ ına gerek 64a/1

b.+ ını 49b/5, 59a/4

omuz b.+ ı 48b/5

bâıl : < Ar. Boş.

b. degüldür 07b/6

b.+ dur 07b/5

b. ol- 25b/5, 25b/8, 26b/8, 29a/4,

56a/1

batman : Yaklaşık 7.7 kg'lık bir
ağırlık birimi.

bir b. 21b/1, 21b/2

toğuz b. 21a/10

bāzār : < Far. Çarşı, pazar.

b. içi 14a/9

b.+ umuz içi 14b/8

ba'zı : < Ar. Kimi.

b. 27a/3

bedel : < Ar. Karşılık.

b. ol- 21a/8

beden : < Ar. Gövde.

b. 58a/5

bedorostı : < Far. Kuşkusuz.

b. 07b/7, 13b/6, 19b/10

begle - : Beyliğe kabul etmek.

b.- di 23a/8

bel : Bel.

b. 42b/9

b.+ ını 62a/4, 62a/9

belki : Belki.

b. 67a/4

bellü : Belli.

bir b. vaktde 59b/9

ben : Ben.

b. 02b/1, 04b/10, 04b/5, 05a/9,
19b/8, 19b/9, 28b/9

b.+ den 28b/9

b.+ i 34/10

b.+ üm 02a/7, 12a/6, 19a/2, 19a/3,
22a/10, 22b/7, 23a/1

b.+ üm katılım 51a/7

bend : < Far. Boğum, eklem.

b.+ leri 58a/4

beñze - : Benzemek.

b.- ye 45a/4, 45b/1

berāber : < Far. Birlikte.

b. degül 55b/1

b. ol- 43b/5

bereket : < Ar. Bolluk.

b.+ iyle 22b/3

berk : Sağlam, sıkı.

b. 42b/8

berü : Bu yana.

b. 65a/9

beş : Beş; krş. beş.

b. āvāz 48a/9

b. dirhem ol- 54b/3

ol b.+ dūr 65a/5

b. nesne 52b/3

b. oğ 23a/2

bêş : Beş; krş. beş.

b. 22a/7

beşinci : Beşinci.

b. nev^ç 39b/6

b. oğ 20b/2

beyān : < Ar. Açıklama.

b. ét- 32a/8, 44b/3, 45b/6, 48a/3

b. eyle- 41b/9

b.+ ı 64b/2

b. kı1- 02b/7, 05a/6, 12b/6, 14a/9,
26a/9, 26b/9, 33a/4, 36b/2, 44b/1,49b/1,
50a/7, 51b/2, 53b/10, 55a/2, 55b/2, 56a/1,
56b/10, 61b/10, 65b/5

b. ol- 53a/5, 65b/3

beyt : < Ar. Kısım, taraf.

b. 41b/5

b.-i a'lā 32b/6

b.-i ekme1 32b/6

b.-i esfel 32b/7

b. e'l- iskāt 36b/6

b. i'l- eskāt 32b/8

b. ü'l- akşar 32b/7

b. ü'l- iskāt 51a/2, 37b/5

siye't-i b. ü'l- iskāt 37a/10, 38b/6,

39a/5, 39a/9, 39b/7, 40b/10, 41a/6

b. ü'l- kavş 32b/4

b. ü'r- remī 32b/6, 36b/9, 37b/5,

38b/9

siye't-i b. ü'r- remī 39a/10, 40a/8,

40b/9, 41a/8

bıçak(ğ) : Bıçak.

b. 31b/6

bir b.+ ı 55b/5

bırağ(ğ) - : Bırakmak, yere koymak;

krş. barak(ğ)-.

b. 30b/9, 31a/7

biyik : Büyük.

b. 57a/10

bıyık(ğ) : Bıyık.

b. altı 50a/3

b. üsti 47a/6, 47a/9, 50a/4

b. üstine çek- 47a/2

bī-pāyān : < Far. Sonsuz.

baħr-ı b. dur- 02a/3

bī-zaħmet : < Far.+Ar. Eziyetsiz,
rahat.

b. 63a/7

bigi : Gibi.

b. 29b/6

bil - : Bilmek.

b.- düğinden 13b/1

b.- düğine 14a/2

b.- gil 17b/10, 21b/3, 25b/3, 26b/7,
29b/9, 30a/10, 31a/8, 31b/7, 46b/8, 47b/5,
48a/1, 48a/4, 48b/9, 49a/2, 54a/1, 54a/6,
55b/3, 61b/3

b.- medüğünüz 34a/3

b.- mek 36b/2, 38b/4

b.- mekdür 28b/7

b.- meye 40a/4

b.- mezin 19b/8

b.- miş ola 27b/9

b.- se 13a/6

b.- üñ 03a/7, 35a/10

bildür - : Bildirmek.

b.- ür 34a/3

bile : Birlikte, beraber.

b. 08a/10, 25a/8, 25b/1, 28a/2,
47b/8, 55a/9, 55b/10, 63b/4, 64b/5

b.+ dür 34a/6

b.+ nse 14b/9

b.+ sine 08a/7

b.+ yem 04b/6

b.+ yiken 30b/8

bilek(g) : Bilek.

b. 44a/2, 57a/2, 57a/7

şag b. 66b/8

b.+ e 57a/1

b.+ e dur- 30b/9

şol b.+ 48b/10

b. ҡatısından ol- 58b/1

bilin - : Bilinmek.

b.- ür 55a/4

bin - : Binmek, çıkmak.

b.- e 45a/1

b.- meñüz 06a/2

ata b.- miş ol- 41b/3

b.- üñ 06a/1

bir : Bir.

b. 05b/7, 05b/8, 05b/9, 06a/6,
09b/4, 09b/5, 20b/10, 22a/8, 27a/7, 27b/8,
30b/9, 36a/9, 55b/5, 55b/7, 55b/9, 56a/3,
57a/10, 57a/2, 57b/4, 61a/6, 61a/9, 61b/1

b. arpa 48b/7

b. arşun 48b/8

b. ayağ 42a/3

- b. baħş al- 21a/8
- b. baħş 60b/8, 60b/10, 61a/2, 61a/4
- b. batman 21b/1, 21b/2
- b. bellü vaqt 59b/9
- b. bıca 55b/5
- b. biri 37b/6, 42a/5
- b. bülük 04b/1
- b.+ dür 61b/2
- b. dürlü 28a/2
- b. egeşı ol- 55b/5
- b. engüştüvâne 56a/9
- b. ğaraż-ı şahıh 28b/4
- b. ğün 05b/1
- b. hadıs 09a/3, 10b/2
- b. hemyân içi 55b/6
- b.+ in 24a/1, 24a/3
- b.+ insiz 44a/5
- b.+ inüz 14b/8
- b. kabbân 21a/10
- b. kaç nesne 41b/9
- b. kaç nev' 42a/1
- b. kaç sebeb 57a/1
- b. kavm 03b/6, 04a/2, 08a/8, 15a/9, 34b/8, 35a/3
- b. kerkes 18b/3
- b. kez ol- 56b/5
- b. kişı 06b/9, 07a/1, 08a/8, 08b/8, 16b/3, 28a/7, 28b/1, 28b/7, 39a/2, 62b/1, 63a/10, 63b/8
- b. kitâb 02a/2
- b. ul 09a/10, 10a/1, 11a/8, 12a/10
- b. uş 18a/10
- b. uvvetlü 40b/3
- b. mes'ele 27a/10
- b. mü'min ul 11b/1
- b. mürğizâr 35b/2
- b. müsülmân 15a/1
- b. nafaa ıl- 11b/6
- b. nece üstadlar 53b/8
- b. nece 01b/4, 31a/4
- b. neceler 18a/8, 18a/9, 49b/4, 49b/6, 49b/8, 49b/9, 51a/2, 51a/4, 53b/3, 53b/4, 66a/1
- b. nev' 31b/4
- b. ni'met idi 13b/1, 14a/8
- b. oğul 21b/8
- b. o 05b/6, 09a/8, 10a/3, 10a/8, 11a/6, 12a/9, 18a/5, 21b/10, 22a/10, 22b/10, 22b/3, 22b/5, 22b/6, 22b/8, 23b/10, 23b/3, 24a/6 60b/3
- b. rivâyet 18b/2
- hiç b. taraf 42a/6
- b. terâzü 21a/9

b. ulu fazāilet 17a/6

b. ‘uzv 10a/2, 11b/2

b.+ üñüz 06a/9

b. yay 20a/2

b. yüce yèr 23b/4

bir b.+i 37b/6, 42a/5

biraz : Biraz.

b. 57b/2

b.+ ı 46b/3

biri (I) : Bir tanesi.

b. 20b/10, 27b/2, 31a/2, 42b/1,
42b/3, 42b/4, 44a/5, 52a/1, 52a/2, 55a/4,
55a/5, 60b/9, 61a/2, 61a/3, 61b/4

b.+ ne 42b/1

b.+nün 33b/10

b.+si 51b/7, 61b/1, 61b/5

biri (II) : Bilinmeyen bir kimse.

her b. 59b/7

b.+ ne 27b/2, 29b/5

b.+ nün 27b/10, 29b/2

b.+ si 07b/9, 09a/3, 25a/8, 27a/5,
28a/4, 29a/7, 29a/8

her b.+ si 18b/5, 27a/9

hîç b.+ si 60a/3

birle : Birlikte, ile.

b. 07b/7, 36a/9, 37a/3, 44b/9

bit - : Bitmek.

b.- er 03a/5

biz : Biz.

b. 47a/9

b.+ den 13a/7

b.+ e 06b/10, 08a/7, 10b/2, 11b/10,

16b/7

b.+ üm 14b/8

b.+ ümile 05b/1

boğ(u)n : Boğum, eklem; krş. boğun.
evvel b. 45b/9

boğ(u)n : Boğum, eklem; krş. boğın.

b.+ dan 58b/10

b.+ ı 46a/8, 66b/7

borçlu : < Far.+Tr. Borçlu.

b. ol- 08b/2

boşan - : Fırtmak, boşa çıkmak.

b.- a 52a/9

b.- up 38b/1

boy : Boy.

uzun b.+ lu ol- 62b/2

boy(u)n : Boyun; krş. boyun.

b. 43b/9

boy(u)n : Boyun; krş. boyun.

b. 43a/1

b.+ ı 47b/7, 62b/2, 62b/9, 63b/1,
64a/3, 64a/7, 65a/2

- b.+ uñ 39a/9
- bög(ü)r** : Bağır, göğüs.
şol b. 43a/6
- bölük** : Grup.
bir b. 04b/1
ol b. 04b/6
- böyle** : Böyle.
b. 44a/3, 47b/5, 66a/7
b. ‘amel kı1- 46a/2
b. kı1- 48b/2, 56b/9
- bu** : Bu.
b. 05a/5, 21b/8, 25b/5, 26a/2,
41a/3, 46a/2, 47b/9, 50b/7, 59b/7, 66b/5
b. āyet 03a/3
b. bāb 12b/6, 14a/9, 32a/7, 53b/10,
55b/2, 56b/10
b. dörtten 43a/10
b.+ dur 06a/6, 12b/10, 18b/2,
27a/2, 29a/1, 41b/3, 51b/1
b. ikiden 25b/2
b. ‘ilm 02b/4
b. kişi 28b/6
b. kitāb 31b/10
b. kıriş 39b/2
b.+ lar 03b/7
b. ma‘nī 18b/1
- b. mes’ele 31a/8
b.+ nda 36b/4, 49b/3, 55a/3
b.+ ndan 44a/6, 47b/6, 48a/5
b. nesne 49a/9
b. nesneler 30a/7, 52b/7, 53b/1,
55b/10, 57b/6
b. nev‘ 31a/9
b.+ nı 44a/3, 46a/3, 51a/10
b.+ nlar 02a/3, 04b/8, 35b/8
b.+ nlara 21a/1, 34b/9
b.+ nlardandır 47a/5
b.+ nları 23b/6, 34b/10
b.+ nların 02a/10, 02a/7, 26a/3,
34b/9, 60a/6, 60b/1
b.+ nuñ 24b/6, 29b/6, 39a/1
b.+ nuñla 17a/7
b. ol- 29b/1
b. oyunlar 07b/7
b. resme kı1- 41b/2
b. resme 39b/5, 40b/6, 43a/6, 44a/9
b. sebep 23a/10
b. söze 19a/5, 25b/8, 34b/7, 53b/5,
64b/2
b. şüretler 29b/5
b. tarīk 37b/8
b. vaqfe 42a/6

- b. zamān 20a/6
- bul** - : Bulmak.
- ortasında b.- asın 49b/8
- tefāvüd b.- asın 48b/8
- b.- dılar 23a/3
- kitābda b.- dum 52b/3
- b.- madı 06b/9
- bulan** - : Bulanmak, yalpalamak.
- b.- duğı 51b/6
- b.- ur 53a/1, 53a/5, 53a/8
- bulun** - : Bulunmak.
- b.- madı 23a/4
- b.- maya 40b/6
- b.- maz 56a/1
- buluş** - : Buluşmak.
- b.- urlar idi 18b/4
- bur** - : Kıvırmak, bükmek.
- b.- a 52b/1, 52b/2, 57a/10
- b.- asın 46b/2
- bur(u)n** : burun
- b.+ dağı 42a/9
- burul** - : Dönmek, bükülmek.
- b.- up 38a/5
- buṭ** : Kalça ile diz arasındaki bölüm.
- şāğ b. 43b/7
- b.+ ı 39a/3
- şol b.+ uṅ 38b/7
- buta** : < Far. Deriden yapılan içi pamuk çekirdeği ve talaşla dolu hedef, “ Far.: büte: nişangah”.
- b. 26b/3, 50a/1, 50a/2, 50a/9
- b.+ da 23a/2
- b.+ nuṅ başı 50b/10, 50b/3, 50b/4
- b.+ nuṅ ıraklığı 50b/8
- b.+ nuṅ üsti 50b/1
- b.+ ya 26b/2
- buyur** - : Buyurmak.
- b. 22b/7
- b.- dı 03a/6, 05a/3, 13a/9, 13b/4, 13b/8, 19b/6, 22a/4, 34/10, 35a/7
- b.- sun 22b/10
- bük** - : Bükmek, kıvırmak.
- b.- esin 38b/8, 39a/7
- b.- mekdür 52a/10
- bükil** - : Bükülmek, kıvrılmak.
- b.- e 66a/4
- C**
- ca‘be** : < Ar. Ok çantası.
- c. 31b/4
- cāhiliyyet** : < Ar. İslâmiyet öncesi putperestlik dönemi.

- c. 22a/2
- c.+ e 22a/5
- cā'iz** : < Ar. Yapılması uygun olan.
- c. 27b/3, 27b/9
- c. degül 27b/10, 28a/5, 31a/9
- c.+ dür 24b/6, 25a/8, 27b/5, 28a/4, 28a/7, 28b/3, 30b/4
- c. ol- 24b/6, 29b/10, 30a/8, 30b/1, 31b/1
- cān** : < Far. Ruh.
- c. gibi ol- 44a/4
- cehd** : < Ar. Çalışma.
- c. ét- 37b/4
- cem'** : < Ar. Toplama.
- c. eyle- 02a/9, 31b/9
- c. ol- 21a/9, 31a/4, 44a/4, 49a/1, 58b/5, 59b/9
- cemī'** : < Ar. Bütün, hepsi.
- c. 23a/8, 47a/6
- c.+ i 55b/9
- c.+ ine 21a/8
- c. mezhebler 47a/2
- cem'i** : < Ar. Çoğul.
- c.+ ne 32a/9
- cenābet** : < Ar. Gusül abdesti gerektirecek durum.
- c. hāli 34b/4
- ceng** : < Far. Savaş.
- c. 42a/7
- c.+ de 44a/10
- cennet** : < Ar. Cennet.
- c.+ de 10a/9
- c.+ den 18a/6
- c.+ e 05b/7
- cerge** : Bir tür toplanma çadırı.
- c. 59b/7
- cevāb** : < Ar. Yanıt.
- c. vēr- 19b/7
- cılav** : Atın dizgini.
- c.+ ı 41b/4
- cism** : < Ar. Beden, gövde.
- c.+ i 63b/8, 64a/2, 64a/7
- c.+ idür 51a/5
- c.+ üñi 42a/5
- c.+ üñle 51a/9
- cu'l** : < Ar. Yarışma ödülü.
- c. 25a/5
- Ç**
- çak** : Tam, tamam.
- ç. 63a/8
- çalқан** - : Sarsılmak.

- ç.- ur 51b/10, 53a/3
- çat** - : Birbirine tutturmak.
- ç.- asın 42a/5
- çek** - : Çekmek.
- ç.- di 24a/3
- ağzı üstine ç.- di 47a/8
- gögsinden yana ç.- di 47a/9
- göz üstine ç.- di 47a/3
- ç.- diler 04b/7
- ağzına ç.- e 64a/6
- görklü ç.- e 55a/9
- kulağ yumşağına ç.- e 64b/1
- meşakkatile ç.- er 63a/9
- ç.- erken 57b/9
- ç.- esin 37a/3, 39b/1, 40b/4, 41a/2,
41b/7, 45a/5
- ç.- ip 39b/10
- ç.- işi 64a/1
- ç.- mege 26a/8, 65a/10
- dürüst ç.- mege 49a/8
- ç.- megi 30a/7, 63a/2, 64b/9
- bıyık üstine ç.- megi 47a/10, 47a/7
- ç.- mek 46b/5, 47a/2
- tamām ç.- mek 46b/6, 63a/6
- ç.- mekde 32a/3, 65b/1
- ç.- mekden olur 57b/8
- dırnağ üstine ç.- mekden olur 58a/2
- izgüci ç.- mekden olur 59a/1
- tamām ç.- mekdür 36a/9
- ç.- mekün 56b/5
- tamām ç.- mese 46b/8
- tamām ç.- meye 46b/10
- tekellüf ç.- miş olur 67b/2
- çekil** - : Çekilmek.
- ç.- se 21a/7
- çengāl** : < Far. Pençe.
- ç.+ i 20a/6
- çerme** - : Kıvırmak, sıvamak.
- ç.- mekdür 57a/5
- ç.- ye 57b/1
- çevgān** : < Far. Eğri, bükülmüş.
- ç. kıl- 45a/2
- çevir** - : Çevirmek, döndürmek.
- ç.- düğün 38a/9
- çevre** : Çevre, etraf.
- ç.+ sin 44b/7
- çık** - : Çıkmak.
- ç.- ar 66a/5
- ç.- asın 56a/4
- ç.- dı 03b/6
- ç.- ıcağ 52b/10, 53a/5
- ç.- inca 32b/2

ç.- maḳdan 53b/4

çıḳar- (I) : Elde etmek.

ç.- an 25a/6

ç.- sa 25a/9

çıḳar- (II) : Çıkarmak.

ç.- a 57a/8

ç.- maḡıla 56b/7

çifde : Çene altı?

ç. 43b/7

çoḳ : Çok.

ç. 05b/1

ç. 'ayıblar 45b/4

ç.+ dur 55a/1

ç. ol- 48a/3, 57a/6

çün : < Far. O vakit, ne zaman ki.

ç. 02a/7, 18b/6, 19a/4, 23a/1,
29a/3, 30a/7, 35a/5, 53a/6, 59a/6

D

dahı : Dahi, de, da.

d. 02b/10, 03a/8, 07a/6, 09b/1,
10b/8, 12b/8, 13a/8, 14b/2, 15b/4, 15b/5,
17b/3, 17b/8, 17b/9, 18a/3, 18b/9, 19a/2,
20a/4, 21b/1, 21b/10, 23a/1, 24a/4, 24b/9,
26b/1, 26b/4, 26b/5, 27a/4, 32a/2, 32a/5,
33a/10, 34a/6, 34a/7, 34a/10, 34b/3 42a/8,

47a/5, 48b/3, 51a/10, 51b/1, 52b/3, 53b/9,
55a/1,56b/4, 57b/4, 57b/9, 58a/4, 58a/7,
59a/5, 60a/5, 60a/6, 60b/8, 61a/2, 61a/3,
62b/10, 62b/7

dā'im : < Ar. Devam etme.

d. 22a/5

dā'ire : < Ar. Daire, çember.

d.+ nün aṣaḡa taraḑı 61a/7

d.+ nün kenāri 61a/3

d.+ nün ortası 60b/10

d.+ nün Şol yanı 61a/5

d.+ nün yuḡaru kenāri 60b/7

işbu d. 60a/9

da'vı : < Ar. İdda.

d. kıl- 24a/8

de : De.

d. 05b/8, 05b/9

dē - : Demek.

d.- di 03a/7, 04a/3, 04b/10, 04b/2,
04b/9, 06b/10, 06b/9, 07a/1, 07a/2,
07b/10, 08a/1, 08a/10, 08a/9, 08b/3,
09a/3, 09b/4, 13a/4, 14a/7, 15a/5, 15a/6,
16b/6, 16b/9, 21b/9, 22b/3, 22b/4, 23a/10,
23a/7, 23b/7, 30b/8, 31a/7, 35b/6, 49a/5,
49b/4, 49b/6, 49b/8, 49b/9, 53b/4, 54b/8,
55a/6, 55a/8, 65b/8

d.- digidür 55b/1

d.- diler 04b/8, 06b/9, 12b/9, 31a/1,

31a/5, 35b/2, 51a/2, 51a/4, 53b/3,

61a/5, 66a/1, 66b/4

d.- düğinden 05b/3

d.- düğümüz 50b/7

d.- düm 10b/1, 13a/4

d.- mişdür 17a/3, 21b/5

d.- r 27a/1, 27a/3, 51b/5, 52b/3,

62a/7

d.- ridi 16b/5

d.- rler 18a/10, 18b/2, 25a/10,
25a/2, 25a/3, 25a/4, 25a/5, 30a/3, 30a/5,
30a/7, 32a/10, 32a/9, 32b/1, 32b/2, 32b/3,
32b/4, 32b/5, 32b/6, 32b/7, 32b/8, 32b/9,
33a/1, 33a/10, 33a/2, 33a/4, 33a/5, 33a/6,
33a/7, 33a/8, 33a/9, 33b/1, 33b/2, 33b/3,
33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 34a/1,
50a/7, 62a/3, 62a/5, 63a/7

d.- rse 27a/8

d.- se 28b/1, 28b/10, 28b/2, 28b/8

d.- seydi 23b/9

d.- yü 03a/1, 23b/9, 29a/4, 38b/1,

40b/1

dede : Dede.

d.+ si 06b/6

d.+ sinden 04a/1, 06b/5

deg - : Dokunmak.

d.- esin 45a/9

degin : Kadar.

d. 20a/6, 32b/4, 47a/4

degirmi : Yuvarlak.

d. ola 53b/7, 63b/9

degül : Değil.

d. 13a/7, 27b/3, 27b/9, 53a/9

berāber d. 55b/1

cā'iz d. 27b/10, 28a/5, 31a/9

dürüst d. 28b/10

rāst d. 53b/5

d.+ dür 08b/4, 26a/9

'ayıb d.+ dür 34a/1

bātııl d.+ dür 07b/6

oyundan d.+ dür 07a/3

sevgülü d.+ dür 06a/2

delālet : < Ar. İşaret.

d. ét- 17b/2

delil : < Ar. Kanıt.

d. 34b/6

d.+ dür 67a/9

d. ét- 22a/7

d.+ i 24b/6

dem : < Far. Zaman.

ol d. 24a/6

demren : Temren, okun ucundaki demir; krş. temren.

d. 33b/2, 51a/8, 52a/2, 52b/5,

54a/10, 54b/4, 54b/9

d.+ den 28a/9, 44b/10

d.+ e 33b/4, 33b/6, 33b/7

d.+ ile 54b/9

d.+ in 29a/10

d.+ ine 33b/5

d.+ üñ 54b/5

demrenci : Okun ucundaki demiri

yapan kişi.

d. 05b/9

demrensüz : Ucunda demir

olmayan ok.

d. 54b/2, 54b/3

depele - : Öldürmek.

d.- mek 23a/7

depred(t) - : Kıyılatmak, sarsmak.

d.- e 51a/6

d.- esin 51a/3

depren - : Hareket etmek,

kımıldanmak.

d.- ıcek 31b/6

d.- meye 62a/10

derece : < Ar. Rütbe.

mertebe-i d. 10a/9

deri : Deri.

arı d. 30a/2, 30a/8

murdâr d.+si 30a/9

dırnağ(ğ) : Tırnak.

d. 57b/7, 66b/7

d.+ ı 42b/7, 45b/10

d.+ ına 45a/9

d. şınmağ 58a/1

d. üsti 58a/2

dik - : Dikmek, düz tutmak.

d. 44a/8

dik : Dik, yukarıda.

d. dut- 59a/4, 59a/5

dikil - : Dikilmek.

d.- miş ol- 30a/2

dil (I) : Dil, lisan.

d.+ ince 02a/10, 02a/2, 32a/8

dil (II) : Terazinin orta kısmında yeterli ağırlığa ulaşıldığında dengeye gelen ibre.

d.+ i 21a/9

dile - : İstemek.

d.- di 22b/5, 22b/6

d.- diler 01b/4, 02a/4

d.- düm 02b/2, 19b/8

d.- rse 11b/7, 27a/9

d.- rseñ 44a/6

d.- se 29a/9, 41b/1

d.- sek 56a/3

diñle - : Dinlemek.

d.- di 12a/3

d.- mese 13a/2

dip(b) : Dip.

barmağlar d.+ i 58b/5

d.+ idür 66a/3

d.+ inde ol- 66b/7

d.+ ini 52a/10

direk : Doğru.

d. ol- 43a/7

dirhem : < Ar. Okkanın dört yüzde

biri.

yüz otuz d. 54a/7

d.+ le 61a/4

beş d. ol- 54b/3

on d. ol- 54b/2

dirin - : Dayanmak, direnmek.

d.- mek 36a/5

dirsek : Dirsek.

d. 44a/1, 67b/2

şag d. 43b/5, 48a/4

d.+ den 57b/1

diz : Diz.

d. 38a/6

iki d. 43a/9

d.+ i 43a/7

şag d. 42b/10, 41a/7

d.+ idür 42b/4

şol d. 39a/6, 43a/5, 56a/7

d.+ lerin 42a/10

d.+ üñ 36b/9

iki d. 40a/7, 42a/5

d.+ üñi 38b/8, 39a/7

dizil - : Dizilmek, sıralanmak.

d.- miş 55b/4

doğrı : Doğru, düz; krş. toğrı.

d. 53a/1, 53a/2

doğrıl - : Doğrulamak, düzelmek.

d.- ur 53a/7

doğış - : Tokuşmak, çarpışmak.

d.- a 48b/4

doğun - : İsalet etmek.

d.- an 60b/10, 60b/8, 61a/3

d.- mağı 57a/1

d.- mağdur 52a/8

d.- sa 28a/10, 28a/9

rāst d.- sa 11a/7

d.- up 61a/1

doğuz : Dokuz; krş. toğuz.

d. 20b/6

dola - : Dolamak, sarmak.

d.- ya 57a/7

dolan - : Dolaşmak.

d.- ur 62b/6

döst : < Far. Dost.

d.+ ı 18b/3

d.+ lar 01b/4

dök - : Atmak.

yüce d.- mesün 56b/3

dölek : Elverişli.

d. ol- 65b/4

dön - : Dönmek.

d.- erek 43a/3

dönder - : Döndürmek, çevirmek.

d.- esin 37a/8

dördil : Dört köşeli.

d. kabza 62b/4

dördüncü : Dördüncü.

d. 39a/7

d. kez 23b/9

d. oğ 20b/1

dört : Dört.

ol d. 51b/10, 52a/3

bu d. 43a/10

d. endām 43a/9

d.+ i 51b/7, 51b/8

d. işler 43a/10

d. tabī'iyet 43b/1

döş : Göğüs.

omuz d.+ i 38b/3

d.+ üne 44a/8

döşe - : Döşemek, yerleştirmek.

d.- yesin 40a/7, 45a/8

d.- yüp 43a/5

du'ā : < Ar. Dua.

d.+ sına 17a/10

d.+ sını 17a/5

dudağ : Dudak; krş. tudağ

d. 43a/1

iki d. 43b/9

dur - : Durmak; krş. tur-.

ķāim d.- a 62a/10

üstine d.- a 51a/3

d.- acağ 32b/1

ķāim d.- asın 62a/4

d.- dı 34b/10, 35a/3, 35a/4

d.- duğı 33a/8

ķāim d.- mağ 36a/3

d.- mağda 32a/2

ķāim d.- sa 61b/4

bilege d.- sun 30b/9

üzdiyi d.- up 42a/1

d.- ur ola 41a/5

baħr-ı bī-pāyān d.- urlar 02a/4

dut - : Tutmak; krş. ıtut-.

d.- a 48b/1, 57b/2

dik d.- a 59a/4, 59a/5

ıavlini d.- a 17b/7

muıkem d.- a 57a/9

muıkem d.- ar 38a/1

d.- asın 36b/6, 37a/10, 37a/7,
38b/9, 39a/10, 39b/7, 40b/8, 41a/6, 41a/8,
41b/5, 41b/6, 44b/4, 44b/7, 50b/1, 50b/3

d.- maıa 43a/8

d.- maıuı 38a/5

d.- maı 36a/5

d.- maı gerek 44b/2

süst d.- maıdan 57a/8

et d.- maıdan olur 58a/4

süst d.- maıdur 57a/3

d.- up 38a/8, 39b/1

dürüst d.- up 49a/8

süst d.- up 58b/7

vėrev d.- up 64b/8

d.- uşı 56b/1

dügüm : Dügüm.

d.+ ü 53b/6

düken - : Tükenmek, bitmek.

d.- se 53a/10

dürlü : Türlü, çeşit.

bir d. 28a/2

üç d. 'aıd 45b/7

dürüst : < Far. Doğru.

d. çek- 49a/8

d. degül 28b/10

d. dut- 49a/8

d.+ dür 65a/10

d. ol- 30a/9, 43b/3, 43b/8, 44a/1

dürüstlük : < Far.+Tr. Doğruluk,
tutarlılıkla nişan almak.

d. 36a/9

düş- (I) : Düşmek.

d.- ecek 60a/9

d.- esin 39b/5

d.- se 61b/4

d.- üp 61b/5

düş- (II) : Girmek.

d.- mekden 57a/7

d.- mekden ol- 57b/10

düş- (III) : İsalet etmek.

d.- e 50a/4, 50a/5

d.- en 61a/6

d.- er 50a/1, 50a/3

d.- se 61a/10, 61a/8

düşmān : < Far. Düşman.

d. 39b/4, 40a/4

d.+ a 05a/5, 11a/6, 32b/9, 40a/2

d.+ uğ 23a/6

d.+ uğuz 24b/10

düz - : Tertip etmek.

d.- üp 24b/9

düzed(t) - : Düzenlemek.

d.- üğ 03a/4

E

eczā' : < Ar. Parçalar.

mecmū'-ı e. 21a/9

edeb : < Ar. Terbiye.

e. 27a/2, 32a/6

e. vēr- 07b/6

efđāl : < Ar. Üstün.

e.+ dür 24a/10

eg - : Eğmek, çevirmek,
meylettirmek.

aşāęa e.- mekden ol- 59a/3

e.- esin 41a/9, 45b/2

e.- mekdendür 58a/8

eger : < Far. Eğer.

e. 13a/2, 25a/8, 25b/1, 26a/4,
26b/10, 26b/7, 26b/9, 27a/7, 27b/2, 27b/3,
28a/10, 28a/6, 28a/9, 28b/1, 28b/7, 28b/8,
28b/9, 29a/2, 29b/5, 30a/1, 30a/9, 37b/2,

37b/4, 37b/7, 38a/2, 38b/4, 41b/1, 43a/2,
44a/6, 49b/5, 50b/10, 50b/3, 57b/8

egeş : Ucu çengelli demir.

bir e.+ i ol- 55b/5

egil - : Eğilmek, sapmak.

e.- e 59a/7

yabana e.- mekden ol- 59a/6

e.- meye 42a/6

egle - : Bekletmek, geciktirmek.

e.- ye 29b/9

egri : Yamuk.

e. 52b/4

ehl (I) : < Ar. Bir yerde oturan

e.+ inden 09b/3

ehl (II) : < Ar. Sahip, usta.

e.-i hisāb 45a/10, 45a/2

ekāsire : < Ar. Eski İnan padişahları.

e. 62a/2

ekmel : < Ar. Yukarı.

beyt-i e. 32b/6

ekşer : < Ar. Birçok.

e. atıcılar 66b/4

e. üstādlar 47a/5, 47b/4

eksük : Eksik, yetersiz.

e. ol- 09b/6, 20b/6, 61a/6

el : El.

e. 48b/5, 49b/10, 50a/1

şag e. 37a/9, 38b/10, 40a/1, 40b/8,
41a/8, 41a/10, 41b/6, 43b/10, 44a/3,
44b/4, 45a/5, 45b/2, 48a/6, 49a/1, 50a/6,
50a/7, 58a/3, 58b/8, 62a/5

şol e. 30a/3, 36a/6, 36b/5, 37a/8,
38a/7, 38a/4, 38b/8, 39a/10, 39b/7,
39b/10, 40a/8, 41a/5, 41b/2, 41b/5, 42b/8,
43a/1, 43b/6, 43b/10, 44a/2, 44b/8, 49a/1,
49a/6, 50a/10, 56b/2, 58b/1, 62a/10

e.+ den 52b/10, 53a/5

e.+ i 29b/2

e.+ in 57b/9

e.+ inde 19a/1, 19a/2, 19a/4, 40a/4

e.+ ini 48b/1, 62b/6

e.+ leri 63b/8, 64a/8

e.+ lerin 04b/6

e.+ lerine 30a/6

e.+ üñi 48b/7, 56b/6

iki e. 41a/1

elbet : < Ar. Mutlaka.

e.+ de 61b/2

elli : Elli.

e. arşun 50b/5

e. rıtl ol- 54b/2

emîn : < Ar. Şüphe etmeyen.

e. ol- 26a/4, 38a/2, 38a/3

emîr : < Ar. Yönetici.

ol e. 12a/3

e.+ lerden 09a/2

e.+ lerün 11b/9

e. e'l- mü' minîne 24a/10

e. u'l- kebîr 31b/8

e. ü'l- mü' minîne 24a/9

emr : < Ar. Buyruk.

e. eyle- 25a/1, 31a/7

e. kııl- 02b/7

e. ol- 19b/3

en : Genişlik.

e.+ i 59b/4

ên - : İnmek.

ê.- cek 39a/6

ê.- cige 56b/6

aşağa ê.- mekden ol- 58b/3

ê.- mese 21b/1

ê.- se 21b/2

endām : <Ar. İnsanın azası, cisim.

altı yumşak e. 43b/8

dört e. 43a/9

küllî e. 44a/4

üç e. 43b/6

toğuz e. 42b/2

- halkların e.+ ı 55b/1
- katı e.+ lar 44a/1
- añduğumuz e.+ lar 63b/1
- éndir** - : İndirmek.
- è.- di 18b/7
- engüştüvâne** : < Far. Okçu yüzüğü.
- e. 58a/5
- bir e. 56a/9
- e.+ den ol- 59a/1
- e. kıl- 30a/10
- iki e. 55b/8
- enlü** : Enli, geniş.
- è. 33b/5
- eñek** : Çene.
- e. 43b/7, 43b/9
- e. altı 47a/8
- er** : Yiğit, erkek.
- e. kişi 06b/7
- ér** - : Uzaklaşmak.
- namāzdan è.- e 31b/3
- ériş** - : Ulaşmak, olmak.
- haber è.- di 08a/6
- düşmān è.- e 39b/4
- qabzanuñ yarusına è.- e 46b/8
- qabzaya è.- e 54a/10
- kirişe è.- e 45a/6
- qoltuğuna è.- e 62a/8
- quvveti è.- e 55a/9
- è.- meye 39a/3, 39b/6
- düşmāna è.- se 11a/6
- èncige è.- se 56b/6
- fesād è.- ür 38a/4
- eren** : Tecrübeli, akıllı kimse.
- e.+ ler 18b/1
- e.+ ler mecma'arı 02a/6
- e.+ ler şohbeti 02b/1
- érte** : Tan vakti.
- her è. 18b/4
- esfel** : < Ar. Aşağı.
- beyt-i e. 32b/7
- eskāṭ** : < Ar. Aşağı.
- beyti'l- e. 32b/8
- eş** : Eş, benzer.
- è. ol- 28a/2
- iki è. ol- 28a/6
- éşit** - : Duymak.
- è.- di 19a/5
- è.- dim 12a/4
- è.- düm 03a/1, 06a/4, 08b/7, 08b/9,
09a/6, 09b/7, 10b/3, 13a/2, 16b/2,
24b/2, 54b/10
- è.- dññ 12a/1

è.- eler 01b/6	beyân è.- elüm 44b/3, 48a/3
è.- medüm 16a/5	şürü' è.- em 02b/6
è.- medün mi 08a/1	beyân è.- er 32a/8, 45b/6
è.- miş ol- 09a/4, 10b/2	delâlet è.- er 17b/3
et : Et.	fahır è.- er 17a/7
e. dutmağdan ol- 58a/4	kalb è.- er 39a/2
aya e.+ i 57a/6	karâr è.- er 38a/1
êt - : Etmek.	otuz üç 'ağd è.- er 46a/2
redd è. 23b/6	rivâyet è.- er 03b/4, 03b/5, 06a/10,
bağş è.- diler 53b/2	14a/, 14b/1, 14b/3, 16a/9
delîl è.- diler 22a/8	yetmiş toğuz 'ağd è.- er 46b/4
ihtiyâr è.- diler 47a/7, 51a/10	ziyân è.- er 15a/1
otuz sekiz 'ağd è.- düğine 45a/10	şerh è.- erdi 18b/5
sekizbiñ üç yüz 'ağd è.- düğine	ihsân è.- erler 34a/7
45a/3	şükr è.- erseñüz 34b/3
kaşd è.- düğün 56a/5	'ağd è.- esin 51a/9
ihtiyâr è.- dük 47a/9	otuz üç 'ağd è.- esin 46a/9
terk è.- düm 14a/7	redd è.- eydüm 23b/10
vaşf è.- düñ 19a/1	feth è.- ivermekden 48b/10
karâr è.- e 48b/6	terk è.- megün 12b/7
men' è.- e 29b/4	miğdâr è.- mek 55b/2
ta'lîm è.- e 06b/4, 67a/7	ri'âyet è.- mekde 32a/6
teşvîş è.- e 31b/3	mekr è.- mekdür 05a/5
hüküm è.- eler 60a/10	ğavğâ è.- meye 31b/6
kesb è.- eler 02a/7	harc è.- miş 28b/4
terkîb è.- eler 65b/7	hıfz è.- miş ola 09a/5

redd è.- miş olursın 48b/3	e.- di idi 23b/6, 23b/7
azād è.- mişçe 12b/1	e.- diler 24a/10, 50a/9
kaşd è.- se 29a/8	e.- düm 30b/5
terk è.- se 13a/6, 13b/1	e.- ivèr 09a/3, 11b/10
kaavl è.- seler 26b/8	e.- ür 04a/10, 06a/4, 07b/8, 08a/6, 08b/7, 09a/2, 09b/2, 09b/6, 10b/1, 10b/3, 11b/9, 12a/3, 13a/2, 13a/3, 15a/2, 16a/10, 16a/2, 17a/1, 17a/6, 22a/2, 22b/10, 24b/4, 41b/8, 44b/3, 45b/7, 47a/1, 47b/9, 49b/3, 51a/7, 51b/4, 51b/5, 54b/4, 55a/10, 55a/3, 66b/10, 66b/2, 66b/6, 66b/9
şükr è.- ün 34b/1	e.- ür idi 08b/9, 10b/4
cehd è.- üp 37b/4	e.- ürdi 05b/1, 06a/4, 09a/6, 09b/7, 10a/6, 12a/4, 16b/4
kaşd è.- üp 09a/9	e.- ürlər 66b/8
ètdür- : Ettirmek.	eyle - : Etmek.
hareket è.- düresin 62a/10, 62a/5	fehmi e. 53b/1
evdür - : Acele ettirmek.	hıdmet e. 37b/8
e.- e 29b/10	müstecāb e. 17a/5
evvel : < Ar. Önce, ilk.	azād e.- di 09a/10
e. 18a/5, 18a/8, 18b/2, 20b/9, 21a/3, 26b/10, 26b/9, 27a/4, 27a/8, 29a/7, 29a/8, 29b/8, 45b/7, 52b/10	emr e.- di 25a/1, 31a/7
vech-i e. 36b/4	hıfz e.- di 12a/2
e. boğın 45b/8	hıkāyet e.- di 18b/9
e.+ i 48a/8	inkār e.- di 13b/2
kitāb e.+ i 02b/5	işāret e.- di 21b/9
e.+ ki 44a/9	ta‘līm e.- di 20a/3
e. oğ 20a/8	zıkr e.- diler 16b/5
ey(i)t(d) - : Söylemek.	
e.- di 03b/7, 05b/2, 06b/6, 08a/1, 09a/5, 11b/10, 14a/5, 14a/7, 15a/10, 18b/10, 22a/10, 22b/7, 22b/9, 23a/5, 23b/8, 24a/7, 24b/1	

beyān e.- düm 41b/9	faḥr : < Far. Övünme.
cem´ e.- düm 31b/9	f. ét- 17a/7
kaşđ e.- düm 02a/8	fā´ide : < Ar. Fayda, yarar.
terk e.- dūñ 14a/9	f. 39b/10
selāsetü ve sittīn ´aқđ e.- mekdür 42b/4	f.+ si 37b/9, 38a/5, 39a/1, 39b/3, 40a/9, 40b/5, 42a/7, 43a/6
terkīb e.- r 66a/9	fā´idelü : < Ar.+Tr. Faydalı, yararlı.
azād e.- se 10a/1	f.+ sin 48a/3
terk e.- se 13b/10, 13b/6	fāriğ : < Ar. Vazgeçmek.
terkīb e.- se 67a/10	f. ol- 35a/5
azād e.- ye 10a/1	farīza : < Ar. Gerek.
kaḥr e.- ye 52b/1	f.+ sı 20b/5
kaşđ e.- ye 59b/8	faşl : < Ar. Bölüm.
terkīb e.- ye 67a/5, 67a/7	f. 29b/10, 35b/10, 54a/10
rāst e.- yesin 37b/4, 42a/6	fażilet : < Ar. Erdem.
cem´ e.- yüp 02a/9	bir ulu f.+ dūr 17a/6
seḥv e.- yüp 29b/4	f.+ in 05a/6
zūr e.- yüp 40b/4	f.+ inde 01b/5
eyle : Öyle.	fażl : < Ar. İyilik.
e. 08b/4	f. 10b/10
e. gerek 66b/9	fehм : < Ar. Anlayış.
eyü : İyi.	f. eyle 53b/1
e. ´ameller 43b/3	ferişteh : < Far. Melek.
e.+ si 06b/8	f.+ ler 07a/8
F	f.+ lerine 19b/6

fesād : < Ar. Bozukluk.

f. eriş- 38a/4

f.+ a var- 38a/6

feth : < Ar. Açmak.

f. ét- 48b/10

f.+ ine 49a/7

f. ol- 06a/6

fetha : < Ar. Açmak.

f.- bi'ş- şimāl 36a/3, 36a/6

fetre : < Ar. Temren.

f. 33b/5

fevķ : < Ar. Okun gezi.

f. 33a/6

fī : < Ar. Hakkında.

f. 44b/1, 49a/10

fidā : < Ar. Uğruna verme; krş. fidī.

f. kı1- 08b/8, 16a/6, 16a/7, 16b/3

f. ol- 08b/10, 16b/4, 23b/2

fidī : < Ar. Uğruna verme; krş. fidā.

f. kı1- 24b/2

fihā : < Ar. Onda.

f. 32a/6

fikir : < Ar. Düşünce.

rāst f. 36a/10

fil : < Ar. Fil.

f. sünügi 30a/10

fülān : < Ar. Filan.

f. 06b/9

f. oğlanları 04b/5

G

ġālib : < Ar. Üstün gelmek.

ġ. 60b/1

ġ. ol- 37b/6, 37b/7, 57a/5, 60b/5,
61b/6, 61b/9

ġam-ġīn : < Far. Kederli.

ġ. ol- 18a/6

ġaraż : < Ar. Amaç, istek.

ġ.-1 şaġīĥ 28b/4

ġavġā : < Far. Gürültü.

ġ. ét- 31b/6

ġāyet : < Ar. Son derece.

ġ.+ de 45b/2

ġayrı : < Ar. Başka.

ġ. 16a/7

ġ.+ na 42a/8

ġ.+ nda 44a/10

ġ. ol- 25a/7

ġazā : < Ar. Din uğruna yapılan savaş.

ol ġ. āleti 02a/4

ğ.+ sında 15a/3, 23b/3

ğ.+ ya 09a/9, 15a/5

geç - : Geçmek.

g.- di 35a/1, 35a/3

g.- e 14b/7, 29a/9

g.- e yürürdi 04a/1, 34b/8

g.- en 08a/10

g.- enlerden 23a/9

g.- er idi 22a/8

g.- erdi 04b/1, 08a/7, 15a/9

g.- mek 64b/7

g.- mekten 26a/3

g.- meye 56b/9

g.- se 25b/2

gêç : Erken olmayan, geç.

g. 05b/1

gêce : Gece.

her g. 18b/4

geçür - : Geçirmek.

g.- e 66a/6

g.- meye 57b/1

gel - : Gelmek.

g. 05b/2

g.- di 09a/3, 14a/4, 19a/8, 22b/7,

23a/4

g.- diler 24a/9

g.- e 39a/3

kaleme g.- e 02a/3

nür olmuş g.- e 12b/4

nidâ g.- di 19a/9

g.- eler 59b/9

g.- ıcek 58a/10

g.- ince 22a/4

hısâba g.- mez 21a/5

g.- miş idi 18a/7

hōş g.- ürdi 05a/8

gêñ : Geniş.

g. 56a/3, 56a/8, 64a/3

g.+ ligi 59b/5

g. ol- 52a/4, 52b/6, 52b/5, 63a/4,
64a/8, 63b/9, 64b/3

geñez : Kolay; krş. geniz.

g.+ ligile gerek 46b/5

g. ol- 66a/10

geniz : Kolay; krş. geñez.

g. ol- 38a/7, 42a/10

geñsek : Gevşek.

g.+ i 58b/4

g. yummağdan ol- 58a/3

gerçi : < Far. Her ne kadar.

g. 02a/3

gerek : Lazım, meli-malı.

- g. 64b/5
- bağlamak g. 45b/6
- dutmak g. 44b/2
- eyle g. 66b/9
- geñezligile g. 46b/6
- içerüden g. 64a/1, 65a/3
- katı g. 42b/9
- kışalmak g. 65b/9, 66a/1
- ma'lüm g. 59a/10, 59a/9
- miyāna g. 42b/9
- omuz başına g. 64a/2
- onda biri kadar g. 54b/10, 54b/9
- şag yaņa g. 49b/10
- şesmek g. 46b/6
- ta'līm g. 62b/4, 63b/10
- taş yanından g. 47b/6, 64b/4
- ta'yīn kılmak g. 27b/2
- vèrev kabza g. 65a/2
- yaqın olmak g. 26b/3
- yumuşak g. 42b/10
- atmak g.+ dür 20a/4
- kirişlemek g.+ in 36b/2
- nazar kılmak g. olur 62b/10
- geri** : Geri,tekrar; krş. gèrü.
g.+ sine 33a/10
- gèrü** : Geri, tekrar; krş. geri.
- g. 24a/5
- g. getirünj 16b/9
- g. kal- 25b/1, 25b/2
- getür** - : Getirmek.
- namāz yèrine g.- di 35b/9
- adına g.- diler 22a/1
- gèrü g.- diler 16b/9
- g.- enlere 17a/8
- yuqaru g.- esin 38b/10
- ayruk yay g.- mek 27b/4, 28a/5,
28a/7
- bir arpa kadarı g.- mek 48b/7
- kāhil g.- mekden olur 57b/4
- küfr g.- meñ 34b/1
- iki yay g.- se 28a/1
- ayruk yaylar g.- seler 28a/4
- omuz döşine g.- üp 38b/3
- gey** - : Giymek.
g.- ecek 55b/7
g.-ürler 30a/4, 30a/6
- geyrek** : Yumuşak.
iki g. 48b/4
- gez** - : Gezmek, hareket etmek.
g.- er 23a/6
- gez** : Okun kiriş geçecek gediği.
g. 45a/5, 45a/7, 52b/6, 58b/2

g.+ den 33a/7

g.+ i 52a/8

g. içinde 37a/6

g.+ ine 33a/6

g.+ üñ 33a/6

gezle - : Okun gezini kirişe yerleştirmek.

g.- di 16b/8

g.- mek 36a/4

gibi : Gibi.

g. 31b/7, 46a/2, 46b/4, 48a/8, 48b/1, 56b/1

g.+ dür 09a/10, 25a/6, 30b/3

halka g. kılasın 40b/4

cân g. olur 44a/4

gider - (I) : Yok etmek.

g.- mekde 32a/4

gider- (II) : Değiştirmek.

g.- üp 28a/3, 28a/5, 28a/6

gir - : Girmek.

katına g.- di 11b/10

g.- dügi 33b/2, 52b/5

g.- e 11b/7

yay arasına g.- e 59a/4

yay içine g.- mekdür 57a/3

içerü g.- ür 59a/7

git - : Gitmek.

g.- di 06b/10, 07a/1

g.- er 53a/1, 53a/2

g.- meye 59b/2

givèr - : Sokmak.

g.- e 10b/10

gèyür - : Girdirmek.

g.- ür 05b/7

gizlü : Gizli, saklı.

g. nesne 48a/2

gög(ü)s : Göğüs.

g. 63a/3

g.+ e 52a/8

g.+ i 63b/9, 64a/3, 64a/8, 64b/5

g. + inden 57b/2

g.+ inden yaña çek- 47a/8

g.+ ini 44b/9

g.+ üñle 56b/7

gök(g) : Gökyüzü.

g. 23a/6

g.+e 66b/10

gönder - : İletmek.

g.- di 20a/3

göñ(ü)l : Gönül.

g.+ i 49a/2

g.+ i içi 23b/7

- g.+ ün 09a/4, 12a/2, 31a/3
- g.+ üñi 56b/7
- gör** - : Görmek.
- ihtiyār g.- di 46a/4
- hōş g.- diler 53b/8
- g.- diyse 18b/8
- g.- dügi 18b/5
- g.- dügünü 18b/9
- g.- dük 35b/3, 47b/5
- g.- düm 07b/8, 07b/9
- g.- ine 47b/7
- g.- medi 19a/7
- göre** : Göre.
- g. 67a/2
- görklü** : Güzel .
- g. 55a/9
- g. çek- 55a/9
- g. 'ağd 46a/2
- görün** - : Görünmek.
- g.- mege 47b/3
- göster** - : Göstermek.
- g.- e 16b/7
- götür** - (I) : Taşımak, bulundurmak.
- g.- eler 14a/10
- g.- mek 31b/5
- g.- üp 30b/3
- on üç g.- ürlerdi 21b/4
- götür**- (II) : Uzaklaştırmak.
- g.- se 57b/9
- göz** (I) : Yuva.
- g.+ üne 37a/8, 38a/9
- göz** (II) : Göz.
- iki g. 43b/9
- şag g.+ i 63b/5
- iki g.+ iyle 62b/8, 64b/5
- iki g.+ iyle 64a/9
- şol g.+ iyle 63b/5
- g.+ ün 46a/7
- g.+ üñi 41a/10
- g. üsti 47a/3
- gözed(t)** - : Gözetmek.
- yerin g.- ün 16b/9
- güç(c)** : Güç.
- g.+ i 67b/1
- g.+ ünüz 03a/5
- gün** : Gün.
- g. 22a/8
- bir g. 05b/1
- g.+ de 56a/4
- kıyāmet g.+ i 10a/4, 11a/3
- günāh** : < Ar. Dinî bakımdan yapılmaması suç sayılan davranış, kabahat.

g. 29a/6

g.+ ı 15b/3

g.+ ın 12b/7

günāhlu : < Ar.+Tr. Suçlu,
kabahatli.

g. ol- 08b/1

H

haber : < Ar. Haber, ileti.

h. 08a/6

h.-i şahīh 16b/5

h. vēr- 02a/6, 05b/2, 06a/2, 09b/3,
10b/1,12b/7, 52b/9

hācet : < Ar. İhtiyaç.

h. 36b/2, 39a/4

hadīs : < Ar. Hz. Muhammed'in
söyledikleri.

h. 02b/9, 03a/8, 03b/4, 09b/4,
09b/5, 11b/10, 14a/10 16a/8, 47a/10

bir h. 09a/3, 10b/2

h.+ i 17b/2

h. idi 13a/4

h.+ idür 25b/8, 34b/7

h.+ ile 47a/10

h.+ lerini 02b/3

hadsiz : < Ar.+Tr. Sınırsız, çok

uzun.

h. 52a/4, 52a/5, 52a/6

hāk : < Ar. Gerçek.

h.+ dur 07b/7

hākķ : < Ar. Pay.

h.+ ı 06b/3

hākım : < Ar. Okun tüyelerinin
bulunduğu yer.

h. 33a/9

hāl : < Ar. Durum.

h. 12b/10, 26a/2

cenābet h.+ i 34b/4

hālāl : < Ar. Nikahlısı, helali.

h.+ ı 07b/7

hālīfe : < Ar. Hz. Muhammed'in
vefatından sonra ümmet idaresinin başına
geçen kimse.

h. ol- 22a/6

hālķ : < Ar. Halk, insan topluluğu.

h.+ larınığ 19b/5

h.+ laruğ endāmı 55b/1

h.+ laruğ sözi 55a/1

hālķa : < Ar. Halka, çember.

h. gibi kııl- 40b/3

kirişüñ h.+ sın 37a/5

hāncer : < Ar. Hançer, ucu sivri iki
yanı da keskin bıçak.

- h. 31b/7
- hāniş** : < Ar. Yeminini bozup gereğini yerine getirmeyen.
- h. ol- 08a/10
- harāb** : < Ar. Yıkık, ören.
- h. ol- 43b/4
- harām** : < Ar. Dinen yasaklanmış şey.
- h. ol- 25b/5, 27a/6
- harc** : < Ar. Sarf, bir iş için kullanılan şey.
- h. ét- 28b/4
- h. ol- 26b/8
- hareket** : < Ar. Tavır, sarsıntı.
- h. 62a/1
- h. ét- 62a/5, 62a/9
- oķun h.+ i 52b/9
- h. kıl- 62a/3
- h.+ lerde 62a/9
- harīş** : < Ar. Çok istekli.
- h. kıl- 35a/1
- hasab** : < Ar. Ok atışından sonra yaydan çıkan ses.
- h. 33a/1
- hāşıl** : < Ar. Elde etme, sonuç.
- h. ol- 12a/10, 21b/8, 21b/10, 27a/4, 36b/3, 43a/10, 43b/3, 45b/4, 48a/9, 48b/9,
- 49a/7, 49a/9, 51b/7, 53b/3, 53b/6, 53b/7, 63a/8
- haţā** : < Ar. Yanlış.
- h. kıl- 11a/7, 29a/2, 29b/4, 28b/9 29b/7
- h.+ sına 29b/8
- h.+ sında 29a/3, 29a/6
- haţar** : < Ar. Sarsıntı, titreme.
- bābü'l- h. 61b/9
- hayır** : < Ar. Fayda, yarar.
- h. 05b/8
- hayırlu** : < Ar.+Tr. Faydalı, yararlı.
- h. 03b/3
- h.+ sı 07a/4, 47b/2
- hazer** : < Ar. Sakınma.
- h. kıl- 57b/5
- hāzır** : < Ar. Göz önünde olan
- h. kıl 56b/8
- h. ol- 07a/8, 07a/10, 49a/3, 49a/4
- helāk** : < Ar. Ölme, mahvolma.
- h. kıl- 24a/6
- h.+ lıgım 19a/2
- h.+ ligi 19a/4
- h. ol- 24a/2, 27b/2
- helāl** : < Ar. Dinen kullanılması uygun olan, haram olmayan şey.
- h. 25a/10

h.+ dūr 31b/5

hem : < Far. Hem.

h. 01b/5, 01b/6, 02a/10, 02b/1,
20a/7, 21a/10, 23a/8, 23a/9, 25b/6, 26a/7,
28b/3, 34b/5, 41b/2, 43a/7, 43a/8, 44a/1,
47a/10, 47b/4, 48b/4, 48b/5, 57b/2, 59b/8,
63b/1, 63b/3, 64a/6

hem-ān-dem : < Far. Çabucak.

h. 23b/10

hemīše : < Far. Sürekli.

h. 21a/2, 37a/8

hemyān : < Far. Heybe, çanta.

bir h. içi 55b/6

her : < Far. Her, bütün.

h. 11a/10

h. biri 59b/7

h. birisi 18b/5, 27a/9

h. érte 18b/4

h. gèçe 18b/4

h. iş 47b/1

h. kim 13b/5, 13b/9, 26a/1, 61b/8

h. kişi 09b/10, 10a/3, 10a/7, 11a/6,
11b/5, 13a/5, 46b/8, 67a/1

h. müsülmān-ı bāliğ 17b/7

h. nesne 07b/4

h. oğ 16b/10, 17a/9

h. oğ 18a/3

h. rıtl 54a/7

h. terkīb 64b/2

h. ‘uzv 10a/2, 11b/2

h. vağt 14b/7, 21a/7, 26a/5, 44a/3,
48b/1

her-gāh : < Far. Her zaman.

h. 31a/7

heybetlü : < Ar.+Tr. Gösterişli.

h. 19a/7

hıdmet : Hizmet, iş görme.

h. eyle 37b/8

hıfz : < Ar. Saklamak.

h. étmiş ol- 09a/5

h. eyle- 12a/2

hınzır : < Ar. Domuz.

h. süñügi 30b/3

hiç : < Far. Hiç.

h. 06a/9, 09b/5, 19a/6

h. bir țarafā 42a/6

h. birisi 60a/3

hikāyet : < Ar. Anlatma.

h. eyle- 18b/9

h. kıl- 66a/7

hilkat : < Ar. Yaradılış.

h.+ i 19a/8

hisāb : < Ar. Hesap.

ehl-i h. 45a/10, 45a/2

h.+ a gel- 21a/5

işbu h.+ larda 61b/8

hōş : < Far. Güzel.

h. 28b/7

h. atıcı 15a/6

h.+ dur 47b/8

h. gelür- 05a/8

h. gör- 53b/8

hüb : < Far. İyi, güzel.

h. 37b/4

hüküm : < Ar. Hüküm, karar

h. 25b/5

h. ét- 60a/10

h.+ i 02a/10, 02a/7, 25a/5, 25a/6,
29a/1, 29a/4

hüner : < Far. Ustalık.

h. 56a/1

h.+ lere 02b/5

I

ıķba : < Ar. Okun yeleğinin
gezden taraftaki uç kısmı.

ı. 33a/8

ır - : Ayırmak.

ı.- a 57b/2

ı.- maya 55b/9

ı.- mayasın 41b/1

ırak(ğ) : Uzak.

ı. 26b/6, 32a/4, 56a/2, 56a/3

butanuy ı.+ lığı 50b/8

ı. ol- 50a/2

ırğa - : Kımıldamak, sarsılmak.

ı.- r 51b/10

ırğan - : Sallanmak

ı.- mağdur 52b/6

ıрмаķ : İrmak.

ı. içi 39b/4

ı. kenârı 39b/3

ıssı : Sıcak.

ı. 58b/6

İ

ı - : İmek ek eylemi.

atarlar ı.- di 04a/3, 35a/4, 61b/6,
65a/8

atdı ı.- di 22b/8, 23a/4

atıcı ı.- di 03b/9, 04a/8, 04b/5,
14a/5

bir ni‘met ı.- di 13b/1, 14a/8

buluşurlar ı.- di 18b/4

- eydür i.- di 08b/9, 10b/4
- eyitdi i.- di 23b/6, 23b/7
- geçer i.- di 22a/8
- gelmiş i.- di 18a/7
- hadīs i.- di 13a/4
- ķarġa i.- di 18a/9
- ķarıřmaduķ i.- di 20b/8
- lāzım i.- di 02a/8
- necis i.- di 31a/6
- oynarlar i.- di 35a/2
- segirdirler i.- di 34b/8
- tuħfe i.- di 18a/7
- ıtutam i.- di 18a/5
- uçmaķ aġacından i.- di 18a/2
- vācib i.- di 31b/10
- var i.- di 08a/8, 18b/4, 20b/1,
20b/2, 20b/3, 20b/4
- vērip i.- di 17b/10, 18a/3
- vurmamış i.- di 08a/9
- yaradıldı i.- di 43b/2
- yay i.- di 24b/3
- yazılı i.- di 20a/10, 20a/9
- on dōrt yařımında i.- dūm 15a/4
- i+** : Sahip.
- i.+ ssi 64b/2
- ibtidā'** : Başlangıç. -2-[Ar]
- i.ū'l- ķavs 17b/9
- kitāb-ı i.- ķavs 02a/9
- icāzet** : < Ar. İzin.
- i. vēr- 15a/5, 15a/7
- iç** - : İçmek.
- and i.- di 08b/1
- and i.- erlerdi 15a/10
- and i.- mek 08b/5
- iç** : İç.
- i.+ inde 10b/7, 16b/6, 39a/7
- ařābi' i.+ inde 30a/1
- barmaķları i.+ inde 37b/10
- bāzār i.+ inde 14a/10
- bir hemyān i.+ inde 55b/6
- gez i.+ inde 37a/6
- gōnli i.+ inde 23b/8
- kiriş i.+ inde 66a/9
- meydān i.+ inde 22a/9
- mızrebe i.+ inde 30a/1
- namāz i.+ inde 31a/3, 31b/5, 34b/6
- terkeş i.+ inde 31a/1
- i.+ indedūr 35b/9
- i.+ inden 47b/8, 63b/3, 64b/8
- bāzārımız i.+ inden 14b/8
- mescidümüz i.+ inden 14b/9
- yayun i.+ inden 47b/3

ırmağ i.+ ine 39b/4

kirişüñ i.+ ine 66a/6

yay i.+ ine 57a/2

i.+ ine ola 63a/2

i. yanından 64a/4, 67a/7

içerü : İçeri.

i. 57a/7

i. gir- 59a/7

i.+ den gerek 64a/1, 65a/3

içün : İçin.

i. 10a/2, 10a/9, 11b/2, 17a/2,
18a/6, 20b/10, 21a/1, 21a/5, 21b/4,
22a/10, 22b/8, 23a/2, 23a/3, 23a/5, 23a/7,
25b/6, 27a/2, 27b/5, 28b/3, 28b/5, 29a/1,
29b/4, 29b/7, 42b/1, 48a/8, 48b/10, 48b/6,
49b/2, 60a/10, 60b/4, 61a/6, 62b/5, 62b/8,
63a/6, 66b/3

i.+ dür 38b/1, 38b/2, 38b/4

iflât : < Ar. Çözülme.

i. 36a/2, 36a/5

ihlâş : < Ar. Samimiyet.

i.+ ıyla 23a/2

ihsân : < Ar. İyilik.

i. ét- 34a/7

ihtiyâc : < Ar. İhtiyaç, gerek.

i. 57a/10

i. ol- 25a/9, 40b/2, 55b/10

ihtiyâr : < Ar. Tercih etme.

i. ét- 47a/7, 47a/9, 51a/10

i. gör- 46a/4

i. kı1- 45b/7, 59b/1, 59b/3

iki : İki.

i. 22a/3, 24a/8, 29a/6, 57a/10,

61b/3

ol i. 25b/4, 26a/6

i. ayak 40a/5, 56a/8

i. bağı 40a/6

bu i. 25b/2

i. diz 40a/7, 42a/4, 43a/9

i. dudak 43b/8

i. el 40b/8, 41a/1

i. engüştüvâne 55b/8

i. eş ol- 28a/6

i. geyrek 48b/4

i. göz 43b/9, 62b/8, 64b/5, 64a/9

i. kez 04a/4

i. kişi 27b/10, 27b/9

i. nesneile 55a/4

i. nişân 12b/10, 35b/1, 60a/7

ol i. 25b/7

i. omuz 43a/9

i. şal 37b/2

i.+ si 07b/9, 18b/4, 25a/7, 25a/8,

25a/10, 28a/2, 28a/4, 61a/9

i. siye'nün 37b/3

i. taraf 43b/4

i. tudağ 46a/7

i. yan 33a/6

i. yay 26a/1, 28a/2

i. yay getir- 28a/1

i. yelek 52a/1

iki yüz elli : İki yüz elli.

i. arşun 50b/1

ikinci : İkinci.

i. 'ağd 46a/4

i. 'amel 48b/3

i. kerre 16b/9

i. kez 23b/7

i. nev' 38b/6

i. oğ 20a/9

ikindü : İkinci.

i. namāzın kıl- 59b/10

ile : İle.

i. 15b/9, 23a/6, 30a/8, 34a/5,
39b/9, 48a/5, 56a/10, 60a/4

ilerü : İleri, ön, önce.

i. 22a/3, 23a/8

az i. 42a/4

i.+ sini 44b/5

ilk : İlk, önce.

i. 27a/3

i.+ i 53a/2

illā : < Ar. Mutlaka.

i. 07a/09, 07b/5, 16b/4, 49a/9

'ilm : < Ar. Bilim.

'i.-i kıvs 02a/2

'i.+ de 02a/3

bu 'i. 02b/4

tīr-endāzlık 'i.+ i 01b/5

iltimās : < Ar. Kayırma.

i. kııl- 02a/1

in'ām : < Ar. İyilik etme.

i. kııl- 14a/1

ince : İnce; krş. inci.

i. ola 53b/6, 57a/2

i.+ sinden ol- 58b/6

i. yeri 33b/1

inci : İnce; krş. ince.

i.+ sine 57a/7

inkār : < Ar. Reddetme.

i. eyle- 13b/2

intişāb : < Ar. Ayakta durmak.

i. 36a/1, 36a/3

iñen : Çok.

i. alçağ 56b/4, 59b/2

- i. vèrev tur- 63b/6
- i. yüce 59b/2
- ıñıldü** : İnilti.
- i.+ si ol- 53b/10
- ıp** : İp.
- i.+ i 40b/3
- ıřār** : < Ar. Tercih etme.
- keyfiyetü'l- ĩ. 36b/1
- ıse** : İse.
- i. 30a/9, 31a/8, 37b/3, 37b/7,
57a/8, 57a/9, 57b/1
- ıřkāt** : < Ar. Aşağı.
- beytü'l- i. 36b/6, 51a/2
- siye't-i beytü'l- i. 39b/7
- beytü'l- i.+ a 37b/5
- siye't-i beytü'l- i.+ ı 37a/10,
38b/6, 39a/9, 40b/10, 41a/6
- siye't-i beytü'l- i.+ ı 39a/5
- ıste** - : İstemek.
- i.- meyesin 40b/7
- ıstıfā** : < Ar. Tamamıyla alma
- i.- bi'l- istivām 36a/8
- ıstivām** : < Ar. Denklik, düzlük.
- ıstıfā- bi'l- i. 36a/8
- ış** : İş.
- i. kııl- 29b/6
- dört i.+ ler 43a/10
- şol i.+ ler 29a/5
- her i. 47b/1
- ıřāret** : < Ar. Gösterge.
- i. eyle- 21b/9
- ışbu** : Bu.
- i. 61b/6
- i. dā'ire 60a/9
- i. řisāblar 61b/8
- i. kadar 54b/10
- i. müdārā 50a/6
- i. nesne 17a/6
- i. oyun 04a/5
- i. sırları 52b/2
- i. sözler 51a/7
- i. şarık 24a/5
- ışle** - : Yapmak, imāl etmek.
- i.- di 20b/9, 21a/3
- i.- mek 17b/4
- i.- miş ol- 48b/3
- i.- se 44a/3
- ı'tibār** : < Ar. Saygı gösterme,
değer.
- i. ol- 28a/10, 61a/7
- ı'timād** : < Ar. Dayanmak,
direnmek.

i. 36a/2, 36a/5

ittifak : < Ar. Birleşme

i. kıl- 65a/4

izgüci : ?

i. 58b/10

K

kabbān : < Ar. Büyük terazi,
baskül.

bir k. 21a/10

ḳabz : < Ar. Almak.

ḳ.-ı rūh ol- 10b/8

ḳabza (I) : < Ar. Tutam, avuçlama.

58b/7

ḳ. 36a/2, 36a/4, 58b/4

ḳ.+ da 32a/3

ḳ.+ dur 20b/6

ḳ.+ sı 42b/8, 44a/2

ḳ.+ sıyla 18a/4

ḳabza (II) : < Ar. Yayın sol elle
kavranan kısmı.

ḳ. 37b/2, 57a/2, 57a/6, 58b/5,
62b/6, 63b/5

dördil ḳ. 62b/5

murabba' ḳ. 64a/10, 64a/5

murabba' -i ḳ. 62b/4

şol ḳ. 48a/5

vêrev ḳ. 63b/10, 63b/2

ḳ.+ dan 37a/9

ḳ.+ dur 59a/10

vêrev ḳ. gerek 65a/1

ḳ.+ larda 59a/10

ḳ.+ nuḡ yarusı 46b/7

ḳ.+ sın 39b/6

yayun ḳ.+ sı 40b/8, 41a/5

ḳ.+ sından 54a/8

ḳ.+ sını 36b/5, 44b/7, 64b/8

ḳ.+ sıyla 45a/4

ḳ.+ ya 32b/4, 54a/10

ḳ.+ yı 37a/3, 38a/4, 41a/1, 57a/3,

ḳ.+ yıla 21a/6

ḳaç : Kaç.

bir ḳ. nesne 41b/9

bir ḳ. nev' dür 42a/1

bir ḳ. sebebi 57a/1

ḳaçan : Ne zaman.

ḳ. 56a/2

ḳadar : Kadar.

ḳ. 21b/8, 26b/2, 57a/10, 59b/7

şülüş ḳ. 54a/4

şol ḳ. 43a/3

ḳ.+ dur 26b/4, 60a/8

işbu k.+ dur 54b/10

onda biri k. gerek 54b/8, 54b/9

k.+ ı 48b/7

onda biri k. ol- 54b/5

şol k. ol- 55a/8

üçde biri k. ol- 54b/6

kağı : < Ar. Ok.

k. 33a/4

kağım : < Ar. Eski.

k.+ den 65a/7

kağır : < Ar. Tanrı'nın varlığına ve birliğine inanmayan.

on iki k. 23b/3, 24a/6

k.+ ler 23b/5, 24a/1

k.+ lere 23b/8

kađtān : < Ar. Çoğu kez ipekten yapılan uzun süslü bir üst giysisi.

k. 55b/7

kağıd : < Far. Hedef yerine geçen kâğıt.

k. 49b/4, 49b/6

kağil : < Ar. Gayretsiz, ağır hareket.

k. getürmekden ol- 57b/4

k. mi ol- 07b/10

kağr : < Ar. Zorlama

k. eyle- 52b/1

kağim : < Ar. Dikilmek, ayakta durmak.

k. 63b/9

k. dur- 36a/3, 61b/4, 62a/4, 62a/10

k. ol- 62b/2, 63b/8

kağal - : Kalmak.

k.- an 45b/10

görü k.- anı 25b/2

k.- asın 36b/9

k.- dı 14a/2

yalunuz k.- maya 19b/9

bir bağş k.- sa 21a/8

görü k.- sa 25b/1

kağalb : < Ar. Çevirme

k. ét- 39a/2

kağalem : < Ar. Kalem.

k.+ e gel- 02a/3

kađalkān : Kalkan.

k. 40a/3, 43a/8

kağamu : Herkes.

k. 60a/1

kağangı : Hangi.

k.+ sı 25b/2, 27a/1, 59b/6

k.+ sından 11b/7

kağanı : Hani.

k. 06b/9

kapu : Kapı.

sekiz k.+ sı 11b/6

kar - : Katmak, mâl etmek.

k.- mayalar 46b/10

karâr : < Ar. Durma, süreklilik.

k.êt- 38a/1, 48b/6

k.+ lu ol- 43a/7

karğa : Karga.

k. idi 18a/9

kar(ı)n : Karın, göbek.

k.+ ı 33b/8

k.+ ina 33b/8, 43a/7

karış - : Karışmak, harmanlanmak.

k.- maduğ idi 20b/8

karış : Karış, baş parmakla serçe
parmak arasındaki açıklık.

atıcı k.+ ıla 54a/3

altı bucuğ k. ol- 54a/3

karşu : Karşı.

k. 37a/8, 40a/2

k. ol- 42a/2, 43a/4

k. tur- 63a/9, 64b/1

kaşd : < Ar. Niyet.

k.êt- 09a/9, 29a/8, 56a/5

k. eyle- 02a/8, 59b/8

k.+ ı 29b/1

k.+ ıla 12a/6

k. kıl- 05b/8

kaş : Kaş.

k.+ uña 56b/2

kat : Yan, huzur.

benüm k.+ ım 51a/7

k.+ ina, 18b/8

k.+ ina gir- 11b/10

k.+ ında 14a/4, 15a/9, 34b/9

‘alâmet k.+ ı 48b/8

k.+ ından 04a/2, 04b/1, 35a/2,

35a/4

katı : Sert.

k. 57a/5

k. endâmlar 44a/1

k. gerek 42b/8

k. ol- 26a/8, 40b/5, 42b/3, 45b/4,

50b/8, 53b/9, 56a/10

k. olmağdan ol- 58b/6

k. savuğdan ol- 57b/3

k.+ sı 54a/6

k.+ sından ol- 57b/5, 58b/3

bilek k.+ sından ol- 58b/1

k. yay 41a/3

kaṣî : < Ar. Güçlü.

‘ayb-ı k. 46b/9

- ķ. ol- 66b/4
- ķavl** : < Ar. Söz.
- ķ. èt- 26b/7
- ķ.+ idür 24b/7
- ķ.+ inde 30b/2
- ķ.+ ine koy- 29b/9
- ķ.+ ini 08a/2
- ķ.+ ini dut- 17b/7
- ķ. kı1- 29a/4
- ķ. ol- 26b/7
- ķavm** : < Ar. İnsan topluluğu.
- ķ. 04b/6
- bir ķ. 03b/6, 04a/2, 08a/8, 15a/9,
34b/8, 35a/3
- ol ķ. 04a/2, 04b/2
- şol ķ. 35b/8
- ķavs** : < Ar. Yay.
- ķ. 32a/9
- beytü'l- ķ. 32b/4
- ibtidā'ü'l- ķ. 17b/9
- siye'tü'l- ķ. 37a/6, 58a/8
- 'ucbu'l- ķ. 32b/5
- ünsiyyü'l- ķ. 32b/9
- vaşşıyyü'l- ķ. 32b/10
- 'ilm-i ķ. 02a/2
- kitāb-ı ibtidā'i'l- ķ. 02a/9
- 'acsü'l- ķ. 38b/8
- ķavsı** : < Ar. Yaya ait olan.
- bāb-ı lüğatü'l- ķ. 32a/6
- ķazza** : < Ar. Okun yeleği.
- ķ. 33a/7
- ķebır** : < Ar. Büyük.
- emıru'l- k. 31b/8
- ķeffāret** : < Ar. Bir günaha karşılık olarak yapılan şey.
- k. 08b/2, 08b/5, 15b/4
- ķelām** : < Ar. Söz.
- ķ.+ ını 17b/8
- ķelāmu'llāh** : < Ar. Kur'an.
- k. 17b/2
- ķenār** : < Far. Köşe.
- yuķaru ķ.+ a 61a/1
- ķ.+ idur 61a/7
- dā'irenüñ ķ.+ ı 61a/3
- ırmaķ ķ.+ ı 39b/3
- ķ.+ ı 61a/10
- dā'irenüñ yuķaru ķ.+ ı 60b/7
- yuķaru ķ.+ ı 60b/9
- ķendü** : Kendi.
- k. 20b/10, 26a/3, 29b/2, 59b/8
- ķ.+ de 16a/1
- ķ.+ den 55b/9, 58a/8

k.+ lerden 60a/2

k.+ lere 04b/6

k.+ ye 46b/10

k.+ yiçün 27b/8

kerāhiyyet : < Ar. Tiksinme,
iğrenme.

k. ol- 31b/1

kerkes : < Ar. Akbaba.

k. 18b/7, 19a/5, 19a/7, 19b/7

bir k. 18b/3

k.+ e 18b/2

k.+ i 20a/4

k.+ üñ 20a/6

k. yüki 31a/5

kerre : < Ar. Defa.

ikinci k. 16b/10

kesb : < Ar. Kazanç.

k. èt- 02a/7

keyfiyet : < Ar. Nitelik

k.ü'l- ĩşār 36b/1

kez : Defa.

dördünci k. 23b/9

iki k. 04a/4

ikinci k. 23b/7

üç k. 03a/6, 04a/4, 23b/8

bir k. ol- 56b/5

kezer : < Ar. Yayın iki başında
kiriş halkalarının geçirileceği kertik.

k. 32b/1

ķıl - : Etmek.

hāzır ķ. 56b/8

muħkem k. 17a/4

muķābil ķ. 56b/2

namāz ķ. 30b/9

nażar ķ. 37b/6

rāst ķ. 17a/4

redd ķ. 23b/9

taħleb ķ. 49b/4, 49b/7, 49b/9

fidā ķ.- a 16a/6, 16b/3

ħaṭā ķ.- a 29b/4

minnet ķ.- a 34a/8

nażar ķ.- a 64a/4

ta'lim ķ.- a 67a/2, 67a/9

ikindü namāzın ķ.- alar 59b/10

namāz ķ.- an 49a/4

ta'lim ķ.- an 66b/10

altında ķ.- asın 40a/8, 40b/10,

41a/1

bu resme ķ.- asın 41b/2

ħalkā gibi ķ.- asın 40b/4

ħaṭā ķ.- asın 28b/9

muķābil ķ.- asın 56a/6

müdārā kı.- asın 51a/9	emr kı.- duğını 02b/8
nağar kı.- asın 37b/1	nağar kı.- duğuğ 38a/10
şol yanında kı.- asın 37a/2	iđtiyār kı.- dum 45b/7
üstinde kı.- asın 39b/9	‘amel kı.- ğıl 31b/7
namāz kı.- ayın mı 30b/7	nağar kı.- ııda ola 40a/2
fidā kı.- dı 08b/8	kı.- ııya 25a/10
fidī kı.- dı 24b/2	kiçi kı.- ıı 35a/8
đarīş kı.- dı 35a/1	fidā kı.- ıverem 16a/8
helāk kı.- dı 24a/6	müdārā kı.- mağı 49b/2
iđtiyār kı.- dı 59b/1	küşād kı.- mağ 48a/2
pervāz kı.- dı 19a/6	müdevver kı.- mağ 62b/7
rivāyet kı.- dı 51b/5	namāz kı.- mağ 30b/4
selām kı.- dı 22b/10	nağar kı.- mağ 47b/5
şikāyet kı.- dı 20a/2	đaleb kı.- mağ 49b/2
ta‘līm kı.- dı 21a/2	nağar kı.- mağ gerek olur 62b/10
kı.- dılar 60b/5	ta‘yīn kı.- mağ gerek 27b/2
beyān kı.- dılar 50a/8	nağar kı.- mağda 32a/3, 63b/3
iđtiyār kı.- dılar 59b/3	kiriş üstine kı.- mağdan olur 58b/9
iltimās kı.- dılar 02a/1	süst kı.- mağdandır 58a/7
kısmet kı.- dılar 60b/3, 61a/4	nağar kı.- mağdur 36a/10
rivāyet kı.- dılar 18a/8, 18a/9	zarar kı.- maya 30a/4
secde kı.- dılar 19b/7	đareket kı.- mayasın 62a/3
đaleb kı.- dılar 23b/5	kaşd kı.- mış 05b/8
yerde kı.- dılar 60a/9	azād kı.- mışça 11a/8
kaavl kı.- dıysa 29a/4	ittifāk kı.- mışlardur 65a/4
in‘ām kı.- duğına 14a/1	azād kı.- sa 11b/1

bir nafaqa k.- sa 11b/6	13a/8, 13b/3, 13b/7, 16a/2, 30b/5
böyle k.- sa 56b/9	kısa k.- uram 66b/3
engüştüvâne k.- sa 30b/1	mezîd k.- uram 34b/3
haṭā k.- sa 11a/7, 29a/2, 29b/7	böyle ‘amel k.- urdî 46a/3
iş k.- sa 29b/6	kılın- : Edilmek.
muḥallil k.- sa 26a/2	tercüme k.- inup 02a/2
şavāb k.- sa 29a/2	kılıç : Kılıç.
ayağun altında k.- sañ 38a/3	k. 31b/6, 35b/4, 40a/1
böyle k.- sañ 48b/2	k.+ larıyla 35a/2
hazer k.- sun 57b/5	k. mî 24a/10
ta‘lîm k.- uñ 05a/4	kıs - : Sıkmak.
āvāz k.- up 31a/2, 31b/3	k.- maḳdur 52a/9
çevgān k.- up 45a/2	kısa : Kısa.
da‘vî k.- up 24a/9	k. 52a/6, 65b/8, 66a/1
muḥālefet k.- up 22a/5	k. kıl- 66b/2
mütāla‘a k.- up 02a/6	k. ol- 63a/10, 64a/2, 64a/3, 64a/7,
nazar k.- up 60a/10	64a/8, 65a/1, 65a/2, 67a/8
taşından k.- up 64b/9	kısal - : Kısaltmak.
azād k.- ur 11b/3	k.- maḳ gerek 65b/10, 65b/9
beyān k.- ur 02b/7, 05a/6, 12b/7,	k.- maḳdan 66a/3
14a/9, 26a/10, 26b/9, 33a/4, 36b/2, 44b/1,	kısmet : < Ar. Bölme, pay etme.
49b/1, 51b/2, 53b/10, 55a/2, 55b/3, 56a/2,	k. kıl- 60b/3, 61a/4
56b/10, 61b/10, 65b/5	kıṭba : < Ar. Temren.
hikāyet k.- ur 66a/7	k. 33b/5
rivāyet k.- ur 02b/9, 03a/1, 03a/10,	kıyāmet : < Ar. Dünyanın sonu.
03b/10, 04a/9, 05a/7, 06b/5, 07a/5, 07b/1,	yevm-i k. 12b/4
08a/6, 09a/1, 09b/1, 10a/10, 10a/5, 11b/8,	

ķ. ğuni 10a/4, 11a/3

ķız : Kız ocuğu.

ķ.+ ı 16b/6, 17a/1

ķ.+ im 17a/1

ķi : < Far. Ki.

k. 02a/8, 02b/2, 03a/5, 03a/6, 03a/7, 04a/10, 05a/7, 06a/4, 06a/5, 06a/6, 06b/10, 06b/9, 07a/2, 07b/10, 08a/1, 08a/10, 08a/6, 08a/9, 08b/3, 08b/7, 08b/8, 09a/10, 09a/2, 09a/3, 09a/4, 09a/7, 09a/8, 09b/2, 09b/4, 09b/5, 09b/7, 10a/6, 10b/1, 10b/7, 11a/2, 12a/5, 12a/9, 12b/10, 12b/3, 12b/5, 13a/10, 13a/2, 13a/4, 13a/5, 13b/4, 13b/8, 14a/4, 14a/7, 14b/7, 15a/2, 15a/5, 15a/9, 16b/3, 16b/4, 16b/6, 17a/7, 17b/10, 18a/6, 18a/8, 18a/9, 18b/10, 18b/2, 18b/7, 19a/9, 19b/8, 20a/8, 21a/5, 21a/7, 22b/10, 22b/5, 22b/6, 23a/10, 23a/3, 23a/5, 23b/1, 23b/10, 23b/2, 23b/8, 24a/10, 24a/7, 24a/8, 24b/2, 24b/5, 25a/10, 25a/4, 25b/3, 26a/2, 26a/5, 26b/7, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27b/5, 27b/9, 28b/1, 28b/3, 28b/5, 29a/1, 29a/5, 29a/8, 29a/9, 29b/2, 29b/5, 29b/7, 29b/9, 30a/10, 30a/4, 30a/6, 30b/8, 31a/1, 31a/10, 31a/5, 31a/7, 31a/8, 31b/10, 31b/2, 31b/5, 34/10, 34a/3, 34a/6, 34a/7, 34b/6, 34b/7, 35a/2, 35a/4, 35a/5, 35a/7, 35a/8, 35b/2, 35b/6, 35b/8, 36a/1, 36a/6, 36a/9, 36b/5, 38a/5, 38b/1, 38b/4, 38b/6, 39a/2, 39a/3, 39a/5, 39a/8, 39b/10, 39b/3, 39b/6, 40a/10, 40a/3, 40b/3, 40b/5, 40b/7,

41b/1, 41b/3, 41b/8, 42a/2, 42a/7, 42b/1, 42b/10, 42b/3, 42b/6, 42b/9, 43a/3, 43b/2, 44a/3, 44b/4, 45b/3, 45b/8, 46a/4, 46b/1, 46b/7, 47b/2, 47b/5, 47b/7, 48a/1, 48a/4, 48a/6, 48a/8, 48b/10, 48b/2, 48b/6, 48b/9, 49a/2, 49a/5, 49b/4, 49b/6, 49b/7, 49b/8, 50b/8, 51a/2, 51a/4, 51a/8, 51b/10, 51b/5, 51b/9, 52a/3, 52a/9, 52b/1, 52b/10, 52b/3, 52b/9, 53a/2, 53a/3, 53a/5, 53a/7, 53a/9, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 53b/6, 54a/1, 54a/2, 54a/4, 54a/6, 54b/1, 54b/10, 54b/2, 54b/8, 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/8, 55b/3, 56a/3, 56b/3, 56b/4, 56b/5, 56b/9, 59b/1, 59b/3, 59b/9, 60a/10, 60b/1, 61a/5, 61b/10, 61b/3, 62a/3, 62a/6, 62a/7, 62a/9, 62b/1, 62b/5, 62b/8, 63a/3, 63a/6, 63a/7, 63a/8, 63a/9, 63b/8, 64a/2, 64a/7, 64b/2, 64b/5, 65a/2, 65a/4, 65a/7, 65b/4, 65b/5, 65b/8, 66a/1, 66a/4, 66a/5, 66a/8, 66a/9, 66b/5, 66b/8, 66b/9, 67a/1, 67a/2, 67a/9

ķibr : < Ar. Byklk taslama, yksekten bakma.

k. 27a/4

ķii : Kk.

k. ķıl- 35a/8

k. ol- 53b/7

ķilitle - : Kilitlemek.

k.- mek 36a/4

ķim (I) : < Far. Ki.

k. 01b/4, 02a/1, 02a/4, 02b/4,

03a/2, 03b/3, 03b/7, 03b/9, 04a/2, 04a/3,
04b/1, 04b/10, 04b/2, 04b/4, 04b/7, 04b/8,
05a/4, 05a/5, 05a/9, 05b/1, 05b/2, 05b/8,
06b/3, 06b/6, 06b/8, 07b/4, 08a/1, 08a/7,
08b/9, 09a/5, 09b/10, 10a/3, 10a/7, 10b/2,
11a/6, 11b/10, 11b/5, 12a/1, 12a/5, 12b/9,
13a/9, 14a/5, 15a/10, 16a/7, 16b/9, 17a/2,
20a/1, 22a/10, 22b/3, 25b/2, 25b/6, 27a/1,
27a/8, 30a/3, 43b/1, 46b/8, 49b/10, 50a/7,
52a/7, 56a/10, 60b/5, 62a/6, 63a/1, 64b/7

kim (II) : Kim.

k. 09a/8, 10b/7, 11a/2, 11a/10,
12a/9, 12b/3, 13a/10, 26b/10, 26b/9,
60a/5, 64a/2, 64a/7, 64b/10, 64b/5

her k. 13b/5, 13b/9, 26a/1, 61b/8

k.+ dūr 60b/1, 60b/2

kimse : Kimse.

k. 56b/9

k.+ ye 16a/6

kīrāṭ : < Ar. Miskalın yirmi dörtte
bir ağırlığına eşit bir ölçü birimi.

ķ. 61b/1, 61b/7

nıṣf-ı ķ. 61b/7

ķ.+ ıla 61a/5

kiriş : Yayın iki ucu arasındaki
esnek bağ.

k. 21a/6, 30a/6, 32b/1, 37b/2,
38a/10, 38b/1, 38b/3, 38b/4, 39b/1, 39b/9,
40a/7, 45b/8, 48a/10, 52a/7, 53b/2, 53b/4,

53b/6, 54b/6, 55b/5, 57a/1, 57a/9, 57b/3,
58a/10, 58a/6, 58a/9, 59a/2

k. āvāzı 53b/8

k.+ de 54a/9

k.+ dedür 51b/7, 52a/3

k.+ e 23b/10, 33a/1, 37b/1, 45a/5

k.+ i 32b/1, 38a/9, 38b/10, 39a/8,
41a/10, 41b/6, 46a/5, 46b/1, 52a/5,

52a/6, 57a/10, 57a/4

yayınuķ k.+ i ol- 55b/4

k. içi 66a/9

k.+ ile 57b/7

k.+ in 29a/9, 37a/7

k.+ ine 54a/9

k.+ iņ 46a/6

k.+ iņi 56a/8

k.+ iyle 38a/8, 59a/4

k.+ üņ 67a/10, 67a/4, 67a/7

k.+ üņ halkası 37a/5

k.+ üņ içi 66a/6

k. üstine kılmaķdan ol- 58b/9

k. üsti 57b/10

kirişle - : Yayın iki ucu arasında
esnek bir bağ bağlayıp yayın kullanılır
hâle getirilmesi.

k.- mege 32a/2

k.- mek 48a/9

k.- mek gereken 36b/2
 k.- mekdür 48a/9
 k.- rken 45b/1
 k.- ye 39a/7
 k.- yesin 39b/10, 39b/2, 40b/5,
 41b/2, 41b/7
ķisi : < Ar. Yaylar.
 ķ. 32a/9
ķiři : Kişi.
 k. 04b/1, 05b/7, 08a/10, 24a/8,
 25a/7, 25b/3, 25b/4, 26a/6, 27a/7, 29a/7,
 51a/5, 55b/10, 58b/10, 60a/2, 60b/5
 ayruķ k. 27b/8
 bir k. 06b/9, 07a/1, 08a/8, 08b/8,
 16b/3, 28a/7, 28b/1, 28b/7, 39a/2, 62b/1,
 63a/10, 63b/8
 bu k. 28b/6
 er k. 06b/7
 her k. 09b/10, 10a/3, 10a/7, 11a/6,
 11b/5, 13a/5, 46b/8, 67a/1
 iki k. 27b/9, 28a/1
 nece k. 60a/4
 ol k. 08a/10, 10a/4, 10a/8, 10b/9,
 25a/10, 27a/8, 61b/9, 62b/4, 63b/2, 64a/4
 şol k. 17a/2
 şol k.+ ler 34a/5
 ol k. 10a/2, 11b/2

k.+ ydüm 05a/10
 k.+ ye 09b/4, 49a/4, 63a/4
 üç k. 05b/7
ķitāb : < Ar. Kitap.
 k. 02a/5
 bir k. 02a/2
 k.-ı ibtidā' i'l- ķavs 02a/9
 k.+ da 51b/4,
 k+ da bul- 52b/3
 bu k. 31b/10
 k. evveli 02b/4
 k.+ ında 65b/8
 k.ü'r- remī 24b/3
ķiyās : < Ar. Yaylar.
 ķ. 32a/9
ķo - : Koymak; krş. ķoy-.
 ķ.- dı 24a/1
 altında ķ.- duĝuņ 37b/10
 üstine ķ.- duĝuņ 38a/7
 ayruķ at ķ.- maķ 27b/3
 öņdül ķ.- rlar 25a/4
 on aķça ķ.- sa 28b/1
ķol : Kol.
 k. 63a/3
 k.+ ına 55a/5
ķolay : Kolay.

k. 47b/3, 66a/5

k.+ ına 44b/3

k. ol- 42a/8, 43a/8, 62b/7

ķoltuķ(ġ) : Kolun gvdeyle birleştiği yerin i tarafı.

ķ.+ ı altı 55a/6

ķ+ uņa 62a/8

ķon- : Bırakılmak, koyulmak.

ķ.- dı 19a/9

ķ.- duņ 19b/3

ķ.-sa 21b/1, 28a/2

ķon(c) : Uzantı.

ķ.+ ı 52a/4

ķop- : Ayrılmak.

ķ.- maķdur 52b/7

ķorķud(t)- : Korkutmak.

ķ.- arlar 34a/6

ķ- uņ 34a/3

ķoř- : Yarıştırmak.

ķ.- maęaņuzda 07a/09

ķovla- : Derisi ve kabuğu soyulmak.

ķ.- maķ 57b/7, 57b/8

ķ.- maz 57b/9

ķovuķ : rk.

ķ. ol- 56a/10

ķoy- : Koymak; krş. ķo-.

ķ.- a 42b/7

ķavline ķ.- a 29b/9

ķ.- asın 36b/10, 37a/6, 39a/5, 39b/8, 41a/7, 45b/8, 46a/5, 46b/2, 54a/9

altında ķ.- asın 38b/7

stinde ķ.- asın 48a/7

stine ķ.- asın 45b/10, 46a/7, 46a/9

yrine ķ.- asın 39a/1

ķ.- ıcaķ 21b/1

ķudret : < Ar. G.

ķ.+ iyle 19b/6

ķufle : < Ar. Kilitlemek.

ķ. 36a/2, 36a/4

ķul : Kul, kle.

bir ķ. 09a/10, 10a/1, 11a/8, 12a/10

bir m'min ķ. 11b/1

ķ.+ ıdur 19b/4

ol ķ. 11b/2

ķula(c) : İki kolun yanlara uzatılmasıyla oluşan uzunluk.

ķ.+ ı 62b/2, 64b/6

ķulaķ(ġ) : Kulak.

ķ. 12a/2

ķ.+ ına ol- 64b/9

ķ. ur- 58a/6

ķ. yumşaqı 47a/3, 48b/5

ķ. yumşaqına çek- 64b/1

ķumār : < Ar. Para karşılığı
oyanan oyun.

ķ. ol- 25b/6, 26a/5, 25b/6, 26a/4,
26a/7

ķur - : Kurmak, ayarlamak.

ķ.- a 39a/4

ķ.- asın 39b/5, 40a/3, 40a/9, 40b/2,
40b/6

bu ķ.- iş 39b/2

ķ.- mağa 38a/7

ķ.- mağıçündür 41a/3

ķ.- mayasın 40a/10

ķurtar - : Kurtarmak.

ķ.- mağı 51b/3

ķurul - : Kurulmak, ayarlanmak.

tamām ķ.- inca 41b/1

ķ.- mış 40a/5

ķuṣṭabān : < Far. Atıcıların ok
atarken sağ ellerine giydikleri eldiven.

ķ. 30a/5

ķuṣ : Kuş.

ķ. 19b/3

bir ķ. 18a/10

ķuvvet : < Ar. Güç.

ķ.+ den 03a/5, 03a/7, 24b/8, 26a/7

ķ.+ e 25b/4, 54a/3

ķ.+ i 26a/8, 49a/1, 53a/10, 55a/9

ķ.+ idür 67b/5

ķ.+ ile 53a/6

ķ. ol- 38a/8

ķuvvetlü : < Ar.+Tr. Güçlü.

bir ķ. 40b/3

ķuyruk : Kuyruk.

ķ.+ dur 65b/1

ķüfr : < Ar. Küfür, inkar.

k. getir- 34b/1

ķüfrān : < Ar. İyilik bilmeme.

k.-ı ni‘met ol- 13b/10

ķüllī : < Ar. Bütün, hep.

k. 51a/2

k. endām 44a/4

ķ.+ si 21a/6, 51a/5, 55b/6

ķüstebān : < Far. Atıcıların ok
atarken sol ellerine giydikleri kılıf.

k. 30a/7

ķuṣād : < Far. Ok atmak.

ķ.+ a 58a/7

k. kıl- 48a/2

k. vaḳti 48b/6

ķuṣāde : < Far. Ok atma.

k.+ de 32a/3

L

lağv : < Ar. Hükümsüz.

l.+ dur 08b/5

l. ol- 15b/4

lākin : < Ar. Ama.

l. 02a/4, 31b/1, 31b/2, 44a/9

laṭīf : < Ar. Güzel.

l. ol- 66b/1

lāzım : < Ar. Gerekli.

l. idi 02a/8

levvām : < Ar. Tüyleri birbirine denk olmayan ok.

l. 33b/10

lufāt : < Ar. Tüyleri üst üste olan ok.

l. 33b/9

lūġat : < Ar. Söz.

bāb-ı l.- ḳavsī 32a/6

l.ü's- sehm 33a/3

mā-dām : < Ar. Madem.

m. 12b/5

maġlūb : < Ar. Kaybeden.

m. 60b/2

m. ol- 60b/6

maġrīb : < Ar. Batı.

m.+ dan 19a/5

maḥrūm : < Ar. İsteddiğini dilediğini elde edemeyen.

m. ol- 20a/7

maḥşūş : < Ar. Meydanda, belli.

m.+ dur 17a/10

mā'il (I) : < Ar. Benzer.

m. 25a/9

m. ol- 25b/1

mā'il (II) : < Ar. Meyil, bir yana eğilme.

m. ol- 56a/7

maḳşūd : < Ar. İstek.

m. 36b/3

m.+ ı 28b/5

māl : < Ar. Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey.

m. 25b/3

şol m. 25a/4

M

m.+ ım 28b/4

ma'lūm : < Ar. Belli.

m. 26b/4

m. gerek 59a/10, 59a/9

m. ol- 26b/1, 26b/2, 26b/3, 26b/5,
26b/7, 31a/8, 59b/3, 59b/4, 59b/5, 59b/6,
60a/5, 60a/6, 60a/8, 60b/2

māni' : < Ar. Engel.

m. ol- 31a/4, 31b/4

ma'nī : < Far. Anlam.

m. 47b/2

bu m. 18b/1

m.+ le 47a/10

maşrık : < Ar. Doğu.

m.+ a 19a/6

ma'zūr : < Ar. Özürlü, özürü olan.

m. ol- 29b/7

mecma'a : < Ar. Toplantı.

erenler m.+ ı 02a/6

mecmū' : < Ar. Tüm.

m.-ı eczā'sı 21a/9

medd : < Ar. Yerleştirmek.

bābü'l- m.+ i 46b/4

meger : < Far. Oysa.

m. 65b/4

mekr : < Ar. Hile.

m. ét- 05a/5

melūl : < Ar. Bezmiş, üzgün.

m. ol- 07b/9, 27a/5

mel'ūn : < Ar. Lanetlenmiş.

m. 24a/2

men' : < Ar. Yasak.

m. ét- 29b/4

menber : < Ar. Câmilerde hutbe
okunan merdivenli kürsü.

m. 03a/2

menzil : < Ar. Mesafe.

m. 26b/1

m.+ i 60a/7

m.+ ine 59b/8

m.+ leri 59b/6

mertebe : < Ar. Basamak, rütbe.

m.-i derece 10a/9

m.+ sine 59b/8

mescid : < Ar. Namaz kılınan yer.

m.+ ümüz içi 14b/9

mes'ele : < Ar. Sorun.

bu m. 31a/8

bir m. 27a/10

ol m. 02b/4

m.+ lerini 02a/5

meşakkat : < Ar. Zahmet, zorluk.

- m.+ ile 63a/9
- m. ol- 13a/1
- meşgûl** : < Ar. Bir işle uğraşma.
- m. ol- 29a/10, 29b/1, 40b/1, 67b/3
- meten** : < Ar. Okun ortası.
- m. 33b/1
- metn** : < Ar. Okun yelekten ilerisi.
- oķun m.+ i 44b/5
- mevzi'** : < Ar. Yer
- m.+ i 39a/4
- aşıl m.+ i 17a/9
- meydân** : < Ar. Geniş, açık, düz yer.
- m. içi 22a/9
- mezheb** : < Ar. Yol, tarz.
- m. 66a/5
- m.+ çe 59a/9
- m.+ i 46a/10, 51b/1, 66a/8, 67a/3
- m.+ idür 47b/10, 66a/10, 66b/5
- m.+ in 67a/6, 67a/9
- m.+ ince 60a/6
- atıcılar m.+ i 20b/7
- cemī' m.+ ler 47a/2
- mezīd** : < Ar. Arttırma.
- m. kıl- 34b/3
- mizrebe** : < Ar. Atıcıların ok atarken sol ellerine giydikleri kılıf.
- m. 30a/2
- m. içi 30a/1
- midre** : < Ar. Okun ince yeri.
- m. 33b/2
- miķdâr** : < Ar. Uzunluk, mesafe.
- m. ét- 55b/2
- m.+ ı 18a/4, 50a/8, 55a/2, 55a/8
- miķdârlu m.+ inca 60a/1
- miķdârlu** : < Ar.+Tr. Mesafeli.
- m. miķdârınca 60a/1
- minnet** : < Ar. Yapılan iyiliğe karşı kendini borçlu görme, teşekkür etme.
- m. kıl- 34a/8
- miyân** : < Far. Orta.
- m.+ a gerek 42b/9
- mizâc** : < Ar. Huy.
- m. 43b/3, 43b/4
- muķâlefet** : < Ar. Aykırılık.
- m. kıl- 22a/5
- muķâlif** : < Ar. Karşıt, uymayan.
- m.+ dür 27b/1
- m. ol- 43b/4
- m.+ se 37b/4
- muķallien** : < Ar. Hakem olan.
- m. 25a/9
- muķallil** : < Ar. Hakem.

- m. kişi 25b/3
- m.+ dūr 25a/8
- m.+ ũr 25b/6
- m. kı1- 26a/2
- muħkem** : < Ar. Sağlam, gũclũ.
- m. 40a/6, 46a/1, 65a/10
- m. bağlamağdan ol- 58b/7; m. ol-
42b/1
- m. dut- 38a/1, 57a/9
- m. kı1 17a/4
- muħtac** : < Ar. İhtiyacı olan.
- m.+ dur 42b/2
- muħkabil** : < Ar. Karşılık, denk.
- m. 32b/10, 32b/9, 50b/3, 63a/2
- m. kı1 56b/2
- m. kı1- 56a/6
- m. ol- 21b/2, 50b/10, 50b/5,
51a/1, 66b/10
- m. tūr- 63b/7, 64a/6
- muħaddem** : < Ar. Önceki, değerli.
- m. atıcılar 51a/10
- munādala** : < Ar. Ok atma
yarışlarında kullanılmak ũzere ok
dũzenlemek.
- m. 25a/3
- murabba'** : < Ar. Dŕrt kŕşeli.
- m.-i kıbza 62b/4
- m. kıbza 64a/10, 64a/5
- murād** : < Ar. İstek, arzu.
- m. 03a/7, 26a/8, 47b/6, 48a/5,
66a/2, 66a/3
- murāveze** : < Ar. Denemek,
sınamak; krş. murāvize.
- m. 62a/5
- murāvize** : < Ar. Deneme, sinama;
krş. murāveze.
- m. 66b/7
- murdār** : < Far. Mundar, pis.
- m. 20a/8
- m. deri 30a/9
- muřāhib** : < Ar. Arkadaş.
- m. ol- 19b/9
- muřaķķař** : < Ar. Enli uzun temren.
- m. 33b/6
- mu'tedil** : < Ar. Orta karar.
- m. 43b/6
- m. ol- 37b/8
- muvāfiķ** : < Ar. Uygun.
- m. 55b/7
- m.+ dur 63b/3, 64a/5, 64b/10,
64b/7
- m. ol- 43b/2, 49a/7, 49a/10, 63a/5
- mũdārā** : < Ar. İdare etmek.
- bābũ'l- m.+ ti 49a/10

m. 49b/9, 50a/7, 51a/2, 51a/5	geçirme.
işbu m. 50a/6	m. kı1- 02a/6
m. kı1- 51a/9; m. kı1- 49b/1	
müdevver : < Ar. Yuvarlak, döndürülmüş.	N
m. kı1- 62b/7	nā-gāh : < Far. Vakitsiz.
mü' min : < Ar. İman etmiş kimse.	n. 39b/4
m. 07b/4	nā-gör - : < Far.+Tr. Görmemek.
bir m. kı1 11b/1	n.- dü 16a/7
mü' minīne : < Ar. İslam dinine inanmış.	nafağa : < Ar. Sadaka.
emīre'l- m. 24a/10	bir n. kı1- 11b/6
emīrū'l- m. 24a/9	naql : < Ar. Taşıma, aktarma.
mürğizār : < Far. Koru, bahçe.	n.+ inden 02a/5
bir m. 35b/2	namāz : < Far. Namaz.
uçmağ m.+ ları 35b/1	n. 29b/10, 30a/7, 30b/1, 31a/10, 31a/9, 35b/8
mürmāt : < Ar. Ok.	n.+ dan 31b/4
m. 33a/5	n.+ dan ère 31b/3
müstaḥiḳḳ : < Ar. Layık.	n.+ m kı1 59b/10
m. ol- 02b/1	n. içi 31a/3, 31b/5, 34b/6
müstecāb : < Ar. Kabul olunmuş.	n. kı1 30b/9
m. eyle 17a/5	n. kı1- 49a/3, 30b/7, 30b/3, 35b/9
müsülmān : < Ar. Müslüman.	naşib : < Ar. Pay, hisse.
m.-ı bāliğ 17b/7	n.+ üñ 61a/9, 61b/1
bir m.+ a 15a/1	naşl : < Ar. Temren.
müṭāla'a : < Ar. İnceleme, gözden	n. 33b/4

naẓar : < Ar. Bakış.

n. 63b/10, 65a/2

n.+ ı 62b/7, 64b/4, 64b/8

n. kıl 37b/6

n. kıl- 64a/4, 37b/1, 38a/10, 40a/2,
62b/10, 47b/5, 32a/3, 63b/3, 36a/10,
60a/10.

ne : Ne.

n. 04a/5, 08b/5, 08b/6, 13a/4,
26b/2, 26b/4, 29b/10, 29b/9, 51a/3 51a/4,
51a/5, 51a/6, 52b/3, 52b/4, 55b/3, 59a/10,
59a/9, 60a/8, 63b/6, 63b/7

ne'am : < Ar. Evet.

n. 08a/1

neble : < Ar. Ok.

n. 33a/5

nêce (I) : Nasıl.

n. 14a/10, 16b/7, 20a/4, 35b/8,
44b/2, 45b/5, 65b/6

nêce (II) : Çok.

bir n. 01b/4, 31a/4, 30b/9

bir n. üstâdlar 53b/8

nêce (III) : Kaç, ne kadar.

n. kişi 60a/4

n. ol- 55a/2

nêceler : Çok kimseler.

bir n. 18a/8, 18a/9, 49b/4, 49b/6,

49b/8, 49b/9, 51a/2, 51a/4, 53b/3, 53b/4,
66a/1

nêcesi : Nasıl, ne suretle.

n. 04b/8, 32a/5, 36b/1

necis : < Ar. Pis, murdar.

n. 34b/4

n. idi 31a/6

nêçün : Niçin.

n. 04b/7, 19b/3

neden : Neden.

n. 53b/3

nefes : < Ar. Soluk.

n.+üñ 56b/7

nemsüz : < Far.+Tr. Nemsiz,
rutubetsiz.

n. 56a/4

nere : Nere.

n.+ ye 27a/9

nesne : Nesne, şey.

n. 01b/6, 18b/6, 29a/3, 54a/9,
55b/3, 57a/7, 67b/1

n. gör- 19a/7

beş n. 52b/3

bir kaç n. 41b/9

bu n. 49a/9

her n. 07b/4

işbu n. 17a/6

şol altı n. 52a/7

şol n. 03a/5, 18b/10

on beş n. 51b/6

şol n. 12a/1, 34b/6

şol n. 30a/6

n.+ dūr 26b/5

gizlü n. 48a/2

iki n.+ ile 55a/4

bu n. 30a/8, 52b/7, 53b/1, 55b/10

57b/6

şol n. 31b/10

n. vēr- 25b/1, 29a/2, 60b/6

şol n. 30a/3

nēteki : Nitekim.

n. 53a/4

nētekim : Nitekim.

n. 21a/8, 30b/4, 43b/1, 49a/3

nev' : < Ar. Tür, çeşit.

n. 28a/6

altıncı n. 40a/3

beşinci n. 39b/6

bir n. 31b/5

ikinci n. 38b/6

on n. 36b/4

onuncı n. 41b/3

sekizinci n. 40b/7

toğuzuncı n. 41a/4

üçüncü n. 39a/5

yedinci n. 40b/3

n.+ dūr 65b/3

bir kaç n.+ dūr 42a/1

üç n.+ dūr 31a/9, 52b/10

bu n.+ ile 31a/9

nışf : < Ar. Yarım, yarı.

n.-ı kırāt 61b/7

nidā : < Ar. Seslenme.

n. 19a/9

niḏāl : < Ar. Ok atma yarışmalarında kullanılmak üzere ok düzenlemek.

n. 25a/3

nihāyet : < Ar. Sonuç.

n.+ i 36a/1

n.+ ince 63a/7

n.+ inde 32a/1

ni'met : < Ar. Lutüf.

bir n. idi 13b/1, 14a/8

küfrān-ı n. ol- 13b/10

nişān : < Far. Hedef.

n. 29a/7, 42a/2, 43a/3, 59b/3

iki n. 12b/10, 35b/1, 60a/7

n.+ a 28a/8, 51a/1, 53a/7, 62b/9,
63a/1, 63a/8, 64a/10, 64a/6

n.+ dan 42a/9

n.+ uñ ortasına ol- 50b/6

nıyet : < Ar. Nıyet, meram.

n.+ iyle 49a/4

nizā' : < Ar. Kavga.

n. ol- 27a/6

nūr : < Ar. Aydınlık.

n. ol- 10a/4, 11a/3, 12b/4

nuşāb : < Ar. Oklar; krş. nuşşāb

n. 18b/1

nuşşāb : < Ar. Oklar; krş. nuşāb.

n. 18b/2, 33a/5

O

od : Ateş.

o. 43b/1

oğlan : Erkek çocuk.

o.+ ları 21b/3

fülān o.+ ları 04b/5

o.+ laruñuza 05a/4

oğ(u)l : Erkek çocuk.

o. 21b/8

o.+ ı 02b/10, 20b/10, 21a/1

o.+ uñ 06b/3

bir o.+ uñdan 21b/8

oķ : Ok.

o. 14b/9, 16a/7, 21a/3, 21a/7,
22a/7, 22a/9, 24b/5, 24b/9, 25a/1, 25a/2,
25a/5, 26a/10, 26b/1, 26b/5, 27a/10,
27a/6, 27b/5, 28a/8, 29a/1, 29a/4, 30a/4,
35a/4, 35b/10, 35b/5, 35b/9, 44b/9,
49b/10, 50a/2, 50a/3, 50a/5, 50b/4, 51a/1,
51b/10, 51b/2, 51b/6, 52b/4, 53a/7, 54a/9,
54b/1, 54b/3, 55b/7, 56b/6, 59a/9, 59b/1,
60b/10, 60b/8, 61b/10, 61b/3, 66a/4, 66a/6

altı o. 18a/2, 20a/3

beş o. 23a/3

bir o. 05b/6, 09a/8, 10a/3, 11a/6,
12a/9, 18a/5, 21b/10, 22a/10, 22b/10,
22b/3, 22b/5, 22b/6, 22b/8, 23b/10, 60b/3

her o. 16b/10, 17a/9

ol o. 23a/3

uzun o. 63a/5

o.+ a 18b/1, 33a/4

o. at- 03b/7, 04a/3, 05b/1, 07b/9,
08a/8, 08b/4, 15a/9, 15b/9, 16a/7

bir o. at- 18a/5

üç o. at- 16b/8

o. atıñ- 07a/09

o. at- 02b/8, 03a/7, 03b/3, 05a/4,
05a/5, 05a/7, 06b/8, 07a/1, 07a/3, 07a/4,
07b/5, 13a/6, 13a/10, 13b/5, 13b/9, 15b/4,

17b/3, 17b/8

altıncı o. 20b/3

beşinci o. 20b/2

dördüncü o. 20b/2

evvel o. 20a/9

ikinci o. 20a/10

üçüncü o. 20b/1

o.+ dadur 51b/10, 51b/8

o.+ ı 14a/10, 21b/4, 24a/3, 24a/4,
26a/3, 27b/10, 28a/8, 44b/1, 45a/4, 45a/5,
45b/5, 49b/7, 52b/1, 53a/10

ol o. 23a/1, 23a/5, 60b/5

o.+ ıla 06a/9

bir o. 23b/3, 24a/6

o.+ ın 29a/10

o.+ ında 32a/2

o.+ ından 26a/3

atıcı o.+ ınun 55a/2

o.+ lar 31a/1, 35a/6, 60a/7, 60a/9,
60b/2

o.+ larının yüki 31a/5

o.+ un 20b/5, 28a/10, 28a/8, 33a/3,
33a/9, 33b/4, 33b/8, 49b/6, 54a/1, 54b/4,
54b/8, 54b/9, 55a/8, 56b/3

her o. 18a/3

o.+ un hareketi 52b/9

o.+ un metni 44b/4

oķı - : Okumak; krş. oķı-.

o.- dı 03a/3

oķu - : Okumak; krş. oķı-.

o.- dum 51b/4

ol : O.

o. 02b/10, 03b/3, 05a/5, 07b/5,
09b/1, 12b/8, 13a/4, 13a/6, 13a/8, 13b/1,
14a/8, 14b/2, 19b/4, 21b/2, 24a/2, 26b/10,
31a/10, 31b/1, 34a/1, 35a/8, 36a/1, 36a/6,
43a/9, 44b/10, 52a/9, 65b/4

o. atıcı 28b/6

o. beşdür 65a/5

o. bölük 04b/6

o. çekmeye 46b/8

o. dem 24a/6

o. dört 51b/10, 52a/3

o.+ dur 06b/3, 36b/5, 38a/5, 38b/6,
39a/2, 39a/4, 39a/5, 39a/8, 39b/10, 39b/3,
39b/6, 40a/10, 40a/3, 40b/3, 40b/5, 40b/7,
41a/4, 42a/2, 42a/7, 42b/6, 44b/4, 45b/8,
46a/10, 46a/4, 46b/1, 46b/7, 47b/2, 47b/7,
48a/6, 51b/9, 52b/10, 53a/2, 55a/4, 55a/5,
62a/9, 63a/3, 66a/5, 66a/8

o. emir 12a/3

o. ğazā āleti 02a/4

o. iki 25b/4, 25b/7, 26a/6

o. kavm 04a/2, 04b/2

o. kişi 08a/10, 10a/2, 10a/4, 10a/8,

10b/9, 11b/2, 25a/10, 27a/8, 61b/9, 62b/3,
63b/2, 64a/4

o. kul 11b/1

o. mes'eleler 02b/4

o. ok 23a/1, 23a/3, 23a/5, 60b/5

o. sebep 31a/6

o. şeybet 12b/3, 12b/5

o. tekbir 49a/5

o. 'ulemā 49a/5

o. üç 42b/10, 42b/3, 42b/9

o. vakt 23a/7

o. yay 18a/1

o. zamān 19a/7, 20a/5

ol - : Olmak.

o.- a 05b/8, 09b/6, 36b/6, 39a/2,
46b/4, 54a/2, 55b/6, 55b/7, 55b/8

açuk o.- a 44b/7, 46b/3

altı bucuğ karış o.- a 54a/3

arı o.- a 31b/2, 31b/6

aşılmış o.- a 55b/5

aşağa o.- a 54a/4

āşikāre o.- a 47b/8

az o.- a 56b/4

bātil o.- a 29a/4

berāber o.- a 43b/5

beş dirhem o.- a 54b/3

beyān o.- a 65b/3

bilmiş o.- a 27b/9

bir egeşi o.- a 55b/5

degirmi o.- a 53b/7, 63b/9

dibinde o.- a 66b/7

durur o.- a 41a/5

dürüst o.- a 43b/8, 44a/1

elli rıtl o.- a 54b/3

feth o.- a 06a/6

gēn o.- a 63b/9, 64b/3

harc o.- a 26b/8

hāşıl o.- a 21b/8, 36b/3

hāzır o.- a 49a/3

hıfz etmiş o.- a 09a/5

ıraq o.- a 50a/2

içine o.- a 63a/3

ince o.- a 53b/6

ķāim o.- a 62b/2, 63b/8

ķarşu o.- a 42a/3, 43a/4

ķatı o.- a 40b/6, 42b/3, 45b/4,

50b/8, 56a/10

ķışa o.- a 65a/1

ķiçi o.- a 53b/7

ķumār o.- a 26a/7

mā'il o.- a 25b/1

ma'lūm o.- a 26b/1, 26b/2, 26b/3,

26b/4, 26b/5, 26b/7, 59b/3, 59b/4, 59b/5,
59b/6, 60a/5, 60a/6, 60a/8, 60b/2

māni' o.- a 31b/4

ma'zūr o.- a 29b/7

muḳābil o.- a 50b/10, 50b/5, 51a/1,
66b/10

mu'tedil o.- a 37b/8

nazar kılcıda o.- a 40a/2

nēce o.- a 55a/2

nişānuḡ ortasına o.- a 50b/6

nūr o.- a 10a/4, 11a/3

on dirhem o.- a 54b/2

onda biri ḳadar o.- a 54b/5

ortasında o.- a 63b/6

öğrenmiş o.- a 65b/5

şevāb o.- a 11a/8

şihḫatde o.- a 43b/7

şol ḳadar o.- a 55a/8

tamām o.- a 62b/3, 64b/6

tar o.- a 64b/10

taşradan o.- a 62b/8

tēz o.- a 06a/5, 66a/7

toğrı o.- a 66b/8

üstāz o.- a 27a/1

uzun o.- a 62b/3

üç yüz arşun o.- a 50a/8

üçde biri ḳadar o.- a 54b/6

yalıncaḳ o.- a 40a/2

yaḡa o.- a 40a/9

yarusınca o.- a 54b/7

yaşşı o.- a 64b/6

yayınuḡ kirişi o.- a 55b/4

yēr o.- a 42a/4

yēri o.- a 55b/6

yerinde o.- a 02a/10

yolında o.- a 49b/6

yumşak o.- a 45b/3, 64b/3

yürür o.- a 41b/4

yüz rıtl o.- a 54b/1

yüz yigirmi rıtl o.- a 54a/7

yüze o.- a 49b/10

za'if o.- a 53a/7

o.- a mı 09b/5

yumşak o.- acaḳdur 50b/7

cem' o.- alar 59b/10

muşāhib o.- am 19b/9

müstahıḳḳ o.- am 02b/1

geḡ o.- an 63a/4

yaḳın o.- an 61a/2

at üstinde o.- asın 41a/4

ata binmiş o.- asın 41b/3

ēşitmiş o.- asın 09a/4, 10b/2

mā'il o.- asın 56a/7	ķavl o.- ina 26b/7
meşgūl o.- asın 40b/2	ķalife o.- inca 22a/6
oturmuş o.- asın 40a/4	o.- ısar 19a/2, 19a/3, 19a/4
ķurmuş o.- asın 39b/4	o.- madı 20a/7
yaluņuz o.- asın 40a/1	emr o.- madı 19b/3
artuķ o.- aydı 61b/8	bālig o.- madın 10b/9
o.- dı 20a/8, 22a/1	eksūk o.- maduķ 09b/6
hāniş o.- dı 08b/1	iņildüsi o.- mağı 53b/10
'āşī o.- dı 13b/7	ķatı o.- mağı 53b/9
beyān o.- dı 53a/5	şāfi o.- mağı 53b/9
borçlu o.- dı 08b/2	muķkem o.- mağıķündür 42b/1
ġamġin o.- dı 18a/6	muvāfiķ o.- mağıla 49a/10
ķāşıl o.- dı 21b/10	ķāzır o.- maķ 49a/4
helāk o.- dı 24a/2	ķatı o.- maķ 26a/9
maķrūm o.- dı 20a/7	ķulaġına o.- maķ 64b/10
ma'lūm o.- dı 31a/8	meşgūl o.- maķ 67b/3
rivāyet o.- dı 05a/9, 09b/5, 23b/2	yaķın o.- maķ gerek 26b/2
sebeb o.- dı 29b/9	laķif o.- maķda 66b/1
vāķi' o.- dı 17a/1	cem' o.- maķdan 31a/4
fāriġ o.- dılar 35a/6	cem' o.- maķdan olur 58b/5
vāķi' o.- duġı 17a/9	ķatı o.- maķdan olur 58b/6
'arz o.- dum 15a/3	uzun o.- maķdan olur 58a/5
kāhil mi o.- duņ 07b/10	o.- maķdur 52a/6
iķtiyāc o.- ıcaķ 40b/2	aġır o.- maķdur 52a/2, 52a/3
uzun o.- ıcaķ 62b/9	çok o.- maķdur 57a/6
uzun o.- ıcaķ 62b/6	ġālib o.- maķdur 57a/5

gēn o.- maḳdur 52a/4, 52b/6

ḥāşıl o.- maḳdur 48a/10

ince o.- maḳdur 57a/2

ṭar o.- maḳdur 52a/4, 52b/6

uzun o.- maḳdur 52a/5, 57a/4

cā'iz o.- maḳlıĝda 24b/6

muvāfiḳ o.- maḳlıĝıla 49a/7

o.- masa 21a/10

emīn o.- masa 26a/5

o.- masun 56b/4

'āciz o.- masun 06a/8

özge o.- masun 38b/1

i'tibār o.- maya 28a/10

'itibār o.- maya 28b/1

ḳovuḳ o.- maya 56a/10

nizā' o.- maya 27a/7

vech o.- maya 55b/2

şāĝ o.- mayup 38b/5

'amel o.- maz 21a/10

dürüst o.- maz 30a/10

emīn o.- maz 38a/3

ḥāşıl o.- maz 54a/6

ḥāzır o.- maz 07a/8

ḳumār o.- maz 26a/5

laĝv o.- maz 15b/4

tamām o.- maz 49a/9

ĝālib o.- mış 37b/7

küfrān-ı ni'met o.- mış 14a/1

nūr o.- mış gele 12b/4

çoḳ o.- mışdur 48a/3

rivāyet o.- mışdur 03a/8

o.- sa 14b/9, 25a/8, 26a/2, 27a/8,

33b/9

arḳasına o.- sa 33b/10

artuḳ o.- sa 25b/4, 27b/10, 54a/5

bu o.- sa 29b/2

cem' o.- sa 21a/9

dikilmiş o.- sa 30a/2

eksük o.- sa 20b/6

emīn o.- sa 26a/4

ēş o.- sa 28a/2

ĝālib o.- sa 60b/5

ĝayrı o.- sa 25a/7

gēn o.- sa 64a/8

helāk o.- sa 27b/2

iki eş o.- sa 28a/6

ḳabz-ı rüh o.- sa 10b/8

ḳışa o.- sa 63a/10, 64a/2, 64a/3,
64a/7, 64a/8, 65a/2, 67a/8

maĝlüb o.- sa 60b/6

meşĝül o.- sa 29a/10, 29b/1

muḥālif o.- sa 43b/4

muvāfiq o.- sa 43b/3	günāhlu o.- up 08b/1
orta o.- sa 63b/2, 67a/5	melūl o.- up 07b/10
orta terkīblü o.- sa 64b/7	revān o.- up 24a/3
tamām o.- sa 64a/3, 64a/7, 64a/9	uzun o.- up 57a/5
uzun boylu o.- sa 62b/2	vāqi' o.- up 31a/2
üç veledi o.- sa 10b/8	o.- ur 14a/1, 28b/4, 61a/9, 61b/1
üç yüz arşun o.- sa 50b/9	ağduq şeşmekden o.- ur 58b/2
yerde o.- sa 50a/9, 50b/2, 50b/4,	aşğa egmekden o.- ur 59a/3
50b/5	aşğa ênmekden o.- ur 58b/3
yumşaq o.- sa 50a/10	bātıl o.- ur 25b/5, 25b/8, 26b/8,
yügrük o.- sa 25b/7	56a/1
yüz elli arşun o.- sa 51a/1	bedel o.- ur 21a/8
za'if o.- sa 26a/7	bilek qatısından o.- ur 58b/2
o.- sun 22b/4	cā'iz o.- ur 29b/10, 30a/8, 30b/1,
bir kez o.- sun 56b/5	31b/1
fidā o.- sun 08b/10, 16b/4, 23b/2	cān gibi o.- ur 44a/5
ğālib o.- sun 37b/7	cem' o.- ur 49a/1
senüñ o.- sun 28b/2	cem' olmağdan o.- ur 58b/5
üzerüñze o.- sun 03b/3	çekmekden o.- ur 57b/8, 58a/2
yélile o.- sun 56b/8	direk o.- ur 43a/7
rivāyet o.- undı 24a/8	dölek o.- ur 65b/4
zıkr o.- undı 36b/4	düşmekden o.- ur 57b/10
cem' o.- up 44a/4	eksük o.- ur 61a/6
dürüst o.- up 43b/3	emīn o.- ur 38a/2
geñ o.- up 52b/5	engüştüvāneden o.- ur 59a/1
geñez o.- up 66b/1	ërgüci çekmekden o.- ur 59a/1

- et dutmağdan o.- ur 58a/4
- ğālib o.- ur 61b/6
- geñiz o.- ur 38a/7
- geñşek yummağdan o.- ur 58a/4
- ħarāb o.- ur 43b/4
- ħarām o.- ur 25b/5, 27a/6
- ħāşıl o.- ur 12a/10, 27a/4, 43b/1, 43b/4, 45b/4, 48b/9, 49a/8, 49a/9, 51b/7, 53b/3, 53b/6, 53b/7, 63a/8
- iħtiyāc o.- ur 25a/9, 55b/10
- incesinden o.- ur 58b/6
- kāhil getürmekden o.- ur 57b/5
- ķarārlu o.- ur 43a/7
- ķatı olmağdan o.- ur 58b/7
- ķatı savuğdan o.- ur 57b/4
- ķatısından o.- ur 57b/5, 58b/4
- ķavī o.- ur 66b/4
- kerāhiyyet o.- ur 31b/1
- ķiriş üstine ķılmağdan o.- ur 58b/10
- ķolay o.- ur 42a/8, 43a/8, 62b/7
- ķumār o.- ur 25b/6, 26a/4
- ķuvvet o.- ur 38a/8
- melūl o.- ur 27a/5
- meşakķat o.- ur 13a/1
- muħkem bağlamağdan o.- ur 58b/8
- muķābil o.- ur 21b/2
- muvāfiķ o.- ur 63a/5
- nażar ķılmağ gerek o.- ur 62b/10
- otuzaltı bağş o.- ur 21a/7
- rāst o.- ur 43a/9, 47b/4
- şūret o.- ur 54a/8
- tekellūf çekmiş o.- ur 67b/2
- uzun olmağdan o.- ur 58a/5
- ücret o.- ur 28b/3
- yabana egilmekden o.- ur 59a/6
- yumşak o.- ur 62b/9
- za'īf o.- ur 67b/2
- żarar o.- ur 27a/5, 29b/5
- ğālib o.- urdı 61b/9
- māni' o.- urdı 31a/4
- ulu o.- urdı 19a/8
- ħāzır o.- urlar 07a/10
- işlemiş o.- ursın 48b/3
- redd etmiş o.- ursın 48b/3
- omuz** : Omuz.
- o.+ a 58a/9
- şol o. 43a/4
- o. başına gerek 64a/1
- o. başı 48b/5, 64b/6
- o. döşi 38b/3

iki o. 43a/10	45a/1, 45a/7
şol o. 42a/2, 44a/8, 63a/1	o. barmağı ucu 55a/7
şag o. 37a/10, 63a/2	o.+ da 26b/8
on : On.	o. ol- 63b/2, 67a/5
o. 28b/9	o.+ sı 33b/7
o. akça 28b/1, 28b/8	pençenüñ o.+ sı 66b/9
o. bağş 60b/2	o.+ sıdur 47b/2
o. dirhem ol- 54b/2	o.+ sına 33b/1
o. nev ^c 36b/3	dā'irenüñ o.+ sı 61a/1
on beş : On beş.	nişānuñ o.+ sına ol- 50b/6
o. nesne 51b/6	o.+ sında 35b/1, 37b/2, 37b/3,
on dört : On dört.	41b/5, 42a/3, 48a/2, 48b/6, 49b/7, 60a/7
o. yaşımında idüm 15a/3	o.+ sında bul- 49b/8
on iki : On iki.	o.+ sında ol- 63b/6
o. kāfir 23b/3, 24a/5	o.+ sındadur 48a/5
on üç : On üç.	o. terkīblü ol- 64b/7
o. 22a/1	otur - : Oturmak.
o. götürürlerdi 21b/4	o. 44a/7
onda bir : Onda bir.	o.- a 43a/2, 43a/5, 59b/7
o.+ i kadar gerek 54b/8, 54b/9	o.- acağ 12a/7
o.+ i kadar ol- 54b/4	o.- acağ 59b/5
onuncı : Onuncu.	o.- asın 40a/6
o. nev ^c 41b/3	o.- dı 07b/10, 14a/4, 44a/9
orta : Orta.	o.- mağun 43a/6
o. 61a/7, 63a/10,	o.- mağ 44a/6
o. barmağ 36b/8, 44b/5, 44b/9,	o.- mağdur 44a/10

o.- mış ol- 40a/4

o.- up 43a/2

otuz sekiz : Otuz sekiz.

o. 'ağd ét- 45a/10

o. 'ağd 48b/1

otuz tokuz : Otuz dokuz.

o. 'ağd 48a/7

otuz üç : Otuz üç.

o. 'ağd ét- 46a/1

o. 'ağd ét- 46a/9

otuz altı : Otuz altı.

o. bahş ol- 21a/7

oyluğ(ğ) : Kalçadan dize kadar olan
bacak kısmı.

o.+ dan 38a/6

o.+ uñ 40a/6

oyna - : Oynamak, hareket etmek.

o.- rlar idi 35a/2

o.- yana 35b/4

o.- mağdandır 58a/9

oy(u)n : Oyun.

işbu o. 04a/5

o.+ amaç 06b/10, 07b/7

o.+ amaçdan 06a/9

o.+ ar 07b/5

o.+ ayu 06b/10

o.+ dan degüldür 07a/3

o.+ dur 04a/5

bu o.+ lar 07b/7

o.+ unuñ 06b/7

o.+ unuzda 07a/8

o.+ unuzdur 03b/4

o.+ unuzun 07a/4

Ö

öğren - : Öğrenmek.

ö.- e 17b/8

ö.- miş ol- 65b/5

ö.- se 13b/10, 13b/5

ö.- üp 02b/8

öğrenci : Öğrenci.

ö.+ ler 44b/3

öğret - : Öğretmek.

ö.- e 17b/9, 67a/3

ö.- megini 02b/8

öl - : Ölmek.

ö.- di 14a/2

ölç - : Ölçmek.

ö.- e 55a/5, 55a/6

öldür - : Öldürmek.

ö.- di 20a/5, 23b/4, 24a/2, 24a/4

öñ : Ön.

ö. sağfına 16b/8

öñdül : Yarışma ödülü.

ö. 25a/6, 25b/5, 26b/4, 26b/8,
27a/6, 27a/7, 28a/1

ö. al- 60b/6

ö. kıo- 25a/4

örf : < Ar. Gelenek.

ö. 27a/2

öt - : < Ar. Ötmek, ses çıkmak.

ö.- megi 53b/3

ötele - : Uzaklaşmak.

ö.- mek 26b/6

ötürü : Dolayı.

ö. 18b/1

özge : Başka.

ö. ol- 38a/10

P

pādişāh : <Far. Hükümdar.

p.+ ları 62a/3, 65a/8

pençe : < Far. El.

p. 37a/2

p.+ nün ortası 66b/9

p.+ si 64b/10, 64b/2

p.+ siyle 14b/10

pervāz : < Far. Uçuş, uçma.

p. kııl- 19a/6

pes : < Far. Sonuç olarak.

p. 21a/6, 27a/6, 54b/10, 55b/1,
63a/5

pīr : < Far. Yaşlı.

ulu p.+ sin 13a/1

R

rağbetlen - : < Ar.+Tr. İyi bir
şekilde kabul etmek.

r.- dürdi 34b/10

rahmet : < Ar. Esirgeme.

r.+ iyle 10b/10

raşfa : < Ar. Temren takılan
gediğın üstüne sarılan sinir.

r. 33b/3

rāst : < Far. Doğru.

r. 43a/2

r. degül 53b/5

r. doğun- 11a/7

r. eyle- 37b/4, 42a/6

r. fikir 36a/10

r. kııl 17a/4

- r.+ lık 36a/8
- r. ol- 43a/9, 47b/4
- rāvī** : < Ar. Hadis aktaran kişi.
- r.+ ler 16b/5
- ra‘z** : < Ar. Temrenin takıldığı yer.
- r. 33b/2, 33b/3
- redd** : < Ar. Geri çevirme, inkar etme.
- r. ét- 23b/10
- r. ét 23b/6
- r. étmiş ol- 48b/2
- r. kıl 23b/9
- redīgi** : < Ar. Ağacı yontulmamış yay.
- r. 65b/2
- remī** : < Ar. Ok atma.
- beytü’r- r. 32b/6, 36b/9, 37b/5, 38b/9 “Yayın yukarı kısmı”
- kitābü’r- r. 24b/3
- siye’t-i beytü’r- r. 39a/10, 40a/8, 40b/9, 41a/8
- resm** : < Ar. Şekil.
- bu r. 39b/5, 40b/6, 43a/6, 44a/9
- bu r.+ e kıl- 41b/2
- r.+ ile 61b/6
- revān** : < Far. Yürüyen.
- r. ol- 24a/3
- rıtl** : < Ar. Bir litre kadar olan bir hacim ölçüsü.
- her r. 54a/7
- elli r. ol- 54b/3; yüz r. ol- 54b/1; yüz yigirmi r. ol- 54a/7
- ri‘āyet** : < Ar. Gözetme, saygı.
- r. ét- 32a/6
- rihān** : < Ar. Yarışma için at hazırlamak.
- r. 25a/2
- rişāf** : < Ar. Temren takılan gediğin üstüne sarılan sinir.
- r. 33b/4
- rivāyet** : < Ar. Söylenti.
- r. 06a/6, 59b/3
- bir r. 18b/2
- r.+ dür 05a/1, 06b/8, 10a/10, 15a/1, 15b/5, 20a/8, 24b/4
- r. ét- 03b/4, 03b/5, 06a/10, 14a/, 14b/1, 14b/3, 16a/9
- r. kıl- 02b/9, 03a/1, 03a/10, 03b/10, 04a/9, 05a/7, 06b/5, 07a/10, 07a/5, 08a/6, 09a/1, 09b/1, 10a/10, 10a/5, 11b/8, 13a/7, 13b/2, 13b/7, 16a/2, 18a/8, 18a/9, 30b/5, 51b/5
- r. ol- 03a/8, 05a/9, 09b/5, 23b/2, 24a/8
- rūh** : < Ar. Can.

ķabz-ı r. ol- 10b/8

rükbe : < Ar. Yayın köşelerindeki hafif meyilli kısımlar.

r.+ den 32b/3

S

şāfi : < Ar. Saf, bir şeyle karışmayan.

ş. ol- 53b/9

şāğ (I) : Sağ; krş. şāğ.

s.+ uñla 37a/4

şāğ (I) : Sağ; krş. sağ.

ş. 30a/6

ş. ayak 40b/9, 44a/7, 43a/4, 56a/6

ş. bilek 66b/8

ş. buğ 43b/7

ş. dirsek 43b/5, 48a/4

ş. diz 41a/7, 42b/10

ş. el 37a/9, 38b/10, 40a/1, 41a/8, 41a/9, 41b/6, 43b/10, 44a/3, 44b/4, 45a/5, 45b/2, 48a/6, 49a/1, 50a/6, 58a/2, 58b/8, 62a/4

ş. göz 63b/5

ş.+ ın 51a/5

ş.+ ina 52a/10, 61a/8

ş.+ ından 42a/8

ş. omuz 37a/10, 63a/2

ş.+ uñ 51a/3

ş.+ uñla 39b/1

ş. yan 37a/1, 41a/6, 49b/8, 50a/2, 60b/7

ş. yaña gerek 49b/9

şāğ (II) : Sağlam.

ş. mı 38b/4

ş. ol- 38b/5

şahābe : < Ar. Hz. Muhammed yaşarken onun yakınında olan onunla görüşen Müslüman kimse.

ş.+ den 08a/7

şāhib : < Ar. Sahib.

ş.+ i 07b/10

şahīh : < Ar. Gerçek, doğru.

ğaraž-ı ş. 28b/4

ħaber-i ş. 16b/5

şakal : < Ar. Sakal; krş. şakal.

s. 12b/3

s.+ ı 11a/2

s.+ ın 12b/6

şakal : < Ar. Sakal; krş. şakal.

ş. 59a/2, 59a/3

ş.+ ını 59a/8

şakf : < Ar. Çatı.

- öñ s.+ ina 16b/8
- şakın** - : Sakınmak, çekinmek; krş.
şakın-.
- s. 56b/3
- s.- a 34b/5
- s.- sun 52b/7
- s.- ur 34b/6
- şakın** - : Sakınmak, çekinmek; krş.
şakın-.
- ş.- sun 57b/10, 58a/10, 58a/6,
58b/4, 58b/8, 59a/2, 59a/8
- sākıṭ** : < Ar. Hükümsüz.
üçde bir s.+ dur 21a/4
- şakla** - : Saklamak, muhafaza
etmek.
- s.- dı 16a/1
- s.- yasın 45a/4
- şal** : Kısım.
aşağa ş. 32b/7
yukarı ş. 32b/5
iki ş. 37b/3
- şalāhiyyet** : < Ar. Yetki.
ş. 44a/5
- şan** - : Düşünmek.
ş.- asın 66a/9
- şan'at** : < Ar. Sanat, bir şey
yapmada gösterilen ustalık.
- ş.+ a 53a/9
- ş.+ ında 29b/3
- ş.+ lara 02b/5
- sanc(ç)ıl** - : Saplanmak.
s.- an 61b/5
s.- up 61b/4
- saña** : Sana.
s. 05b/2, 08b/10, 13a/1, 16a/8,
16b/4, 19b/4, 22b/9, 23b/2
- şavāb** : < Ar. Doğru.
ş.+ ında 29a/5
ş. kı1- 29a/2
- savuk** : Soğuk; krş. şovuk.
katı s.+ dan ol- 57b/4
- şayıl** - : Yerine geçmek.
ş.- mışdur 35a/9
- sebak** : < Ar. Yarışma ödülü.
s. 25a/4
- sebeb** : < Ar. Neden.
s. 63a/3
bu s. 23a/10
bir kaç s. 57a/1
ol s. 31a/6
s.+ i 24b/3
s.+ inden 05b/6
s. ol- 29b/9

secde : < Ar. Diz çöküp yere kapanma.

s. kı1- 19b/7

segir - : Kıpırdamak.

s.- ip 38b/2

s.- se 38b/5

segird(t) - : Koşturmak.

s.- irler idi 34b/8

sehm : < Ar. Ok.

s. 33a/4

lüğatü's- s. 33a/3

tecrīdü's- s.+ i 51b/2

seh̄v : < Ar. Yanlış.

s. eyle- 29b/4

sek - : Sekmek, sıçramak.

s.- ip 26b/6

sekiz : Sekiz.

s. kapısı 11b/6

sekiz biñ üç yüz : Sekiz bin üç yüz.

s. 'ağd êt- 45a/3

sekizde bir : Sekizde bir.

s.+ dür 61b/3

sekizinci : Sekizinci.

s. nev' 40b/7

seksen üç : Seksen üç.

s. 65b/1

s.+ dür 65a/6

selām : < Ar. Selam.

s. kı1- 22b/9

s. vër- 34b/9, 35a/2, 35a/5, 35b/4, 35b/5, 35b/8

şelāsetü ve sittin : < Ar. Altmış üç

ş. 'ağd eyle- 42b/4

sen : Sen.

s. 04b/8, 13a/1

s.+ den 28b/10

s.+ i 35b/3

s.+ üñ 19a/1, 19a/3, 22b/4, 23a/6

s.+ üñ ol- 28b/2

sene: < Ar. Yıl

s. 67b/13

şevāb : < Ar. Hayırlı bir davranışın karşılığı olarak Tanrı'nın vereceğine inanılan ödül.

ş. 02a/7, 12a/10, 22b/4, 29a/6

ş.-ı 'azīm vër- 41b/10

ş.+ a 02b/1

ş.+ ında 01b/5

ş.+ larını 02a/5

ş. ol- 11a/8

sevgülü : Sevgili.

s. degüldür 06a/2

seyr : < Ar. Gitme, hareket.

s.+ i 56b/4

sıçra - : Zıplamak, hoplamak.

s.- yasın 62a/6

şifat : < Ar. Vasıf.

ş.+ ını 56a/2

ş.+ ların 32a/8, 33a/3

sığa - : Sıvamak, kıvırmak.

s.- duğuñ 38b/3

şihhat : < Ar. Sağlık.

ş.+ de 43b/5

ş.+ de ol- 43b/7

sın - : Kırılmak, bozulmak, zayıf düşmek; krş. şın-.

s.- dı 15b/10, 18a/5

s.- masa 12b/5

s.- masun 38b/2

şın - : Kırılmak, bozulmak, zayıf düşmek; krş. şın-.

dırnağ ş.- mağ 58a/1

ş.- sa 27b/4, 28a/8

sırça : Serçe.

s. barmağ 41b/4, 45a/6, 50b/2, 50b/9, 52a/9

sırr : < Ar. Sır, gizem.

s.+ indandur 53b/1

işbu s.+ lar 52b/2

sıvış - : Kurtulmak, fırtmak.

s.- mağdan 38a/2, 38a/3

sıyır - : < Ar. İncitmek.

s.- mağ 58b/1

sidād : < Ar. Elini uzatma.

sür'at-i bi's- s.+ dur 36a/7

sidve : < Ar. Uzun temren.

s. 33b/6

sie' : < Ar. Yayın köşeleri; krş.

siye'.

s.+ nün 36b/10, 37a/1

s.+ yi 37b/9, 38a/2

sihām : < Ar. Oklar.

ağzi's- s. 44b/1

bābü's- s. 59a/8

sil - : Silmek, temizlemek.

s.- mege 29b/1

silāh : < Ar. Silah.

s. 30b/3, 31a/9

bāķī s. 17a/7

şol s.+ dur 31a/10, 31b/2

ayruğ s. 40b/1

silk - : Sallamak, sarsmak.

s.- esin 62a/8

sine : Göğüs, döş.

s. 42b/9

siñir : Yay yapımında kullanılan hayvan siniri.

s. 20b/8

s.+ e 33b/3

sis : Okun ortası?

s.+ inden 15b/10

siye' : < Ar. Yayın köşeleri; krş. sie'

s. 32b/3, 37b/10, 62a/8

s.+ e 32a/10, 37a/4

iki s. 37b/3

s.+ sin 38b/9

s.+ sini 36b/7, 38a/8, 38b/2

yuğaru s. 45b/1

s.+ t-i beytü'l- iskāt 37a/10, 38b/6, 39a/5, 39a/9, 39b/7, 40b/10, 41a/6

s.+ t-i beytü'r- remī 39a/10, 40a/8, 40b/9, 41a/8

s.+ t-i 'ulbā 62a/6

s.+ t-i 'ulyā 39b/9

s.+ tü'l- kıavs 37a/6, 58a/8

siz : Siz.

s.+ e 06a/6, 06a/8

s.+ i 34/10

s.+ lerden 14b/7

s.+ üñ 03b/2, 03b/3, 03b/9, 04a/7, 04b/5, 07a/8, 15b/3, 24b/10

s.+ ünleyem 04b/10

şoñbet : < Ar. Sohbet.

erenler ş.+ i 02b/1

şol : Sol.

ş. ayak 36b/7, 37b/9, 40b/10, 41a/2, 42a/4, 44a/7

ş. bağı 39b/8

ş. bilegi 48b/9

ş. böğri 43a/5

ş. buğ 38b/7

ş. diz 39a/6, 43a/5, 56a/7

ş. el 30a/3, 36a/6, 36b/5, 37a/8, 38a/4, 38a/7, 38b/8, 39a/10, 39b/7, 39b/10, 40a/8, 41a/5, 41b/1, 41b/5, 42b/8, 42b/10, 43b/6, 43b/9, 44a/2, 44b/8, 49a/1, 49a/6, 50a/7, 50a/10, 56b/1, 58a/10, 62a/10

ş. göz 63b/5

ş.+ ın 51a/6

ş.+ ına 50a/1, 52a/10

ş. kıabza 48a/5

ş. omuz 42a/2, 43a/4, 44a/8, 63a/1

ş.+ uñ 37a/3, 51a/4

ş. yan 41a/9, 49b/7, 60b/9, 61a/10

ş. yanında kııl- 37a/2

dā' irenüñ ş. yanı 61a/5

şoñ : Son.

ş. 29b/8

şonra : Sonra.

ş. 02b/5, 08b/9, 13b/1, 23a/9,
29b/6, 48a/10, 53a/2

şor - : Sormak.

ş.- dı 04b/7

ş.- dum 13a/3, 54b/7

şovı - : Soğumak.

ş.- ya 29b/2

şovuğ : Soğuk; krş. savuğ.

ş. 58b/6

söyle - : Söylemek.

s.- se 12a/6

söz : Söz.

bu s.+ e 25b/8, 34b/7, 53b/5

s.+ i 13a/2

bu s. 19a/5

halkların s.+ i 55a/1

s.+ ini 22a/7

işbu s.+ ler 51a/7

bu s. 64b/2

şu : Su.

ş. 43b/1

sulţān : < Ar. Sultan.

s.-ı mışr 09b/3

şüret (I) : < Ar. Tarz, yol.

altmış üç ş. 42b/5

ş. olur 54a/7

şüret (II) : < Ar. Görünüş, kılık.

bu ş.+ ler 29b/5

şüretlü : < Ar.+Tr. Görünüşlü.

ş.+ 19a/6

sü : Asker.

s. 39b/6

südüs : < Ar. Altıda bir.

s. 61a/2, 61a/6, 61b/2

s.+ dür 60b/9

sülāle : < Ar. Soy sop.

s.+ si 01b/8

sülüş : < Ar. Üçte bir.

ş. kadar 54a/4

sünnet : < Ar. Hz. Muhammed'in yaptıkları.

s.+ dür 20b/7

süñük : Kemik.

hınzır s.+ i 30b/3

fil s.+ inden 30a/10

sür'at : < Ar. Hız, çabukluk.

s.-i bi's- sidāddur 36a/7

süst : < Far. Gevşek.

s. dut- 57a/8, 57a/3, 58b/7

s. kı1- 58a/7

Ş

şākird : < Far. Öğrenci.

ş.+ e 32a/5

şān : < Ar. Ün.

‘azamet-i ş.+ ı 18b/10

şarhā : < Ar. Gezin iki yanı.

ş. 33a/7

şart : < Ar. Koşul.

ş.+ larını 26a/10

şehādet : < Ar. İşaret.

ş. barmağı 42b/6

ş. barmağın 36b/10

şeref : < Ar. Büyüklük.

ş.+ ine 17b/3, 17b/4

şerh : < Ar. Anlatma, izah.

ş. ét- 18b/5

şeşt ü si : < Far. Atlmış üç.

ş. 42b/5

şeş - : Çözölmek.

ş.- eler 50a/3, 50a/5

ş.- er vakti 49a/3

ş.- esiz 56b/6

ş.- mege 65a/10, 65b/4, 66b/4

ş.- mek 36a/5, 48a/1, 48a/4, 66a/10

ş.- mek gerek 46b/6

ş.- mekde 62a/1

ağduş ş.- mekden ol-58b/2

şeybet : < Ar. Yaşlılık.

ol ş.+ i 12b/4, 12b/5

şikāyet : < Ar. Yakınma.

ş. kı1- 20a/1

şil : < Ar. Ortası yüksekçe temren.

ş. 33b/7

şimāl : < Ar. Sol.

fethā- bi’ş- ş. 36a/3, 36a/6

şir‘a : < Ar. Yaya takılan kiriş.

ş. 33a/2

şol : Şu.

ş. 51b/9, 53a/3, 53a/5, 53a/7,
63b/1, 67a/2

ş. ‘akdeler 65a/3

ş. altı nesne 52a/7

ş. işler 29a/5

ş. kadar ol- 55a/8

ş. kadar 43a/3

ş. kavim 35b/8

ş. kişiler 34a/5

ş. kişi 17a/2

ş. māl 25a/4

ş. nesne 03a/5, 12a/1, 18b/10,

30a/2, 30a/5, 34b/5

ş. nesnelere 31b/10

ş. silāh 31a/10, 31b/2

ş. vakt 53b/5

şöyle : Şöyle.

ş. 49b/10, 62a/6, 63a/1

ş.+ ye 66a/3

şu : Şu.

ş.+ nlar 34a/7, 50a/6

ş.+ nların 35a/1

ş.+ nuñ 09a/9, 60a/10

şükr : < Ar. Şükür, minnettarlık.

ş. 34a/7

ş. ét- 34b/2, 34b/1

şürü' : < Ar. Başlama.

ş. ét- 02b/6

T

tā : < Far. Değın, a- kadar.

t. 22a/4, 30a/4, 36b/2, 37b/8,
41b/9, 60b/1

ta'alluğ : < Ar. İlgı.

t.+ ı 02b/4

tābi' : < Ar. Bağlı kalan.

t.+ dür 27b/6

tabi'iyet : < Ar. Doğa unsuru.

dört t. 43b/1

ta'cıl : < Ar. Çabuklaştırma,
çabukluk.

t.+ ile 46b/5

talāk : < Ar. Ayrılmak, boşanmak.

bāb- eţ-t. 48a/1

taleb : < Ar. İstek.

t. kııl 49b/4, 49b/7, 49b/9

t. kııl- 23b/5, 49b/2

t.i'l- 'alāmeti 49a/10

ta'līm : < Ar. Öğretme, idman.

t. 67b/4

t. ét- 06b/4, 67a/6;

t. eyle- 20a/3

t. kııl- 05a/4, 21a/2, 67a/2, 66b/10,
67a/9

t. gerek 62b/4, 63b/10

tamām : < Ar. Eksiksiz, tam.

t. 54a/5, 59b/9, 64b/3, 67b/7

t. çek- 36a/9, 46b/6, 46b/8, 63a/6

t.+ dur 67a/3

t. kurul- 41b/1

t. ol- 49a/9, 62b/3, 64a/3, 64a/7,
64a/964b/6

ţamu : < Far. Cehennem.

- ٤.+ dan 11b/3, 12a/7
٤anıŝ - : Tanıŝmak.
 ٤.- mayınca 60a/4
٤aŋla - : Şaşırmak.
 ٤.- dı 17a/1
٤ar : Dar.
 ٤. ol- 52a/4, 52b/6, 64b/10
 ٤. vaċt 55b/9
٤araf : < Ar. Yan, yön.
 iki ٤. 43b/5
 hiĉ bir ٤. 42a/6
 ٤.+ ı 28a/9
 ٤.+ ma 32a/10
 dā' irenüŋ aŝaĝa ٤.+ ı 61a/8
٤arık : < Ar. Yol.
 üç ٤. 62a/2
 bu ٤. 37b/8
 işbu ٤. 24a/5
 ٤.+ i 29b/3
٤aş : Taş.
 t. 21b/1
٤aş : Dış; krş. ٤ış.
 ٤.+ ı 46a/6
 ٤.+ ı yan 67a/4, 67a/10
 ٤.+ ından 47b/3, 47b/8
 ٤.+ ından ٤ıl- 64b/9
 ٤. yanından gerek 47b/6, 64b/4
٤aŝra : Dışarı.
 ٤. 57a/8
 ٤.+ dan 64a/10
 ٤.+ dan ol- 62b/8
٤aya - : Dayamak, yaslamak.
 ٤.- ya 43a/6
ta' yın : < Ar. Belirleme.
 t. ٤ılmaċ gerek 27b/1
tecrıd : < Ar. Koruma, yalıtma.
 t.ü's- sehm 51b/2
tefävüd : < Ar. Yararlanma, yarar.
 t. bul- 48b/8
tefävüt : < Ar. Fark.
 t. yokdur 27a/9
tefvık : < Ar. Gezlemek, okun
 gezini kirişe yerleştirmek.
 t. 36a/2, 36a/4
tekbır : < Ar. Tanrı uludur.
 ol t. 49a/5
tekellüf : < Ar. Zahmetli iş görme,
 zorluk.
 t. çekmiş ol- 67b/1
temmet : < Ar. Bitti, son.
 t. 67/6
temren : Temren, okun ucundaki

demir; krş. demren.

t. 46b/7, 50b/6

ten : < Far. Beden, vücut.

t.+ ile 44a/4

t.+ inde 34b/4

terāzü : < Far. Terazi.

bir t.+ nūḡ 21a/9

tercüme : < Ar. Çeviri.

t. kılm- 02a/2

terk : < Ar. Bırakma .

t. ét- 12b/7, 13a/6, 13b/1, 14a/7

t. eyle- 13b/10, 13b/6, 14a/9

terkeş : < Far. Ok çantası.

t. 31b/4

t.+ i 30b/9, 31a/7

t. içi 31a/1

t.+ im 30b/7

t.+ ine 55b/4

terkīb (I) : < Ar. Cüsse, beden yapısı.

bābü'l- t. 62b/1

her t. 64b/2

t.+ i 63a/10

anuḡ t.+ i üç 65b/3

orta t.+ lü ol- 64b/7

terkīb (II) : < Ar. Birleştirme.

t. ét- 65b/7

t. eyle- 66a/9, 67a/5, 67a/7, 67a/10

teşvīş : < Ar. Karıştırma, karışıklık.

t. ét- 31b/3

t. vēr- 31a/3

têz : Çabuk, hızlı.

t. 66a/4

t.+ likdür 36a/7

t. ol- 06a/5, 66a/7

tış : Dış; krş. taş.

ṭ.+ ndan 63b/4

tīr-endāzlık : < Far.+Tr. Okçuluk.

t. 'ilmi 01b/5

toḡrı : Doğru, düz; krş. doğru.

ṭ. ol- 66b/8

toḡruld(t) - : Doğrultmak, düzeltmek.

ṭ.- ucağı 55b/8

toḡuz : Dokuz; krş. dokuz.

ṭ. 18a/4

ṭ.+ a 21b/2

ṭ. batman 21a/10

ṭ. endām 42b/2

toḡuzuncı : Dokuzuncu.

ṭ. nev' 41a/3

ton : Don, elbise.

. + ında 34b/4

toprak : Toprak.

. + dur 43b/2

udak : Dudak; krş. dudak.

iki  46a/7

tufe : < Ar. Hediye.

t. idi 18a/7

ur - : Durmak; krş. dur-.

.- a 27a/9

ien vrev .- a 63b/7

karşu .- a 63a/9, 64b/1

muâbil .- a 63b/7, 64a/6

vrev .- a 63a/1, 63a/6

vrev .- a 63a/7

.- asın 56a/4

.- duı 42a/9

.- ıca 63b/6

.- mış olasın 39b/3

.- mışdı 23b/5

ut - : Tutmak; krş. dut-. -3- [Tr]

. 56b/1

.- am idi 18a/5

.- sun 14b/10

tmen : On bin. -2- [Tr]

t. 61b/3

t.+ dr 61a/3

U

ucb : < Ar. Kabza.

u.u'l- avs 32b/5

u : U.

u.+ ıdur 66a/2

u.+ ına 32b/2, 33a/8, 46a/5

orta barmadı u.+ ı 55a/7

u.+ ında 46b/1

u.+ ındağı 46a/8, 66b/6

u.+ ını 45a/9, 45b/9, 56b/2

u.+ ıyla 48b/10

u.+ uda 45a/4

uma() : < Far. Cennet.

u. 11b/6

u.+ a 10b/9

u. aacından idi 18a/2

u. aacı 18a/3

u. mrgizârları 35b/1

ura - : Gelmek.

u.- rdı 05a/10

uâr : < Ar. Yayın kşelerinin arka tarafları.

u. 32b/3

ubet : < Ar. Ceza.

‘u. 15b/5
ulaşduru : Ardı kesilmeksizin,
 sürekli.

u. 53a/3

‘**ulbā** : < Ar. Yukarı, yüksek.

siye’-t-i ‘u. 62a/6

‘**ulemā** : < Ar. Bilginler.

‘u. 27a/1, 27a/3, 30b/9, 31a/5

ol ‘u. 49a/5

‘u.+ dan 24b/5

ulu : Saygıdeğer, yüce.

u.+ dan 61a/9, 61b/1

bir u. fazīlet 17a/6

u. ol- 19a/8

u. pīr 13a/1

‘**ulyā** : < Ar. Yukarı.

siye’-t-i ‘u. 39b/9

unud(t)- : Unutmak.

u.- ulmaya 02b/2

unutdur - : Unutturmak.

u.- a 29b/3

ur - : Vurmak.

ķulaķ u.- maķ 58a/6

u.- mişdum 13a/3

üstā : < Far. Usta, hoca.

ū.+ dur 59b/7

üstād : < Far. Usta, hoca; krş. üstāz.

ū. 32a/5, 60a/2

ū.+ a 67a/1

ū.+ lar 60a/3, 60a/5, 65a/4

bir nece ū.+ lar 53b/8

ekşer ū.+ lar 47a/5

ekşer ū.+ lar 47b/4

ū.+ lıķın 28b/6

üstāz : < Far. Usta, hoca; krş. üstād

ū. 27a/4

ū.+ ina 34a/7

ū.+ lar 27a/3

ū. ol- 27a/1

uzan - : Uzatmak.

u.- up 65b/10

uzat(d) - : Uzatmak.

u.- maķa 29a/9

u.- maķ 65b/8

u.- maķdan 66a/1

u.- uram 66b/3

uzun : Uzun.

u. 33b/5, 33b/6, 38a/10, 63a/3,
 63a/4, 65b/9, 66a/2

u. boylu ol- 62b/2

u.+ ı 42a/3, 54a/2, 59b/4

u.+ indan 57a/9, 57b/1

u. oğ 63a/4
 u. ol- 52a/5, 57a/4, 62b/3, 62b/5,
 62b/9

u. olmakdan ol- 58a/5

‘użv : < Ar. Vücutun parçası.

her ‘u. 10a/2, 11b/2

bir ‘u.

10a/2, 11b/2

Ü

ücret : < Ar. Hizmet karşılığı
 verilen para veya mal.

ü. olur 28b/3

üç : Üç.

ü. 22a/4, 22a/5, 61a/9, 61b/1

ol ü. 42b/10, 42b/3, 42b/9

ü. barmak 42b/7, 44a/2, 44b/10,
 58a/3

ü.+ dür 36a/1, 36a/7

ü. dürlü ‘ağd 45b/7

ü. endām 43b/6

ü.+ i 10b/8

ü.+ i katı 42b/2

ü. kez 03a/6, 04a/4, 23b/8

ü. kişi 05b/6

ü. nev‘ 31a/9, 52b/9

ü. oğ 16b/8

ü. tarîk 62a/1

ü. veledi ol- 10b/7

üç yüz : Üç yüz.

ü. arşun 50a/9

ü. arşun ol- 50a/8, 50b/9

üçde bir : Üçte bir.

ü.+ i kadar ol- 54b/6

ü. sâkıtdur 21a/4

üçünci : Üçüncü.

ü. 42b/8, 53a/2

ü. ‘ağd 46a/10

ü. ‘amel 48b/9

ü. nev‘ 39a/5

ü. oğ 20a/10

üküş : Çok.

ü.+ dür 49b/4

ünsi : Arkadaş, yakın olan.

ü.yyü’l- kıavs 32b/9

ürüncü : Seçkin.

ü. 19b/4

üst : Üst, yukarı.

ü.+ inde 03a/3, 37b/1, 39b/8,
 41a/6, 45a/2, 48a/7, 50a/4

bıyık ü.+ i 50a/5

butanur ü.+ i 50b/1	ü.+ ünüze ol- 03b/2
ü.+ inde kı1- 39b/9	V
at ü.+ inde ol- 41a/4	
ü.+ indedür 62a/2	v'allahi : < Ar. Allah için.
ü.+ indeki 33b/3	v. 08a/9
ü.+ inden 07b/5, 57b/8	vācib : < Ar. Yapılması gerekli olan
ü.+ ine 03b/6, 06b/3, 24a/1, 31a/2,	şey.
36b/9, 38a/6, 39a/3, 42b/7, 45b/10, 46a/7,	v. 02a/8
46a/8, 56a/7, 61b/7, 62b/6, 65b/6	v.+ dür 17b/6, 49a/2, 49a/4, 54a/2,
ağzı ü.+ ine çek- 47a/7	55b/3, 63a/5, 67a/1
bıyık ü.+ i 47a/6, 47a/9	v. idi 31b/10
bıyık ü. + ine çek- 47a/2	vaḥṣī : < Ar. Yabanî, merhametsiz.
dırnağ ü.+ i 58a/2	v.yyü'l- kavş 32b/10
göz ü.+ ine çek- 47a/3	vaḳfe : < Ar. Duruş.
kiriş ü.+ i 57b/10	bu v. 42a/6
ü.+ ine dur- 51a/3	vāḳi : < Ar. Rastlayan.
kiriş ü.+ ine kı1mağdan ol- 58b/9	v. oldı 16b/10, 17a/9, 31a/2
ü.+ üme 02a/8	vaḳt : < Ar. Zaman.
ü.+ ünüze 15b/3	her v. 14b/7, 21a/7, 26a/5, 44a/3,
üş - : Topluca gitmek.	48b/2
ü.- diler 35a/6	ol v. 23a/7
üzdi : Ayakta, dik?	şol v. 53b/5
ü.+ yi dur- 42a/1	tar v. 55b/9
üzer+ : Üst.	bir bellü v. 59b/9
ü.+ ime 12a/6	şeşer v.+ i 49a/3
ü.+ ine 40a/5, 43a/5, 44a/7, 51a/8	v.+ inde 36b/3
	küşād v.+ i 48b/6

vaḳtā : < Ar. Ne vakit.

v. 50b/8, 53a/9

vaḳtī : Vakitli, ne vakit.

v. 18b/7, 45b/3, 49a/5, 54a/4,
54b/1, 54b/2, 56b/5, 56b/8, 59b/9, 62b/1,
63a/8, 63a/9, 63b/7, 65a/2

var : Var.

v. 02b/4, 08b/6, 29a/6, 52b/3,
55a/3, 57a/1

v.+ dı 18a/10, 18b/3

v.+ dur 11b/7, 31b/5, 35b/2

v.+ ıdı 31a/1

v. idi 08a/8, 18b/4, 20b/1, 20b/2,
20b/3, 20b/4

v.+ ken 34b/5

v. mı 62a/1

var - : Varmak.

v.- a 53a/1, 56a/4

v.- alar 60a/1

v.- dı 18b/9

gëç v.- dum 05b/2

v.- ıcaḳ 53a/8

v.- maya 38a/6

v.- mayalar 60a/3

vaşf : < Ar. Tarif etme.

v. ët- 19a/1

ve : < Ar. Ve.

v. 01b/4, 01b/5, 01b/6, 01b/8,
02a/10, 02a/5, 02a/8, 02b/1, 02b/3, 02b/4,
02b/5, 02b/8, 03a/4, 03a/8, 03a/9, 03b/4,
05a/8, 05b/8, 05b/9, 06a/1, 06a/6, 06b/4,
07a/09, 10a/3, 12b/8, 15b/5, 16a/8, 16a/9,
17a/4, 17a/5, 17b/2, 17b/3, 17b/8, 18a/2,
18a/7, 18b/4, 19a/2, 19a/3, 19a/7, 20a/2,
20a/7, 20b/10, 20b/8, 21a/10, 21b/9,
22b/3, 24b/10, 24b/9, 25a/1, 25a/3, 25a/5,
25b/6, 26b/1, 26b/3, 26b/4, 26b/5, 27a/2,
27a/3, 27a/4, 28b/3, 28b/7, 29b/10, 30a/1,
30a/9, 30b/2, 30b/7, 31b/1, 31b/3, 31b/4,
31b/7, 32a/1, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 32a/5,
32a/6, 32a/9, 32b/4, 32b/6, 32b/7, 32b/8,
33a/10, 33a/2, 33a/4, 33a/5, 33b/4, 33b/5,
34/10, 34a/6, 34a/7, 34b/10, 34b/3, 34b/4,
34b/5, 35a/1, 35b/4, 36b/8, 36b/9, 37a/1,
37a/5, 37a/7, 37a/9, 37b/2, 37b/3, 37b/5,
38a/10, 38a/7, 38b/8, 39a/10, 39a/7,
39b/2, 40b/10, 41a/2, 42a/10, 42a/4,
42a/5, 42a/9, 42b/10, 42b/9, 43a/1, 43a/7,
43a/8, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 44a/1, 44a/10,
44a/2, 44a/6, 44b/6, 44b/8, 44b/9, 45a/1,
45a/6, 45a/8, 45b/9, 46b/2, 46b/3, 46b/5,
47a/10, 47a/4, 47a/5, 47b/10, 47b/4,
47b/7, 48b/4, 48b/5, 49a/1, 49a/6, 49a/8,
49b/6, 50a/6, 51a/4, 51a/6, 52b/4, 53b/7,
53b/9, 54a/3, 55a/9, 56a/2, 56b/7, 57a/2,
57a/3, 57a/4, 57a/5, 57a/6, 57b/2, 57b/9,
58a/4, 58a/7, 58a/9, 58b/5, 58b/6, 58b/7,
59a/1, 59a/5, 59b/2, 59b/4, 59b/5, 59b/6,
59b/8, 60a/5, 60a/6, 60b/6, 61b/7, 62a/2,
62b/10, 62b/3, 62b/7, 63a/2, 63b/1, 63b/3,

63b/7, 64a/6, 64a/7, 64b/3, 64b/6, 64b/9,
65a/10, 65b/9, 66b/3, 67b/2, 67b/3

vech : < Ar. Neden.

v.-i evvel 36b/4

v. ol- 55b/2

veled : < Ar. Çocuk.

üç v.+ i ol- 10b/8

vêr - : Vermek.

haber v. 10b/1

cevâb v.- di 19b/7

haber v.- di 06a/2, 09b/3, 12b/7,
52b/9

icâzet v.- di 15a/7

selâm v.- di 34b/9, 35a/3

selâm v.- düñ 35b/4

v.- e 42a/9

şevâb-ı ‘azîm v.- e 41b/10

haber v.- elüm 05b/3

selâm v.- elüm 35b/8

v.- ip idi 17b/10, 18a/3

icâzet v.- medi 15a/5

selâm v.- medi 35a/5

selâm v.- medüñ 35b/5

edeb v.- mek 07b/6

nesne v.- meye 25b/1, 29a/3, 60b/7

haber v.- üp 02a/6

zağmet v.- ür 38b/6

teşvîş v.- ürdi 31a/3

verev : Geniş; krş. vèrev. -2- [Tr]

v. tura 63a/1, 63a/6

vèrev : Geniş; krş. verev. -6- [Tr]

v. dut- 64b/8

v. kabza gerek 65a/1

v. kabza 63b/10, 63b/2

v. tur- 63a/7

iñen v. tur- 63b/7

vetir : < Ar. Yaya takılan kiriş.

v. 33a/2

vezn : < Ar. Ağırlık.

v.+ inde 32a/4

zur - : Vurmak.

v.- asın 28b/8, 49b/5

v.- dı 20a/5

v.- duğı 59a/3

v.- dum 08a/9

v.- mamış idi 08a/9

v.- mazsañ 49b/5

v.- ur 59a/8

v.- ursañ 28b/2

yā (I) : < Ar. Ey!

y. 03b/7, 04a/7, 04b/4, 05b/2,
08b/2, 10b/1, 15a/6, 16b/5, 16b/6, 17a/1,
19b/3, 22a/10, 22b/4, 22b/7, 22b/9, 23a/7,
23b/1, 23b/6, 24a/10, 30b/6, 35b/3

yā (II) : < Far. Ya da, veya.

y. 04a/4, 07b/6, 07b/7, 14a/1,
14b/9, 25a/7, 29a/10, 29b/1, 33b/8, 34b/4,
38a/10, 38b/5, 40a/5, 42a/4, 50a/1, 50a/3,
50a/4, 52a/1, 52a/2, 52a/4, 52a/5, 52a/6,
52a/9, 52b/1, 52b/6, 52b/7, 62a/1, 63a/10

yaban : Dışarı.

y.+ a 59a/7

y.+ a eğilmekten ol- 59a/6

yāhūd : < Far. Yahut, veya; krş.
yāhūz.

y. 11a/7

yāhūz : < Far. Yahut, veya; krş.
yāhūd.

y. 14b/10, 15a/1, 24b/1, 29b/2,
29b/3, 40b/1, 52b/1

yaqın : Yakın.

y. 53a/7

y. ol- 61a/1

y. olmak gerek 26b/2

y. yer 46a/5

yalan : Yalan.

y. 12a/6

yalın : Çıplak, boş.

y.+ cağ ol- 40a/1

yaluğuz : Yalnız, tek başına.

y. 19b/8, 20a/1, 63b/4

y. kal- 19b/9

y. ol- 40a/1

yan : Yan, taraf.

y.+ ı 28a/10

aşağa y. 59a/5, 59a/6

yuğaru y. 59a/7

şag y. 37a/1, 41a/6, 49b/8, 50a/2,

60b/8

şol y. 49b/7, 60b/9, 61a/10

y.+ ma 32b/10, 32b/3, 32b/9

iki y.+ ı 33a/6

dā' irenüğ şol y.+ ı 61a/5

şol y.+ ında kıl- 37a/2

y.+ ındağı 36b/8, 45a/6

y.+ ından 25b/4, 44b/10

iç y.+ ından 64a/4, 67a/7

taş y.+ ı 67a/5, 67a/10

taş y.+ ından gerek 47b/6, 64b/4

y.+ mı 49b/5

y.+ uğda 40b/6

şol y.+ uğla 41a/9

yanış - : Yanaşmak, gelmek.

y.- ana 32b/10

ya'ni : < Ar. Yani.

y. 03a/4, 03b/2, 03b/7, 04a/4, 04a/7, 04b/10, 04b/4, 05a/3, 05b/6, 06a/1, 06a/5, 06a/8, 06b/3, 06b/7, 07a/3, 07a/4, 07a/8, 07b/4, 08b/10, 08b/4, 09a/8, 09b/10, 10a/7, 10b/7, 11a/10, 11a/2, 11a/5, 11b/5, 12a/5, 12a/9, 12b/2, 12b/6, 13a/10, 13a/5, 13b/5, 13b/9, 14a/6, 14a/8, 14b/7, 15b/3, 15b/8, 16a/5, 16b/2, 17a/4, 17b/2, 17b/6, 18b/1, 19b/10, 19b/2, 21b/7, 22a/3, 22b/2, 23b/1, 24b/8, 24b/9, 25a/9, 26a/1, 27a/1, 30b/7, 30b/9, 32a/7, 33a/3, 33b/1, 34a/2, 34a/5, 34a/9, 34b/2, 35a/10, 35a/8, 35b/7, 36a/7, 36a/9, 36b/1, 44b/1, 44b/5, 45b/5, 47b/1, 48a/1, 49b/1, 61b/10, 62a/3, 62b/4, 65b/9, 66a/10

yaña : Tarafa, yöne.

y. 28a/9, 41a/9, 42a/9, 45b/2, 56a/6, 58a/8

gögsinden y. çek- 47a/9

sağ y. gerek 49b/9

y. ol- 40a/9

yañaq : Yanak, yan.

y.+ ı 33a/8

yañıl - : Yanılmak, hata işlemek.

y.- miş 08b/1

yapış - : Tutmak.

y.- sun 14b/10

yaradıl - : Yaratılmak.

y.- dı idi 43b/2

yarakla - : Hazırlamak.

y.- mağa 25a/2

y.- mağdan 24b/10

y.- nsun 12a/6

y.- η 03a/4, 24b/8

yaramaz : Yavan, kötü.

y.+ indandur 53a/8

yārān : < Far. Dost.

y.+ lar 01b/4

yaraşdır - : Düzenlemek, birbirine uygun hâle getirmek; krş. yaraşdur-.
-1- [Tr]

y.- mağda 27b/1

yaraşdur - : Düzenlemek, birbirine uygun hâle getirmek; krş. yaraşdır-.

y.- ana 35b/3

y.- mağa 25a/2, 25a/3, 27a/10

y.- mağ 05a/8, 24b/5, 25a/5

yarat - : Yaratmak.

y.- dı 19b/6

yardumcı : Yardımcı.

y. 40b/6

yarı : Yarı, orta; krş. yaru.

y. yola 53a/1

yarım : Yarım.	20b/9, 21a/2, 21a/5, 24b/1, 25a/1, 26b/1,
y. 28a/8	27b/3, 30b/9, 31b/7, 32a/2, 36b/1, 38b/2,
yarışdur - : Yarıştırmak.	38b/5, 39a/9, 40b/5, 41b/8, 45a/4, 49a/1,
y.- mağuğ 26a/10	50a/10, 50b/7, 50b/8, 51b/9, 54b/1, 57a/5,
y.- mağ 24b/5, 25a/6	57a/9, 57b/5, 63a/4
y.- mağda 27b/7	ayruğ y. 27b/4, 28a/5, 28a/7
y.- up 26b/5	bir y. 20a/2
yarı : Yarı, orta; krş. yarı.	iki y. 26a/1, 28a/1, 28a/2
şabzanuğ y.+ sı 46b/7	çatı y. 41a/3
y.+ sınca ol- 54b/7	ol y. 18a/1
yasığ : Kirişi gevssek olan	yetmiş y. 14a/2
kurulmamış yay.	y.+ a 32a/8, 38a/4, 40b/2, 52b/1
y.+ dur 40a/5	y. arasına gir- 59a/4
yaşı : Geniş.	y.+ dadur 51b/8, 51b/9
y. ol- 64b/6	y.+ dan 41a/10
yaş : Yaş.	y.+ ı 25b/3, 26a/6, 38a/5, 39a/3,
on dört y.+ imda idüm 15a/4	40a/10, 40a/2, 54a/8, 57b/2
yat - : Saplanmadan kalmak,	aticı y.+ ı 54a/1
uzanmak.	y.+ ıla 48a/10
y.- sa 61b/5	y.+ im 30b/7
yatlı : Kötü, adi.	y.+ im 16b/7, 28a/3, 28a/4, 28a/6,
y.+ lığından 53a/10	39a/2
y.+ sından 53a/4	y.+ ina 20b/7
y.+ sındandur 53a/4	y.+ inda 32a/1
yay : Yay.	y.+ indan 26a/6
y. 07b/5, 15b/9, 17b/10, 17b/4,	y.+ mı 26a/1, 52b/1, 59a/5
	y.+ muğ kirişi ol- 55b/4

- y. içine gir- 57a/2
- y. idi 24b/3
- ayruğ y.+ lar 28a/3
- y.+ laruñ 32a/4
- y.+ uñ 32a/10, 32a/7, 32b/5, 32b/8, 33a/1, 36b/5, 37a/7, 39b/5, 39b/6, 40a/4, 40a/6, 44b/7, 45b/1, 47b/5, 54a/1, 54a/6, 54b/8, 59a/5, 62a/6
- y.+ uñ içi 47b/3
- y.+ uñ kabzası 40b/8, 41a/5
- yumuşak y. 39b/2
- yaylu** : Yaylı, yay sahibi olan.
- y. 28a/3
- yaz** - : Yazmak.
- y.- am 02b/5
- y.- mağ 06b/4
- y.- up 02a/10
- yazılı** : Yazılı.
- y. idi 20a/10, 20a/9
- yê** - : Yemek.
- y.- mek 20a/8
- yedi** : Yedi.
- y.+ dür 35b/10, 36a/1
- yedinci** : Yedinci.
- y. nev' 40b/3
- yegrek(g)** : Üstün, en iyi.
- y. 44a/9, 51a/8, 55a/10
- y.+ i 42a/1, 62a/9
- y.+ idür 19b/5, 47a/2
- yél** : Yel, rüzgar.
- y. 43b/1
- y.+ ile ol- 56b/8
- yelek(g)** : Okun arkasındaki tüyler; krş. yèlek.
- y. 33a/8, 33b/8, 52b/7, 54b/5
- iki y. 52a/1
- y.+ den 33a/9, 41a/9, 44b/5
- y.+ e 33a/7
- y.+ in 29b/1
- yèlek(g)** : Okun arkasındaki tüyler; krş. yelek.
- y. 33a/7
- yèlim** : Tutkal
- y. 20b/8
- yene** : Yine, tekrar; krş. yine.
- y. 31b/3
- yèñ** : Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.
- y. 57a/4, 57a/5
- yeñi** : Yeni.
- y. 18a/7
- yeñil** - : Yenilmek, kaybetmek.
- y.- ür 27a/5

yer : Yer; krş. yer.

y.+ inde ol- 02a/10

yêr : Yer; krş. yer.

y. 23a/6, 52b/5, 59b/5

y.+ de 59b/7, 61b/4

bir yüce y. 23b/5

yağın y. 46a/5

y.+ de kııl- 60a/9

y.+ de ol- 50a/9, 50b/2, 50b/4,
50b/5

y.+ den 56a/5

y.+ e 18b/7, 32b/1, 32b/2, 33a/9,
33b/2, 37a/7, 38a/9, 56a/3, 58b/10, 62a/7

y.+ i ol- 55b/6

y.+ in gözet- 16b/9

y.+ ine 27b/4, 28a/3, 39a/1, 60a/2

ince y.+ i 33b/1

namāz y.+ine getir- 35b/9

yêrlü y.+ ine 16b/10, 60a/1

y.+ ini 12a/7

y. ol- 42a/4

y. yüzi 06a/6

yêrlü : Yerli.

y. yerine 16b/10, 60a/1

yêt - : Yeterli olmak.

y.- er 06a/8

y.- mez 67b/1

yetmiş : Yetmiş.

y. yay 14a/2

yetmiş toğuz : Yetmiş dokuz.

y. 'ağd êt- 46b/3

yetmiş üç : Yetmiş üç.

y.+ den 65b/1

y.+ dür 65a/6

yevm : < Ar. Gün.

y.-i kıyāmet 12b/4

yeyni : Hafif.

y. 52a/1, 52a/2

yigirmi dört : Yirmi dört.

y. bağş 21a/4, 61b/2

yine : Tekrar; krş. yene.

y. 16b/10, 22b/5, 23b/7, 24a/4

yok : Yok.

y. 15b/3, 15b/5, 29a/6

y.+ dur 07a/1, 20a/1, 44a/5, 51a/8

tefāvüt y.+ dur 27a/10

y. mı 62a/1

yol : Yol.

yarı y.+ a 53a/1

y.+ ında 09a/9, 10a/3, 10a/8, 11a/2,
11b/6, 12a/10, 12b/3

y.+ ında ol- 49b/6

yorıl - : Yorulmak, hızı kesilmek.

y.- ur 53a/3

yu - : Yıkamak.

y.- yamasa 12b/6

yuḡaru : Yukarı.

y. 61a/7

y. götür- 38b/10

y. kenār 61a/1

y. kenāri 60b/9

dā' irenüḡ y. kenāri 60b/7

y. şal 32b/5

y. siye' 45b/1

y. yan 59a/7

yum - : Yummak, kapatmak.

y.- a 42b/8

y.- asın 45a/7

geḡşek y.- maḡdan ol- 58a/3

yumşak(ḡ) : Yumuşak; krş.

yumuşak.

altı y. endām 43b/8

y.+ lıḡıla 46b/5, 49a/6

y. ol- 45b/3, 50a/10, 50b/7, 62b/9,
64b/3

yumuşak(ḡ) : Yumuşak; krş.

yumuşak.

y. 42b/3

y. gerek 42b/10

ḡulaḡ y.+ i 47a/3, 48b/5

ḡulaḡ y.+ ina çek- 64b/1

y. yay 39b/2

yumuşan - : Yumuşamak,
gevşemek

y.- masun 40a/10

yun - : Yıkanmak.

y.- an 05b/7

y.- arken 05b/8

yüce : Büyük, yüksek.

y. 22b/2, 33b/7

iḡen y. 59b/2

y. dök- 56b/3

bir y. yer 23b/4

yücel - : Yükselmek.

y.- e 10a/9

yügrük : Hızlı koşan.

y. ol- 25b/7

yük : Yük, aḡırlık.

oḡlarınuḡ y.+ i 31a/5

kerkes y.+ i 31a/6

yüri - : Yürüme, hareket etmek;
krş. yürü-.

y.- ye 41b/7

y.- yesin 46b/3

yürü - : Yürümek, hareket etmek;

krş. yüri-

y.- r ol- 41b/4

geçe y.- rdi 04a/2, 34b/8

y.- rsin 12b/10

y.- ye 42a/4

yüz (I) : Yüzey.

yèr y.+ i 06a/6

yüz (II) : Çehre, surat.

y.+ den 50a/1

y.+ e ol- 49b/10

y.+ i 47b/7

y.+ üñ 39a/8

y.+ ünñden 45b/2

y.+ üñe 38b/5

yüz (III) : Yüz.

y. arşun 50b/3

y. rıtl ol- 54b/1

yüz elli : Yüz elli.

y. arşun ol- 50b/10

yüz otuz : Yüz otuz.

y. dirhem 54a/7

yüz yigirmi : Yüz yirmi.

y. rıtl ol- 54a/6

zafer : < Ar. Yayın ucu

z. 32b/2

zahmet : < Ar. Rahatsızlık, eziyet.

z.+ ile 52a/9

z. vèr- 38b/6

za'if : < Ar. Zayıf, güçsüz.

z. ol- 26a/7, 53a/6, 67b/2

zamān : < Ar. Zaman.

z. 29a/9

bu z. 20a/6

z.+ da 23a/9

ol z. 19a/7, 20a/5

z.+ ında 22a/2

z.+ ından 22a/3, 65a/9

zarar : < Ar. Kayıp, ziyan.

z. kı1- 30a/4

z. ol- 27a/5, 29b/5

zarb : < Ar. Darb, vurma.

z.+ dur 26a/8

zefre : < Ar. Okun yeleşinin arka kısmı.

z. 33a/10

zevāl : < Ar. Sona erme.

z.+ üñ 19a/1

zıkr : < Ar. Anma.

z. eyle- 16b/5

z. ol- 36b/4

ziyān : < Far. Zarar.

z. ét- 15a/1

zūr : < Far. Güç.

z. eyle- 40b/4

zürriyet : < Ar. Soy.

z.+ i 19a/4

z.+ ümüñ 19a/3

z.+ üñle 19a/3

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

- ‘A. 09a/10
- ‘**Abbās oğlanları**: bkz. Abbāsiler.
- ‘A. 22a/6
- ‘**Abbāsiler**: Emevîler’den sonra kurulan devlet ve halifelik 750-1258.
- ‘A. 22a/6
- ‘**Abdu’llah**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 16a/9,9
- ‘**Abdu’llah ibn Şeddād**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 08b/6
- ‘**Abdu’llahi Hāriş**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 02b/9
- ‘**Abdu’llahu ibnü’l Erzāk**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 07a/10
- ‘**Abdu’r-rahmān**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 12b/9
- ‘**Abdu’r-rahmān eṭ-Ṭaberī**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 17a/5
- ‘**Abdü’l-ḥamīd**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 30a/5, 65b/2
- ‘**Acem** : İranlı.
- ‘**Ādem**: Hz. Adem.
- Ā. 18a/6, 18b/7, 18b/8, 19a/6, 19a/8, 19b/3, 19b/9, 20a/1, 20a/2, 20a/4, 20a/9, 20b/7
- ‘**Ādem Peygamber**: bkz. Ādem.
- Ā. 18a/1, 18a/4
- ‘**Aḥmed bin ‘Ömer**: Hadis aktaran kişi.
- A. 13b/2
- ‘**Alī**: Son büyük halife Hz. Ali.
- ‘A. 08b/7, 16a/10, 16a/2, 24a/9, 24b/1
- ‘**Alī bin Ebī Ṭālib**: bkz. ‘Ali.
- ‘A. 16a/10
- ‘**Alī bin Erṭāt**: Hadis aktaran kişi.
- ‘A. 11b/8
- ‘**Alī ibni Erṭāt**: bkz. ‘Alī bin Erṭāt.
- ‘A. 11b/8
- Allah**: Tanrı.
- A. 05b/7, 06a/8, 10a/1, 10b/9, 17b/10, 19b/5, 19b/8, 20a/1, 22b/9, 23a/1, 23a/3, 34a/3

‘**Āmir oğlı** ‘**Übeyne**: Hadis aktaran kişi.

‘A. 02b/10

‘**Arab**: Arap.

‘A. 32a/8

‘**Arabī**: Arap’a ait olan.

‘A. 20b/9, 54a/2, 54a/6

‘**Arabiyyet**: Arapça ile ilgili olan.

‘A. 32a/7

Ardeşir: Eski İnan padişahlarından olup kendine ait okçuluk ekolü olan biri.

A. 51b/5, 52b/4, 66a/7, 67a/8

‘**Āřım bin Kātā**: Hadis aktaran kişi.

‘A. 15b/6

‘**Atā’ bin Ribāh**: Hadis aktaran kişi.

‘A. 07b/8

‘**Avf ibni’l Ĥasan**: Hadis aktaran kişi.

‘A. 08a/5

B

Bābek oğlı Ardeşir: bkz. Ardeşir.

B. 65a/8

Bābek oğlı Ardeşir Behlül: bkz. Ardeşir.

B. 65b/7

Bedir: Müslümanların kafirlerle yaptığı ilk büyük savaş “Bedir Gazası”.

B. 23b/3

Behrām: bkz. Behrām Āüb

B. 47a/7, 66a/10

Behrām Āüb: Eski İnan padişahlarından olup kendine ait okçuluk ekolü olan biri.

B. 55a/3

C

Cābir bin ‘Abdu’llah: Hadis aktaran kişi.

C. 05a/1, 07b/8

Cebrā’ıl: Daha çok vahiy görevini üstlenen dört büyük melekten biri.

C. 20a/3, 22b/9, 23a/4

Cebrā’ıl Emīn: bkz. Cebrā’ıl.

C. 22b/6

Ā

Āalab: Tanrı.

Ā. 17a/4, 18a/7

D

Dāvūd bin Ḥasan: Hadis aktaran kişi.

D. 22a/2

E

Ebī ‘Abdu’llah: bkz. Ḥakīm Ebū ‘Abdu’llah.

E. 47b/10

Ebī ‘Alī: bkz. ‘Alī.

E. 13b/3

Ebī e’n Naşr: Medine’de Mekke’den göç edip gelenlere yardımcı olanların genel adı.

E. 14a/3

Ebī Ḥanīfe: Hanefî mezhebinin kurucusu olup asıl adı “Nu’mān İbnü Sâbit”dir.

E. 30b/1

Ebī Hâşim: bkz. Ebū Hâşim Bâverdî.

E. 67a/6

Ebī Usāme: Hadis aktaran kişi.

E. 13a/3

Ebī Yaḥyâ: Hadis aktaran kişi.

E. 10a/4

Ebī Yūsuf: Ebû Hanefî’nin öğrencilerinden biri.

E. 30b/2

Ebū ‘Alī: bkz. ‘Alī.

E. 13b/3

Ebū ‘Alī Hemedāni: Hadis aktaran kişi.

E. 02b/10

Ebū Bekir: İlk halife Hz. Ebu Bekir.

E. 16a/8

Ebū Bekr bin Yūnus bin Bekir: Hadis aktaran kişi.

E. 16a/1

Ebū Dāfi’: Hz. Muhammed’in azatlısı olan hadis aktaran kişi.

E. 06a/9

Ebū Hâşim: bkz. Ebū Hâşim Bâverdî.

E. 47b/9, 66a/8

Ebū Hâşim: bkz. Ebū Hâşim Bâverdî.

E. 47a/4

Ebū Hâşim Bâverdî: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

E. 62a/7

Ebū Hüreyre: Hadis aktaran kişi.

E. 03b/5, 13a/8

Ebū İshāq: bkz. Ebū İshāqe'r-Refā.

E. 55a/10

Ebū İshāqe'r-Refā: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

E. 55a/7

Ebū Mūsā: Hadis aktaran kişi.

E. 14b/2,2

Ebū Sāme: Hadis aktaran kişi.

E. 03b/4

Ebū 'Ubeyd: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

E. 46a/3

Ebū Usāme: bkz. Ebī Usāme

E. 14a/10

Ebū'l-Ḥasan: bkz. Ebū'l-Ḥasan-Kāğidī.

E. 47a/2, 66b/10

Ebū'l-Ḥasan Kāğidī: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

E. 44a/8

Edhem: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

E. 47a/5

Eslem kabilesi: Bir Arap kabilesi.

E. 03b/6

E. idi 04b/2

Esleme kabilesi: bkz.Eslem kabilesi.

E. 04a/2

Esved: Hadis aktaran kişi.

E. 09b/1

F

Fārsī: İrānlılara ait olan.

F. 21a/2

Fāṭıma: Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Ali'nin eşi Hz. Fatma.

F. 21b/3

H

Ḥafif: bkz. Ḥafif-i Semerqandī.

Ḥ. 52b/4

Ḥafif-i Semerqandī: Okçuluk üzerine kitabı olan bir okçu ustası.

Ḥ. 51b/4, 52b/2

Ḥaḳ(ḳ) : Tanrı.

Ḥ. 11b/1, 18b/6, 20a/2, 41b/9

Ḥakīm Ebū 'Abdu'llah: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

Ḥ. 56a/10

Hālid: Bkz. Hālid bin Yezīd

H. 05b/2

Hālid bin Yezīd: Hadis aktaran kişi.

H. 05a/9

Hāriş: Hadis aktaran kişi.

H. 13a/3

Hasan: Hz. Hasan, Hz. Fatma ile Hz. Ali'nin oğulları, Hz. Muhammed'in torunu.

H. 21b/9, 22b/5

Hātem ibni İsmā'īl: Hadis aktaran kişi.

H. 04a/8

Hüseyn: Hz. Hüseyin, Hz. Fatma ile Hz. Ali'nin oğulları, Hz. Muhammed'in torunu.

H. 21b/9

Hüseyn oğlu Muhammed: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

H. 51b/1

İ

ibn Bābek oğlu: bkz. Ardeşir.

i. 66b/5

ibn 'Ubeyd: Hadis aktaran kişi.

i. 04a/9

ibni 'Abbās: Hadis aktaran kişi.

i. 05a/6, 07a/5, 07a/6

İbrāhīm: bkz. İbrāhīm Hālīlu'llah.

İ. 20b/1

İbrāhīm Hālīlu'llāh: Hz. İbrahim.

İ. 20b/9

İmām-ı Muḥammed: On iki imamdan biri.

İ. 30b/2

İsā: Hz. İsa.

'İ. 20b/3

İşhāk: Hz. İbrahim'in Sare'den olan oğlu.

İ. 21a/1,

İşhāk: bkz. İşhākü'r-Refā.

İ. 56a/9

İşhākü'r-Refā: bkz. Ebū İşhāke'r-Refā

İ. 46a/10, 47a/4

İslām: Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine memur olduğu din.

İ. 10b/7

İsmā'īl: Hz. İbrahim'in Hacer'den olan oğlu.

İ. 20b/10

İsmā'īl oğlanları: Hz. İsmail'in soyundan gelenlerin ortak adı.

İ. 03b/7, 04a/7, 04b/4

M

K

Kağı Muħliř: Bir okçu ustası.

Ƙ. 54b/4

Ƙatāde: Hadis aktaran kişi.

Ƙ. 15b/10

Ƙays bin Sehl: Hadis aktaran kişi.

Ƙ. 13a/7

Ken'an ođlı Nemrūd: Babil'in kurucusu kabul edilen Hz. İbrahim'i ateře atan hũkũmdar.

K. 21a/3

Ƙur'an: Kur'an.

Ƙ. 02b/2, 06b/3

L

Leyřũ bin el-Ĥāriř: Hadis aktaran kişi.

L. 12b/8

Leyřũ bin Meb'ad: Hadis aktaran kişi.

L. 15a/8

Mevlānā Sũleyman: Hadis aktaran kişi.

M. 09b/1

Mışr: Mısır şehri.

09b/3

Muħammed: Hz. Muhammed.

M. 20b/3, 22b/7, 22b/9

Muħammed bin Ayās ibnũ

Selemetũ ibni'I-Ekva': Hadis aktaran kişi.

M. 03b/10

Muħammed bin Ĥālid: Kendine ait okçuluk ekolũ olan bir okçu ustası.

M. 46a/3

Muħammed bin Nevār: Hadis aktaran kişi.

M. 09a/1

Muħammed bin Yũnus ed-Dervāzi: Hazā Kitāb-1 Ƙavsnāme'nin mũellifi.

M. 01b/3

Mũsā : Hz. Musa.

M. 20b/2

Mustafa bin Ĥũseyin: Hazā Kitāb-1 Kavsnāme'nin mũstensihĩ.

M. 67b/9

Mücāhid: Hadis aktaran kişi.

M. 07a/5

Mürhif bin ‘Abdü’l-kerīm:

bkz.Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm.

M. 66b/1

Mürhif ibn ‘Abdü’l-kerīm:

bkz.Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm.

M. 24b/4

Mürhif ibnü ‘Abdü’l-kerīm:

Kitābü’r-Remî kitabının müellifi.

M. 31b/8, 41b/7, 44b/2, 45b/6,
46b/10, 49b/2, 51a/6, 51b/3, 55a/9

N

Nāfi’: Hadis aktaran kişi.

N. 15a/8

Nūḥ: Hz. Nuh.

N. 20a/10

O

On İki İmām: Hz. Ali, oğulları Hasan ve Hüseyin ile birlikte Hüseyin’in neslinden gelen ve imam kabul edilen dokuz kişiye verilen isim.

O. 21b/9

Ö

‘Ömer : Hadis aktaran kişi.

‘Ö. 06b/8, 09b/6, 10b/1, 10b/3

‘Ömer bin ‘Abese: Hadis aktaran

kişi.

‘Ö. 09a/2, 09b/4, 10a/10, 10b/1,

11b/9

‘Ömer bin Şu‘ayb: Hadis aktaran

kişi.

‘Ö. 06b/4

‘Ömer Ḥazreti: II. Halife Hz.

Ömer.

‘Ö. 15a/8

‘Ömer ibn ‘Abdü’l-‘azīz: Hadis aktaran kişi.

‘Ö. 09b/2

‘Ömer ibn’ül-Ḥāris: Hadis aktaran kişi.

‘Ö. 06a/2

P

Pārs: İran.

P. 62a/3, 65a/7

Pārsī: Farsça.

P. 42b/5

Peygamber: Hz. Muhammed. -30-

P. 02b/7, 03a/10, 03a/2, 04a/1, 04b/9, 05a/3, 05a/7, 05b/3, 06a/10, 06a/4, 06b/10, 06b/6, 06b/8, 08a/10, 08a/7, 08b/8, 08b/9, 13a/2, 13a/8, 13b/4, 15b/9, 16b/3, 17a/2, 21b/5, 23a/10, 23b/6, 30b/5, 34b/7, 35a/6, 35b/5

Peygamber Hâzreti: Hz.

Muhammed.

P. 03b/5, 04a/10, 07a/2, 23b/4

R

Resûl: Hz. Muhammed.

R. 02b/3, 04b/7, 08a/1, 09a/4, 09b/6, 15a/10, 17a/10, 17b/2, 17b/8, 22a/1, 22a/10, 22a/3, 22a/4, 22b/3

Resûl Hâzreti: Hz. Muhammed.

R. 03a/5, 07a/6, 07b/1, 08b/2, 09a/5, 09a/6, 09b/7, 10a/5, 10b/3, 12a/3, 13b/7, 14a/4, 14a/5, 14a/7, 14b/3, 15a/2, 15a/4, 15a/7

Resûla'llah: Hz. Muhammed.

R. 08b/2, 15a/6, 22b/4, 23a/7, 30b/6, 35b/3

Resûlu'llah: Hz. Muhammed.

R. 12a/1, 16a/6, 22a/7, 22a/8, 23b/8, 24a/7, 24b/1, 25b/8, 34b/7, 60b/3

S

Şâbit bin Esed: Hadis aktaran kişi.

S. 15a/2

Sa'd: Sa'd bin Ebi Vakkas, Tanrı yolunda ok atan ilk sahabe olup okçuların piridir.

S. 08b/8, 16a/6, 16a/7, 16b/5, 16b/6, 16b/7, 17a/1, 22a/10, 22b/1, 22b/10, 22b/7, 23a/8, 23b/1, 23b/6, 23b/7, 24a/3

Sa'd bin Ebî Vaqqâs: bkz. Sa'd.

S. 03a/9, 22a/8

Sa'd bin Ebî Vaqqâş: bkz. Sa'd.

S. 17a/8, 24b/2

Sa'îd: Hadis aktaran kişi, Sa'd bin Ebi Vakkas'ın oğlu.

S. 03a/8, 03a/9

Sa'îd bin Hâfif: bkz. Sa'îd bin Hâfifü's-Semerkindî.

S. 59b/1

Sa'îd bin Hâfifü's-Semerkindî: Okçuluk üzerine kitabı olan biri.

S. 47b/9

Şalâhi'd-dîni'l-Kavvâsi't-Tûsî: Arapların ve Acemlerin okçuluktaki ustaları.

Ş. 01b/7

Seleme: bkz. Selemetü ibnü'l-

Ekva‘.

S. 04a/10

Selemetü ibnü’l-Ekva‘: Hadis aktaran kişi.

S. 04a/10, 30b/4

Seyfü’l-Mücāhidīn: Kendine ait okçuluk ekolü olan bir okçu ustası.

S. 47a/6, 52b/8, 54b/7

Ş

Şām: Şam şehri.

Ş. 09b/3

T

Taḡrı: Tanrı.

T. 09a/9, 10a/3, 10a/8, 11a/2, 11b/5, 12a/10, 12b/3, 17b/7, 19b/4, 22b/2, 23a/5, 24b/10, 24b/7, 34a/5, 34a/6

Temāme: Hadis aktaran kişi.

T. 06a/3

Ṭursun: Okçu ustası.

Ṭ. 01b/8

Türk: bkz. Türkī.

T. 02a/9

Türkī: Türkçe, Türk’e mensup,

Türk.

T. 02a/2, 42b/5, 47a/8

U

‘Übeyne: Hadis aktaran kişi.

‘Ü. 03a/1

Uhūd: Müslümanların kafirlerle yaptığı II. büyük savaş “Uhud Gazası”.

U. 15a/3

‘Uḡbe: bkz. ‘Uḡbetü bin ‘Āmir.

‘U. 07b/1, 13a/1, 13b/7, 14a/2

‘Uḡbetü bin ‘Āmir: Hadis aktaran kişi.

‘U. 06a/3, 12b/9, 13b/3

‘Uḡbetü ibn ‘Āmir: bkz. ‘Uḡbetü bin ‘Āmir.

‘U. 05a/10

Uz: Oğuz kavmi.

U. 66b/5

Usāme : bkz. Ebī Usāme.

U. 14a/3

Üstād Muḡliş: bkz. Ḳadı Muḡliş.

Ü. 46b/9

Ü

‘Ümeyr: Hadis aktaran kişi.

‘Ü. 07b/9

Yezīdī bin ‘Abdu’llah: Hadis

aktaran kişi.

Y. 04a/9

Y

Ya‘kūb: Hadis aktaran kişi.

Y. 12b/8

Yezīd bin Ebī Burde: Hadis

aktaran kişi.

Y. 14b/1

Yezīd bin Meryem: Hadis aktaran
kişi.

Y. 09a/1, 11b/7

Z

Zāhir: bkz. Zāhir-i Belhī.

Z. 66a/5, 66b/8, 67a/3

Zāhir-i Belhī: Kendine ait okçuluk
ekolü olan bir okçu ustası.

Z. 47a/4, 55a/6, 62a/2

SONUÇ

“*Hazâ Kitâb-ı Kavsnâme: İnceleme-Metin-Dizin*” adlı okçuluk yazması üzerindeki çalışmalarımıza eserin nüshaları ve yazarı hakkında bilgi edinebilmekle başlanmış ve araştırmalarımızın sonucunda yazmanın 5 nüshasına ulaşılabilmıştır. Bu nüshalardan en kıymetlisi ve çalışmamızda esas aldığımız nüshanın herhangi bir yazılı kaynakta bulunmadığı tespit edilmiş, diğer nüshalarda bulunan yazılış tarihleriyle kaynaklarda verilen yazılış tarihlerininse birbirini tutmadığı belirlenmiştir. Yazmanın müellifi ve müstensihi hakkında ise herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Esas aldığımız nüshada okunamayan veya eksik olan yerler eldeki diğer nüshalar yardımıyla çözülmüştür.

Harekeli bir metin üzerinde yaptığımız bu çalışmada, Türkçenin 9. ünlüsü kapalı e “ë” metin boyunca bariz bir şekilde kullanılmıştır. Bunun için en açık şu üç örnek verilebilir: *yël* بَيْل 43b/1, *yëlim* بَيْلِم 20b/8, *gëñ* كَيْك 52a/4.

Sözcük başında ötümsüzlük-ötümlülük konusunda özellikle t/d ünsüzlerinde metin boyunca bir tutarlılık yoktur. Bazı kelimeler her iki biçimde de yazılmışlardır:

tudağın طُودَغِن 46a/7, *dudağ* دُودَاق 43a/1.

temren تَمْرَن 18a/4, *demren* دَمْرَن 33b/2.

Türkiye Türkçesinde sözcük başında t- ötümsüz ünsüzüne sahip olan kimi sözcükler metin boyunca ötümlü biçimde yazılmıştır: *dırnağ* 66b/7, *dürlü* 28a/2, *dükense* 53a/10.

Metin boyunca “+dA bulunma durumu eki, +dAn ayrılma durumu eki, -dI görülen geçmiş zaman eki, -dUK ortaç eki, -dU-m, -dU-η görülen geçmiş zaman ekleri, -dUr III. tekil şahıs bildirme eki, -dUr- ettirgen çatı eki” bu ekler, ötümsüz bir tabana geldikleri hâlde ötümlülüklerini korumuşlardır.

Birer örnekte metatez ve iyelik eki yığılması ses olayları tespit edilmiştir: *bigi* 29b/6, *birisi* 7b/9.

Metinde vurgusuz orta hecenin düşmesi sabit bir kural olarak gerçekleşirken, metin boyunca 12 defa geçen “omuz” sözcüğünün ek aldığı 7 örneğinde vurgusuzlaşan orta hecenin düşmesi beklenirken bu ses olayı gerçekleşmemiştir.

Metinde harekelendirmelerden dolayı terkiplerle özel adların yazımında ve yazma eserlerde çok sık karşılaşılan c/ç – b/p ünsüzlerinin yazımında tutarsızlık vardır. Bu tutarsızlık Türkçe sözcükler ve ekler için de geçerlidir. Bunlar için şu örnekler verilebilir:

'Abdi'l-kerīm عَبْدُالْكَرِيمِ 31b/9 - 'Abdü'l-kerīm عَبْدُالْكَرِيمِ 24b/4.

ibtidā'ü'l-ḳavs اِبْتِدَاءُالْقَوَسِ 17b/9 - ibtidā'i'l-ḳavs اِبْتِدَاءُالْقَوَسِ 2a/9.

hīc هِج 6a/9, pence پَنْجَه 14b/10, gerci كَرْجِه 2a/3.

bıcaḳ بَجَقْ 55b/5, cevre جَوْر 44b/7, üc اَوْج 65b/3, debre(de) دَبْرَدَه 51a6, -Xp: (al)up اَلْوَبْ 39a/4, (baş)ıp نَصَبْ 57a/10. -IcAk: (ḳoy)ıcaḳ قُوَيْجَقْ 21b/1, -IncA: (gel)inçe كَلْنَجَه 22a/4, +acuk: az(açuk) اَزْمَجُقْ 43a/3, -AcAK: (ḳoy)açaḳ قُوَيْجَقْ 55b/5.

Türkiye Türkçesinde uyuma girmeyen aidiyet eki "+ki"nin metinde uyuma girdiği saptanmıştır. Bu ek için uyuma girmiş denilebilir: burnundağı 42a/9, yanındağı 45a/6, ucındağı 46a/8.

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu oturmamıştır: eyü 43b/3, yaluñuz 19b/8, ḳarşu 40a/2.

Türkiye Türkçesinde kullanılmayan -IcAK ulaç eki metinde işlevselliğini sürdürmektedir: deprenicek 31b/6, gelicek 58a/10, çıkıcaḳ 53a/5, ḳoyıcaḳ 21b/1, olıcaḳ 62b/6.

Gelecek zaman için EAT döneminin karakteristik eklerinden olan -IsAr ekinin yanı sıra, -AcAk eki de kullanılmıştır: olısar 19a/2, olacaḳdur 50b/7.

Bir örnekte I. tekil şahıs eki için -In kullanılmıştır: bilmezin 19b/8.

Belirtme durumu eki için Türkiye Türkçesinde de kullanımda olan +I + zamir n'si + belirtme durumu ekinin haricinde III. tekil iyelik eki üzerine gelen +n eki, belirtme durumu eki olarak kullanılmıştır: , birin 24a/1, kirişin 29a/9, demrenin 29a/10, yayın 28a/4, anasın 24b/2.

Metin boyunca yuvarlak ünlülü yazılırken, birkaç örnekte uyuma girip düz ünlülü yazılan ekler vardır:

-dUr- ettirgen çatı eki: يَارَشْدِرْمَقْدَه yaraşdırmakda 27b/1.

-dUK+ ortaç eki: دِدِيدِير dedigidür 55b/1.

-Uk+ eylemden ad yapma eki: يَسِقْدُر yasıḳdur 40a/5.

-dUm görülen geçmiş zaman I. tekil kişi eki: اِشْتَدِمُ eşitdim 12a/4.

-Uη II. çoğul kişi emir-istek eki: قَلِّكْ kılığ 35a/8.

+Uη II. tekil iyelik eki: اَتَمَّقِلْغِي atmaklığı 14a/6, اَيَاغِي ayağını 44a/7, كِرِشِي kirişini 56a/8.

+Uη/+nUη ilgi durumu eki: اَلِكْ elin 44a/2, اَنِكْ anın 27b/5, كِرِشِيكْ kirişin 46a/6.

-Up ulaç eki: vèripidi 18a/3, sekip 26b/6, segirip 38b/2, çekip 39b/10, başıp 57a/10.

+Um I. tekil iyelik eki: اُوَزْرَمَهْ üzerime 12a/6, يَاشِمْدَهْ yaşımda 15a/4, هَلَاكْ لِكْمْ helâklığım 19a/2, يَایْمْ yayım 30b/7, تَرَكَشِمْ terkeşim 30b/7.

EAT döneminde I. tekil iyelik ekinin ünlüsü az sayıda düz ünlülü örneğe rastlanmasının haricinde genel itibariyle yuvarlak ünlülü olarak kalıplaşmıştır. Ancak, incelediğimiz metinde *düz ünlülü* örnekler, *yuvarlak ünlülü* örneklerden sayıca fazladır. Uyuma girmesi açısından da metinde geçen 4 yuvarlak ünlülü örnekten 1'i uyuma girmiştir: *üstüme* 2a/8. Bunlardan dolayı I. tekil iyelik eki için uyuma girmiştir, denilebilir.

Metin boyunca düz ünlülü yazılıp uyuma girmeyen ekler, birkaç örnekte yuvarlak ünlülü yazılarak uyuma girmişlerdir:

-(I)l edilgen çatı eki: فُورُلْنَجَهْ kurulınca 41b/1, بُرُلْبُ burulup 38a/5, اُونْدُلْمَيَا unudulmaya 2b/2.

-Iş mastar eki: دُوْتُشِي dutuşı 56b/1.

İncelediğimiz metinde, gereklilik ifadesi için bir ek yoktur. Gereklilik ifadesi taşıyan yapılar vardır. Bunlar: “*gerek*, -*mAk gerek*, -*mAk gerekdür*, -*A gerek*, -*dAn gerek*” yapılarıdır.

Türkiye Türkçesinde kullanımda olup EAT döneminde nadir olarak görülen “*de*” bağlacının metinde kullanıldığı tespit edilmiştir: bir *de* atanı bir *de* demrenci 5b/8-9.

1080 madde başı sözcüğün %48'i Türkçedir. Metnin geri kalanının %45'i Arapça, %7'siyse Farsça sözcüklerden oluşmaktadır. Metindeki yabancı kökenli sözcüklerin terim olanları bir kenara bırakılacak olursa birçoğu halk arasında kullanılan kelimelerdir, denilebilir. Ayrıca, metinde çok sayıda okçuluk terimi vardır. Bu terimlerin okçuluk literatürüne katkı sağlayacağını umut etmekteyiz.

KAYNAKÇA

Abdullah el-Kâtip, *Kavâidü'r-Remy*, (Haz.: İlhan Uçar), Mucize Yayınları, Ankara, 2013.

Aksoy, Hasan, “Kavsnâme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 25, 2002, s. 70-71.

Aksoy, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2 (Deyimler Sözlüğü)*, 9. Baskı, İnkılâp Kitabevi, Ankara, 1994.

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, 8. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

Bir, Atilla; Mustafa Kaçar; Şinasi Acar, “Türk Menzil Okçuluğu, Yay ve Okları”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, VIII/1, 2006, s. 39-67.

Boz, Erdoğan; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

Bozkurt, Nebi, “Ok”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 333-335.

Büyük Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts (Erişim tarihi: 15. 05. 2016)

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 29. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara, 2009.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.

Gülsevin, Gürel, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Gürgendereli, Rifat, “Bir Okçuluk Risâlesi: Kavsnâme”, *Turkish Studies*, Volume 10/8, Spring, 2015, s. 1313-1324.

Kanar, Mehmet, *Arapça Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2009.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000.

Kartallıoğlu, Yavuz, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Katı*, (Haz.: Derya Örs-Mürsel Öztürk), 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Mütercim Âsım Efendi, *Kâmûsu'l-Muhît Takım*, (Haz.: Eyüp Tanrıverdi-Mustafa Koç), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2013.

Nişanyan, Sevan, *Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, 2. Baskı, Adam Yayınları, İstanbul, 2003.

Şemseddin Sâmi, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2009.

Şeşen, Ramazan, “Türkiye Kütüphanelerinde Bulunan Bazı Nâdir Türkçe Yazmalar”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, S. 9, 1978, s. 352-383.

Tarama Sözlüğü VIII (Dizin), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1977.

Tiken, Kamil, *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf-Fiiller*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, 2. Baskı, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1981.

Tulum, Mertol, *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Yücel, Ünsal, *Türk Okçuluğu*, 2. Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2015.

EKLER

Atıf Efendi Nüshası

26
 بن زبانه مستحق اوله وهم انزل صحبته ادم
 اولدليا انشاء الله تعالى دلدنم كه قرآن ايتلرني
 ورسول صلى الله تعالى عليه وسلم حدبنا بوي
 اول مسئله لره بوعله تعلقي وار كتاب
 اولنده بازم اندنضكره باقي هاروره وصنا
 عتلى شروع ايدم انشاء الله تعالى **باب**
 بيان فيلور بغير عليه الصلوة والسلام امر
 قلده وغني اوق الموق او كرتوب واو كرتلني
 حدبني روايت فيلور عبد الله حارث
 اوغلي ابو علي همدان دن اولداني عامر اوغلي

عبيد

27
 عبيد دن ايتدم ديوعينه روايت فيلور
 كه بغير دن صلى الله تعالى عليه وسلم منابر
 اوستنده او فدي بو ايتي كه **واعذوا لهم**
ما استطعتم من قوة يعني دوردك وبرفالك
 شول ايتي كه جوكوز باير فوندن رسول حضرت
 بيورديب كه **الان القوة الرمي** او جاكز
 ددي بلوك كه فوندن مراد اوق انقد
 ودخي حدبني روايت اولتند سر سعيد دن
 وسعيد ايتي سعد بن ابي وقاسدن وسعد
 بن ابي وقاس روايت فيلور سيعامير دن

Att. Et. K. 498 p. 106
Koyt No. 2229
Tasvir No.

676

II^a

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه
والذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه
والذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه
والذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه
والذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
هداه لولاه

أبلسا بومغنيك كوجي بيمز نسنيه تكلف
بجكمش اولوز ودرسك ضعيف
اولوز وعقد مشقول
اولوز نفلينم
قوتيدن
نمت
ننام

مدد مع الورع من مصطفى جدين
الكاتب محمد الواسع
الخطاط محمد الواسع
الطابع محمد الواسع
الناشر محمد الواسع